

DISSERTATIO
DE Cam. e. 683. 1
MORTE CHRISTI,

Per Reverendissimum virum

JOANNEM DAVENANTIUM,

Nuper Episcopum SARISBURIENSEM.

Olim ab eodem in Academia Cantabrigiensi Professore Theologico auditoribus dicta.

Quibus subnectitur ejusdem D. Davenantii Sententia de Gallicana controversia : sc.

De Gratiâ & Salutari Dei erga Homines peccatores voluntate.

Joan. VI. 39, 40.

Hæc est voluntas Patris, ut quicquid mihi dederit, non perdam ex eo, sed suscitem illud in ultimo die. Hæc est voluntas ejus, ut quisque conspiciat Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam.

Prosper De Vocat. Gentium, lib. 2. c. 31.

Ipse est (ut ait Apostolus) Salvator omnium hominum, maxime fidelium. Quæ Sententia, si tranquillo consideretur intuitu, totam controversiam dirimit.

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

Ex Officina Rogeri Danielis, Almæ Academiæ
Cantabrigensis Typographi. 1683.

THE CHRISTIAN

THE NEW YORK

18-153

Lectori Benevolo.

Dissertationem hanc an priusquam ad Synodum Dordrechtanam à Serenissimo Britanniarum Rege missus fuit Author, an statim à reditu suo, in Schola publica Auditoribus proposuerit, non multum novisse interest: quicquid id sit, opus certè ostendit illum fuisse virum acerrimi ingenii, iudicii acutissimi Doctorem reverè natum Scholæ, Cathedræque Professoris exornandæ; Quam quidem, ad Ecclesiæ Sarisburiensis ~~Ante~~ ^{Ante} vocatus, magno cum damno & dolore Academiæ reliquit vacuam.

Cur citius in lucem non prodijt Prælectio ista, temporum iniquitati est tribuendum; nam tunc temporis prætextu cohibendi pruriginosam quorundam libidinem, quos nihil aliud ferè apud populum, quam profundissima Dei decreta præsertim Reprobationis, magno cum pietatis præiudicio propinare, clamitatum est, quidam à Rege serenissimo prohibitionem, ne quis de Controversiis istis inter Calvinistas & Remonstrantes quæstionibus, quicquam vel scriptis vel concionibus ederet, obtinuerunt.

Nodos & spinosas illas quæstiones, an mors Christi sit remedium univèrsale,
i. c.

Lectori Benevolo.

i. e. omnibus applicabile an verò particulare & solis Electis destinatum: an sit Electio quarundam personarum ad gloriam, & è contra præteritio aliorum, ex mero Dei beneplacito, an verò tantum ex prævisis meritis, & sub conditione. Nodos inquam hosce, nemo melius quam Autor iste enodavit: Tolle ergò & Lege, multum profecto fallor, nisi tibi iatisfactum esse fatearis.

Quid multa? hic habes (ut prægustamenta quædam ex hibeam) Cap. 1. Historicam quandam nec ingratam Narrationem de ortu & origine quæstionis quæ de morte Christi & latitudine ejus intentâ disputari solet. Deinde, thesin de morte Christi ut universali causâ salutis omnibus applicabili rationibus confirmatam Cap. 2. ab Adversariorum objectionibus vindicatam, Cap. 3. Hic itidem Cap. 4. in venies lucidissimam illius distinctionis [pro omnibus sufficienter, pro solis Electis efficaciter] explicationem, &c. ut reliqua mittam Capita quæ lectione melius deprehendes operis ipsius.

Postponitur demum alius Tractatus occasione Controversiæ cujusdam quæ inter Galliæ Reformatæ Theologos orta est, editus, de gratiosâ scilicet & salutari Dei ergâ homines peccatores voluntate; Thologorum Angliæ sententia de ista quæstione sententia quæritur, quia non parum ad firmandam pacem facere posse videbatur: in Appendicè ergò D. Daventii de Gallicanâ istâ Controversia extat sententia, quam suâ ipsius manu scriptam, & a Nepote suo Reverend^{mo}. Archiepiscopo Armachano traditam in calce libri apponendam curavimus. Istis fruâre, Candide Lector, & vale.

DISSERTATIO

De

MORTE CHRISTI.

C A P. I.

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

De origine Controversiæ.

Dolendum profectò illud est & valde deplorandum hujus nostri seculi sive infortunio, sive morbo semper fere accidere; ut ea religionis nostræ mysteria quæ sunt ad pacem & solatium animarum promulgata, in solam pene litigandi & pugnandi materiam vertantur. Quis unquam putasset Christi mortem paci fanciendæ & perimendis inimicitiis destinatam; ut loquitur Apostolus, *Ephes. 2. 14. 17. & Coloss. 1. 20. 21.* litibus pariendis tam fecundam fletu potuisse? Sed illud evenire videtur innata hominum curiositate, qui magis solliciti esse solent ut arcana Dei consilia scrutentur quam ut beneficia publice oblata amplectentur. Hinc fit, nimium altercando pro quibus Christus mortuus, pro quibus non mortuus statuatur, ut de Christi morte per veram & vivam fidem ad animarum nostrarum salutem, nobis applicanda, ab omnibus & singulis parùm cogitetur. Mihi in hoc negotio tractando animus est illam via inire quæ lites potius componat quam litem de lite ferat. Cum igitur

A

tur

2 *Dissertatio de morte Christi.* Cap. I.

tur in confessio sit apud eos qui mortem Christi ad omnes & singulos diffundunt, illam tamen esse quoad fructuosam perceptionem ad certas quasdam personas applicatam; cumque è contra illi qui ad solos electos eandem restringunt, fateantur nihilominus illam omnibus vocatis, imò omnibus hominibus si crederent, profuturam; utraque pars duplicem mortis Christi considerationem videtur agnoscere. Ab utrisque enim consideratur ut universalis causa salutis omnibus & singulis applicabilis, si crederent, & ut specialis causa salutis certis quibusdam personis efficaciter applicata, qui crediderunt. Si de morte Christi sub duplici hac consideratione tractavero, apparebit fortasse in nonnullis de quibus acriter certatur diversos potius loquendi modos quam discrepantes sententias contineri. Revocabo igitur ad breves quasdam & perspicuas Theses, primò ea quæ de morte Christi ut universali causâ salutis omnibus applicabili sunt edisserenda, dein adjungam & alias Theses de Morte Christi ut speciali causâ salutis efficaciter quibusdam applicatâ, aut saltem suo tempore infallibiliter applicandâ. Neque tam pugnam meditor aut dimicationem quàm planam & pacatam totius rei explicationem, ad conflictum cum nullo hoste venturus, nisi ità se nobis obvium dederit ut non possimus aliter quàm pugnando viam ad veritatem aperire. Sed priusquam prædictas Theses vobis proposuero, præmittam nonnulla de origine hujus controversiæ, de sententiis antiquorum circa eandem, aliâque consimilia, quæ ad historiam hujus controversiæ cognoscendam pertinere videantur. Nam ut ad curationem morborum

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* 3

inprimis conducit eorundem origines, & causas habere perspectas, ità ad controversias componendas facit maximè, si quis probè intellexerit quâ occasione enatæ fuerunt, à quibus propugnatae, quo modo & quatenus ab antiquis agitatae. Agè igitur, ad hujus rei succinctam explicationem accingamur.

Puto igitur hoc verè posse affirmari, ante conflictum inter Augustinum & Pelagium nullum fuisse de morte Christi, utrùm ad omnes extendenda ea sit, an ad solos electos coarctanda, certamen. Sancti enim Patres de morte Christi loquentes illam nobis depingunt pro humani generis redemptione susceptam & toleratam; cæterùm de exclusionem quarumvis personarum ex decreto dei apud eos verbum (quod sciam) nullum occurrit, credentibus solis reapse fieri fructuosum consentiunt; verùm pro omnibus Christum subisse mortem ubique fatentur. Sic Clemens Alexandrinus, *ὁ σωτήρ πάντων καὶ ἐξ ἡμῶν τὴν ἀνθρώπων φύσιν* *Christus salutem universæ humanæ naturæ gratuito apportat,*

largitur, Et in eandem sententiam Origenes, Pro omnibus qui usquam sunt peccatoribus, ut relictis peccatis credant sese Deo, advenisse prædicatur Jesus. Quibus suffragatur Primosius in 1. ad Timoth. 2. ad verba, *Dedit semet ipsum redemptionem pro omnibus,* Pro omnibus quidem, inquit, effusus est sanguis Christi, sed credentibus solùm prodest. Ex quo Augustini discipulo, quæ fuerit ipsis Augustini doctrina licet conjectari. Augustino tamen, aliisque qui ejus doctrinam de prædestinatione amplexati sunt, obijcere solebant adversarii, eos docere Christum pro solis prædestinatis fuisse crucifixum; atque ex hac Pelagianorum objectione, videntur

*Padag.
cap. 11.*

*Lib. 5.
contra
Celsum.*

4 *Dissertatio de morte CHRISTI.* Cap. I.

tur nonnulli seculis insequentibus prædictæ controversiæ suscitandæ ansam arripuisse. Patet hoc ex objectionibus Vincentianis, in quibus illa primum locum tenet, *Quod Dominus noster Iesus Christus non pro omnium hominum salute & redemptione sit passus.* Patet ex Prosperi Responsionibus ad Capitula Gallorum; ubi objectio nona ad hunc modum se habet, *Quod non pro totius mundi redemptione salvator sit crucifixus.* Hoc tanquam novum, invidiosum & erroneum objectabant Semipelagiani. Sed hisce objectionibus occurrit Prosper, non tuendo Christum passum esse pro solis electis, sed ostendendo unde fiat quod solis electis Christi passio tandem fructuosa & salutifera existat; nimirum quod hi soli specialis gratiæ beneficio fidem perseverantem, quâ mortem Christi sibi applicare valeant, consequantur; cæteri omnes absque hoc specialis gratiæ adiutorio, culpâ suâ aut mancant omnino in infidelitate aut à fide suscepta resiliant, atque idcirco fructu redemptionis careant. Huc faciunt illa, in Responsione ad prædictam Vincentii objectionem, *Quod ad magnitudinem & potentiam pretii, & quod ad unam pertinet causam humani generis, sanguis Christi redemptio est totius mundi: sed qui hoc seculum sine fide Christi & sacramento regenerationis pertranscunt, redemptionis alieni sunt.* Paulò post, *Poculum immortalitatis, quod confectum est de infirmitate nostra & virtute Divina, habet quidem in se ut omnibus prosit, sed si non bibitur, non medetur.* Non dissimilia sunt quæ in Resp. ad 9. Object. Gallorum afferuntur: Nam ibi fatetur, licet possit dici *Christus pro his tantum crucifixus quibus mors ipsius prosuit*, hoc est; regeneratis & perse-

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* 5

severanter credentibus, *posse etiam & illud dici. Redemptor mundi dedit pro mundo sanguinem suum, & mundus redimi noluit.* Denique illud clarè probat Augustinum non docuisse Christum pro solis prædestinatis mortuum, quòd Prosper ex ejus sententiâ propriissimum passionis fructum, nimirum remissionem peccati originalis, ad infantes etiam non prædestinatos extendat, Respons. ad Obj. 2. Gall. & Sentent. 2. *Qui dicit quòd ab his qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat percepta baptismi gratia originale peccatum, non est Catholicus.* Quam sententiam nonnullis post Augustinum sæculis etiam Synodus Valentina amplexata est, uti apparet canone quinto. Ex hisce videtis, utcunque semina hujus controversiæ sparsa fuerant, tamen Augustinum atque ejus discipulos nunquam voluisse patrocinium suscipere hujus dogmatis, *Christum scilicet passum fuisse pro solis prædestinatis.* Sed misso Augustino, ad Pelagium & ejus asseclas deveniamus. Atquè hîc operæ pretium est observare in hac nupera controversia disceptandâ. Pelagio duos errores planè contrarios fuisse attributos, sed falsò. Nam qui tuentur Christum pro solis electis mortuum, dicunt oppositam opinionem, *Christum scilicet mortuum fuisse pro omnibus*, inter errores Pelagianos habitam fuisse. E contra, qui sustinent partes contrarias, clamitant, *Christum non esse mortuum pro omnibus hominibus*, esse merum Pelagianismum. Sed utrinque, & Pelagio & sibimetipsis, injuriam inferunt. Quod attinet ad priorem partem, vir quidam doctus dicit Pelagianis & Semipelagianis attributam fuisse hanc sententiam, de universali redemptione & restricta liberatione:

6 *Dissertatio de morte Christi. Cap. I.*
 atque nititur loco quodam Augustini, contra
 Julian. lib. 3. cap. 3. ubi exagitat Pelagianos
 hoc modo, *Pergite adhuc, pergite; & sicut di-*
citis; In sacramento Salvatoris baptizantur in-
fantes; sed non salvantur; redimuntur, sed non libe-
rantur, lavantur sed non abluuntur; sic etiam dici-
te, Funditur pro eis sanguis in remissionem pecca-
torum, sed nullius peccati remissione mundantur.
Mira sunt quæ dicitis, nova sunt quæ dicitis, fal-
sa sunt quæ dicitis, & quæ sequuntur. Sed hoc
 in loco de solis infantibus disputat Augustinus,
 neque id agit ut ostendat Pelagianum esse sta-
 tuere, Christum mortuum fuisse pro iis qui in-
 interveniente propriâ suâ incredulitate non sal-
 vantur, sed mortuum fuisse pro iis, aut rede-
 misse eos qui peccato non erant obnoxii, ac
 proinde nullum reatum haberent unde libera-
 rentur. Quod enim ad infantes attinet, verbo
 tenus redemptos agnovit Pelagius, sed reapse
 redemptionis minimè indigos docuit; uti per-
 spicuum est ex eo quòd defenderit *in illis nihil*
esse vitiatum, nihil sub diaboli potestate capti-
vum, uno verbo, *nihil quod tanto pratio redi-*
matur. Hoc igitur illud est quod in eo repre-
 hendit Augustinus, non quòd Christum pro
 omnibus passum docuerit: Quam sententiam
 Pelagianis fuisse damnatam ex nullo con-
 cilio contra Pelagianos instituto, ex nullo Au-
 gustini opera contra Semipelagianos conscri-
 pto ostendi potest. Agit ex professo contra er-
 rores Semipelagianorum in libris De Præde-
 stinatione Sanctorum & De bono perseveran-
 tiæ; nunquam tamen conatur hanc thesin in-
 fringere, *Christum pro omnibus hominibus fuisse*
mortuum. Quicquid igitur statuatur de veritate
 hujus propositionis (de qua videbitur imposte-
 rum)

August.
 Epist. 90.

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* 7.
rum) certum est, nunquam habitam fuisse pro
dogmate Pelagiano, ut quidam infirmis fun-
damentis nixi autumârunt.

Sed venio ad Thesin oppositam : Inventus
enim est nonnemo qui eam quoque Pelagia-
nismi accusat, atque scribit Pelagium docuisse
Christum non fuisse mortuum pro omnibus
hominibus. Sic Grevinchovius in Dissertatio-
ne De morte Christi, cum Amesio nostrate,
pag. 51. *Docuit, inquit, Pelagius teste Fausto
Rheg. lib. 1. cap. 16. Christum non fuisse mor-
tuum pro omnibus hominibus. Agnosce igitur ac
recognosce hunc quem tibi objeceram errorem cum
Pelagio tibi esse communem.* Sed nescio mali-
tia an inscitia Faustum Rhegiensem egregium
prævaricatorem inducit testem contra Pela-
gium qui simulata cum Pelagio pugna causam
ejus strenue egit, atque Catholicos doctores
celatis illorum nominibus ubique perstrinxit.
Sed fuerit idoneus testis ad hanc rem Faustus
ille Rhegiensis, crassum tamen errorem erra-
vit Grevinchovius, qui putat prædictam sen-
tentiam Pelagio tribuendam. Si inspexisset
unquam libros Fausti, facile animadvertisset
eo in loco non egisse eum contra Pelagium,
sed contra eos qui totum tribuunt gratiæ & mi-
sericordiæ Divinæ, hoc est, contra Augusti-
num, Prosperum aliisque orthodoxos, quos
ille *sectarum genere dispares sed impietate Pela-
gianis consimiles esse* deblaterat, Ex hoc igitur
loco si velit evincere Grevinchovius prædi-
ctam sententiam fuisse hæreticam Augustinia-
næ non Pelagianæ hæreseos notam subire de-
bet. Sed revera idem fecit Faustus quod antea
ex Objectionibus Vincentianis, & Capitulis
Gallorum manifestum est alios Semipelagia-

*Faustus,
lib. 1.
cap. 3. &
6.*

nos fecitasse; Hoc est, per calumniam impetit Augustino & orthodoxis hanc sententiam, tanquam cum doctrina prædestinationis necessario connexum; quod tamen illi nunquam agnoscere voluerunt. Sed redeamus ad Pelagium & Semipelagianos, quos certum est circa Christi mortem in aliquibus errasse, quamvis neutra prædictarum opinionum pro Errore Pelagiano apud antiquos habeatur. Erravit igitur primo ipse Pelagius non directe extendendo mortem Christi extra suos limites, sed indirecte & consequenter, tuendo infantes omnes, sive electos sive non electos, originali peccato vacare, quos tamen morte Christi redemptos affirmavit. Posuit itaque redemptionem per mortem Christi etiam quoad illos quos ipse putavit à peccato immunes, ut antea annotavimus: hoc est, posuit per mortem Christi eos redimi qui nulla habuerunt peccata à quibus redimerentur. Hoc insulsum illud dogma est quod passim explodit Augustinus, Per baptismum scilicet mortem Christi illis applicandam qui nullum haberent peccatum quod morte Christi expiaretur, Pelagii ipsius verba sunt, *Quis ille tam impius est qui cujuslibet ætatis parvulo interdicit communem humani generis redemptionem?* De pec. orig. cap. 19. Et Concilium Carthaginense in Epist. ad Innocentium (quæ est nonagesima inter Augustinianas) refert Coelestium in Carthaginensi Ecclesia jam confessum fuisse, *per baptismum Christi etiam parvulorum fieri redemptionem.* Jam qui dicis causa redemptionem parvulorum admiserunt, tenebant tamen, *Eosdem parvulos non indigere gratiâ Servatoris quâ à perditione liberentur, eo quod nullum ex Adamo contagium da-*
monia-

*August.
Epist. 59.*

*Contra
duas
epist.
Pelag.*

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* 9

mnationis contraxerunt; Tenebant Omnibus ætatibus esse baptismum necessarium, ut scilicet baptizatus in Dei filium adoptetur, non quòd aliqui ex parentibus trahat quod lavacro regenerationis expietur: Uno verbo, Gratiam Redemptoris habere in eis quod adoptet, non habere quod diluat. Hic est igitur primus error attributus Pelagianis circa mortem Christi, non quod illum pro omnibus passim affirmarint, ut quidam opinati sunt, neque quod pro omnibus passum negarint, ut alii falso obtendunt; sed quod hæc duo dogmata pugnantia simul sustinere ausi sint, *Redemptionem per mortem Christi ad omnes omnium ætatum homines pertinere, Atque, Parvulos peccato damnabilique reatu, à quo redimerentur, prorsus vacare.* Hæc de primo Pelagii errore.

Secundò, errârunt Pelagiani sive Semipelagiani in explicanda universalitate mortis Christi, absurdam falsam & valdè obscuram conditionem cum illa conjungendo. Sic enim Prosper illorum sententiam depingit in Epistola ad Augustinum, *Pro universo humano genere mortuum esse Dominum nostrum Jesum Christum, & neminem prorsus redemptione sanguinis ejus exceptum, etiam si omnem hanc vitam alienissimâ ab eo mente pertranseat.* Ejusdem generis est illud assumentum cujus mentionem facit Ecclesia Lugdunensis in libello suo De tribus Epistolis, *Si inveniantur aliqui etiam pro impiis in sua impietate permansuris Dominum crucifixum dicant, mirum & incredibile est si hoc Divine Scripturæ certissimis documentis probare possint.* Hujusmodi laciniam conditionalem meritò resecandam putârunt orthodoxi. Nam primò obsecurum est quid sibi velint Pelagiani

2.
Hypo-
gnost. 5.

Biblioth.
Patrum
Tom. 9.
part. 1.
pag.
1063.

10 *Dissertatio de morte Christi. Cap. I.*
isthoc additamento : Si beneficium sive fructum aliquem mortis Christi ad eos pervenire posse qui totam vitam suam in impietate & infidelitate transegerint , contra Scripturas aperte ruunt , quæ talibus non ex morte Christi ullum beneficium pollicentur , sed ex contentu mortis Christi æternam damnationem minantur. Porro , si illud innuant , etiam illos qui in sua impietate & infidelitate moriuntur , si credidissent , hoc est , si non mortui fuissent in sua infidelitate , potuisse merito Christi crucifixi per fidem servari , inconditè & obscurè animi sui sensum efferunt , & ineptè quod videntur supponere in una parte suæ affirmationis , in altera tollunt. Denique si eò spectet prædictum assumentum , quasi Christus in seipso offerendo considerasset homines quosdam quatenus finaliter infideles & contumaces , & tamen sub hac consideratione seipsum Patri obtulisset ut illis veniam & vitam impetraret , est apertè falsum & erroneum. Nam sicut medicus non intendit ægroto valetudinem restituere sub hâc formali consideratione , Etiam si ægrotus paratum ab eo pharmacum præfactè contemnat & abjiciat ; ita nec Medicus animarum vult prætiosum sui sanguinis pharmacum cuiquam prodesse sub hâc conditione. Utcunque illud finaliter conculcet & *adspernetur*. Est itaque observandum , in sententia Semipelagianorum referenda multa à Prospero & Hilario commisceri , quorum nonnulla cum veritate consentiunt , quædam errorem sapiunt. Quod igitur narrant Semipelagianos statuisse omnes homines in Adamo peccasse , & pro universo humano genere mortuum fuisse Dominum nostrum Jesum Christum,

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* I I

stum, aliâque nonnulla, non referunt tanquam errores illorum, sed ut ostendat quatenus cum orthodoxis sentiant; atque ut totam seriem & connexionem doctrinæ Semipelagianæ explicent. Magno igitur in errore versantur qui putant ea omnia quæ tribuuntur Semipelagianis à Prospero & Hilario esse erronea & Pelagiana. Dicimus igitur Augustinum nunquam conatum fuisse impetere illam propositionem Semipelagianorum, *Christum pro universo humano genere fuisse mortuum*, sed illam annexam laciniam toto opere refellit; ubi ostendit proprietatem sive beneficium redemptionis, hoc est, vitam æternam, ad solos prædestinatos pervenire, quia illi soli nunquam pertranscunt vitam suam infidelitate, nunquam moriuntur in sua impietate.

Tertium & gravissimum erratum Pelagianorum & Semipelagianorum circa mortem Christi spectat primariam causam diversi eventus, scil. quod certis personis hæc mors Christi vitam æternam infallibiliter apportet, aliis non apportet. Id illi ad arbitrium humanum tanquam primariam hujus discriminis causam retulerunt, præsumentes Deum ex æquo velle omnium salutem in Christo, neque ex speciali prædestinationis decreto indidisse quibusdam illam fidem & perseverantiam qua mediante mortem Christi sibi applicant ad salutem. E contra, Augustinus cum orthodoxis contendebat, fidem illam perseverantem, qua mediante mors Christi fit salutifera singularibus personis, ex singulari misericordiæ dono electis obtigisse, non ex bono usu liberi arbitrii in hisce potius quam in illis evenisse. Quo controversia directè respicit prædestinationis gra-

12 *Dissertatio de morte Christi.* Cap. I.
tiam & liberum arbitrium, ex obliquo tangit
mortem Christi, quatenus orthodoxi causam
reddentes cur quibusdam in eventu fiat salu-
tifera, semper conscendunt ad prædestinatio-
nem Divinam, Pelagiani descendant ad ar-
bitrium humanum. Prosper in Epistola ad
Augustinum sic expressit istorum hæc de re sen-
tentiam, *Quantum ad Deum pertinet*, dicunt
omnibus paratam vitam; æternam quantum au-
tem ad arbitrii libertatem, ab his eam appre-
hendi qui Deo spontè crediderint & auxilium
gratiæ merito credulitatis acceperint. Paulò post,
Sed Divino adscribere operi sanctorum merita
reformidant, nec acquiescunt prædestinatum
nec augeri posse nec minui. Non reprehenduntur
Semipelagiani à Prospero aut Augustino quòd
pro universo humano genere mortuum fuisse
Christum asserant, sed quòd hoc posito infe-
rant nullam esse specialem Dei prædestinantis
voluntatem quâ efficaciter operetur illam
fidem in electis quâ Christum pro omnibus
mortuum sibi singulariter applicationem salu-
tiferam spectat; suspendunt ex incerta alea
arbitrii humani. Hic aut unicus aut præcipuus
error est contra quam Augustinus pugnavit in
libris De prædestinatione sanctorum & De
bono perseverantiæ. Hunc etiam errorem
Prosper carmine De Ingratis perstrinxit: In
quo docet, ex sententia Pelagianorum, Deum
æqualiter velle omnes morte Christi redem-
tos,

*Sed proprio quemque arbitrio parere vocanti,
Judicioque suo, mota se extendere mente
Ad lucem oblatam, cap. 10. &c.*

Idem autem Prosper, Deum hæc præde-
stinante & operante voluntate eos tantum
voluif-

Cap. I. *Dissertatio morte de Christi.* 13
voluisse redemptos quibus ea donat unde infal-
libiliter ad salutem producantur. Denique
demonstrat hanc efficacem voluntatem sal-
vandi aliquos per mortem Christi, alios non
salvandi, ex discriminatis actibus arbitrii
humani haud dimanasse. Huc spectant illa.
cap. 13.

An varii motus animarum talia gignunt?

Libertasque facit causam non omnibus unam?

*Ergo hominis valida arbitrio Divina voluntas;
Aut etiam invalida est, &c.*

Non igitur Prosper oppugnat (quod ipse ali-
bi agnovit) Christum pro omnibus passum,
sed merito passionis Christi Deum voluisse ex
æquo omnes de facto redemptos, atque effica-
ciam redemptionis, humanis voluntatibus
commisisse. Hoc enim est illud ulcus doctri-
næ Pelagianæ, quod Faustus Rhegiensis hisce Lib. 2.
cap. 13.
verborum in tegumentis conatur occultare,
Volentes Deus redemit, voluntatum remunerator.
Rectè quidem; sed fide efficaci redemptione
loquamur, prius volentes eos fecit, volun-
tatum bonarum inspirator. Si hoc tenuissent
Pelagiani, mortem Christi fieri hominibus
fructuosam pro speciali decreto & operatione
voluntatis Divinæ, quod tuentur *Christum
pro omnibus mortuum* erroris loco orthodoxi
nunquam aliis objecissent. Hactenus (ut vi-
distis) inter orthodoxos & Pelagianos non fuit
formata aut agitata illa de morte Christi con-
troversia quæ nunc dierum ventilatur: Neque
enim Augustinus tanquam errorem unquam
oppugnavit hanc thesin, *Christus pro redem-
tione totius humani generis mortuus est*; Neque
tanquam suam unquam agnovit aut propugna-
vit illam, *Christus non pro omnibus hominibus sed*

14 *Dissertatio de morte Christi. Cap. I*
pro solis prædestinatis mortuus est. Pergamus
porrò, & controversias circa mortem Christi
post Augustini ætatem enatas ex antiquorum
monumentis eruamus.

Post obitum Augustini & Prosperi sopitam
aliquandiu hanc quæstionem Lucidus Presby-
ter videtur excitasse; qui disertis verbis docue-
rat. *Christum non fuisse mortuum pro omnibus*
hominibus In hunc insurgit Faustus Rhegien-
sis Episcopus, ille Semipélagianorum cory-
phæus: Epistolam ad illum scribit multis ana-
thematisimis terribilem; inter cætera, ana-
thema dicit illis qui docent Christum non fuis-
se pro omnibus mortuum. Ad finem hujus
epistolæ jubet Lucidum eam propria manu
subscriptam ad se remittere; quod si recusat
minuitur se velle illum coram Synodo Arela-
tensi (quæ tum habebatur, & hisce literis ac
anathematisimis Fausti subscripserat) accusari.
Hoc fulmine perterritus Lucidus huic episto-
læ subscripsit, atque sic sententiam quam verbo
prædicaverat propria manu damnavit. Pau-
xillo pòst tempore Lugdunensis Synodus con-
vocata est, quæ addidit nonnulla superioris
Concilii capitibus, quibus etiam Lucidus as-
sensum suum præbuit; Exstat epistola Lucidi
ad hanc Synodum Lugdunensem, in qua
damnat eos qui dicunt, *quod Christus Salva-*
tor noster mortem non pro omnium hominum sa-
lute suscepit; &, juxta prædicandi recentia in
hoc Concilio stabilita asserit Christum Salvato-
rem nostrum, quantum pertinet ad divitias boni-
tatis suæ, prætium mortis pro omnibus obtulisse.
Utraque epistola exstat in Bibliotheca Pa-
trum, p. 3: Tomi quinti, subscriptis etiam
Episcoporum nominibus qui prædictis concii-
liis

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* 15
liis putantur. Sed non sunt magni momenti
quæ horum Conciliorum nomine venditan-
tur, quia pleraque merâ Fausti hæretici fide
nituntur. Si enim hæc ipsius Fausti literas
seponas, prædicta Arelatensis Concilii dec-
reta frustra alibi quæras, ut quæ nusquam com-
pareant. Neque recentia illa prædicandi sta-
tuta, quorum mentionem fecit Lucidus in
sua epistola, inter canones ullius Concilii
Lugdunensis inveniuntur. Illud etiam elevat
fidem Fausti hisce in rebus, quod libros illos
De gratia & libero arbitrio veneni plenos non
modo jussu Concilii hujus Lugdunensis scrip-
tos, sed ab eodem approbatos innuere vide-
tur, in epistola sua ad Leontium; imò nihil
aliud quàm Synodi ejus sententiam hoc scrip-
to se comprehendisse obtendit. At sanè nec
verum nec verisimile est tot doctos viros po-
tuisse ità à Fausto decipi ut Doctrinam Pela-
gianam suo calculo comprobarent. Hæc eò à
me dicuntur, non quòd erroris damnare ve-
lim ea quæ in hoc capitulo de morte Christi à
Fausto, approbantibus illis Synodis, definita
putantur, sed nè quis nimium tribuat in re
controversa authoritati vel potius nudo nomi-
ni Synodorum, de quibus nihil certi ex mo-
numentis fide dignis habeamus. Illud etiam
mihi argumento est, Patres illos Arelatenses
& Lugdunenses non sanxisse sub anathemate
tam graviné quis prædicaret Christum pro
solis electis mortuum, quòd in commentariis
Patrum qui subsequentijs seculis vixerunt,
illud, quod modum loquendi, sæpe invenia-
tur aut saltè sub dubio relinquatur. Remigius
Rhemenfis, in 8. ad Rom. ad illa verba. *Qui
proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus
illum*

16 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 1.*
illum tradidit, Pro nobis omnibus, inquit, i. e.
prædestinatis ad vitam æternam. Et in illud, 1.
Tim. II. 6. Qui dedit semetipsum redemptionem
pro omnibus, addit explicationis causâ, Subaudi
electis. Fuisse tamen de loquendi sâtem for-
mulis inter Doctores ejus ætatis aliquod cer-
tamen, patet ex eodem Remigio. Nam in
verba illa quæ habentur Hebr. ii. 9. Ut pro om-
nibus gustaret mortem, sic scribit, Qui tem
Doctores absolute intelligunt, ut dicatur pro om-
nibus pro quibus gustavit, id est, pro electis ad
vitam æternam prædestinatis. At vero quidam
itâ generaliter pro omnibus fidelibus & infideli-
bus mortem gustasse, dicentes, Ipse quidem pro
omnibus mortuus est. licet omnes non salventur.
Gregorius Magnus in una & eadem homilia
vocat Christum Redemptorem humani, Redem-
z. l. 1. torem omnium, & tamen postea subjungit, Hunc
Hom. 2, redemptorem omnium pro electorum vitamque
ad mortem se tradidisse. Hisce duobus addam
Haimonem Episcopum Halberstatensem; qui
floruit circiter annum Christi DCCCCL. qui
in Commentariis, suis itâ hanc controversiam
attingit ut nihil certi in utramvis partem statuât.
In caput quintum epistolæ posterioris ad Co-
rinthios, Venit Christus, inquit, sine peccato
nascens, sine peccato conversans in mundo. In-
nocenter mortuus est pro omnibus prædestinatis ad
vitam. Et ut Prosper dicit, & Johannes Chryso-
stomus, alique Doctores, licet omnes non cre-
dant, ille fecit quod suumerat, pro omnibus
moriens. Paulò post, ad illa verba, Deus erat
in Christo Mundum reconcilians sibi Mundum,
inquit, reconciliavit sibi per Christum id est.
omnes prædestinatos. In secundum etiam ad
Hebræos utriusque opinionis mentionem fa-
cit,

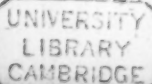
Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* 17

cit, iisdem verbis quibus Remigium antea usum fuisse ostendimus. Videtis ergo Sanctos hosce Patres illum anathematismum (ut ille præ se fert) Conciliorum autoritate munitum haud magnopere curasse, sed eo non obstante scribendi & loquendi libertatem sibi retinuisse. Illud tamen addendum puto, eosdem Patres, cum ad prædestinatos restringunt Christi, non illud facere absolutè; sed respiciendo ad effectum salutiferum quem mediante fide illis solis apportat; & è contrà, quando ad omnes extendunt hanc Christi mortem, non simul extendere ad omnes specialem illam voluntatem Dei ex proposito vocantis, fidem donantis, atque quibusdam singularibus personis ex singulari consilio & operatione Christi passionem fructiferam efficientis. Universalitatem ergò redemptionis ità intelligebant ut arcanum prædestinationis non everterent: quæ in re à Pelagianis & Semipelagianis diversi abierunt. Restrictam etiam redemptionem ità intelligebant ut interim sub fidei conditione illam ad omnes & singulos pertinere agnoscerent. Hoc ipso Haimone (quem modò citavimus) vivente, novæ tragoediæ circa hanc de morte Christi quæstionem excitantur. Nam Godeschalcus quidam Monachus, Autore Flodoardo ut novitate vocum posset populo innotescere, elegit sibi quædam capitula publicè prædicanda, inter quæ (nè de illis dicam quæ non sunt præsens instituti) hoc fuit unum è primariis, *Quod non pro totius mundi redemptione, id est, non pro omnium hominum salute & redemptione, Dominus noster Iesus Christus sit crucifixus & mortuus sed tantum pro his qui salvantur.* Quod perinde est ac si dixisset, *tantum pro prædesti-*

Histor. Remens.
3. 14.

Ibid.

natis-

18 *Dissertatio de morte Christi. Cap. I.*
natis. Hanc Godeschalci sententiam primò
 Synodus Moguntina, dein Hincmarus Re-
 menfis Archiepiscopus, convocata alia Syno-
 do, excussit & damnavit, ipsūque Gode-
 schalcum, nè errores suos disseminaret, mo-
 nasteriali custodiæ mancipandum cura-
 vit. Ediderunt etiam quædam capitula Go-
 deschalci capitulis opposita, in quibus illud
 quod præsentem causam spectat, ità se habuit,
Christus Jesus Dominus Noster, sicut nullus homo
est, fuit, vel erit cujus natura in illo assumit
non fuerit, ità nullus est, fuit vel erit homo pro
quo passus non fuerit, licet non omnes passionis
ejus mysterio redimantur. Sed hæc definitio
 Hincmari Remensis, atque aliorum Episco-
 porum qui illa adhæserunt, pessimè habuit
 Lugdunensem, cui tum præerat Remigins.
 Ergo quatuor Hincmari capitula Godeschalco
 opposita susceperunt examinanda: ac nomi-
 natim de Godeschalci opinione, quæ mortem
 Christi spectabat: ità loquuntur. *De hac quæ-*
stione nihil confuse & inconsideratè dici vel defi-
niri vellemus. Habet enim & ipsa profunditatem
ac difficultatem suam, non nostra præsumptione
sed Scripturarum sanctarum veritate & orthodo-
xorum Patrum autoritate diligentius perscrutan-
dam. Definitionem autem Hincmari doctrinæ
 Godeschalcaneæ oppositam aded non proba-
 runt, ut de ea hunc in modum scripserint, *De*
hac definitione vestra quid aliud respondere pos-
sumus; nisi ut ipsos qui hoc definierunt sedulo
interrogemus & admoneamus, ut vigilanter &
fideliter pensare studeant, nè ferrè minus consi-
derando quid dicendum erat, contra fidem &
conscientiam suam talia dixerint, atque hisce præ-
fatis eandam definitionem convellant. Neque
 satis

Bibl.
Tom. 9.
pag. 1093
Eccles.
Lugd.

Ibid. pag.
1058

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* 19

fatis habuit Ecclesia Lugdunensis scripto refutate nonnulla quæ coninebantur in illis Hincmari definitionibus, sed unà cum Arelatenfis & Vieffiensis Ecclesiæ Episcopus in Synodo Valentina Canones sanciunt, quibus quædam restituuntur quæ in Godeschalco putârunt reprehendenda, quædam etiam quæ in adversariis Godeschalci judicârunt improbanda. Nos autem cæteris omiſſis, excerpamus ea solummodo quæ de hac præſenti controversia contra Hincmarum, illòsque qui partibus ejus favebant, disputata ac sancita fuerunt. Illi, uti accepistis, statuerunt *nullum hominem fuisse, esse aut foræ pro quo Christus passus non est*: At Ecclesia Lugdunensis distribuit totum humanum genus quasi in certas classes: Primus ordo est *electorum ad vitam æternam*: de quibus perire nullus potest, & qui omnes salvantur. Secundus est *fideliū, qui rectâ fide accedunt ad gratiam baptismi, & per eam mundantur à peccatis, postea tamen resiliunt à fide & in sua infidelitate moriuntur*. Tertius est *eorum qui adhuc infidelitate positi, sunt tamen per Dei misericordiam ad fidem vocandi & baptismo mundandi*. Pro hisce tribus ordinibus hominum Jesum Christum venisse ut eos salvaret, & crucifixum fuisse confitentur. Eximit autem ab hac morte Christi duos alios hominum ordines: Unus est *eorum qui ab initio mundi usque ad adventum Christi in sua impietate mortui fuerunt*. Alius *eorum qui post adventum & passionem Christi usque ad finem seculi, infideles permanent*. Quibus planè consonant decreta Valentini Concilii, canone 4º & 5º In hisce autem dissentientibus sententiis Hincmari & Remigii duo sunt observanda: Unum est, Remigium & Con-

Ibid.

*Ecl.
Lugd.
pag 1094
& 1058.*

Concilium Valentinum, utcunque non probârunt eorum sententiam qui Christi mortem ad omnes & singulos extendebant, tamen ad solos prædestinatos eandem haud coarctâsse. Alterum, In hac sententiarum discrepantia coluisse antiquos illos Patres pacem ecclesiasticam, nec eò prorupisse ut se mutuò hæreseos insimularent. Quod evidenter colligi potest ex verbis Ecclesiæ Lugdunensis, quæ post refutatam adversariorum sententiam hæc verba

Ibid.

pag. 1063

apponit, Nobis multùm placet ut etiam istorum sententia ex pietate veniens propter pacem & venerabilem pietatem beatissimorum Patrum non revocetur. Nulla ergò contentione pro aliis adversus alios litigetur: non una sententia præ altera damnetur. Et quia verè fieri potest ut ignorantiam nostram in hac re aliquid lateat, nihil temerè definiantur, ut quolibet quis acquiescat modo non sit hæreticum, nisi contentione hæreticum fiat.

Hoc Christianæ charitatis & modestiæ specimen utinam in hoc litigioso seculo ob oculos haberemus, quo, ut mihi videtur, tempestas illa Godeschalci prædicatione excitata, fuit feliciter sedata & sopita. Nam circa prædictam controversiam seculis insequentibus nullas pugnas invenio. Tandem res Theologica ad Scholasticos rediit, qui utcunque fuerint foecundi quæstionum opifices, tamen hanc quæstionem renovare noluerunt. Illis videbatur satis, docere Christum pro omnibus mortuum *sufficienter*, pro prædestinatis *efficaciter*: quod cum nemo negaret, ansa nulla data est ad ferram contentionis reciprocandam. Doctores etiam Reformatæ Ecclesiæ ab initio ità de morte Christi loquuti fuerunt ut nullam hujus certa minis resuscitandi occasionem præberent. O-

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* 21

in omnibus enim propositum & oblatum, à solis credentibus prebentur & ad fructum æternæ salutis applicatum docuerunt : Arcanum interim Electionis, & Præteritionis huic doctrinæ de Redemptione humani generis per Christum ita admiscere ut excluderent quenquam priusquam sua infidelitate excluderet seipsum, importunum iudicârunt. Audiamus ipsos loquentes. Philippus Melancthon passim monet nè intempestivè misceamus prædeterminationis speculationem cum promissionibus Evangelicis. In Locis communibus. Tit. De Promissione Evang. pag. 196. sic scribit. Sicut necesse est scire Evangelium gratuitam esse promissionem, ita necesse est scire Evangelium promissionem universalem esse, hoc est, offerri & promitti omnibus hominibus reconciliationem. Hanc universalem tenere necesse est adversus periculosas imaginationes de prædeterminatione, ne disputemus hanc promissionem ad paucos quosdam alios pertinere ad nos. Nos vero statuimus, Evangelii promissionem universalem esse, Atque huc colligantur sententiæ universales, quæ passim exstant in Scripturis, quale est illud, Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, &c. Quod autem non omnes consequuntur Evangelii promissa, eo fit quia non omnes credant. Hæc ille. Calvinus multis in locis eodem modo sententiam suam explicat. In illud Johan. iii 16. Sic Deus dilexit mundum, &c. Universalem notam apposuit, tum ut promiscuè omnes ad vitæ participationem invitet, tum ut prædicet excusationem incredulis. Eodem etiam pertinet nomen MUNDI. Tametsi enim in mundo nihil reperiatur Dei favore dignum, se tamen toti mundo propitium ostendit : cum si

Pag. 195.

ne
e
x

22 *Dissertatio de morte Christi. Cap. i.*
exceptione omnes ad fidem Christi vocat. Paulo
pōst, Patet omnibus Christus ac expositus est,
solis tamen electis oculos Deus aperit, ut fide ipsum
quærant. Et in Rom. v. 18. Communem omnium
gratiam facit, quia omnibus exposita est non quod
ad omnes extendatur reipsa. Nam etsi passus est
Christus pro peccatis totius mundi, atque omni-
bus indifferenter Dei benignitate offertur, non
tamen omnes apprehendunt. Sic etiam Bullinge-
rus in Apoc. v. Serm. 28. Pro omnibus mortuus
est Dominus: sed quod non omnes participes fiant
hujus redemptionis, ipsorum culpâ. Neminem alio-
qui excludit Dominus nisi eum qui semet ipsum
propria incredulitate & perfidia excludit. Con-
similia habet Benedictus Aretius, in 1. Tim.
ii. Christus, inquit, pro omnibus mortuus est,
nec impedit hoc, quod non omnes mortis benefi-
cium amplectuntur; quia suo malo & vitionaturæ
sue oblatam gratiam adspernantur. Hisce ad-
jungo Musculum, qui in locis communibus
Tit. De redemptione generis humani, pag, 151.
fic loquitur, quod nostram causam attinet, pro-
fitetur titulus hujus loci, Redemptionem generis
humani. Et paucis interjectis, Scimus non om-
nes redemptionis hujus fieri participes; verum il-
lorum perditio qui non servantur haudquaquam
impedit quo minus universalis vocetur redemptio,
quæ non est uni genti sed toti mundo destinata,
Paulò pōst, quod illam homines reprobi & depla-
ratè impii non accipiant, neque defectu sit gratiæ
Dei, neque justum est ut illa propter filios perdi-
tionis gloriam ac titulum universalis redemptionis
amittat, cùm sit parata cunctis, & omnes ad il-
lam vocentur. Hisce omnibus accedat Zanch-
chius, qui prædestinationem ità defendit ut si-
mul tueatur Christum pro omnibus passum.
Nam

Cap. 1. *Dissertatio de morte Christi.* 23

Nam cūm docuisset Christum non fuisse mortuum pro omnibus, *spectata Dei omnipotentissima voluntate, idest, absoluto beneplacito conferendi vitam æternam omnibus per hanc mortem Christi*: subjungit tamen, *Falsum non esse, Christum pro omnibus hominibus mortuum fuisse, spectata voluntate conditionali, nempe, si suæ mortis per fidem participes fieri velint. Omnibus enim passio Christi fertur in Evangelio, & ab ea nemo excluditur, nisi qui seipsum excludit.* Ut fastidio vestro occurrā, reliquos prætereo. Id unum observari velim, orthodoxos nostros Doctores electionis & reprobationis doctrinam itā explicasse ut decretum de eligendis singularibus quibusdam personis ad infallibilem vitæ æternæ consecutionem, aliisque prætereundis, universalitatem redemptionis per mortem Christi peractæ non infringeret. Hactenus ea percurramus quæ ad Historicam cognitionem hujus controversiæ spectant. Ex quibus manifestum est, non modò antiquos Patres sed etiam modernos Theologos nostros fateri Christi mortem ad totum humanum genus aliquo modo pertinere. Nostro tamen hoc seculo Theologis quibusdam collubitum est hosce limites transilire, atque diserte sub exclusivis terminis hanc Thesin tueri, *Christum pro solis electis mortuum fuisse.* Quibus ex adverso reclamant alii, *Christum pro omnibus & singulis redimendis ex æquo se Deo Patri obtulisse.* Nos ut huic quæstioni aliquam lucem afferamus, duplicem illam considerationem mortis Christi, quā de mentio antea à nobis facta fuit, jam aggredimur, eamque ad certas theses revocabimus.

Miscel.
De Præd.
Sanctor.
Explic.
Thes. 13.

C A P. II.

De morte CHRISTI, ut universali causa salutis omnibus applicabili.

A Ccedamus jam ad institutum nostrum : Et primo in loco de morte Christi differemus uti ea in Scripturis sanctis proponi solet & à nobis considerari debet, nempe uti est remedium quoddam universale à Deo institutum, & toti humano generi ad salutem applicabile. Dein veniemus ad illam alteram partem disputationis nostræ, de morte scilicet Christi quatenus ex speciali decreto Dei est remedium particulare ad certarum personarum salutem efficaciter & infallibiliter applicandum. Si hæc duo enucleatè explicare possemus, via nobis paleretur tum ad removendas illas difficultates quibus hæc controversia de morte Christi implicatur tum etiam ad conciliandas Theologorum quorundam lites qui inter se acerrimè digladiantur. In priore consideratione mortis Christi variæ theses nobis discutiendæ occurrerent, quarum hæc prima est & præcipua, utpote basis reliquarum, quàm hisce verbis formamus.

hes. I. Mores Christi in sacra Scriptura proponitur ut universale remedium omnibus & singulis hominibus ex ordinatione Dei & natura rei ad salutem applicabile. Thesis hæc primùm est explicanda, dein testimoniis & argumentis confirmanda, demùm ab objectionibus contrariis vindicanda. Ad explicationem quod attinet, quando *mortem Christi* nominamus, comprehendimus totam Christi obedientiam, activam & passivam,

Cap. 2. *Dissertatio de morte Christi.* 25
vam, cujus complementum & quasi actus
extremus in ipsa morte fuit : Quam ob cau-
sam Theologi solent per Synecdochen id
morti tribuere quod integræ obedientiæ
convenit. Quicquid igitur Christus egit,
quicquid passus est, à cunabulis usque ad
crucem, totum inquam, hoc opus Redem-
toris satisfactorium & meritorium cum ipsa
morte in hac thesi nostra consociandum &
copulandum esse intelligemus, Sic Apo-
stolus, Rom. v. 19. *Obedientiam Christi* uni-
versaliter sumtam posuit causam salutis hu-
manæ, propter obedientiam unius multi
justi fiunt. Et Phil. 11 7. 8. quando dicitur
obedientem se præstis usque ad mortem cru-
cis. Apostolus non excludit à ratione me-
rendi antecedaneam omnem Christi obe-
dientiam, sed includit potiùs, atque docet
hanc meritoriam Christi obedientiam jam
tum incepisse cùm formam servi accepit,
consummatam autem fuisse cùm in cruce
se obtulit, Sub *mortis* itaque vocabulo infi-
nitum illum thesaurum meritorum com-
prehendimus quem Mediator Dei & homi-
num, homo Jesus Christus, sive agendo
sive patiando in nostrum usum comparavit
& congeffit. Secundò, cùm dicimus hanc
mortem, sive hoc meritum, *in sacris Scri-
pturis proponi ut universalem causam salutis*,
id volumus, Juxta voluntatem Dei in ver-
bo patefactam hoc remedium nullo discrimi-
nine cuivis individuo humanæ naturæ esse
propositum ad salutem, prodesse tamen
non posse cuilibet ad salutem nisi interve-
niente speciali applicatione. Nam *univer-
salis causa salutis* sive *universale remedium*

Cap. 2. *Dissertatio de morte Christi.* 26
hæc duo involvit : unum, quod ejusmodi
sit ut possit omnes & singulos curare & ser-
vare ; alterum quod ejusmodi sit ut ad pro-
ductionem hujus determinati effectûs in
quolibet singulari homine requirat applica-
tionem determinatam. Non incommodè
igitur dixit Aquinas, *Mors Christi est quasi
universalis causa salutis, sicut peccatum primi
hominis fuit quasi universalis causa damnatio-
nis. Oportet autem universalem causam appli-
cari ad unumquodque specialiter, ut effectum
universalis causæ participet.* Porro, quod
dicimus in thesi hanc universalem causam
salutis esse *omnibus & singulis Hominibus ap-
plicabilem*, id inprimis valet ad excluden-
dos angelos apostatas, ad quos (quicquid
statuatur de intrinseco valore & sufficientia
hujus remedii) ex voluntate Dei revelata
non extenditur ejus universalitas. Neque
etiam ad homines, ita universaliter extendi
debet ut intelligatur cuivis sub quovis *statu*
vel *eventu* applicabilis. Non enim est mor-
tuis aut damnatis hominibus applicabilis,
sed viatoribus : neque viatoribus sub quavis
conditione, sed sub conditionibus à Deo
ordinatis. Mors Christi non fuit applicabi-
lis Petro ad salutem, si hanc conditionem
adjeceris, *etiamsi in negando Christo Petrus
ad extremum persistisset.* Atque eadem mors
Christi fuit applicabilis & applicanda Judæ,
sub hac conditione, *si Iudas pœnitisset & in
Christum credidisset.* Hanc igitur ob causam
non diximus esse nudè applicabilem omni-
bus & singulis hominibus, sed hoc addito,
ex ordinatione Dei & natura rei. Extat enim
in Evangelio quædam Dei ordinatio, juxta
quam

Cap. 2. *Dissertatio de morte Christi.* 27
quam mors Christi est omnibus & singulis
viatoribus applicabilis : quod de dæmoni-
bus aut damnatis verè affirmari non potest.
Huc spectare videntur illa verba in Collo-
quio Hagienfi, ubi Contra-remonstrantes
ostendere satagunt discrimen aliquod inter
statum diabolorum & quorumvis incredu-
lorum; *Diabolis*, inquit, *non est datus*
aut ordinatus Mediator, sed hominibus, pag.
154 Paulò pòst, *Infideles etsi promeriti sunt*
condemnationem, tamen est adhuc via aliqua
& ratio per quam illam possunt evadere,
nimirum si credant, pag. 155. *Potest pec-*
cator aliquis, etiam antequam cedat, scire,
Christum pro se quonque mortuum esse, quod ad
sufficienciam meritorum attinet, imo vero etiam
quoad applicationem ejus si modo in ipsum cre-
diderit, pag. 156. Hæc illi. Ex quibus vide-
tis in confesso esse, quòd mors Christi sit
cuivis viatori juxta modum à Deo præscrip-
tum applicabilis. Et si dicatur non applica-
bilis tali personæ, putà in impœnitentia &
infidelitate permanenti, id intelligi debet
non ex parte rei, quæ haud negatur applica-
bilis ex natura sua, sed ex parte hominis,
qui supponitur, modum applicationis à
Deo constitutum repudiâsse. Nihil autem
est cuiquam applicabile, si modum unicum
applicationis adhibere recusât, & ad extre-
mum usque repellat.

Est itaque ultimo in loco observandum,
quòd non diximus. Christi mortem ipso fa-
cto oblationis esse omnibus & singulis *ap-*
plicatam, aut post oblationem esse omni-
bus infallibiliter *applicandam*, sed esse juxta
ordinationem Dei *applicabilem*. Ordinavit
B 2 enim

28 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 2.*
enim Deus ut omnibus, & singulis esset applicabilis per fidem, sed non decrevit omnibus & singulis eam fidem donare per quam infallibiliter applicaretur. Cur hoc applicationis medium quibusdam dederit, quibusdam non dederit, quæri non debet, cum solvi non potest; sed ad arcanam Dei voluntatem est referendum. Hæc ad explicationem thesæ nostræ sufficiant: Ad probationem jam accingamur.

Atque hîc imprimis non ex ratione aut phantasia humana, sed ex sacris Scripturis ostendendum est, Christi mortem juxta voluntatem Dei esse remedium universale omnibus & singulis hominibus ex ordinatione Dei & natura rei applicabile ad salutem. Ex multis testimoniis pauca delibabo.

Palmarium est illud Johan. iii. 16. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Singulas prædictæ thesæ particulas ex hisce verbis deducere non est difficile. Nam primò, Christus in mortem à Patre datus hîc proponitur ut universale remedium toti mundo paratum. Dein cuivis homini applicabile ad salutem pronuntiatur hoc mortis Christi pharmacum: & modus sive conditio applicationis simul indicatur, illis verbis, *ut omnis qui credit in eum non pereat.* Ex hoc testimonio efficaciter concludimus, Christi mortem esse cuivis homini applicabilem ex ordinatione Dei, & fore applicatam si crederit in Christum. Detur mihi illud individuum humani generis cui non verè dicat Minister Evangelicus; *Sic Deus te dilexit*

2.
ap-
o-
per
oc
de-
on
ar-
m.
ffi-

aut
o-
nn-
ni-
ne
Ex

Sit
ge-
non
las
de-
nri-
tur
ra-
fa-
nar-
ca-
nni
no-
or-
or-
de-
ivi-
cat
exit
nt

Cap. 1. *Dissertatio de morte Christi.* 29
ut Filium suum unigenitum daret, ut si tu in
eum credas, non pereas, sed habeas vitam æ-
ternam. Hoc ex certitudine fidei cuius singu-
lari homini potest annunciari: Ergò Chri-
sti mors est cuius homini juxta hanc volun-
tatem & ordinationem Dei applicabilis. Scio
nonnullos doctos & pios Theologos per
mundum hîc intelligere mundum sive uni-
versitatem electorum, atque nituntur hoc ar-
gumento, quòd *Filius Dei datus* dicitur, *ut*
omnis qui credit in eum non pereat: Soli autem
electi sunt qui ità in Christum credunt ut
non pereant sed vitam æternam consequan-
tur. Sed respondeo, nihil aliud hinc inferri
posse quàm mortem Christi solis electis in
eventu esse salutiferam, & ipso facto per fi-
dem intervenientem applicatam: non autem
fuisse remedium aliis applicabile, & si credi-
dissent, ex Dei ordinatione applicandum,
colligi non potest. Hâc similitudine rem il-
lustrabimus. Fac in urbe aliqua omnes &
singulos morbo aliquo epidemico & mortif-
fero laborare: Regem autem ad illos mitte-
re medicum peritissimum pharmaco effica-
cissimo instructum, atque publicè edicere
omnes curandos qui hoc pharmaco uti vo-
luit. Proculdubio de hoc Rege verè dicere
possemus, Sic dilexit hanc urbem, ut medi-
cum suum peritissimum ad eam mitteret, ut
omnes qui ejus opera & pharmaco uti vo-
luerint, non pereant, sed pristinam valetudi-
nem recuperent. Quòd si quis excipiat,
hunc medicum missum fuisse solummodo
ad eos qui ejus opera utuntur, & pharmacum
ejus ex ordinatione Regis fuisse tantum ap-
plicabile illis qui illud bibere voluerunt, nec

30 *Dissertatio de morte Christi.* Cap. I.
ille & Regis beneficentiam extenuat, & apertè falsum dicit. Nam missus est ad omnes, nulla conditione ex parte missi aut ægrorum prærequisitâ : instructus etiam fuit pharmaco salutifero omnibus promiscuè applicabili: Velle autem medicum admittere & pharmacum ebibere, non ad destinationem medici aut pharmaci spectati sed ad indubiam sanitatis perceptionem.

*Resp. 1.
ad Obj.
Vincum.*

Antiqui Patres valde videntur hâc similitudine delectati. Prosper ad illam respicit, quandò Vincentio objicienti, *Quòd ex sententia Augustini Dominus noster Jesus Christus non pro omnium hominum salute & redemptione sit passus*, respondet, *Contra vulnus originalis peccati, quo omnium hominum mortificata est natura, remedium esse mortem Filii Dei.* Et paulò pòst, *Poculum hoc immortalitatis habet quidem in se ut omnibus prosit; sed si non bibitur, non medetur.* Fides igitur nostra requiritur, non, ut Deus dicatur dedisse aut destinasse nobis Filium suum in remedium, sed ut datus & destinatus percipiatur à nobis ad consecutionem vitæ æternæ. Latius prædictam similitudinem deducunt Remigius & Haimo in illa verba 2 ad Hebræos, *Beneficio Dei pro omnibus mortem gustavit.* Quos si lubet consulite.

Secundum testimonium petitur ex duobus locis conjunctis & inter se collatis Prior habetur Johan. iii. 17 18. *Non misit Deus Filium suum ut mundum judicet, sed ut mundus per eum servetur. Qui credit in eum, non condemnatur: qui vero non credit, jam condemnatus est, quia non credidit in nomen unigeniti Filii Dei.* Jam hisce verbis addamus & illa Johann.

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* 31
hann. xii. 47, 48. *Si quis audierit verba mea, neque crediderit, ego non iudico eum: non enim veni ut iudicem mundum, sed ut servem mundum. Quia rejicit me, habet qui ipsum iudicet. Sermo quem loquutus sum ille iudicabit eum in novissimo die.* Ex hisce habemus Filium Dei à Patre missum, ut apportaret remedium universale toti mundo applicabile: Neque possunt hæc verba ad mundum electorum restringi. Primò, quia hic mundus, ad quem servandum Christus missus est, dividitur in credentes & non-credentes: At mundus electorum ex solis credentibus, aut saltem suo tempore credituris, consistit. Secundò, quia condemnandi sunt quidam ex illis ad quos servandos Christus, hisce in locis missus affirmatur: At nemo electorum damnabitur. Tertiò quia illi ipsi damnandi hoc in loco pronunciantur, damnationem subituri dicuntur ob hoc, *quia non crediderunt in unigenitum Dei Filium, vel, quia rejecerunt eum.* Quibus loquendi formulis fuisse iis à Deo oblatum & ad eos salvandos missum satis perspicuè innuitur. Sed quomodo aut quo sensu ritè intelligamus Christum missum ad eos servandos qui suo vitio, hoc est, sua incredulitate, pereunt? Non alio quàm in thesi nostra expresso; nimirum, quòd mors Christi universalis causa salutis à Deo constituta sit, & cuilibet homini applicabilis sub conditionem isti voluntariâ suâ malitiâ sunt adspersati. Non aliter Calvinus hæc verba intellexit; qui in Johann. iii. notavit, *Mundi nomen iterum iterumque repeti, nè quis omnino acceri se putet, modò fidei viam teneat.* Atque in Johann. xii. 47. observavit, *Quò plus animi*

32 *Dissertatio de morte Christi. Cap. I*
omnes haberent ad resipiscentiam, salutem hic
promiscuè omnibus offerri. Liqueat igitur ex his-
ce locis Christi mortem proponi & conside-
rari ut remedium ex Dei ordinatione omni-
bus applicabile ad salutem, etiamsi ab incre-
dulis rejiciatur.

Test. 3.

Tertium testimonium proferemus ex
Actor. xiii. 38, &c. *Notum sit vobis, viri, fra-*
tres, annunciari vobis remissionem peccatorum
per Jesum Christum; & ab omnibus à quibus
per legem Moſis absolvi non potuistis, per hunc
quemvis qui credat absolvi. Videte, contem-
tores, & admiramini, &c. Dein versu 46. *Post*
quam repellitis sermonem Dei, & indignos vos
ipsos decernitis vitâ æternâ, ecce convertimur
ad gentes. Ex quibus verbis manifestum est,
Dei ipsius ordinatione Christique mortem
promiscuè hominibus proponi & offerri, ut
remedium omnibus & singulis applicabile
ad consecutionem remissionis & vitæ æternæ.
Secundò perspicuum est, ex voluntate & or-
dinatione Dei hoc remedium fuisse applica-
bile, non modo illis quibus actu sit applica-
tum per fidem, sed ipsis contemtoribus, qui
repulerunt Christum & vitam æternam per
suam infidelitatem. Denique, & hoc patet
vers. 48. ipsam fidem, cujus interventu sit
actu applicatum quibusdam quod est Dei de-
creto applicabile omnibus, ipsorum vitio
non reperiri in incredulis, Dei autem mise-
rentis speciali beneficio exoriri in credenti-
bus. Atque hic demum se exserit arcanum
electionis ex cujus intempestiva & nimis alta
speculatione non debemus illam *etiam de peccatis*
Dei obruere, ex qua ordinavit & dedit reme-
dium peccatoribus omnibus & singulis ap-
plicabile ad salutem, profuturum utique illis

Cap. 1. Dissertatio de morte Christi. 33
folis & omnibus qui crediderint.

Quartum testimonium habetur 2 Corinth.
v. 19, 20: *Deus erat in Christo mundum re-* Test. 4.
concilians sibi, non imputando eis peccata i-
psarum: & posuit in nobis verbum reconciliati-
onis. Itaque nomine Christi legatione fungi-
mur velut Deo vos precante per nos: Oramus
Christi nomine, reconciliamini Deo Observan-
dum est primò, Apostolum hoc in loco po-
nere commune beneficium toti mundo
hanc quam vocat reconciliationem ab ipso
Deo mediante Christo procuratam. At sanè
reconciliasse Mundum promiscuè, nil aliud de-
notat, quàm universale illud remedium five
propitiatorium mortis Christi sacrificium,
quod est omnibus applicabile, ordinasse &
mundo concessisse. Secundò observare o-
portet quo sensu Deus Mundum reconcili-
asse sibi dicitur ipso facto merito oblationis
Christi, nempe quòd posito hoc Christi sacri-
ficio, *non imputet illis peccata*, hoc est; non exi-
gat ab ullo homine ut pro peccatis suis ipse
satisfaciat (quod est impossibile) neque ul-
trà velit quenquam punire pro peccatis suis.
quis hoc sacrificio propitiatorio utetur. De-
nique & illud notandum est, hanc reconcili-
ationem, hanc non-imputationem peccatorum,
de qua loquitur Apostolus, peractam
considerari ex parte Dei, & Christi, simulac
Christus pro peccatis mundi animam posu-
isse intelligitur: At ex parte hominum pec-
catorum, restat ministerium Evangelii per
quod innotescat hominibus, restat ut
Evangelio credatur priusquam homines
quasi in actualem possessionem hujus gra-
tiæ deducantur. Et ob hoc subjunxit Apo-
stolus, postquam dixerat *Deum in Christo*

34 *Dissertatio de morte Christi. Cap. I.*
mundum reconciliasse, nihilominus oportere
ministros fungi legatione sua, & hortari quos-
vis ut ipsi reconciliantur Deo. Ex quibus om-
nibus liquet, quod in thesi nostra posuimus,
Christi mortem à Deo ordinatam & ab Apo-
stolis prædicatam ut remedium ex voluntate
Dei omnibus applicabile ad reconciliatio-
nem & salutem, quamvis ut homines recon-
cilientur ipso actu, opus sit resipiscentiâ &
fide præcedente. Sic Aquinas hunc locum
intellexit, [Reconciliemini Deo] videtur, in-
quit, hæc esse contrarium ei quod dixit, DEUS
NOS RECONCILIAVIT SIBI: Si enim ipse
reconciliavit, quid necesse est ut nos reconcilie-
mus? jam enim reconciliati sumus. Ad hoc di-
cendum, quod Deus nos reconciliavit sibi, ut
causa efficient, scilicet ex parte sua; sed ut sit
nobis meritoria, oportet etiam quod fiat recon-
ciliatio ex parte nostra. Sed clarissimè totum
hunc locum explicavit Musculus, cujus
verba apponere non pigebit: Deus, inquit,
omne humanum genus, quod inde ab initio ad fi-
nem usque mundi fuit, & est, & erit, sibi re-
conciliavit, dum Filium in mortem pro omnibus
dedit. Dein paucis interjectis. Mundum sibi
in Christo Deus reconciliavit, non imputans eis
peccata ipsorum, quantum attinet ipsum reconci-
liationis opus toti generi humano reconciliando
paratum, & sufficiens. Verùm quoniam recon-
ciliatio inter vivos locum habere non potest,
institutum est ab ipso Deo ministerium reconci-
liationis, quo cuncti ad hanc gratiam cupide
amplexandam vocentur & invitentur. Hanc si
totus mundus amplexaretur, utique totus mun-
dus omni peccatorum imputatione rejecta cum
Deo reconciliaretur ac servaretur, nec periret
mortali.

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi.* 35
mortalium quisquam. Denique & hoc additur,
Ministros hujus reconciliationis nihil aliud
prædicare quam ipsam reconciliationem à Deo
factam, & sic factam ut mundum sibi per Chri-
stum non imputans eis peccata ipsorum, recon-
ciliârit. Hanc gratiam fideliter prædicare, &
quosvis ad resipiscentiam & fidem in Christum
vocare, est verbum reconciliationis prædicare.
Hactenus Musculus. Qui igitur prædestina-
tionis arcano ita toti incumbunt & inhærent
ut interim obterant & planè evertant hanc
mundi reconciliationem, evertunt simul E-
vangelicæ nostræ prædicationis materiam,
quæ in hoc potissimum sita est, quòd quem-
vis hominem certiore facimus, Deum esse
illi per mortem Christi sic reconciliatum, ut
si in Christum credat, non sit illi imputatu-
tus peccata, sed vitam æternam adjudicatu-
rus. Hoc opus ex Dei & Christi parte stabi-
litum vocatur *reconciliatio & redemptio mundi,*
quamvis increduli & impœnites noluit
reconciliari & redimi. Sic loquitur Prosper.
ad Capit. Gallor. object. 9. *Redemptor mun-*
di dedit pro mundo sanguinem suum, & mundus
redimi noluit. Sic loquitur Ecclesia nostra
Anglicana, Artic. 31, *Oblatio Christi semel*
facta perfecta est redemptio, propitiatio & satis-
factio pro omnibus peccatis totius mundi tam
originalibus quam actualibus; Neque est alia
satisfactio præter illam. Sic denique loquitur
Paulus, quando dicit, *Deus erat in Christo*
mundum reconcilians sibi: Hoc est, Deus,
dando Filium suum in mortem, ipse suppe-
ditavit inimicis suis asylum reconcilitatio-
nis, ad quod, quisquis tandem ille sit, qui
confugerit, habet ejus beneficio Deum adeò

36 *Dissertatio de morte Christi* i. Cap. i.
pacatum & reconciliatum ut protinus illum
in gratiam sit recepturus.

Tes. 5.

Quintum test. petitur ex epist. ad Heb. c. 2. v.
3. & cap. 4. v. 1, 2, &c. *Quomodo nos effugiemus,
si tantam neglexerimus salutem? quæ quamprimum
enarrari cœperit per ipsum Dominum ab iis
qui ipsum audierunt fuit nobis confirmata, &c.
Metuamus igitur ne quando de electa promissi-
one introeundi in requiem ejus, videatur aliquis
ex vobis fuisse frustratus. Etenim vobis evange-
lizatum est, sicut & illis: at non profuit illis au-
ditus sermo, ut qui fide contemperatus non fuerit
ipsis qui audierant.* Ex toto hoc discursu A-
postoli patet primò, in Evangelio offerri pro-
miscuè salutem omnibus illis quibus prædi-
catur: nam ob hanc ipsam causam *carnea*
nominatur. Dein liquet, hanc salutem in
Christo repositam, & Evangelio hominibus
oblatam, a multis negligi & repelli; nimirum
ab omnibus incredulis qui promissionibus
Evangelicis fidem non adhibent. Denique
constat & illud, hanc neglectiōem & incre-
dulitatem esse veram causam quæ impios
arceat à requie Domini, hoc est, quæ privet
eos vitâ æternâ in Christo illis oblata. At ni-
hil horum verè & seriò dici posset, nisi præ-
supponatur quòd salus per mortem Christi sit
ex ordinatione Dei omnibus hominibus ap-
plicabilis. Quis enim rectè dicatur neglexisse
salutem, id est, causam salutis à Deo consti-
tutam & paratam, quæ nunquam fuit illi pa-
rata, constituta aut applicabilis? Aut quo-
modò hæc neglectio & incredulitas excludit
eos à participatione salutis oblatae in Christo,
qui erant ob defectum ordinationis Divinae
omnibus modis ab ea exclusissimi? Conceda-
mus ergò oportet aliquam Dei ordinationē
juxta

Cap. 2. *Dissertatio de morte Christi.* 37
juxta quam Christus, ut causa salutis, fuit illis
ipsis applicabilis qui suo vitio salute excide-
runt.

Ultimum testimonium ex illis locis con- *Test. 6.*
globatis depromitur in quibus voluntas
Christi morientis ad omnium salutem pro-
curandam extensa declaratur. Hujusmodi
sunt, 2 Cor. v. 15. *Unus pro omnibus mortuus*
est. 1. Tim. ii. 6. *Semetipsum dedit redemptio-*
nis pretium pro omnibus. Heb. ii. 9. *Beneficio*
Dei pro omnibus mortem gustavit. & 1 Johann.
ii. 2. *Est propitiatio pro peccatis nostris, nec pro no-*
stris solum, sed etiam pro totius mundi peccatis.
Mitto reliqua. Hæc & consimilia loca quam-
vis non valeant ad inferendam illam con-
clusionem quorundam Remonstrantium,
Hæc nempe morte Christi acquisitam sive im-
petratam esse reconciliationem & remissionem
peccatorum omnibus & singulis hominibus, vel,
Omnes & singulos homines ipsâ Morte Christi
in statum gratiæ & salutis esse restitutos, ta-
men satis efficaciter probant quod nos inten-
dimus, mortem hanc Christi ab ipso Deo &
Christo constitutam & ordinatam fuisse in
universalem causam salutis, vel universale
remedium omnibus hominibus ad reconci-
liationem & remissionem obtinendam appli-
cabile. Non igitur video quo jure aut qua
necessitate Theologi nonnulli hujusmodi
loca, in quibus Christus disertè affirmatur
pro omnibus passus, ad solos electos sive ad so-
lam universitatem electorem restringunt,
cum sensu prædicto ad alios quoslibet verissi-
mè extendantur. Nihil enim impedit quin
ex aliqua ordinatione Divina sit applicabile
omnibus quod ex prædestinatione Divina sit

Colloq.
Hagiens.
pag. 139

infallibiliter applicandum solis electis. Nam illud Remonstratum Dogma, *Christum non pro solis electis sed pro aliis etiam hominibus mortuum fuisse*, si de sola *sufficientia meritorum Christi* intelligatur ac *efficaci*, sive *actuali partâ reconciliatione* negant. Hoc mihi satis est : Nam solam illam sufficientiam mortis Christi quoad omnes nunquam rectè tuebuntur, nisi illam omnibus, secundum aliquam viam à Deo constitutam, ex ordinatione Dei ad salutem applicabilem simul fateantur. Sufficiens siquidem pro omnibus mortuus ineptè & falsò asseritur, qui pro solis electis mortuus affirmatur ; cum vocabulum illud *sufficiens* non sit terminus diminuens, nec rei affirmatæ veritatem perimat. Sed hac de re plura dicentur, cum ad secundam nostram thesin perventum fuerit. Haecenus pugnavimus Scripturæ testimoniis. Deinceps texemus rationes quasdam in Scripturis satis (ut nobis videtur) solidè fundatas.

Ratio. I

Cujus mors fructus aliquos spirituales affert etiam illis qui non servantur, illa non est applicabilis Solis electis : Christi autem mors affert fructus nonnullis etiam non salvandis. Ad Majoris intelligentiam clariorem illud jam suggero, quod monui ab initio, Sub nomine *mortis Christi* nos totum illum cumulum meritoriae Christi obedientiae complecti, cui ipsa mors ejus extremam quasi clausulam imposuit. Hoc enim infinitum Mediatoris Christi meritum, illud est quod Deus Pater adipicit, quando perditis & miseris mortalibus beneficium quodcumque spirituale gratificatur in ordine ad salutem

Cap. I. *Dissertatio de morte Christi*: 39
tem æternam. Si igitur illud constiterit, eti-
am non-electos ex merito Christi percipere
ejusmodi quædam beneficia, tum clarum
erit, mortem Christi, quoadq; aliquos saltem
effectus, non modò applicabilem esse omni-
bus hominibus promiscuè, sed ipso facto qui-
busdam non-salvandis applicatam. Ad
Minoris igitur probationem, quæ sola in
dubium venire potest, accedamus. Primò,
hoc ipsum quòd Deus dignatur multos
etiam ex non-electis ad pœnitentiam ac fi-
dem, & sub fidei conditione ad vitam æter-
nam vocare; quæro annon magni loco sit
habendum? Habetur profectò ab ipso Deo,
qui Evangelii prædicationem *sermonem vitæ*
appellat, Johann. vi. 68. Act. v. 20. *gratiam*
Dei salutiferam, Tit. ii. 11. Qui *Christum*
pati & resurgere oportuisse dicit, *ut prædica-*
retur in nomine ejus resipiscentia ac remissio
peccatorum apud omnes gentes, Luc. xxiv. 46,
47. Qui deniq; hanc ipsam annunciationem
Evangelii *Tæsurum* vocat, 2 Cor. iv. 7. &
ipsos pedes evangelizantium *speciosos* pro-
nunciat. Rom. x. 15 & summi supplicii lo-
co ejus ablationem minitatur, Matth. xxi.
43. Eòsque gravissimè puniendos statuit qui
tantum hoc bonum spreverunt & repule-
runt, Luc. x. 11, 11. &c. & 2 Theff. i. 8.
Hæc omnia ostendunt Evangelium esse be-
neficium supernaturale concessum etiam iis
qui eodem abutuntur. Secundò si quis præ-
fractè negaret ipsius Evangelii annunciatio-
nem esse beneficium à Deo concessum quo-
ad non-electos. tamen illam *mentis illustra-*
tionem, doni cælestis gustationem, supernatu-
ralium donorum aliorum communicatio-
nem,

40 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 2.*
nem, quorum mentio facta est, Hebr. vi. esse
magna & supernaturalia beneficia, idque in
ordine non ad hanc corporalem sed illam
spiritualem vitam collata, nemo negaverit:
At hæc omnia sæpè numero dantur iis qui
non sunt è numero electorum: dantur au-
tem per & propter Christum: Nam *de ejus
plenitudine omnes accepimus*, Johann. i. 16. &
*Unicuique data est gratia secundum mensuram
donationis Christi*, Ephes. vi. 7. Imò de do-
nis supernaturalibus quibuscunque rectè di-
camus cum Apostolo, *omnia hæc effecit unus
& idem Spiritus, distribuens singulis sicut vult*,
I Cor. xii. 11. Jam adjungam & illud, Quic-
quid supernaturalis gratiæ datur per Chri-
stum culibet homini, id datur ex merito
Christi: Nam Christus nihil tale hominibus
confert, quod obedientiæ suæ non iisdem
prius promeruit. Sic Bernardus, Serm. 13.
in Cantic. *Quicquid sapientiæ, quicquid virtu-
tis te habere confidis, Dei Virtuti, Dei Sapien-
tiæ deputa Christo. Origo fontium & fluminum
mare est; virtutum & scientiarum, Dominus
Jesus Christus.* Ambrosius magis genera-
tim, *Omne donum gratiæ Dei in Christo est*, In
Ephes. 1. Deniq; vel illud evincit, ex senten-
tia saltem omnium antiquorum, Christi
mortem esse ex ordinatione Dei applicabi-
lem etiam non-electis, quòd expressè docu-
erunt in Baptismo illam applicari ad remis-
sionem originalis peccati cuivis infanti ba-
ptizato. Est hic eximius & supernaturalis ef-
fectus mortis Christi, de cujus applicatione
ad non-prædestinatos in Ecclesia antiqua mi-
nimè fuit dubitatum, nè ab illis quidem qui
absolutam prædestinationem arctissimè te-
nebant.

Cap. 2 *Dissertatio de morte Christi.* 41
nebant. Testis ad hanc rem valdè locuples
est ipse Prosper, Resp. 2. ad Capit. Gallor.
& Sentent. 2. super eodem Capitulo. Cui
addere licet Patres Africanos, in Epistola
sua Synodica, & Concilium Valentinum,
Canone 5 Primo igitur hoc argumento ob-
tinemus, vim meritoriam mortis Christi
non esse ad solos electos restringendam, sed
applicabilem esse aliis ex ordinatione Dei,
& quoad certos effectus aliquando actu ap-
plicatam.

Qui mortem subeundo ex ordinatione
Dei sustinuit poenam debitam non peccatis
solummodò quarundam singularium perso-
narum, sed universi humani generis : ejus
passio virtute ejusdem ordinationis est appli-
cabilis non certis solummodò & definitis
personis, sed cuivis humani generis indivi-
duo, Sed Christus moriendo sustinuit pœ-
nam debitam peccatis totius mundi : Ergò
voluit suam mortem esse tanquam universa-
lem causam salutis omnibus applicabilem.
Qui Majorem negat, tenetur ostendere
cur Deus voluerit Filium suum portare
peccata humani generis, si noluerit in
ejus morte causam instituere saltem ap-
plicabilem humano generi, quamvis ap-
plicatio in multis non sequatur. Nos hu-
jus rei alias causas excogitare non possu-
mus, quàm quòd Divinæ bonitati & sapien-
tiæ placuerit à redemptore nostro exigere, &
quasi in manus suas recipere, *λύτρον* univer-
sale omnibus applicabile. 1. Ut in ipsa ap-
plicatione libertas Divinæ voluntatis de suo
facientis quod vult, & specialis *ἐνδομία* erga
electos, magis emineret. 2. Ut erga non-
electos,

42 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 2.*
electos, saltem in Ecclesiæ vocatos, misericordiae magnæ specimen præberet. 3. Ut increduli in conscientiiis suis revincantur, ex parte Christi non defuisse modum illis liberandis, sed illos sibi defuisse, juxta dictum Christi, Johann. v. 42. *Non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.* Jam ad Minorem descendamus, in qua affirmatur, Christum sustinuisse poenam debitam peccatis humani generis. Sic loquuntur Scripturæ: *Omnes nos, ut oves, erravimus: quisque in viam suam nos convertimus; & Jehovah facit ut incurrat in eum poena omnium nostrum* Isa. liii. 6. Sic loquuntur Patres: *Sanguis Domini nostri Jesu Christi pretium totius mundi est, à quo pretio extranei sunt, qui aut delectati captivitate redimi noluerunt, aut post redemptionem ad eandem sunt servitutem reversi* Prosper. ad Capit. Gallor. sent. super 9. Sic Ecclesia nostra Anglicana, Artiēt. 2. *Christus vere passus est, crucifixus, mortuus & sepultus, ut Patrem nobis reconciliaret, essetque hostia non tantum pro culpa originis, verum etiam pro omnibus actualibus hominum peccatis.* Denique non possunt hoc diffiteri qui maximè hanc Christi mortem solent arctare. Reverendus & doctissimus Paræus in judicio suo de secundo hoc Remonstrantium articulo, quod transmisit ad Synodum Dordrechtanam, hæc verba habet, *Causa & materia passionis Christi fuit sensus sive sustentia iræ Dei peccato non aliquorum hominum, sed universi generis humani concitata, unde universitas peccati & iræ Dei adversus illud à Christo toleratæ efficitur; Universitas verò reconciliationis impetratæ vel restitutæ omnibus minimè.* Act. Synod. Dordrecht.

2.
ri-
in-
ex
e-
m
ad
ef-
u-
ni
es
m
at
ic
e-
e-
te
a-
a
-
o
-
t
-
C
t
-
i
i

Cap. 2. *Dissertatio de morte Christi.* 43
direct. pag. 217. Vis argumenti est. Qui
voluit & ordinavit ut Christus Mediator
sustineret iram Dei debitam peccatis non
certarum personarum sed universi gene-
ris humani, ille voluit hanc passionem
Christi esse remedium applicabile humano
generi, hoc est, omnibus & singulis ho-
minibus, & non solummodò singularibus
quibusdam personis, relictâ tamen sibi su-
prema potestate & omnimoda libertate dis-
pensandi & applicandi hoc meritum infinitum
juxta arcanum beneplacitum volunta-
tis suæ.

Quicumque ex ordinatione Divina pos-
sunt vocari ut credant in Mediatorem, &
qui credendo obtinere possunt vitam æter-
nam, illis mors Christi ex prævia ordina-
tione Dei est applicabilis ad salutem: Sed
quilibet viator vocari potest ut credat in
Mediatorem, & credendo ex pacto Evan-
gelico obtinere potest vitam æternam: Ergò
mors Christi est cuilibet viatori applicabilis.
Connexio Majoris indè patet, quòd voca-
tio seria ad credendum præsupponit obje-
ctum paratum in quod credatur; & hoc ip-
sum *posse salvari credenda* innuit salutiferum
objectum, id est, Mortem sive meritum
Christi, esse ordinatum ut remedium ap-
plicabile illi cui sub conditione fidei tale
beneficium promittitur. Si enim ille voca-
retur ad fidem in Christum cui Christus non
esset ex ordinatione Dei applicabilis, fides
in falsum objectum, imò in nullum planè,
quo ad talem vocatum, postularetur. Pe-
rinde enim se res haberet atque si Evange-
licus prædicator Dæmonem aliquem hu-
mana.

Rel. 3.

44 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 2.*
mana specie indutum & inter homines ver-
fantem vocaret ad fidem in Christum, &
promitteret illi, si crederet, vitam æter-
nam. Talis vocatio erronea esset ex parte
vocantis, & inanis ex parte vocati, quia is
vocatur ad credendum in Christum cui
Christus ex ordinatione Dei non est appli-
cabilis, & illi promittitur salus sub condi-
tione, cui, etiamsi credere supponeretur,
salus tamen denegatur ob defectum hostiæ
& pacti ad illum pertinentis. Non ita se res
habet in ullo viatore: ergò fateri mortem
Christi sub conditionibus Evangelici pacti
esse cuius applicabilem. Confirmata Ma-
jore, accedo ad Minorem: quæ extra con-
troversiam esse debet apud omnes ortho-
dos. Nam quamvis Dei providentia non
procuret ut omnibus & singulis innotescat
Evangelium, & sic omnes ad Christum vo-
centur, tamen Deus ipse constituit ut Evan-
gelium esset quiddam verè annunciabile
omnibus. *Ite & prædicate omni creaturæ* Si
quis unus prædicator posset totum orbem
obire, & omnes ac singulos mortales con-
venire, liceret illi cuius homini Christum
offerre, & sub conditione fidei Salutem per
Christum obtinendam annunciare & pro-
mittere. Si enim loquitur ipse Apostolus,
Rom. iii. 21, 22. *Nunc absque lege iustitia
Dei patefacta est, comprobata testimonio legis
& prophetarum; Iustitia, inquam, Dei per
fidem Iesu Christi in omnes & super omnes qui
credunt: non enim est distinctio.* Doctis-
simi Professores Belgici, in iudicio suo ex-
hibito Synodo Dordrechtanæ hoc ipsum
fatentur, Act. Synod. Dordr. p. 88. *Fate-*

Cap 2. *Dissertatio de morte Christi.* 45.

mur, inquit, Meritum & valorem mortis Christi non tantum sufficere ad omnia hominum peccata etiā maxima, expianda. sed etiam ad omnes Adami posteros, quamvis multo p'iores essent servandos, modo id vera fide amplecterentur. At non sufficeret ad omnes servandos, etiam si omnes crederent, nisi hoc posito, quod ordinatione Divinā hęc mors Christi sit constitutum remedium omnibus applicabile. Negatu Christum pro aliquibus hominibus mortuum, & ego protinùs inferam, Tales, etiamsi crederent, per mortem Christi salvari non posse. Quod à nonnullis huic argumento responderi solet, *Deum non mandasse ministris ut annuntiarent Christum mortuum esse pro singulis hominibus, siue ii credant siue non credant, sed pro solis credentibus & pœnitentibus peccatoribus, ac proinde ex universalitate vocationis non posse demonstrari mortem Christi esse ex ordinatione Divinā universale remedium cuiusvis applicabile,* id mihi parum consideratè dictum videtur. Nam fides hominum non prærequiritur ut conditio quæ faciat Christum pro illis fuisse mortuum, sed quæ faciat mortem Christi, ex Divina *garantia* omnibus applicabilem ipso actō singulis applicatam & fructuosam. Mors Christi fuit sacrificium ab origine mundi in acceptione Divina stabilitum & hominibus ordinatum: nec posset quemquam juvare, si crederet, nisi fuisset pro illo oblata antequam crederet. Cum igitur annunciamus alicui, mortem Christi prodesse ei, si credat præsumimus illi fuisse destinatum, ut applicabile priusquàm credat.

Si

46 *Dissertatio de morte Christi, Cap. 2.*

Rat. 4.

Si omnes mortales, statim atque illis innotescit doctrina Evangelii de Christo redemptore mortem ob peccata hominum sustinente, teneantur ad gratitudinem & obsequium præstandum ipsi Christo, tum certum est hoc opus Redemptoris seipsum in hostium Deo offerentis considerandum ut beneficium omnibus promiscuè applicabile; Nulla enim causa est cur dicamus illos teneri ad gratitudinem, aut ad quævis obsequia præstanda, ratione mortis Christi, qui ab illo beneficio sunt omnibus modis exclusissimi: At Apostolus testatur quosvis homines hoc ipso argumento excitari posse ad obedientiam. Nam quibusvis hominibus verè dici potest post patefactum illis hoc mysterium mortis Christi quod habetur 1 Cor. vi. 20. *Emti estis pretio: glorificate Deum in corpore vestro & spiritu vestro.* Item & illud 2 Cor. v. 15. *Pro omnibus mortuus est, ut qui vivant post hac non sibi vivant, sed ei qui ipsis mortuus est, & resurrexit.* Nisi Christi mors remedium universis applicabile intelligatur semper erit incertum & sæpe falsum illud fundamentum cui ministri Evangelici hujusmodi hortationes superstruunt. Semper incertum; quia hominibus constare non potest quinam sunt electi. Sæpe falsum; quoties nimirum adhibetur non electis, qui ex hoc titulo redemptionis non tenentur vivere Christo, nisi præsupponatur hostiam illam à Christo oblatam pro redemptione mundi esse illis. Imò ipse Christus jure mortis suæ non posset in omnes & singulas sibi vendicare suprenam quandam daminationem, nisi mors juxta

or-

Cap. 2. *Dissertatio de morte Christi.* 47

ordinationem Dei esset meritum omnibus applicabile ad salutem. Cum igitur *ad hoc Christus mortuus fuerit & revixerit, ut & vivus & mortuis dominetur*, Rom. xiv. 9. debemus, saltem quoad jus & potestatem salutiferæ applicationis, ejus mortem ad omnes extendere : quamvis Spiritus Christi (qui spirat ubi vult) det hominibus facultatem & voluntatem applicandi, atque ipsum adedò functum mortis applicatæ, ex specialis misericordiæ decreto.

Illud opus quod verè & meritò, simulac tranfactum intelligitur inter Deum Patrem & Filium, dat Christo nomen *Redemptoris mundi, & Servatoris mundi*, agnoscendum est ut universalis causa salutis, vel remedium universalis, toti humano generi applicabile: sed tale fuit opus obedientia Christi usque ad mortem Crucis; Ergò, &c. Major inde confirmatur quòd ex parte ipsius pretii persoluti Christus esset tantum Redemptor & Servator particularis, si pretium persolutum juxta ordinationem Dei non esset applicabile quibusvis humani generis individuis. Nos igitur qui nomen titulum *Redemptoris & Servatoris mundi* Christo concedimus, id simul concedere debemus, hanc redemptionem, unde ità denominatur, esse solutionem pretii debiti pro liberatione humani generis; quod apud Deum hætenus valet, ut nullam aliam satisfactionem possit requirere ad quemvis hominem sibi reconciliandum; & nobis omnibus eatenus proffit, ut possit quivis peccator liberari, modò in hunc Redemptorem credat, & (quod in remediis fieri
semper

48 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 2.*

semper oportet) hanc salutarem medicinam per fidem sibi applicet. Hoc sensu verè dicimus Christum pro omnibus hominibus mortuum, & hanc mortem Christi, sive redemptionem morte ejus acquisitam, esse meritum omnibus & singulis hominibus applicabile, quod de Angelis lapsis nullo modo affirmari potest. Est igitur Redemptor & Servator omnium hominum Christus Jesus causaliter, ut Schola loquitur, id est, instituendo & suppeditando causam sufficientem & ordinatam atque acceptatam à Deo ad expianda peccata quorumcunque qui hoc remedio uti volunt. Hoc sufficit ad fundandum titulum *universalis Servatoris & Redemptoris*, quamvis voluntas credendi non donetur omnibus. Jam ad Minorem veniamus, quæ tam perspicua est ut operosa probatione non egeat. Scripturæ, respiciendo ad hanc mortem Christi omnibus applicabilem, appellant illum *Servatorem mundi*, Johann. iv. 42. *Hic est verè Servator ille mundi Christus*. Vocant ipsam Christi mortem ἀνταρτυρεν *datum pro redemptione omnium*, 2 Tim. ii. 6. *propitiationem pro peccatis totius mundi* I Johann. ii, 2. Catholica etiam Ecclesia in publicis suis precibus Christum *mundi Redemptorem* semper indigitavit. Nè autem quis torqueat hujusmodi appellationes in illum sensum, quasi Christus Redemptor mundi diceretur, quia electos per totum mundum dispersos efficaciter redimit, illud ad extremum addo, & Patres & scriptores modernos sensu à nobis posito Christum mundi Redemptorem asseruisse; nimirum, quòd ejus mors sit ἀνταρτυρεν ex ordinatione

Dei

Cap. 2. *Dissertatio de morte Christi.* 49

Dei omnibus & singulis hominibus applicabile. Huc faciunt illa Prosperi verba, Ad Object. Vincentian. Resp. I. *Propter unam omnium naturam & unam omnium causam à Domino nostro in veritate susceptam, rectè omnes dicuntur redempti, & tamen non omnes à captivitate sunt eruti, &c.* Et paulò post, *Poculum immortalitatis quod confectum est de infirmitate nostra & virtute Divina habet quidem in se ut omnibus prosit: sed si non bibitur, non medetur.* Eodem spectant & illa Musculi à nobis antè citata, Loc. Comm. pag. 151. *Scimus non omnes redemptionis hujus fieri participes: verùm illorum perditio quæ non servantur, haudquaquam impedit quominus universalis vocetur redemptio. Nam quòd illam homines reprobi non accipiant, neque defectu sit gratiæ Dei, neque justum est ut illa propter Filios perditionis gloriam ac titulum universalis redemptionis amittat, cum sit parata cunctis. & omnes ad illam vocentur.* Ex quibus omnibus illud elucet, Christum rectè dici Redemptorem & Servatorem mundi, quòd toti humano generi apportaverit remedium ad salutem singulorum procurandam applicabile.

Si fuit consilium & voluntas Dei ut Christus moriendo ἀντὶ πάντων sibi in manus traderet absolutissimum, perfectissimum & sufficientissimum, non modò pro illis liberandis qui Dei beneficio credunt, & sic quo ad eventum salvantur, sed etiam pro illis qui suo vitio manent increduli, & sic quo ad eventum damnantur, tum fatendum est, hanc mortem Christi esse remedium ex natura rei & ordinatione Dei omnibus appli-

Rat. 6.

50 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 2.*
cabile : At tale fuit Dei consilium, talis
voluntas : Quod evincitur ex promissioni-
bus divinis, quæ ejus voluntatem nobis in-
dicant. Promisit enim Deus salutem sub
conditione fidei & pœnitentiæ etiam illis
qui conditiones hæc nunquam sunt præ-
stituri. Sic ipsi Caino, si resipiscat, pro-
mittitur remissio, Gen. 1 v. 7. Quæ salus si-
ve remissio peccatorum sub conditione per-
sonæ tali promissa clarè arguit causam Salu-
tis eidem personæ esse paratam & sub dicta
conditione applicabilem. Idem evincitur
ex eo quòd Deus in opere redemptionis ita
consilium suum instituerit ut nemo mortali-
um verè conqueri possit se defectu hostiæ
expiatoriæ periisse. At hostiam sibi defuisse
non minùs verè potest affirmare is cui mors
Christi non est remedium ad salutem ex Dei
voluntate applicabile, quàm Angeli mali,
quibus sub nulla conditione mors Christi
ordinatur. Atque hoc est illud consilium
quod sprevisse dicuntur Pharisei, Luc. vi 11.
30.

34. 7.

Si secundum ordinem & naturam ipsa-
rum rerum atque considerationis nostræ
mors & meritum Christi ponendum est ut
quiddam priùs à Deo ordinatum & destina-
tum in bonum humani generis quàm fides
cuiquam destinata intelligatur, tum necesse
est illud cogitare ut causam salutis omnibus
applicabilem priusquam huic & illi applica-
ta aut infallibiliter applicanda statuatur.
Ratio consecutionis hæc est ; Quòd Christi
mors siue meritum nemini applicatum aut
applicandum intelligitur, donec fides ei-
dem concessa aut concedenda præsuppona-
tur :

Cap. 2. *Dissertatio de morte Christi.* 51
tur : Et è contrà, cuivis applicabilis consideratur mors Christi priusquàm fides illi in perpetuum denegata aut deneganda concipitur. Jam adjungo Minorem nempe mortem Christi sive meritum ejus infinitum poni debere ut quiddam priùs stabilitum & destinatum hominibus quàm fides hisce aut illis singularibus personis destinetur. Quod patet primò, quia mors sive meritum Christi est objectum Fidei : quorsum verò destinaret Petro aut Paulo donare fidem, nisi priùs ordinàssèt salutis remedium mediante fide cuivis applicabile? Porro, fides sicuti & reliqua omnia dona salutaria, confertur hominibus propter Christum, & ex merito Christi : præcedit itaque in ordine decretorum Divinorum mors Christi fidem cujuscunque Christiani. Hùc faciunt illa Theologorum Palitanorum verba, in judicio suo Dordrecht exhibito, Act. Synod. Dordrecht. pag. 88, *Fides electorum mortem Christi non antecedit sed sequitur, quia mors illa est causa fidei, quâ propter Christum donantur electi & objectum ejus, quod ipsa in-
tuetur & complectitur.* Denique universis hominibus in primo Adamo perditis, in secundi Adami morte salus parabilis decernitur priusquàm, quibus efficaciter & infallibiliter danda, quibus non danda sit, decernatur. Fatendum est igitur Mediatorem Jesum Christum, cum morte & infinito meritorum suorum thesauro, esse ex ordinatione Dei toti humano generi ad salutem applicabile, quamvis interveniat liberrimum, justissimum, occultissimum, Dei beneplacitum, juxta quod fidem

52 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 2.*
(qua mediante fiat applicatio) certis personis infallibiliter donandam, aliis minimè donandam statuatur. Cur autem in dispensando thesauro meritorum Christi omnibus & singulis sufficiente & applicabili, tam inæqualiter agat cum æqualibus, nos quia scire non possumus, quærere non debemus, sed cum Apostolo, in arcana Dei voluntate acquiescere, *qui cuius vult miseretur, & quem vult induratur*, Rom. ix. 18. *cui nemo prior dedit, ut ex debito ei reddere teneatur.* Rom. xi. 35.

Rat. 8.

Ultima ratio petetur ex collatione duplicis fœderis, & secundùm illud, duplicis ordinationis hominum ad salutem. Sicut igitur in fœdere naturæ, quod cum Adamo in ipsa creatione pactum intelligitur, salus fuit Adamo & omnibus ejus posteris parabilis sub conditione obedientiæ legi naturæ & expresso Dei mandato præstandæ, sic in fœdere gratiæ, quod in Mediatoris sanguine sancitum est, salus etiam omnibus hominibus parabilis intelligitur sub conditione in Evangelio publicata, id est, fidei in hunc mediatorem, qui satisfecit pro peccatis humani generis. Porro, sicut in primo fœdere Deus, qui ordinavit salutem ut parabilem Adamo & posteris ejus, non tamen prædestinavit ut vel ipse Adamus vel ullus ex posteris ejus per illud fœdus reapse salvaretur, ita Deus, qui in secundo fœdere ordinavit salutem ut omnibus parabilem sub conditione fidei, non tamen prædestinavit fidem hanc dare omnibus & singulis, quâ infallibiliter salutem consequerentur. Nè tamen disfluere sanguis Filii Dei, & vitio humani

ar-

Cap. 2. *Dissertatio de morte Christi.* 53
arbitrii idem eveniret in secundo fœdere
quod evenerat in primo, nempe, ut ejus
beneficio nemo frueretur, agitavit Deus ap-
ud se altius & secretius consilium, atque
statuit ex mera & speciali misericordia qui-
busdam donare ut prædictam fidei conditio-
nem & possint & velint implere, imò ut
de facto infallibiliter impleant. Jam verò
sicuti injurius esset in Deum, qui negaret
salutem fuisse à Deo ordinatam ut parabi-
lem Adamo & posteris ejus sub fœdere na-
turæ, quamvis juxta illud fœdus nemo fuit
factus salutis compos, ita in Christum ma-
gis injurius est. qui negat mortem ejus à
Deo fuisse ordinatam ut remedium salutis
sub conditione fœderis novi applicabile o-
mnibus, quamvis multi inde salutem non
consequantur. Ipse Deus dedit mundo hoc
remedium omnibus & singulis applicabile :
concedat mundus Deo libertatem illud ap-
plicandi, prout ejus sapientiæ ac justitiæ
visum fuerit. Qui hoc modo de morte Chri-
sti sentiunt, illam communem Dei *dispen-*
sationem quam Scriptura testatur, non è me-
dio tollunt : & tamen simul tuentur,
quotquot merito mortis Christi servantur,
speciali & impromerita gratia fuisse serva-
tos; quotquot non servantur, propria in-
fidelitate aut saltem culpâ periisse. Plures
rationes ad corroborandam sententiam no-
stram congerere supersedeo. Quod in con-
trarium objici solet jam audiamus.

C A P. III.

Satisfit objectionibus adversariorum.

PRiusquàm ea diluamus quæ in contrariam partem obtendi possunt, illud præmonendum est, nos haud agere illorum causam qui statuunt Christum morte suâ omnibus & singulis hominibus impetravisse remissionem peccatorum, reconciliationem cum Deo, & statum salutis. Sic Boreus apud Arminium sentire videtur, qui hoc fundamento nixus asserit omnes omnium gentium infantes morientes sine peccatis actualibus salvos esse, quia Deus universum genus humanum in reconciliationis gratiam assumserit. Opinatur ergò ipso sacrificio mortis Christi totum humanum genus in itatu salutis collocari, à quo si non exciderint, salutem indubiè obtinebunt. Eundem errorem Hubero & Puccio multi adscribunt. Nostra autem defensio est; non quidem hâc morte Christi salutem esse de facto impetratam omnibus & singulis, aut omnes & singulos ejus beneficio esse in gratiam receptos, & in talem statum repositos, in quo si perstiterint, vitam æternam possiderent; sed hanc mortem Christi esse ex Divinæ voluntatis decreto remedium toti humano generi, vel cuivis humani generis individuo, applicabile ad salutem, quamvis in ipsâ applicatione procuranda & efficienda Deus quorundam specialiter miseratur, quorundam minimè. Hanc sententiam aliquot argumentis stabilitam

*Armin.
Resp. ad
Artis.
§ 3. 14.*

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi* 55
 litam accepistis : Jam ab objectionibus quæ
 in contrariam partem afferri possunt eam
 vindicemus.

Primò igitur objici potest, eo tempore quo *Obj. 1.*
 Christus mortem oppetebat, multos fuisse
 gehennæ adjudicatos & inferno cruciatis :
 ab inferno autem nulla redemptio est : Quo-
 modo igitur tueri possumus Christi mortem
 fuisse hisce damnatis hominibus unquam
 ullo modo applicabilem ? Hoc argumento
 permoti nonnulli statuerunt, innumerabi-
 lem illam multitudinem impiorum qui fue-
 runt ab initio mundi usque ad adventum
 Christi, quique propter suam impietatem
 infernum coniecti fuerunt, ante sacrificium
 Christi in cruce oblatum non plus juris ha-
 buisse in redemptionis beneficium quàm i-
 ipsos Diabolos. Sic loquuntur Lugdunen-
 ses Patres in scripto quodam quod exstat
 Tom. 9. Biblioth. Patrum, *Sicut pro impiis*
& damnatis angelis nullatenus dominus Iesus
Christus dicendus est passus ; ita pro istis impiis
& damnatis hominibus absit ut omnia passus
esse credatur.

*Lugd. Be-
 clef. lib.
 De te-
 nend. ver.
 script. &
 De trib.
 epist. pag.
 1062. &
 1094.
 Sol.*

Sed respondeo, Quandò affirmamus Chri-
 sti mortem ex ordinatione Dei & natura rei
 esse remedium cuius homini applicabile,
 non spectare nos solummodò externam
 passionem Christi præstituto temporis mo-
 mento toleratam, sed æternam virtutem
 mortis Christi quovis sæculo hominibus sa-
 lutiferam. Christus enim quoad acceptati-
 onem Dei fuit *Agnus occisus ab origine mun-
 di* : & efficacia hujus sacrificii propitiatorii
 tam extendere se potuit ad illos qui vixe-
 runt ante Christum passum quàm ad nos qui

56 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
vivimus post ejus passionem. Si illud igitur
tantum volunt, temporali morte Christi
non potuisse eos sublevari qui ante mortem
ejus irrevocabili decreto fuerunt pœnis in-
fernalibus adjudicati, nos idem confite-
mur; quia jam desierunt esse viatores, id
est, pœnitentiæ & fidei capaces: sed si ul-
trâ contendere velint, virtutem æternam
mortis Christi non fuisse talibus applicabi-
lem dum viverent, quia Christi passio non
magis ad eos spectavit quàm ad impios &
damnatos angelos, id nos pernegamus.
Nam de Caino, Esavo, imò de quovis
homine ante Christum passum mortuo verè
dici potest, illum virtute sacrificii per Mes-
siam offerendi à peccatis suis absolvi & ser-
vari potuisse, si in eundem credidisset: quod
de angelis damnatis itidem dici nequit; quia
universale pactum salutis sub conditione fi-
dei universum genus humanum comple-
ctitur, angelos lapsos non complectitur.
Est itaque observatione dignum, Deum
noluisse mortem Christi sive applicatam si-
ve sub conditione quacunque applicabilem
ulli lapsorum angelorum: ad hosce ergò
universos pariter & ex æquo se habuit Deus:
At non ex æquo ad homines: nam quoad
hose, licèt statuerit & declaraverit mortem
Filii sui sub conditione fidei esse cuivis ap-
plicabilem, tamen non decrevit specialis
misericordiæ beneficio illam ex æquo cui-
vis reddere applicatam. Non negamus ita-
que, quod manifestum est, discrimen sci-
licet inter Dæmones & Homines in eo si-
tum, quod ex ordinatione Dei mors Chri-
sti sit quiddam ordinatum & applicabile ho-
mini-

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 57
minibus, sed neque ordinatum neque applicabile dæmonibus; licet post hanc vitam hominibus in inferno constitutis nulla ulterius reliqua sit possibilitas applicationis. Vitiosa etenim est hæc consequentia; Christi mors non fuit applicabilis damnatis post illorum damnationem: Ergo nunquam & nullatenus fuit illis applicabilis.

Qui ponunt Christi mortem ex ordinatione Dei omnibus & singulis applicabilem, eadem opera statuunt Deum providisse multis hominibus remedium quod præscit nunquam illis profuturum: Sciebat etenim Deus neminem reproborum hoc sanguinis Christi pharmaco sanandum & à morte æterna liberandum; Quorsum igitur ordinaret tam pretiosum remedium etiam illis applicabile quibus illud nunquam applicatum iri certissimum fuit? Obj. 2.

Non inficias eo, ex nostra sententia illud rectè sequi; remedium hoc, etiam ipso Deo ita ordinante & statuente, esse applicabile innumeris hominibus quibus de facto nunquam applicabitur. Nego igitur aliquid falsi aut incommodi, hoc concessio, posse inde deduci. Imò manifestum est, angelis hominibusque multa beneficia à Deo provisa fuisse, addo etiam, & collata aliquando, atque ad finem certum debite ordinata, quæ Deus interim sciebat nunquam illis profutura, neque ad producendum talem finem valitura. Dona illa eximia quæ angelis apostatis in prima sua creatione collata fuerunt, erant à Deo debite ordinata ad firmam & constantem obedientiam in illis pariendam, atque ad beatitudinem eorundem Resp.

58 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
dem procurandam; sciebat tamen Deus illos fore rebelles, atque hæc dona nunquam adhibituros ad illius boni consecutionem cui erant destinata. Idem de Adamo integro dici potest, quem Deus scientia & sanctitate instruxit, quemque monitis suis præmunivit ad illum in officio continendum abundè sufficientibus; sciens interim hæc omnia, quæ erant applicabilia ad obedientiam & felicitatem ejus, promovendam, nunquam iri applicata. Non est ergo alienum à Divina sapientia statuere & ordinare media ad finem aliquem applicabilia, licet intelligat interveniente aliquo obstaculo, quod ipse remove non decrevit, ipsam applicationem fore impediendam. Huc adferri potest illud Aquinatis, Quæst. disp. de Prædest. ubi discrimen ponit inter *providentiam* communiter sumtam & *prædestinationem*, quæ est specialis pars providentiæ; *Providentia*, inquit ille, *ordinem in finem respicit tantum; prædestinatio respicit exitum vel eventum ordinis. Quæ per providentiam illam communior ad finem ordinantur non semper finem consequuntur: at quæ per prædestinationem singularem ordinantur, semper consequuntur.* Sicuti ergo Deus per providentiam illam latiore intelligitur multa remedia corporalia ad corporales quoscunque morbos à quibuscunque depellendos applicabilia providisse, quæ tamen hisce aut illis singularibus personis non decrevit infallibiter applicanda; ita & nos affirmamus Deum ex *omnibus* & providentia illa communiore sanguinem Filii sui providisse & ordinasse ut remedium ad quorumcunque

3.
us
n-
o-
no
&
is
n
e-
t-
o
t-
t
,
n
.
.
y
.
Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 59
que hominum peccata expianda applicabile,
licet ex prædestinatione singulari non de-
creverit illud omnibus & singulis reddere
applicatum. Sed quorsum ordinatur ut ap-
plicabile omnibus quod non intenditur o-
mnibus infallibiliter applicandum? Re-
spondeo, Ut hinc eluceat magis libertas,
misericordia, justitia Divina, dum illud
remedium quod ex Dei ordinatione est
cuius applicabile ad salutem, applice-
tur tamen solummodo certis hominibus,
Deo eorundem specialiter miserante; non
applicetur aliis, Deo id promittente, &
propriâ illorum malitiâ id promerente.

Si mors Christi, Deo ordinante, sit reme- *Obj. 3.*
dium omnibus applicabile ad salutem, tum
procuraret Deus hanc mortem Christi o-
mnibus annunciandam, nè quis obtendere
possit se tam efficacis remedii sola ignorati-
one periisse. At experientia docet hoc re-
medium non modò multis singularibus ho-
minibus, sed etiam multis nationibus, per
aliquot secula non fuisse revelatum: Non
ergò constitutum est à Deo remedium o-
mnibus & singulis applicabile, quod tot ho-
mines latuit, Deo ipso ita rem disponente.

Ad minorem quod attinet, eam lubenter *Sol.*
concedimus: quam & sacra Scripturæ te-
stantur, & Patres agnoscunt esse verissimam,
Act. xiv. 16. ostendit Paulus *Deum præteritis*
generationibus dimisisse omnes gentes ingredi
vias suas, sine ulla Christi cognitione. Atque
hanc ob causam Col. i. 26. 27. appellat
Christi Evangelium *mysterium quod abscondi-*
tum fuit à seculis & generationibus, nunc au-
tem manifestatum est sanctis, quibus voluit
Deus

60 *Dissertatio de morte Christi, Cap. 3.*
Deus notas facere divitias, &c. Hinc illud
Prosperi. De lib. arbitr. Non remotum est
ab inspectione communi, quot seculis quàm in-
numera hominum millia erroribus suis impieta-
tibusque dimissa sine ulla veri Dei cognitione
defecerint. Et De vocat. Gent. 1. 2. c. 7. In
extremis mundi partibus sunt aliquæ nationes,
quibus nondum gratia salvatoris illuxit. Con-
cessa itaque Minore, dicimus consequenti-
am Majoris esse invalidam. Deus enim non
tenetur procurare applicationem ejus reme-
dii omnibus & singulis voluit esse applicabi-
le: quod tam in corporalibus quàm spiritu-
tualibus remediis perspicuum est. Quamvis
igitur mors Christi ex ordinatione Dei & na-
tura rei sit ejusmodi remedium quod possit
omnibus & singulis humani generis indivi-
duis ad remissionem peccatorum & annun-
ciari & applicari; tamen Deus nullo promisso
tenetur procurare ut annuncietur & de Fa-
cto applicetur omnibus & singulis. Voluit
Deus Filii sui mortem esse thesaurum in ma-
nus suas quasi repositum unde toti humano
generi possit dispensare quicquid spectat sive
ad veniam sive ad gratiam sive ad gloriam
obtinendam; sed voluit etiam hujus the-
sauri communicationem actualem in liber-
rima sua potestate manere, atque inde dona-
re hominibus pro beneplacito voluntatis
sue. An non licet quod volo facere de meo?
Matth. xx. 15. dicimus ergò mortem meri-
tumque Christi esse juxta patefactam Dei
voluntatem rem omnibus hominibus appli-
cabilem, & hoc sensu Christum pro omni-
nibus, hominibus, non autem pro angelis
apostatis, mortuum: sed hoc posito affir-
mamus

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 61
mamus tamen Deum, qui in suum donum
jus habet absolutum, non adstringi ad pate-
faciendum, nedum ad applicandum hoc
pharmacum omnibus. Sic Augustinus,
*Quibus non vult subvenire, non subvenit, de
quibus in sua prædestinatione occultè quidem
sed justè aliud judicavit. Non enim est inquit is
apud Deum, sed inscrutabilia sunt judicia ejus.*
Neque tamen (quod objectum fuit) quisquis
solâ ignorance remedii peribit. Nam in
omnibus pereuntibus inveniuntur causæ cur
pereunt, ex propriis illorum demeritis ortæ,
ignorantiâ prædictâ concomitante solum-
modò non causante eorundem interitum.
Perditio tua ex te, &c.

Si mors Christi consideranda sit tanquam Obj. 4.
remedium vel *ἀντίδοτον* ex ordinatione cui-
vis homini applicabile, tum etiam resurre-
ctio, intercessio, mediatio Christi ad omnes
spectabunt eodem modo: At Christus non
est excitatus pro omnibus, non intercedit
pro omnibus, non est Mediator omnium:
Ergò nec mors ejus ad omnes extendenda
est. Hæc nunquam esse divellenda probatur
ex Rom. viii. 34. ubi conjunguntur omnia:
*Christus is est qui mortuus est, imò qui resurre-
xit, qui etiam est ad dextram Patris, postulans
pro nobis.* Et Rom. iv. 25. Docet Apostolus,
propter quorum offensas mortuus est Chri-
stus, propter eorundem justificationem exci-
tatum fuisse: Non est autem excitatus pro
omnibus: Ergò nec mortuus.

Si defensionis nostræ ratio ritè perpenda- Sol. 1
tur, facilè constabit hæc omnia causæ nostræ
nihil afferre detrimenti. Non enim tuemur
mortem Christi esse ex ordinatione Dei ita
ap-

62. *Dissertatio de morte Christi.* Cap. 3
applicatam omnibus & singulis hominibus
ut propter hoc propitiatorium sacrificium
reponantur illico universi in statum gratiæ
& salutis: neque illud defendimus, ex spe-
ciali Dei & prædestinationis decreto hanc
mortem Christi esse infallibiliter omnibus
& singulis applicandam; sed hanc mortem
Deo ita ordinante & in verbo suo revelante,
esse illud *λύτης* quo expiari possunt peccata
quorumcunque hominum, præstitis condi-
tionibus in Evangelio requisitis. Atque hinc
est quòd præco Evangelicus, quemcunque
hominem convenerit sub quacunque cœli
plaga, potest confidenter illi annunciare in
morte Filii Dei salutem parabilem, si cœdi-
derit. Hoc nulli angelorum lapsorum pro-
mitti potest: Unde clarum est, hanc condi-
tionalem promissionem salutis in morte
Christi, quæ annunciari potest cuivis homi-
ni, fundatam esse in aliqua ordinatione vo-
luntatis Divinæ quæ homines universim &
sigillatim spectat, angelos non spectat. Di-
cant autem adversarii quæ hæc sit ordinatio,
si non sit illa quam nos asserimus, de morte
Christi humano generi sub conditionibus
Evangelicis applicabili. Hisce ita constitutis
propius accedimus ad dictæ objectionis solu-
tionem Christi ad omnes & singulos perti-
nere quo mors ipsa sive oblatio in cruce
peracta. Nam uti verè cuivis homini annun-
ciare possumus peccata ejus morte Christi
esse ex ordinatione Dei expiabilia, & fore
expiata, si modò crediderit in Christum; ita
& verè annunciare possumus eundem Chri-
stum resuscitatum esse ut illum credentem
justificet, exaltatum ad dextram Dei ut sua
me-

Obj. 5.

64 *Dissertatio de morte Christi* Cap. 3.
tione Dei omnibus & singulis applicabile
tum dicendum est Christum satisfecisse pro
peccatis totius humani generis : At hoc de-
fendi non potest, ut interim minimè labe-
factemus justitiam Divinam : Siquidem ju-
stitiæ ratio non patitur ut bis in idem peccat-
um vindicetur. Fac igitur Christi mortem
esse λύτρον quo satisfactum fuit Deo pro pec-
catis humani generis, quomodo ob eadem
peccata tot homines à justitia Dei conveniri
possunt & pœnis æternis cruciari ?

Sol.

Quod attinet ad Majorem, putamus ejus
consequentiam tutò posse concedi. Chri-
stum enim satisfecisse pro peccatis humani
generis, vel omnium hominum, intrepidè
asserunt orthodoxi Patres. Sic Eusebius,
Demonstr. Evang. lib. 10. in præfat. *Opor-
tebat Agnum Dei pro reliquis cognatis agnis &
pro omni humano genere victimam offerre.* Sic
Nazianzenus, *Christi hostia totius mundi
nunquam intermoritura expiatio est*, Orat. 2.
in Pasch. Sic denique (ut cæteros mittam)
Cyrillus, Catech. 13. κόσμον ὅλον ἀνθρώπων
ἐλυτρώσατο. Eandem loquendi formu-
lum Ecclesia nostra Anglicana passim
usurpat in Articulis religionis, Artic. 2. 15,
31. & alibi. Imò ità loquuntur & illi qui hanc
mortem Christi vel maximè conantur re-
stringere. Allatum fuit antea à nobis testi-
monium reverendi Parei Theologi Heidel-
bergenfis, qui ultrò fatetur in Judicio exhib.
Synodi. Dordrecht. *Causam & materiam
passionis Christi fuisse sensum sive sustinentiam
iræ Dei, peccato non aliquorum hominum sed
universi generis humani concitatæ.* Paulo post,
*Universitas peccati & iræ Dei adversus illud
à Chri-*

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 65
à Christo toleratæ affirmatur. Neque hoc ab-
sonum videri debet, cùm hæc universalis
redemptio, satisfactio sive expiatio morte
Christi peracta nihil aliud inferat quàm uni-
versalem causam salutis humano generi Di-
vinâ ordinatione stabilitam & indultam esse,
cujus beneficio omnes & singuli frui pos-
sunt, mediante fide per Evangelium requi-
sitâ. Appellamus igitur Christum mundi
Redemptorem, atque docemus illum satis-
fecisse pro peccatis non aliquorum sed to-
tius mundi, non quòd soluto hoc pretio pro
peccatis humani generis omnes & singuli
sunt illico à captivitate & morte liberandi,
sed quòd virtute hujus pretii persoluti omnes
& singuli possunt & debent à morte liberari, &
de facto sunt liberandi, juxta pacti Evange-
lici tenorem, id est, si resipiscant ac credant
in hunc Redemptorem. Quod porro urgetur,
Esse contra justitiam accipere satisfactionem
vel λύτρον pro peccatis universi humani ge-
neris, & tamen non omnes liberare à pœnis
peccatorum suorum, sed multos non obstan-
te hac satisfactione æternis cruciatibus adju-
dicare; ad hoc respondeo, Effet hoc quidem
iniquissimum, si nos de nostro hoc pretium
Deo persolvissimus, vel si Fidejussor noster
Jesus Christus sanguinem suum tanquam
pretium satisfactorium ita Deo obtulisset in
redemptionem humani generis ut nulla alia
conditione interveniente omnes homines
ipso facto oblationis statim absolverentur,
vel denique si ipse Deus pactus fuisset cum
Christo moriente, velle se omnibus & sin-
gulis fidem infundere, cæteraque omnia
donare quæ spectant ad infallibilem hujus
hostiæ

66 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
hostiæ pro humano genere oblatae applica-
tionem: Sed cum ipse Deus de suo hoc pre-
tium sibi persolvendum curaverit, penes il-
lum fuit conditiones annectere, quibus præ-
stitis hæc mors cuivis homini esset fructuosa,
minimè præstitis quemvis hominem nihil
juvaret. Nulla igitur injuria fit illis homini-
bus qui puniuntur à Deo post acceptatum
λύτρον pro peccatis humani generis, quia
ipsi nihil Deo exhibuerunt in satisfactionem
pro peccatis suis, nec præstiterunt illam
conditionem absque quâ præstitâ noluit
Deus ut hoc pretium satisfactorium cederet
in bonum ullius personæ singularis. Porro,
nec Christo Mediatori hoc injuriosum cen-
seri debet: Nam ipse sic mori voluit pro
omnibus, & pro omnibus pretium redem-
tionis Patri numerare, ut interim non
omnes & singulos quocunque modo, sed
omnes ac singulos simulac crederent in
eum, à reatu suorum peccatorum absolvi
voluerit. Denique Christus pro expiandis
mundi peccatis offerens sese in sacrificium
Deo Patri, submisit tamen Patris benepla-
cito liberam distributionem & applicatio-
nem meritorum suorum, neque pactum
ullum initum est inter Patrem & Filium,
quo Deus tenetur efficere ut hæc mors
Christi, quæ est ex ordinatione Dei omni-
bus applicabilis sub conditione fidei, fiat
omnibus applicata per donationem fidei.
Non ergo debemus negare oblationem
Christi semel factam esse perfectam satis-
factionem pro peccatis non aliquorum ho-
minum solummodò sed omnium; ita tamen
ut is qui simpliciter pro omnibus mortuus
dica-

3. Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 67
dicatur, ex morte sua remissionem peccatorum & salutem conditionaliter promittat & præstiturus sit solis credentibus. Similitudine hæc omnia illustremus: Cogitate innumeros homines ob ingens debitum in carcerem à Rege aliquo coniectos, vel ob crimen læsæ Majestatis capite damnatos; ipsum autem Regem procurare ut filius suus ad extremum assem hoc totum debitum dispungat, vel pro istis proditoribus se reum supponat, pœnasque omnibus debitas sustineat, promulgatâ ab utroque tamen hâc lege Neminem absolvendum aut liberandum esse extra eos solos qui hunc Regis Filium pro Domino suo legitimo agnoscere, illique inservire volunt. Hisce itâ constitutis, quæro, si non liberentur qui perstant immorigeri & in filium Regis rebelles, nunquid injustitiæ crimen incurrat ex eo quod post *ἀπαρ* hoc persolutum debita tamen sua à multis exigantur, aut post pœnas à filio toleratas in hosce rebelles nihilominus vindicetur? Nullo modo: quia justii pretii persolutio ac pœnarum toleratio ordinata quidem fuit ad remissionem cuius impetrandam sub conditione obedientiæ, & non aliter. Non addam plura: præsentî nostro instituto facile erit hæc omnia accommodare.

Nullum medium potest inveniri aut excogitari inter sufficientiam pretii & realem applicationem ejusdem: Qui ergò realem applicationem mortis Christi omnibus factam negant, non debent ulterius progredi quàm ut ponant sufficientiam hujus pretii pro omnibus: supra quam quisquis vult aliquid

Obj. 5.

68 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
quid ponere, cogitur necessariò realem applicationem ejusdem omnibus concedere. Jam vero qui constituunt hanc mortem Christi ex ordinatione Dei omnibus ad salutem applicabilem, videntur inter valorem sufficientem & actualement efficaciam medium quoddam dare. At quale tandem illud erit? aut ubi reperietur? Non potest esse efficientia aliqua ad omnes & singulos homines indifferenter spectans, & in illis per mortem Christi causata; quia tale effectum assignari nequit. Neque possumus vi mortis Christi in ipso Deo ponere sive impetrationem quandam remissionis peccatorum ad omnes extensam, sive intentionem applicationis. Restat igitur ut ultra sufficientiam pretii nihil ponamus, quod omnes spectet, ex morte Christi redundare.

Sol.

Ut huic objectioni occurratur, in primis videndum est qualem sufficientiam intelligant qui ita ratiocinantur, & retinent interim hanc Scholasticorum distinctionem, *Christum pro omnibus mortuum sufficienter, pro electis efficaciter*. Christum ergò pro omnibus mortuum sufficienter, sic intelligunt; Mors Christi est sufficiens ad omnes redimendos, sed pro omnibus mori noluit: mors Christi est in se & valore suo intrinseco sufficiens ^{autem} pro omnibus sed pro omnibus non fuit persolutum. At Scholasticis nunquam in mentem venit ex hypothesis tantum defendere hanc sufficientiam, & absolutè negare Christum pro omnibus mortuum. Neque potest facile explicari quomodo sine aperta contradictione affir-

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 69
affirmetur Christus pro omnibus mortuus
vel oblatus sufficienter, & interim pro mul-
tis omnino negetur mori aut offerri voluf-
se. Quoad hosce igitur qui talem solum-
modò hypotheticam oblationem & suffi-
cientiam admittunt in morte Christi, si ad
omnes referatur, respondeo, Medium
assignari posse & debere inter meram istam
sufficientiam pretii & realem applicationem
eiusdem. Nam ordinatio Dei in Evangelio
patefacta, juxta quam hæc mors Christi
proponitur ut percipienda cuivis resipiscenti
& credenti, probat medium quoddam illam
sufficientiam & actuale applicationem
esse constitutum. In hac etenim ordina-
tione Dei, juxta quam mors Christi statui-
tur & proponitur ut causa salutis cuivis via-
tori per fidem applicabilis, continetur mi-
nùs quàm in reali applicatione, continetur
tamen quoddam amplius quàm in mera &
nuda rei sufficientia per se considerata, ex-
clusâ hâc ordinatione conditionali, ad quem-
libet humanæ participem spectante. Est
igitur hoc illud ipsum medium quod assi-
gnari posse negârunt adversarii, sed adhuc
urgent & quærunt, quid sit & in quo pro-
ductum hoc quali medium, quod nudam
sufficientiam superat & tamen ad realem
applicationem non attingit. Respondeo, Ut
non sit actus aliquis, ad omnes & singulos
indifferenter spectans, ex morte Christi cau-
satus, est tamen titulus ad vitam æternam,
sub conditione fidei ad omnes & singulos
indifferenter spectans, in morte Christi
fundatus: ut non sit in Deo impetratio re-
missionis, vel intentio applicationis, juxta
infal-

70 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
infallibilem prædestinationis ordinem ad
omnes & singulos extensa, est tamen in
Deo obligatio quædam ad remissionem, &
voluntas remittendi peccata & vitam con-
ferendi extensa ad omnes & singulos, juxta
tenorem Euangelicæ promissionis. Sed
pluribus jam supersedeo, quia cum ad pro-
ximam thesin ventum fuerit, de hac ipsa re
ex instituto magis copiosè disseremus.

Obj. 7. Patris voluntas, Filii oblatio, Spiritus
sancti salutaris operatio æquè latè patent,
easdemque personas respiciunt: At Patris
voluntas est servare solos electos; & Spi-
ritus, infundendo fidem ac donando perseve-
rantiam, de facto servat solos electos: Er-
go mors sive oblatio Christi non extenden-
da nisi ad solos electos, atque idcirco non
debet considerari ut remedium ex ordina-
tione Dei omnibus & singulis applicabile ad
salutem.

Sol. Si de voluntate Dei prædestinantis, quæ
semper cum infallibilitate eventus conjun-
cta est, & de speciali illa operatione Spiritus
sanctificantis, quæ huic decreto exsequen-
do inservit, intelligatur Major propositio,
dico non esse absolutè veram: Nam mors
Christi sive oblatio aliquo modo respicit
quasdam personas quas prædestinatio non
complectitur. Prædestinatio est arcanum
Dei decretum, quo apud se ab æterno præ-
stituit quibus ex infinito merito mortis
Christi velit gratiam efficacem & vitam æ-
ternam infallibiliter donare: at oblatio Chri-
sti in cruce est commune humano generi in-
dultum beneficium, cujus virtute quilibet,
modò id vera fide amplectatur, potest vitam
æter-

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 71
æternam juxta revelatam in Evangelio Dei
voluntatem sibi vindicare. Sic loquitur ipse
Christus Johann. iii. 14, 15. *Sicut Moses ex-*
tulit serpentem in deserto, ita extolli oportet
Filium hominis ut quisquis credat in eum non
pereat, sed habeat vitam æternam. Quam-
vis igitur prædestinatio Dei &, quæ ex illa
dependet, efficax vocatio neminem non-
electum complectitur, tamen sicut oblatio
Christi in Evangelio, ita & oblatio Christi in
cruce, latius patet, & cuilibet homini tam
applicabilis quàm annunciabilis est, & fiet
salutifera cuilibet modò credat; Deo inter-
im relictâ arcanâ suâ voluntate, juxta quam
statuit misericorditer in quibusdam efficere
ut credant, alios insitæ suæ duritiei permit-
tere, atque in illis haud efficere ut credant.
Tandem & illud addo, fuisse in ipso Chri-
sto voluntatem juxta quam voluit mortem
suam ad omnes & singulos spectare, fuisse
etiam juxta quam ad solos electos voluit
eamdem pertinere. Voluit illam spectare ad
omnes Adami posteros servandos, atque de
facto omnes Adami posteros servandos, at-
que de facto omnes servare, modò eam verâ
fide amplecterentur: voluit illam ad solos
electos ita pertinere ut ex merito ejus omnia
quæ ad consequendam salutem spectant in-
fallibiliter iisdem donarentur. Atque hoc
sensu fatemur oblationem Christi æquè latè
patere atque prædestinationem Dei: De qua
plura suo loco.

Si Christi mors ex ordinatione Dei omni-
bus & singulis applicabilis statuatur, tum
tollitur omne discrimen electorum & non-
electorum, atque doctrina prædestinatio-
nis

Obj. 8.

72 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
nis prorsus evertitur : Si enim Christus quocunque sensu pro omnibus mortuus dicatur, quid impedit quin eodem sensu omnes & singulos homines à Deo electos pronunciemus?

Sol.

Hæc proficiscuntur ab ignorata electionis sive prædestinationis vera ratione. Non enim quævis ordinatio ad salutem per qualiacunque media ponit hominem in numero electorum aut prædestinatorum, sed ordinatio per talia media quæ Deus & novit & decrevit affectum salutis in homine electo infallibiliter productura. Hinc illa definitio prædestinationis apud Augustinum, De bono persever. cap. 14. *Est præscientia & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicunque liberantur.* Hinc etiam illa catena Apostolica, Rom. viii. 29, 30. in qua prædestinatio inseparabili nexu cum glorificatione finali copulatur; *Quos prædestinavit, glorificavit.* Utcunque ergò fateamur Christi mortem sub aliqua ratione ordinatam à Deo in commune remedium humani generis, & profuturam omnibus sub hâc conditione Evangelica, si crediderint; tamen non hinc sequitur omnes & singulos esse promiscuè electos, quia Deus non decrevit omnibus & singulis illam gratiam donare ut credant & credendo ex hâc morte Christi vitam infallibiliter hauriant. Imò & illud addi potest, Licèt demus non modò Christum pro omnibus fuisse mortuum, sed etiam propter hanc mortem Christi sufficientem gratiam omnibus & singulis à Deo esse præparatam & donatam (quod tamen non tenemus) adhuc nemo ex
hisce

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 73

hæc concessis rectè inferret omnes homines esse promiscuè electos, vel nullum esse discrimen inter electos & præteritos. Ratio in promptu est; Quia nulla quantumvis sufficiens ordinatio mediorum ad salutem hominis procurandam illum esse prædestinatum, nisi illud accesserit, ut sit infallibilis quidem ordo specialis providentiæ statuens & dirigens media ordinata accertissimam & infrustrabilem finis consecutionem. Potest hoc illustrari exemplo Angelorum & Hominum in statu naturæ integræ consideratorum. Angeli omnes & singuli conditi fuerunt sufficiente gratia instructi, atque inde sufficienter ordinati ad beatitudinem obtinendam: non tamen hinc evincitur aut nullam fuisse electionem inter angelos, aut omnes fuisse indiscriminatim electos. Sic ipse Adamus in sua creatione, atque in illo posterij ejus omnes, intelliguntur sufficiente gratiâ donati, atque ad vitam æternam consequendam debitè instructi: neque tamen inde sequetur omnes homines fuisse electos, aut nullam dari prædestinationem. Non enim ordinatio quælibet ad vitæ æternæ consecutionem aut ponit illico hominem electum aut negat non-electum, sed (ut dictum est) ordinatio infallibilis. Ut itaque redeamus ad id quod in manibus est; Ex Christi morte omnibus & singulis hominibus in propitiatorium sacrificium ordinatâ, & per fidem ad remissionem & salutem obtinendam applicabili, non consequitur tolli electionem & præteritionem, quia positâ hæc communi ordina-

D

dina-

74 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
dinatione & in Evangelio revelatâ; est
insuper arcana quædam ordinatio juxta
quam prædicta Christi mors quibusdam,
quorum Deus vult specialiter misereri, in-
fallibiliter applicanda decernitur; aliis,
quorum non vult illo modo misereri, non
itâ applicanda decernitur. Et hoc abundè
sufficit ad prædestinationis & reprobationis
doctrinam tuendam, quamvis Christi mor-
tem ad omnes sensu prædicto extendamus.

obj. 9.

Disputant nonnulli, argumento ducto
à pari, ut ipsi opinantur, hoc modo; Tam
est à vero alienum, Christum ex Dei or-
dinatione mortuum esse pro aliquibus qui
non servantur, quàm servari aliquos pro
quibus ex Dei ordinatione mortuus non
est: At hoc absurdum est dictu: Ergò &
illud.

sol.

Nego parem esse utrobique rationem.
Nam (quod in Schola Theologorum est
receptissimum) *Bonum non oritur nisi ex
causis integris, malum ex quovis defectu.* Sa-
lus igitur humana, quæ maximum bonum
est, non producitur absque pleno concursu
omnium causarum: at salutis amissio, quæ
malum est, positâ unâ aut alterâ causâ ad
salutem hominis ordinatâ, eveniri potest
nihilominus ex defectu cujuscunque. Li-
cèt sit impossibile servari aliquos homines
pro quibus Christus non est mortuus, quia
Christi mors est unâ ex illis causis ordinatis
quæ operantur salutem humanam; non
tamen est impossibile à salute excidere quos-
dam pro quibus est mortuus, quia non est
à Deo statutum ut sola hæc mors Christi
ipso facto oblationis redderet Deum omni-
bus

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 75

bus propitium, & omnes servaret, sed ut esset placamentum per fidem in sanguine ipsius, ad declarandam justitiam suam per remissionem peccatorum, Rom. iii. 25. Idque in omnes & super omnes qui credunt: non est enim distinctio, ut habetur vers. 22. Si porro quis urgeat, Cur mors Christi omnibus hominibus in remedium data defenditur, fides autem omnibus donata aut præparata non defenditur? respondeo, Quia Scripturæ clarè docent Christum moriendo impetrasse omnibus & singulis hominibus hanc gratiam, ut sub conditione fidei possint jam sperare & obtinere remissionem peccatorum & salutem; at hæc gratia condicionalis non posset omnibus offerri, neque ad omnes quoquo modo spectaret, nisi hæc mors Christi ad omnes homines ex Dei ipsius ordinatione pertineret: Jam ex altera parte non defendimus fidem omnibus destinatam aut donatam, quia eadem sacra Scriptura, quæ proponit mortem Christi ut beneficium omnibus indultum & cuivis per fidem applicabile, non fecit hanc fidem beneficium omnibus promissum aut datum, sed ex peculiari decreto electionis derivatum. His adde, ipsum Mediatorem, qui se in sacrificium Deo obtulit pro expiandis mundi peccatis, obtinuisse à Deo ut omnes & singuli qui in eum credituri essent à peccatis absolverentur, atque hætenus voluisse hoc *λύτρον* pro omnibus persolvere: sed non applicasse omnibus meritum mortis suæ, neque obtinuisse à Deo ut omnes infallibiliter fidem & salutem consequerentur. Atque hæc

Act. 3.
39.

76 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
se aperit arcanum electionis, quod universalitatem oblationis & veritatem Evangelicæ promissionis non debet evertere aut enervare.

Obj. 10.

Si Christi mors à nobis sit concipienda ut remedium omnibus hominibus applicabile, tum sacræ Scripturæ non restringerent ipsam dationem Filii ad solos credentes: At illæ non fructum tantummodò sive applicationem realem, sed ipsam dationem Filii solis fidelibus vendicant. Johann. iii. 15. *Deus dilexit mundum, ut dederit Filium suum unigenitum, ut quicumque credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam.* Quod datur hominibus sub conditione, sublata illâ conditione nulli datum intelligitur. Cum igitur hæc conditio credendi à solis electis impleatur consequens est ut pro illis solis Christum fuisse oblatum dicamus: Ac proinde hæc oblatio sive mors Christi non est ex ordinatione Dei remedium vel *λύτρον* omnibus & singulis hominibus applicabile.

Sol.

Possimus duplicem Christi Dationem sive oblationem considerare. Prior illa est, quâ Deo Patri in ara crucis Datus sive oblatus intelligitur ad tollenda mundi peccata: de qua Apostolus, 1 Tim. ii. 6. *Unus est Deus; unus Mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus, qui semetipsum dedit redemptionis pretium pro omnibus.* Deo scilicet Patri suo, ut clariùs exprimitur Ephes. v. 2. *Tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo, &c.* Hæc oblatio est fundamentum posterioris cujusdam oblationis, quâ hominibus offertur in Evangelio, ut per fidem apprehensus vitam æternam illis ex merito

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 77

merito hujus sacrificii largiatur; De hac oblatione loquitur idem Apostolus, *Justificamur gratis per redemptionem factam in Jesu Christo:*

Rom. 3.
24. 25.

Quem proposuit Deus ut esset placamentum per fidem in sanguine ipsius, &c. Si priorem oblationem respiciamus, nego Christum se obtulisse hostiam vel dedisse in λότῳ Deo Patri pro expiandis mundi peccatis sub conditione fidei humanæ, quasi sub hac formula, *Ego me ipsum tibi offero in hostiam pro peccatis humani generis, modo in me crediderit.* Sed simpliciter haud conditionaliter se Deo Patri obtulit. Et hoc quidem inde evincitur, quod ipse Pater, juxta cujus voluntatem Filius se obtulit in sacrificium, non constituit apud se dare Redemptorem mundo sub hac hypothese, Si mundus crederet; sed Deus dedit Filium suum mundo, & Filius dedit semetipsum Patri λότῳ pro peccatis mundi tollendis, gratuitò & absolutè. Conditio quidem annexa est in prædicatione Evangelica, non ipsi dationi, sed vitæ æternæ ex rei datæ fructuosa applicatione secuturæ. Quod igitur ad posteriorem oblationem spectat, quâ Christus Deo pro hominibus oblatus jam ipsis hominibus offertur in Evangelio, nego etiam hypotheticam & conditionalem oblationem sive dationem Christi vel ex hac prædicatione Evangelica esse cogitandam. Non enim dixit Servator in loco suprâ allegato. *Sic Deus dilexit mundum ut dederit Filium pro eo si crederet:* sed postquam ex Dei φιλανθρωπία absolutè datum pronuntiasset omnibus, ostendit non tamen profuturum omnibus ad vitam æternam absolutè & simpliciter, sed conditionaliter,

78 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
omnibus nempe, si crediderint, vel omnibus qui crediderint. Nos etiam si quando infidelibus, puta Indis aut Americanis, prædicaremus Evangelium, non ita eos instituere aggrederemur, *Christus Dei Filius pro quibusdam ex vobis mortuus est qui in eum sunt credituri, pro aliis minime*; sed *Christus pro tollendis totius mundi peccatis mortuus est, & dedit semet ipsum* *ἀντὶ τοῦ* Deo Patri, ita tamen ut nec Christus qui obtulit semetipsum redemptionis pretium pro omnibus, nec Deus Pater cui oblatus est, velit quenkum vestrum prius à peccatis suis liberari quam credat in Deum & in illum quem misit Jesum Christum. Quod itaque ultimo in loco urgetur. Quod sub conditione fidei datum aut promissum intelligitur, hac conditione minime præstata, nemini datum aut promissum supponitur: atque idcirco Christus solis electis, qui conditionem præstant, datus verè affirmatur; ad hoc respondeo, Nusquam in Scripturis Christum, Christive mortem sive sacrificium, sub conditione legimus humano generi datum aut promissum, quamvis salus seu vitæ æterna ubique sub conditione fidei danda promittitur. Quamquam & illud addi potest. Etiam rem sub conditione promissam aliquo modo ad eos spectasse qui conditionem nunquam implent, nimirum quoad jus vendicandi promissum beneficium, si implevissent. Quod innuere videtur ipse Christus Johann, iii. 18. Ubi docet incredulos condemnari, *quia non crediderunt in nomen, unigeniti Filii Dei*. Habuerunt igitur mortem Filii Dei sibi applicabilem etiam qui non crediderunt, quamvis non habuerunt

can-

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 79
eandem applicatam, quia non crediderunt.
Atque hanc ob causam soli electi vitam in
morte Christi inveniunt, quia Deo illorum
miserante soli credunt.

Christi mors non est applicabilis illis pro *Obj. 11.*
quibus non est mortuus sive oblatus: At in-
numeri homines sunt pro quibus non est
mortuus sive oblatus, nempe illi omnes
qui minimè conscripti fuerunt in albo ele-
ctorum ante jacta mundi fādamēta. Exin-
de Minorem confirmare conantur, quòd
Apostolus disertè asserat, Deum omnia
velle gratificari illis pro quibus Filius mor-
tuus est, Rom. viii. 32. *Qui proprio Filio*
non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit
eum, quomodo non etiam cum eo omnia nobis
gratificabitur? Verùm omnia non gratifi-
catur omnibus: Ergò Christus non est pro
omnibus mortuus: Ergò mors ejus non est
omnibus applicabilis.

Lubenter concedo Christi mortem nullo *Sol.*
vero sensu dici posse applicabilem illis pro
quibus Deus nullatenus eum mori voluit.
Mors enim Christi non est remedium ap-
plicabile ad expianda peccata cujuspiam nisi
ex ordinatione & acceptatione Dei. Atque
hanc ob causam, licèt *λύτρωσις* à Christo per-
solutum Deo Patri sit in se sufficientis & su-
perabundantis valoris ad redimenda peccata
non hominum modò sed angelorum lapsò-
rum tamen propter defectum ordinationis
& acceptationis quoad angelos, verè nega-
mus Christum pro illis ullo modo mortuum
dici oportere. De hominibus etiam illis
idem statuendum esset, si qui essent propter
eundem defectum ordinationis & accepta-
tionis Divinæ ab omni possibilitate dictæ re-

80 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
demtionis alieni & exclusi. Sed uti dictum
est, concessa Majore, ad Minorem acce-
damus. Respondeo igitur, Neminem esse
ejusdem humanæ naturæ participem quam
Redemptor assumere dignatus est, pro quo
Christus non tradidit semetipsum redempti-
onis pretium applicabile ex ordinatione &
acceptatione Dei ad remissionem peccato-
rum obtinendam per fidem in sanguine i-
psius. Neque Apostolus nobis contradicit
cujus totus ille discursus, Rom. 8 non spe-
ctat ad consolandos quosvis homines in
quolibet statu positos, sed electos; nec e-
lectos simpliciter, sed electos jam vocatos,
justificatos, sanctificatos, id est, ut idem
loquitur, Col. 1. 13. *jā liberatos à pote-
state tenebrarum, & translatos in regnum
Filii sibi dilecti.* Neque simpliciter & uni-
versim affirmat Deum omnia omnibus ho-
minibus gratificari pro quibus Christus mor-
tuus est, sed omnibus *nobis* de quibus præ-
sens sermo instituitur, id est, omnibus
prædestinatis in Christum credentibus, pro
quibus non solummodò mortuus est Chri-
stus, sed quibus insuper jam datus est Chri-
stus speciali modo, hoc est, unitus, &
cum infinito thesauro meritorum suorum
communicatus. Est itaque efficax argumen-
tum hoc consolatorium Apostoli à morte
Christi petitur, sed si ad eos & eatenus ac-
commodatur ad quos & quatenus illud ab
Apostolo fuit accommodatum: nempe
hoc modo, *Tu qui ex vocatione tua efficaci,
justificatione & sanctificatione jam agnoscere
& sentire potes te esse prædestinatum & Deum
pro te specialiter & efficaciter redimendo Fi-*
lium

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi* 8 i
lium suum non modò sibi oblatum sed etiam tibi
communicatum voluisse qui potes non considerare
illum de cætero reliqua omnia ad salutem con-
summandam necessaria tibi gratificaturum?
Verùm si ad quoslibet homines, seclusa
consideratione prædestinationis vocationis,
iustificationis, quis velit prædictam ratio-
nem adhibere, hoc modo, *Christus pro vo-
bis mortuus est, vel Christus dedit se* λύτρον *si-
ve hostiam Deo pro peccatis vestris expiandis,*
ergò & Deus vobis omnia gratificabitur, dico,
illum extra suos limites præter mentem
Apostoli hoc argumentum trahere; qui
illud arctavit ad certas personas, nempe
prædestinatos, easdémque in certo statu
jam positas, scilicet justificationis & ado-
ptionis.

Christus ordinatus est redemptor non ex *Obj. 12.*
οικαιθραπία, sed ex *ιδουσία* illa speciali quâ
Deus electos suos speciatim complexus est
ad vitam æternam: Christi igitur mors non
est λύτρον omnibus hominibus redimendis
applicabile ex ordinatione Dei, sed solis e-
lectis destinatum.

Nego antecedens: & affirmo Deum in *Sol.*
redemptore mittendo voluisse utrumque a-
morem mundo testatum reddere, nempe
communem illum amorem humani gene-
ris quem *φιλανθρωπία* vocamus, & illum spe-
cialem atque arcanum quem *ιδουσία* appel-
lamus: communis amoris argumentum
est, quòd humano generi, id est, omni-
bus & singulis hominibus, hætenus pro-
spectum voluerit, ut haberent, redempto-
rem per cujus satisfactionem fidè appre-
hensam remissionem peccatorum possent
D 5 obti-

82 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
obtinere. Hunc amorem Angelis lapsis
(quos tamen ut creaturas suas conservat)
non exhibuit, utpote quibus Christus in
redemptorem fuit nullatenus ordinatus, nec
remissio peccatorum per redemptoris satisfac-
tionem sub ulla conditione aut annuncia-
bilis aut applicabilis. Hinc clarè colligimus,
in ipsa constitutione sive ordinatione re-
demptoris Deum habuisse quendam com-
munis amoris respectum ad homines,
quem non habuit ad Dæmones. Quod inde
patebit, si quid sit hæc ipsa redemptio ritè
perpendamus. Est igitur solutio pretii iusti
sive debiti pro nobis captivis, non ut pretio
numerato liberemur ipso facto, sed ut li-
beremur, quamprimum in redemptorem
crederemus. Hæc est illa ordinatio mortis
Christi sive pretii satisfactorii, quæ fluxit ab
amore Dei omnibus hominibus communi,
ac proinde sub hac ratione à nobis ad om-
nes & singulos homines extensa rectè
prædicatur. Atque huc spectare judicamus
celeberrimum illum locum. Johann. iii. 16.
Sic Deus dilexit mundum, &c. Jam verò
quod attinet ad amorem illum arcanum
magisque specialem quo Deus electos
complectitur, ablit ut negemus Christi
mortem meritumque esse donum speciale
speciali modo hisce electis redimendis &
servandis ex speciali illa dilectione effica-
citer & infallibiliter applicandum. Commu-
ni igitur dilectioni quâ Deus humanum ge-
nus prosequitur, tribuimus, quòd voluerit
talem constituere redemptorem per cuius
mortem & satisfactionem *quisvis modo in*
eum credat, à peccatis suis absolvi possit, Act.

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 83

XIII. 38. Speciali autem *διδκία*, quâ solos electos complectitur tribuendum putamus, quod ex morte & merito hujus constituti & ordinati Redemptoris decreverit quibusdam singularibus personis efficaciter & infallibiliter dare fidem, remissionem peccatorum & vitam æternam. Atque hanc specialem intentionem respexisse putamus Servatorem, Johann. x, 15. ubi dicit *se animam ponere pro ovibus suis*, hoc est, pro electis ita se in hostiam offerre ut ex ejus morte non modò possint salvari si credant, sed reapse credant & salventur. Non debemus igitur specialem Dei *διδκίαν* erga electos ita urgere ut *αὐτοῖς* illud Christi omnibus & singulis Deo reconciliandis & liberandis ordinatum negemus &, modò id vera fide amplectantur, applicandum; relictis interim Deo occultis suis judiciis & omnimodâ libertate in dispensanda aut non dispensanda illa gratia speciali cujus interventu fides infallibiliter in hominum cordibus producat, & efficax applicatio procuretur, vitæque æterna ex pacto Evangelico infallibiliter obtineatur.

Si Christi mors ex ordinatione Divina sit omnibus hominibus ad salutem applicabilis, tum salus omnium per hanc mortem Christi efficeretur. Deus etenim semper efficit & assequitur illum finem quem intendit. Si igitur mortem Christi ad salutem humani generis procurandam ordinasset, totum utique humanum genus mediante hac morte Christi servasset. Qui ergò statuunt ex Dei ipsius ordinatione Christi mortem esse constitutum remedium omni-

84 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
bus hominibus applicabile ad salutem, vi-
dentur impingere in sapientiam Divinam :
Est enim parum sapientis intendere aliquid
quod non assequitur. Videntur etiam im-
pingere in omnipotentiam Divinam : Est
enim impotentis ordinare beneficium sive
remedium omnibus & singulis applicabile,
quod tamen propter malitiam & infidelita-
tem hominum non potest multis applica-
re.

Sol.

Ad hosce scrupulos eximendos diligen-
ter observandum est, nos illud solummodò
tueri, Esse ordinationem quandam sive
placitum Divinæ voluntatis, juxta quod
mors Christi sit *λύτρον* satisfactorium ita ap-
plicabile ad remissionem obtinendam o-
mnibus & singulis hominibus, ut si prædi-
cto placito & ordinationi sese subicerent,
omnibus & singulis de facto applicaretur.
Non autem illud asserimus aut sustinemus,
Esse ordinationem, placitum aut decretum
aliquod Divinæ voluntatis, juxta quod ab-
solutè intendat aut statuatur hæc mortem
Christi omnibus & singulis reddere efficaci-
ter & infallibiliter applicatam. Prior illa
ordinatio in se considerata ad hoc sufficit, ut
Christi mors verè dicatur omnibus & singu-
lis hominibus applicabilis : sicuti defectus
talis ordinationis in causa est quòd dicere
non possumus Christum pro angelis apo-
statis mortuum, aut Christi mortem esse
illis quoquo pacto applicabilem. Hisce præ-
libatis, Majoris consequentiam invalidam
esse affirmo. Licet enim Christi mors sit ex
ordinatione & voluntate ipsius Dei ejusmo-
di remedium quod cuivis humanæ naturæ
indi-

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 85
individuo applicari possit ad salutem, atque
modus insuper applicationis sit in sacra Scri-
ptura clarè positus nimirum per præstitam fi-
dei conditionem, tamen non inde potest in-
ferri, aut ipsam fidem aut ipsam salutem o-
mnibus & singulis esse infallibiliter conferen-
dam: quia longè aliud est ordinare mortem
Christi in remedium omnibus hominibus
applicabile ad salutem, fidemque modum si-
ve conditionem præscribere, quàm interve-
niente applicetur, atque statuere & absolutè
decernere in his aut illis efficaciter fidem
& salutem operari. Hoc igitur posterius ex
illo priori non potest rectè deduci. Quem-
admodum enim si Deus crearet herbam
aliquam tali virtute præditam ut possit cui-
vis quocumque morbo laboranti sanitatem
afferre, atque insuper promitteret, quem-
vis qui ea uteretur indubiè pristinam valedi-
tudinem recuperaturum, rectè quis inde
concluserit, hanc herbam esse omnibus &
singulis ægrotis ex ordinatione Dei cujus-
vis morbi remedium applicabile: at non
rectè inferret, omnes & singulos beneficio
hujus remedii infallibiliter curandos; quia
aliquibus non dabitur ut hanc herbam in-
veniant, aliquibus fortasse non ea mens ut
inventam utantur: Ità ex eo quòd Deus re-
demtorem miserit in mundum, cùmque
tanta virtute & gratia instruxerit ut possit
cuivis homini sub damnationis reatu labo-
ranti remissionem peccatorum & vitam æ-
ternam conferre, atque insuper in Evan-
gelio promiserit, quemvis qui in hunc re-
demtorem crederet, à peccatis suis o-
mnibus fore absolutum, rectè quis conclu-
deret,

86 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 2.*
ferit, hunc Redemptorem ejusque mortem
esse, Deo ita ordinante, omnibus peccatoribus applicabilem; at non rectè, omnes
peccatores per ejus mortem fore salvandos, quia multis non revelatur salutifera
hæc mors redemptoris, multis non datur
ut in revelatum credant. Quod autem è
contra assertur, *Deum semper assequi finem
quam intendit*, facilè solvi potest. Non
enim tuemur, Deum voluntate absoluta
(quæ non modò ordinationem mediorum
ad finem, sed eventum infallibilem finis
prædeterminat) intendisse per mortem
Christi omnium & singulorum salutem de
facto procurare, sed statuissè, voluissè,
ordinassè ut mors Filii sui ejusmodi *ἀντεγ* &
esset & haberetur quod omnibus & singulis
hominibus posset offerri & applicari. Atque
hoc Deus planè assecutus est. Nam omnes
agnoscunt, aut agnoscere debent, Christum
ita passum & mortuum & oblatum
fuisse pro omnium hominum peccatis ut omnes
ad unum, neminè accepto per ejus
mortem possent credendo remissionem
peccatorum & salutem obtinere. Neque
repugnat sapientiæ Divinæ constituere & aliquando
conferre hominibus media ad aliquem
finem ordinata & applicabilia, & interim
permittere multos homines ab illo fine
assequendo excidere. Nam hoc pacto
Deus assequitur finem altiorem, illustrationem
nempe gloriæ suæ per demonstrationem
justitiæ erga eos qui mediis ad salutem
humanam procurandam ordinatis abutuntur,
& per demonstrationem misericordiæ
suæ erga illos qui specialis gratiæ beneficio
præ-

Ep. 3. *Dissertatio de morte Christi* 87
prædictis mediis ad salutem suam utuntur ;
per demonstrationem denique supremi sui
Dominii & liberrimæ libertatis erga illos
quibus media à seipso in salutem humanam
suppedita, & ex ordinatione sua quibusvis
hominibus applicabilia, nè revelare qui-
dem dignatus est. De omnipotentia etiam
Dei respondemus, Illam positâ nostrâ sen-
tentiâ nullo modo labefactari. Non enim
dicimus per malitiam hominum quorum-
cunque Deum non posse mortem Christi om-
nibus ad salutem applicare, quam statuit &
ordinavit omnibus applicabilem; sed Deum,
*qui miseretur cujus vult & quem vult indura-
tum relinquit*, nolle in omnibus hanc mali-
tiam specialis gratiæ remedio sanare, nolle
Christi mortem, quam fecit applicabilem
omnibus, reddere omnibus applicatam.
Atque hîc de eo qui liberatur per mortem
Christi specialis gratiæ ope sibi applicatam
rectè dixerit Deus, *Sic volo* : De eo qui
non obstante hoc remedio applicabili haud
facta applicatione, damnatur, dixerit etiam,
Tolle quod tuum est, & vade. Huic volo
*quod non debetur donare, nolo tibi. An non
liceat mihi de meo facere quod volo?* Hîc si
quis obmurmuret, meritò audiat, *O homo,
tu quis es qui respondeas Deo?*

Si ponamus Christum pro omnibus fuisse Obj. 14-
mortuum, sequetur. I. Christum summo
& maximo amore omnes homines prose-
cutum fuisse, Johan. xv. 13. *Majorem di-
lectionem nemo habet quàm ut animam suam
ponat pro amicis suis.* Et I Johan. III. 16.
*Per hoc cognovimus charitatem Dei, quod ille
animam suam pro nobis posuit.* Quod non vi-
de-

88 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3:*
detur, quia omnes hâc morte suâ ad vitam
non perducit. 2. Quod huic consecrarium
est, Christum æqualiter amasse Petrum &
Judam, electos & non electos. Nam sum-
mi amoris *τελειον* omnibus exhibuisset; in
summo autem non dantur gradus. 3. Ulti-
mò, si Christus pro omnibus ità mortuus
fuerit ut hac morte sua comparaverit non-
electis solam possibilitatem salutis sub con-
ditione fidei, vel remediũ solummodo
applicabile, quod novit non iri applicatum,
electis autem ipsam applicationem & salu-
tem; videatur magis dilexisse non-electos
quàm electos, quia majoris est amoris pati
mortem pro aliquo ad ei adipiscendum mi-
nutum aliquod bonum quàm magnum; si-
cut flagrantiorẽ amorem ille ostenderit in
aliquem qui se exponeret morti nè alter vel
tantillum læderetur, quàm si id faceret nè
capite plecteretur.

Sol.

Scopus utriusque loci idem est, nimi-
rum accendere Christianos ad mutuam &
tenerrimam dilectionem exemplo Serva-
toris nostri Jesu Christi, qui nos usque adeo
dilexit ut mori pro nobis sustinuerit. Sensus
autem verborum hic est, Mortem subire vel
vitam suam profundere pro alio esse maxi-
mum externum effectum & evidentissi-
mam probationem amoris, quam cum
Christus exhibuerit erga nos, ponendo a-
nimam suam pro nobis, debemus utique &
nos, ubi opus est, pro fratribus animas po-
nere, ut habetur loco prædicto, 1 Johan.
III. 16. Non itaque sufficit ut parati simus
pro fratribus expendere aurum & argen-
tum; subire labores difficiles aut pericula,
quia

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 89
quia est adhuc major amor, id est, major,
certior & clarior probatio amoris nostri,
nempe ut animam, id est, vitam, pro illis
ponamus. Et quia nihil est charius unicui-
que seipso, ergò hâc dilectionis testificati-
one, quâ seipsum quis impendit amico,
non est alia major. Jam propiùs accedo ad
solutionem, & dico, Licèt fateamur ne-
minem habere majorem dilectionem, id
est, exserere posse ex parte sua majorem
effectum externum amoris sui, quàm vi-
tam ponendo, quia unusquisque nihil habet
pretiosius vitâ suâ; tamen negamus hinc
rectè deduci, amorem morientis pro ali-
quibus esse absolutè, simpliciter & omni-
modè quoad illos omnes summum & ma-
ximum quem potest quis corde concipere.
Nam primò, ubi pro multis unus vitam
ponit, nihil impedit quin possit quoad in-
ternum actum diligendi unum vehemen-
tius altero amare: ut si cogitemus Jacobum
pro omnibus filiis suis è captivitate liberan-
dis mortem subiisse, rectè tamen asseramus
illum non omnes summè amasse, sed Jo-
sephum & Benjaminum præ aliis & plus
quàm alios. Summus igitur amor quoad
intentionem non potest inferri respectu o-
mnium quibus exhibetur, hoc maximum
judicium dilectionis. Secundò, potest quis
pro multis promiscuè vitam profundere, &
tamen quoad magnitudinem boni voliti
aliquos præ aliis impensè amare ac proinde
non omnes aut summo aut pari amore
complecti. Amoris enim magnitudo non
æstimanda est solummodo ex parte rei pre-
tiosæ quæ impenditur amato ab amante, sed
ex

90 *Dissertatio de morte Christi.* Cap. 3.
ex parte beneficiorum quæ intenduntur
ex impensâ illa re in amatum conferenda.
Verbi causâ, Si Regis filius pro omnibus
læsæ majestatis mortem subeat, positâ hâc
lege, ut omnes & singuli absolvantur qui
coram throno Regio supplices sese demit-
tere, & fidele obsequium in futurum spon-
dere voluerint; quibusdam autem & hoc
insuper à Patre obtinere intendat; ut pro-
pter meritum mortis suæ dignetur illis per-
suadere hanc submissionem & obedi-
tiam, atque sic persuasos non modò absol-
vere sed etiam ad summos honores evehe-
re: quis non perspicit mortem pro omni-
bus fuisse toleratam, & tamen omnes non
fuisse summè & maximè amatos! Nam cum
amare sit bona alicui optare & conferre,
posito communi beneficio multis indulto,
illi magis amantur quibus majora bona ex
prædicto beneficio intenduntur & confe-
rantur. Ultimò, quamvis homines homi-
nibus non possunt majus externum testimo-
nium amoris exhibere quàm si quis pro alio
moriatur, tamen Deus Pater Christus Me-
diator *dei vbi pater* ac Spiritus Sanctus possunt
arcanum actum & effectum sui amoris
majorem exhibere erga quosdam eorum
pro quibus Christus mortuus est quàm erga
alios; utpote si statuunt quibusdam non
modò dare remissionem peccatorum &
vitam æternam ex merito mortis Christi,
modò credant in hunc redemptorem suum,
sed etiam ab æterno eligant quosdam ad
vitam efficaciter in Christo redemptore par-
ticipandam, atque præparent iisdem & in-
fallibiliter donent ea omnia quæ infallibi-
lem

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 91

lem hanc participationem & applicationem efficiant. Ex hisce videtis non valere illam illationem, *Christus pro omnibus mortuus est; Ergo omnes summo amore & pari dilexit*: quia omnibus concessio hoc communi beneficio mortis suæ, tamen potest quosdam intensius amare quàm alios, ac quibusdam bona plura & majora ex merito mortis suæ decernere, præparare, donare quàm aliis. Quod in ipsis electis perspicuum est, pro quibus omnibus Christum passum omnes fatentur, & tamen nemo affirmaverit Christum pari amore quemvis (ut ita loquar) è vulgo electorum atque Patriarchas, Apostolos, aut beatissimam suam matrem complecti, aut paribus gratiæ ac gloriæ donis ex mortis suæ merito redundantibus locupletare. Illa autem altera argutatio, quæ inferitur, *Si Christus pro omnibus mortem subiisset, majorem ostendisset amorem erga non-electos quàm erga electos, quia majorem arguit dilectionem sustinere mortem pro aliquo ad adipiscendum ei minutum aliquod bonum quàm magnam*, mihi videtur rectæ rationi parum consentanea. Si diversæ mortes pro diversis personis essent oppetendæ, haberet hæc objectio aliquam speciem veritatis: verùm ubi unica pro diversis sustinetur, ibi palàm est illum plus diligere cui is qui moritur plura & majora bona ex hac unica morte intendit. Nam si amare sit bona velle alteri, tum majora bona velle est magis amare. Ad hunc autem modum se habuit Christi morientis amor erga electos & non-electos: nam ex unica & eadem morte plura & majora bona voluit ad illos, quàm ad istos pervenire.

Media sapienter destinata finitem adæqua-

Obj. 5.

92 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
quantum non excedunt : At finis adæquatus
mortis Christi est salus electorum : Ergò
mors Christi nullam habet ordinationem
ad alios quosvis non-electos : Ergò falsò
statuitur ex ordinatione Dei omnibus ho-
minibus applicabilis.

Sol.

Agnosco infallibilem salutem electo-
rum esse, sub gloria Dei, finem quendam
specialem & eximium cui consequendo
mors Christi destinabatur; Nego tamen
fuisse unicum aut solum finem. Deus enim
misit in mundum Filium suum, cùmque
mori voluit, non modò ut efficaciter sal-
varet electos, sed etiam ut remissio pecca-
torum & vita æterna hominibus quibus-
cunque in Evangelio generaliter afferri
posset & etiam conferri, si crederent. Hoc
autem pactum generale sive conditionale
stabilitum hæud intelligitur, nisi mors Chri-
sti ex ordinatione Dei omnibus homini-
bus applicabilis præsupponatur, & cuivis
quamprimum crediderit actu applicanda.
Hunc finem Scriptura clarè indicavit multis
in Joh. iii. 14. 15. *Sicut Moses exaltavit ser-
pentem in deserto, ita exaltari oportet Filium
hominis, ut omnis qui credit in ipsum non pere-
at, sed habeat vitam æternam.* Et Joh. vi. 40.
*Hæc est voluntas Patris mei qui misit me, ut
omnis qui videt Filium & credit in eum, ha-
beat vitam æternam.* Actor. x. 43. *Huius omnes
Prophetæ testimonium perhibent, remissionem
peccatorum accipere per nomen ejus, omnes qui
credunt in eum.* Mitto reliqua. Ex hisce satis
liquet, utcunque non omnes sed soli electi
credant, Deo ipsorum corda specialiter e-
molliente, tamen mortem Christi ita Deo

Patri

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 93
 Patri per Filium oblatam, ità etiam à Deo
 Patre hominibus indiscriminatim oblatam,
 ità à Ministris Evangelicis promiscuè omni-
 bus annunciatam, ut quivis inde colligat
 esse firmam & stabilem quandam Dei or-
 dinationem, juxta quam mors Christi ad
 omnes homines pertineat. Hanc ordina-
 tionem suâ infidelitate non-electi faciunt
 sibi inutilem: at non faciunt ut talis ordina-
 tio pro nullâ habeatur, aut quoad hosce
 incredulos morte Christi minimè stabilita
 agnosceretur. Nam si hoc admittamus, quivis
 incredulus posset obtendere, *Etiam si ego
 credidissem Evangelio, non fuisset morte
 Christi à peccatis liberandus, quia mors Chri-
 sti nullam habuit ordinationem juxta quam
 ego ejusdem particeps esse potuissem.* Quod è
 diametro adversatur verbis ipsius Christi,
 Jahan. iii. 17. 18. *Non misit Deus Filium
 suum in mundum, ut condemnet mundum, sed
 ut servetur mundus per eum. Qui credit in eum,
 non condemnatur: qui verò non credit, jam
 condemnatus est, quia non credidit in nomen
 unigeniti Filii Dei.* Atque hoc est quod san-
 ctus Prosper, *Mors Christi habet quidem
 in se ut omnibus profit; sed si non bibitur non
 medetur.* Quòd in se habeat ut omnibus
 prodesse possit, id habet ex generali ordi-
 natione Divinâ: quod autem à multis per
 fidem non bibatur, id accidit ex communi
 infidelitate humanâ: quòd ab aliquibus bi-
 batur, id provenit ex ipsiali miseratione
 Divinâ.

Ad. Obj.
 Vinc.

Obj. 16.

Ab absurdum est ponere Christi mortem ex
 ordinatione Divinâ esse *ἀόρῆς* applicabile
 illis quibus non sit applicata; quia in ipsâ
 morte

94 *Dissertatio de morte Christi* Cap. 3.
morte Christi fuit firmissima applicatio
mortis pro iis omnibus pro quibus mortuus
& passus verè affirmatur : Ergò Christi mors
non est ordinatum à Deo remedium, nisi
singularibus quibusdam personis electis &
Deo soli notis, quibus tandem quoad even-
tum fit salutifera.

Sol.

Negamus quicquam absurdi inesse præ-
dictæ sententiæ, quam veram & Divinæ
sapientiæ, consentaneam demonstravi-
mus. Quod autem objicitur, *Quoad omnes
pro quibus Christus mortuus est, in ejusdem
Christi morte includi quoque infallibilem mor-
tis applicationem*, id nobis non videtur con-
cedendum. Nam oblatio Christi in se nudè
considerata id universim à Deo impetrat &
obtinet, ut omnes & singuli qui in Christum
credere voluerint salventur. Hanc mortis
Christi efficaciam toti mundo Evangelium
prædicat & pollicetur : at infallibile illud
propositum applicandi hanc mortem his
aut illis personis Evangelici præcones non
possunt cuiquam mortalium nominatim
polliceri. Dicimus ergò mortem Christi
esse iis omnibus ordinatam quibus potest
annunciari remissio peccatorum per fidem
in sanguine ejus : quæ gratia ad quemlibet
humanæ naturæ participem spectat. At
mortem Christi infallibiliter applicandam
solis electis fatemur ; quia certitudo appli-
cationis pendet, tanquam ex primaria causa,
ab arcano & æterno actu Dei prædestinantis,
non à solo facto Christi seipsum pro ho-
minibus offerentis. Habuit igitur Christus
in seipso offerendo generalem intentio-
nem ordinationi Paternæ conformem,
nempe

Cap. 3. *Dissertatio de morte Christi.* 95

nempe ut quosvis homines indiscriminatum, modò in eum crederent à peccatorum reatu liberaret, & hoc sensu pro omnibus seipsum dicitur obtulisse. Habuit etiam, ut conscius prædestinationis Divinæ, specialem intentionem arcano & æterno Patris beneplacito conformem, nempe ut ovibus juxta electionis decretum sibi dandis ex merito mortis suæ impetraret atque donaret fidem, salutem, omnia: & cum hac speciali intentione pro populo suo peculiari, id est, pro singularibus quibusdam personis, dicitur vitam suam posuisse. Quod quibusdam ex morte Christi obvenit per specialem actum Divinæ prædestinationis, non debet illud evertere quod omnibus est acquisitum per ipsum actum oblationis. Applicatio infallibilis ad hæc personas potius quàm ad illas prædestinationi adscribatur; at quòd Christi sit omnibus & singulis per fidem applicabilis, ipsi oblationi ex tenore pacti Divini assignetur.

Ultima objectio petitur ex eis locis in quibus mors Christi expressè refertur ad certas quasdam personas: ex quibus inferunt, Ad alias non spectare. Loca quibus nituntur hæc sunt, Matth. i. 21. *Vocabis nomen ejus Jesum: Ipse enim servabit populum suum à peccatis*, Johan. x. 15. *Ergo pono animam meam pro ovibus meis*, Iohan. xi. 51, 52. *Jesus moritur, ut filios Dei dispersos cogeret in unum*, & consimilia.

Ex prædictis testimoniis aliisque consimilibus bene concluditur mortem Christi, ex voluntate Dei Filium mittentis, & Filii seipsum offerentis, speciali quodam modo ad

96 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
ad populum illum peculiarem Deo soli notam, id est, ad electos, pertinere. Specialis autem ille modus est huiusmodi, ut non pro hisce solis mortuus dicatur, sed pro hisce solis mortuus cum proposito certo, æterno, gratuito eosdem infallibiter salvandi, per specialis misericordiæ gratiam à speciali quadam providentia, quam Prædestinationem appellamus, dimanantem. Ex testimoniis autem ejusmodi quæ mortem Christi referunt ad certas personas, non simpliciter consideratam, sed cum arcana prædestinationis decreto complicatam, male inferitur hanc mortem generali quodam modo ad omnes homines minimè pertinere. Generalis autem hic modus est ejusmodi, ut pro toto humano genere agnoscamus Christum fuisse mortuum cum pacto Evangelico, eodémque firmissimo de expiandis peccatis & vita æterna conferenda omnibus & singulis hominibus modò hunc mundi Redemptorem vera fide amplectantur. Atque hinc est quòd licet in sacris Scriptoris occurrant loca nonnulla in quibus Christus pro electis sive pro populo suo peculiari mortuus dicatur, nulla tamen occurrunt in quibus pro ullis hominibus mortuus negetur, plurima in quibus pro omnibus mortuus asseratur. Voluit nempe Spiritus Dei speciale privilegium electorum in morte Christi ipsis fidelibus insinuare, noluit tamen commune ejus humani generis in eadem Christi morte silentio obruere. Nostrum est igitur relinquere Deo occultæ suæ prædestinationis decretum, juxta quod statuit quousque & quibus vult hanc mortem
tem

3.
o-
e-
ut
ed
r-
er
a-
m
n-
æ
s,
r-
a-
ali
nè
est
o-
m
no
fe-
dò
m-
in
in
alo
en
ous
pro
ape
am
re,
ne-
ere.
ltæ
uod
or-
em

Cap.4. *Dissertatio de morte Christi.* 97

tem Christi per specialis gratiæ donationem efficaciter applicare ; atque interim gratis animis agnoscere revelati evangelii summam , quod promulgat *Unum pro omnibus mortuum , ut quisquis credat in eum , habeat vitam æternam.* In hanc sententiam Ambrosius , *Et si Christus pro omnibus passus est , specialiter tamen pro nobis passus est , quia pro Ecclesiâ passus est.* In Luc. lib. 6. cap. 7. Atque hætenus primam nostram thesin explicatam vobis dedimus , confirmatam , & à contrariis objectionibus vindicatam. Hæsimus diutiùs in ejus tractatione , quia (ut dictum est) caput rei continet , & vitam aperit ad reliquas enodandas , in quibus disceptandis erimus multò breviores. Ad secundam igitur thesin deveniamus.

C A P. IV.

Thesis secunda proponitur , explicatur , stabilitur.

IN primâ nostrâ thesi conati sumus ostendere mortem sive meritum Christi à Deo constitutum , in sacris scripturis propositum , & à nobis considerandum tanquam remedium universale omnibus hominibus ad salutem ex ordinatione Dei applicabile , Atque hanc ob causam non dubitamus asserere Christum pro omnibus hominibus fuisse mortuum , quatenus mortem sustinuit cujus merito & virtute omnes & singuli mortales Euangelio obediens possint à morte liberari , & salutem æternam adipisci. Verùm quia nonnulli ità concedunt

E   Chri-

98 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4*

Christum pro omnibus mortuum, ut eodem spiritu asserant, pro solis electis mortuum, & receptam Theologorum distinctionem, *Pro omnibus mortuus est sufficienter. pro prædestinatis efficaciter*, ita exponant, ut prius illud membrum planè extinguant; nos secundam thesin apponemus quæ occasionem præbebit ex instituto ea de re disputandi, quam hætenus obiter & leviter tantum perstrinximus. *Secunda igitur hæc thesis in hanc formam redigetur. Si paulò prolixior sit, ignoscite. Mors Christi universalis causa salutis humanæ, & ipse Christus pro omnibus hominibus sufficienter mortuus agnoscitur, non ratione nude sufficientiæ sive intrinseci valoris, juxta quem mors Dei est pretium mille mundis redimendis plusquam sufficiens, ratione fæderis Evangelici merito mortis hujus cum toto humano genere stabiliti, & ordinationis Divinæ inde dependentis, juxta quam, sub possibili fidei conditione, remissio peccatorum & vita æterna propter merita Christi mortui cuiusvis homini credituro exhibenda decernitur.*

In hac thesi tractandâ duo faciemus: Primò, quosdam terminos qui opus habent explicatione enodabimus. Secundò in membra quædam partiemur hanc thesin nostram, eademque sigillatim confirmabimus aliquot argumentis.

Primò igitur in loco explicandum occurrit quid velimus per *nudam sufficientiam*, quid per illud, quod communiter à Theologis admittitur, *Christum pro omnibus mortuum sufficienter*. Si de redemptionis pretio loquamur, illud λόγος esse sufficiens agno-

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 99

gnosendum est quod ex æquo respondet captivi debito, vel quod facit satis ejus postulatio penes quam potestas est hujus captivi liberandi. Æqualitas sive rei ad rem, sive ad postulata ejus qui Dominum habet in captivum, constituit hanc quam vocamus *sufficiētiā nudā*. Exemplis hoc illustrabitur. Fac fratrem meum in carcere detentum ob debitum mille librarum. Si mihi in area sint repositæ totidem libræ, verè affirmare possum, Hoc argentum est sufficiens ad dissolvendum debitum fratris mei illumque ære alieno liberandum. Veruntatem dum pro illo nondum offertur, nuda rei sufficiētia intelligitur, & ex solo valore æstimatur, deficiente adhuc actu offerendi illud ipsum *λύτρον*, absque quo nihil efficit prædicta sufficiētia. Pari ratione, si multi ob crimen læsæ majestatis capite damnentur, atque ipse Rex in quem hoc crimen admissum fuit paciscatur se velle omnibus reconciliari pro quibus Filius suus dignetur mortem subire: jam mors Filii ex pacto constitutum est *λύτρον* sufficiens pro omnibus redimendis pro quibus offertur: at si qui sint pro quibus illud *λύτρον* nondum offeratur, quoad eos habet solummodo nudam & meram sufficiētiā, quæ ex rei valore in se considerato cogitatur, non autem illam quæ ex actu offerentis intelligitur. Hisce addo; Si admittamus prædictum *λύτρον*, non modò sufficiens esse ex æqualitate rei ad rem, & ex ejus postulato qui nihil ultra requirit in redemptionem captivorum, sed etiam infinitis gradibus esse majus & melius, atque exsuperare omnia debita eorum, tamen si non accedat ani-

100 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*

mus & actus offerendi pro quibusdam captivis, licet sit tale *λύτρον* quantumvis copiosum & superadundans, si spectetur in se & ex interno suo valore tamen quod de sufficienti dictum fuit, idem de superabundantia dicatur, esse meram superabundantiam rei nihil autem adhuc pro prædictis personis liberandis entecisse.

Jam huic sufficientiæ meræ, quæ nihil aliud respicit quam æqualem vel superabundantem pretii signati dignitatem ad rem redimendam, oppono aliam, quam perspicuitatis causâ appellabo *sufficientiam ordinatam*. Ea autem intelligitur, quando illa res quæ habet rationem lutri sive pretii redemptorii, non modò æquivalet aut dignitate superat rem redimendam, sed insuper ex voluntate & actu aliquo offerentis ad eam redimendam ordinatur. Sic mille talenta in ærario Principis recondita dicantur sufficientens *λύτρον* ad redimendos decem cives ab hoste captos; verum si non accedat animus & actus offerendi & dandi hæc talenta pro hisce captivis, aut pro aliquibus eorum, quoad illos pro quibus non datur sufficientia rei mera, non ordinata, supponitur. Adde verò actum & animum ea offerendi pro liberatione certarum personarum, & tum demum quoad illas solas ordinata sufficientia asseritur. Porro hæc ordinata sufficientia *λύτρον* ad redemptionem captivi duplex esse potest: Absoluta; quando inter illum qui dat & illum qui accipit hoc redemptionis pretium pro liberatione captivorum, ita convenit, ut simulac pretium solvatur, ipso facto solutionis captivi illico liberentur. Conditionata; quando pre-

4. Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 101
pretium acceptatur, non ut statim solvatur,
& libertati restitatur captivus, sed ut libere-
tur sub conditione, si hoc aut illud prius fe-
cerit. *Quando dicimus Christum pro omnibus*
mortuum sufficienter, non meram rei sufficienti-
am cum defectu oblationis quoad maiorem homi-
num partem sed sufficientiam illam ordinatam
intelligimus, quæ conjunctum habuit animum
& actum offerentis, idque pro omnibus, sed
conditionatâ illâ quam expressimus, non abso-
lutâ ordinatione. Uno verbo; quando affirma-
mus Christum pro omnibus mortuum sufficienter
id volumus: Tum fuisse in ipsâ hostia suffi-
cientiam sive æquivalentiam, imò supera-
bundantiam, pretii sive dignitatis, si com-
paretur ad totum humanum genus; tum in
offerente atque acceptante fuisse ordinatio-
nem quandam, juxta quam prædicta hostia
ad redemptionem omnium hominum fuit
oblata & acceptata. Hæc ad primi termini
explicationem sufficiant.

Secundò & illud explicandum est, quod
in thesi positum fuit scilicet *merito prædictæ*
mortis Christi esse novum quoddam fœdus san-
citum inter Deum & genus humanum. Per hoc
fœdus intelligimus illud quod urgetur ab A-
postolo Galat. iii. *Crede, & vires*, Et ap-
ponitur legali, *Hoc fac & vires*. Hæc ipsa
pactio, quæ salutem cuilibet peccatori pro-
mittit sub conditione fidei, non habet alibi
fundamentum & firmamentum suum,
quàm in sanguine Mediatoris: absque quo
effuso nè credendo quidem ullus mortalium
possit ad vitam æternam adspirare. *Morte*
autem Christi à Deo in λόγον acceptatâ, jam
fas est nullo discrimine cuius homini adscende-

102 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*
ro in cœlum credendo ut ostendit Apostolus
Rom. iii. 21. 26 in & ipse Christus Marc.
xvi. 15. Abite, &c. In hoc igitur fœdere
Evangelico morte Christi stabilito, quod
Apostoli toti mundo divulgaverunt, & Mini-
stri Evangelici etiamnum prædicant, nulla
personarum ratio habetur. Tam Esavus ser-
vabitur, si crediderit in Messiam, quàm Ja-
cobus damnabitur, si non crediderit, quàm
Esavus. Veruntamen fatendum est, aliam
quoque esse Dei ordinationem arcanam &
absolutam certas quasdam & definitas per-
sonas spectantem, & in morte Christi eti-
am fundatam, quæ *Novi fœderis* nomen
sortitur. Sed hoc potius inter Deum Patrem
& Christum quàm inter Deum & nos pa-
ctum intelligitur. Est autem illud quod
commemoratur à Prophetâ Isaiâ, Isa. liii.
10. *Si posuerit pro peccato animam suam, se-*
men longævum videbit: & explanatur ab A-
postolo Hebr. viii. 10. *Hoc est fœdus quod pa-*
ciscar, &c. Indam leges meas menti eorum,
& cordi eorum inscribam eas, &c. quasi di-
xisset, Christum morte suâ non modò sta-
bilivisse illud fœdus conditionatum quod
omnibus & singulis hominibus promulga-
gari potest sub hæc formulâ, *Si credederis,*
quisquis es, per mortem Christi servabere;
sed etiam illud arcanum & absolutum de fi-
de donanda quibusdam hominibus, eisdem-
que per & propter Christum infallibiliter
servandis: Notandum autem est, hoc po-
sterius fœdus soli Christo notum esse, nec
posse per Ministros Christi, quoad singu-
lares personas quas complectitur, cuiquam
patefieri. Ipsi enim Apostoli potuerunt, &

4. *Cap. 4. Dissertatio de morte Christi. 203*
nos possumus , cuius homini prædicare
foedus illud conditionatum & revelatum ,
Si credideris , salvus eris ; at nec ipsi potue-
runt , neque nos possumus , cuius infalli-
biliter promittere , *Tu unus es ex illis quos*
Deus dedit Christi Mediatori , quosque per &
propter Christum fide perseverante donabit ,
& ad vitam æternam infallibiliter perducet.
Hoc enim perinde esset ac si profiteremur
nos fuisse Deo à consiliis ante jacta mun-
di fundamenta , & posse electos ac non-
electos digito demonstrare. Absque hoc po-
steriore foedere quod magis propriè inter
Deum & Homines stabilitum intelligitur ,
illud prius conditionatum humanâ impro-
bitate in omnibus hominibus irritum foret ,
& ille pretiosus atque infiniti meriti sanguis
in inane diffunderet. Veruntamen quia , ut
dictum est , Solus Deus novit eos ad quos
hoc foedus ipectat , nostrum est illud prius
conditionatum foedus , nobisque revelatum
urgere & premere : atque hoc illud est quod
morte Christi cum toto humano genere sta-
bilitum defendimus. Denique & illud ob-
servandum est. Licet foedus illud condi-
tionatum non actu divulgetur singulis homi-
nibus , tamen esse ejusmodi quod divulga-
ri & annunciari possit cuius mortali : licet
singuli non sibi vendicent jus suum in hoc
foedus , neminem tamen esse cui non licet
merito mortis Christi hoc sibi promittere &
ex pacto vendicare. *Si credidero , salvus ero.*
Est quoad omnes & singulos stabilitum , sed
speciali quadam providentiâ Dei rem gu-
bernante hisce revelatum & annunciatum ,
illis minimè.

Restat tertio in loco ut explicetur quod in thesi positum fuit de *ordinatione Divinâ ex prædicto foedere dependente, juxta quam remissio peccatorum & vita æterna sub possibili fidei conditione cuiusvis homini exhibenda decernitur*. Atque hîc illud unicum ege ex-
plicatione, quodd affirmamus *fidei conditionem esse unicuique possibilem*. Hoc igitur nolumus ita intelligi quasi unusquisque haberet in se naturale principium intrinsicum & proportionatum ad eliciendum actum veræ & vivæ fidei. Fuit enim hoc Fauſti Rhegiensis & Semipelagianorum error, qui fidem libero arbitrio adscribunt, & donum credulitatis illi quasi naturaliter congenitum & infixum somniant. Huc spectant illa Fauſto dicta, lib. 2. De lib. arbitr. cap. 6. *Vides bonum credulitatis non novellum esse privilegium, sed vetustum & inter ipsa mundicoalescentis exordia mentem hominis sicut intellectu & ratione, ita etiam fide à summo autore dotatam*. Et nè quis putet hoc donum fidei in homine lapso emissum, paulò post addit cap. 7. *Generale hoc fidei donum virtutis sectatorem quemlibet speculati in se studio excolere*. Plura vide in hanc sententiam. Ilod. Quamvis ergò fidem appellet donum innuit tamen esse donum naturale & generale, atque quamvis posse viribus liberi arbitrii hunc actum credendi elicere. Sed hoc nos toto pectore aversamur, neque huc respicimus, dicendo fidei conditionem esse *possibilem*. Porro, neque hanc possibilitatem credendi fundamus in dono aliquo supernaturali ab omnibus recepto. Non enim audeamus sustinere dari omnibus

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 105

bus & singulis gratuita auxilia & sufficientia ad actum credendi expromendum; quandoquidem ipsa Scriptura satis clarè docet fidem esse speciale donum Dei. Illud igitur relinquitur, ut cum doctissimo Bannesio possibilitatem hujus conditionis præstandæ fundemus neque in dono aliquo naturali & innato, neque in dono supernaturali & ab omnibus recepto, sed in dono supernaturali à viatore quocunque possibiliter recipiendo, secundum legem ordinariam, ut Schola loquitur. Hisce ità expositis & constitutis, divellam nunc thesin prædictam in tria membra, quæ seorsim rationibus allatis confirmabo.

Iniquæst.
23. Art. 3
Contl. 8.

Mera sufficientia mortis Christi, quæ ex solo valore intrinseco hujus lutri æstimatur, absque illâ ordinatâ sufficientiâ quæ ex animo & actu offerendi oritur, non eo valet ut Christus verè dicatur pro omnibus mortuus sufficienter. Hanc thesin apponendam putavi propter eos qui arctè tenent Christum pro solis electis mortuum fuisse, & tamen (quod ego fateor me tardiorē esse quā ut intelligam) admittunt Christum pro omnibus mortuum sufficienter, atque hanc sufficientiam ad omnes homines sese diffundentem verbis aliquando valde exaggerant. Fatentur siquidem Christum pro omnibus hominibus, pro omnibus hominum ordinibus, statibus, generibus, imò etiam pro singulis hominibus quoad sufficientiam meritorum mortuum fuisse. Veteravici in suo judicio Drechthanæ synodo exhibito sic scribunt, *Quando Christus dicitur pro omnibus mortuus, hoc intelligi potest de meriti sufficientiâ,*

contra rem. collat. p. 104 & Status contror. p. 144. Acta Sy-

not. Dor-
dr. p. 99.

seu pretii magnitudine. Mors quippe filii Dei est unicuique perfectum & sufficiens λύτρεω expiandis & delendis omnibus totius mundi peccatis: meritum immensum iustitiæ, medicina catholica mortis, fons perevnis vitæ, &c. Paulò Pòst, Hæc sufficientia λύτρεω, quantum ad reprobos, geminum habet finem, unum per se, alterum per accidens. Finis per se, ut Deus testatum faciat se non delectari perditione hominum, ut pote qui Filium suum unigenitum dederit, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. Finis per accidens ut hæc sufficientia λύτρεω reddantur inexcusabiles. Hi enim non Christi, sed sua culpâ pereunt, quando per infidelitatem suam beneficia Christi in Evangelio oblata repudiant. Hactenus illi. Hanc sufficientiam mortis Christi pro omnibus reconciliandis nego rectè concipi posse ex nuda sufficientia rei oblatae, nisi accedat ordinata sufficientia ex actu offerentis: Quod sic probari potest.

Rel. 1.

Quando dicimus Christum pro omnibus mortuum sufficienter, nihil aliud dicimus, quàm pro omnibus fuisse oblatum sufficienter, vel pro omnibus dedisse se λύτρεω sive redemptionis pretium sufficienter: *Mori autem pro omnibus vel offerri pro omnibus*, vel *dare semetipsum pro omnibus*, designat actum morientis vel semetipsum offerentis ad omnes liberandos sub aliqua ordinatione terminatum: Ergò sola sufficientia λύτρεω, absque animo & actu offerentis ad personas terminato, non potest veram reddere hanc assertionem. *Christus pro omnibus mortuus est sufficienter*. Sensus etenim communis, respuit ut pro omnibus sufficienter mortuus.

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 107

tuus concedatur, qui pro aliquibus mortuus
sive oblatus negatur, Stante autem & con-
cessâ intrinsecâ λύτρε sufficientiâ ad mille
mundos redimendos; simul stare potest hoc
idem λύτρε nondum esse pro multis homi-
bus ullatenus oblatum, nedum sufficienter
oblatum. Nam sicuti ad liberandum quin-
que debitores qui singuli ducentas liberas
decem mille liberarum satis superque suffi-
ciunt; si tamen hæc summa integra offerat-
ur & persolvatur creditori nominatim pro
duobus solummodò, reliquis tribus exclusis,
sufficientia & superabundantia in se hujus
λύτρε non efficiet ut pro illis tribus sufficien-
ter datum & persolutum dicatur: fit in hâc
communî causâ humani generis, licet
pretiosus Christi sanguis sit λύτρε plusquam
sufficiens ad omnium & singulorum debita
dispungenda, tamen non inde pro illis suf-
ficienter oblatum affirmetur qui in ipso actu
offerentis disertè excluduntur. Non itaque
tam interpretari quàm ludificari videntur
receptissimum hoc & verissimum Theolo-
gorum pronunciatum, *Christus pro omni-
bus mortuus est sufficienter*, qui terminum
hunc *sufficienter* transferunt ab animo &
actu morientis ad nudam sufficientiam sive
intrinsecum valorem mortis in se conside-
ratae: quasi sensus esset, *Mors Christi in se
sufficiens habet meritum & valorem ad dele-
nda peccata omnium hominum, sed non fuit
Christus pro omnibus oblatus sive mortuus:*
cùm clarus sensus hujus dicti sit, *Christum
pro omnibus fuisse mortuum sufficienter, quam-
vis quod ille sufficienter pro omnibus obtulit,
propter interueniens infidelitatis obstaculum*

108 *Dissertatio de morte Christi* Cap. 4.
non omnibus efficaciter applicet?

Rat. 2. In hac distinctione Scholasticorum, quam nostri communiter admittunt, *Christum* scilicet *pro omnibus mortuum sufficienter*, *pro prædestinatis Efficaciter*, vocabula illa *sufficienter* & *Efficaciter* denotant quid ipso modo oblationis fuit commune omnibus hominibus, tam electis quàm non-electis, quid vero peculiare electis solis. Commune fuit utrisque, quòd Christus pro illis fuerit sufficienter mortuus sive oblatus in hostiam Deo patri. At quomodo prior hic terminus *sufficienter*, ad electos & non-electos promiscuè referetur, si nudam sufficientiam rei designet, exclusâ ordinatione ejusdem rei ad personas quæ oritur ex animo & actu offerentis? Aut quid opus est posteriore illo termino, *efficaciter*, ad constituendam distinctionem in modo oblationis sive in intentione offerentis quoad electos & non-electos, si nulla prorsus intentio fuit Christi seipsum offerentis nisi pro solis prædestinatis? Frivola & planè inepta est distinctio bimembris, ubi in re contradistinctâ utrûnque membrum non præsupponitur. Observandum itaque est, sanctos Patres universalem mortis Christi sufficientiam urgentes, non hære in nudâ sufficientia rei, sed in actu, animo, & modo ipso offerendi. Sic passim Athanasius in tractatu De incarnatione verbi. Apponam locum unum aut alterum: *Christus Dei Filius, à nobis similicorpore mutuato, eò quòd omnes morti obnoxii essemus, pro omnibus id ipsum in mortem deditum Patri suo sacrificavit*, pag. 42 item pag. 48. *Post edita Divinitatis suæ mo-*

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 109
numenta, reliquum jam erat ut pro omnibus sacrificium offerret, pro omnibus templum suum morti tradens, quo omnes liberis à veteri pravaricatione efficeret, &c. Videtis notam universalitatis non cum intrinseca sufficientia rei oblatae, sed cum animo & actu offerentis, qui ad omnes spectavit, esse conjunctam. Sic Augustinus, Tom. 9. pag. 467. Tract. 92. in Johan. *Christi sanguis sic in remissionem peccatorum omnium fusus est, ut ipsum etiam peccatum posset delere quo fusus est.* Non dicit in sanguine effuso esse sufficientem valorem intrinsecum ad expianda omnium hominum peccata, quod in confesso est apud omnes qui sanguinem Dei ritè aestimare norunt; sed modum & actum offerendi urget, in eoque hanc universalitatem constituit; *Sic fusus est in remissionem peccatorum omnium.* Aliud est dicere Christi sanguinem habere ex se & in se sufficientem valorem ad delenda omnium hominum peccata, aliud affirmare fusum esse ipso facto in remissionem peccatorum omnium, quod dixit Augustinus. Sed quid commemoro sanctos Patres? Sacrosancta Scriptura de Christi morte sit loquitur ut universalem ejus vim non referat ad nudam hostiæ oblatae dignitatem, sed ad actum & animum offerentis, 1. Tim. ii. 6. *Dedit semetipsum redemptionis pretium pro omnibus.* Non dicit Apostolus, *Ἦν ἡμεῖς ἐν τῷ αἵματι τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ* in se & intrinseco suo valore sufficiens est pro omnibus redimendis, sed reverà datum est pro paucis, non pro omnibus; sed *Dedit semetipsum pro omnibus.* Animus ergo & actus Christi dantis semetipsum omnes complectebatur. Sicut & Patris Fili-

110 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*
 lium mittentis; Sic Deus dilexit Mundum,
 &c. Johan. iii. 16. Nuda igitur illa rei suf-
 ficientia non ed valet ut Christus pro omni-
 bus sufficienter mortuus affirmetur, absque
 sufficientiâ ad omnes ex animo & actu offe-
 rentis ordinaiâ.

Rat. 3.

Christus pro omnibus hominibus eo
 sensu sufficienter mortuus agnoscitur, quo
 pro angelis lapsis mortuus negatur. Hoc
 clarum est & in confesso apud omnes or-
 thodoxos, qui sæpe hoc discrimen com-
 morant inter angelos malos & quosvis ho-
 mines malos, saltem dum viatores sunt.
 spectant illa verba Ambrosii, in illud Psalm.
 118. *Misericordiâ Domini plena est terra*
 Serm. 8. pag. 658. *Mysticus Sol ille justitiæ*
omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus
passus, omnibus resurrexit, Si quis autem non
credit in Christum, generali beneficio ipse se
fraudat. Paulò post, *Fortasse dicas, Quâ ra-*
tione non dictum est, MISERICORDIA DO-
MINI PLENUM ETS COELUM? Quia sunt
etiam spirituales nequitia in cœlestibus, sed
non illæ ad commune ejus indulgentiæ Dei re-
missioneque pertinent peccatorum. Ex quibus
 patet, Christum ita passum pro universo
 humano genere ut omnes homines inde ha-
 beant commune jus indulgentiæ obtinen-
 dæ per fidem, quod dæmones non habent,
 quia pro illis nullatenus mortuus est. Qui-
 dam ex nostris, qui pro restringendâ Christi
 morte acriter depugnat, tamen hoc ultro
 largitur, *Non esse eandem rationem hominum*
quorumcunque quæ est diabolorum, quoad suffi-
cientiam mortis Christi. Hominibus enim quibus-
cunque, non autem diabolis, satis idoneam sol-
uebat

Amesius
 apud Gre-
 vinch pag
 55.

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* III
v:bat λύτρεσι, si modò amplecti vellent. Dignum
est observatione hoc discrimen in hujus
λύτρε solutione. Ità Deo persolutum est ut
diabolos non possit redimere, etiamsi sup-
ponantur credere; nempe quia pro illis
non fuit persolutum: at ità Deo exhibitum
& datum est ut quosvis homines possit re-
dimere, si velint credere, unde hoc, nisi
quia pro illis omnibus fuit oblatum & per-
solutum? Non enim valeret ad homines
quoscumque liberandos, etiamsi crederent,
nisi supponatur pro eisdem datum & obla-
tum Deo, in communi censu generis hu-
mani, etiam quando non credebant. Sta-
bilito igitur hoc discrimine inter sufficien-
tiam mortis Cgristi quoad homines & quo-
ad dæmones, quòd Christi mors scilicet pro
omnibus hominibus eo sensu sufficiens
intelligitur quo pro angelis rectè negatur,
ab hac Majore propositione transeamus ad
minorem. Dico igitur, si aliam sufficien-
tiam in morte Christi quoad homines quos-
cunque redimendos non agnoscamus nisi
eam quam appellavimus *sufficienciam me-
ram*, quæque spectatur ex intrinseco valore
lutri, sublata ordinatione offerentis ad
personas, nullum discrimen constitui inter
tales personas & ipsos dæmones quoad
illud jus indulgentiæ & remissionis obti-
nendæ beneficio hujus lutri, quod ab Am-
brosio suprà commemoratum fuit, atque
hominibus universim concessum, angelis
denagatum. Patet; Quia valor passionis
Christi æstimatur ex dignitate personæ pa-
tientis, Habuit igitur in se & intrinseco suo
pretio non modò sufficienciam sed infinitum

112 Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.
 tam superabundantiam, etiam si contra
 appendantur peccata non hominum modo
 universorum, sed angelorum. Danda est
 ergo respectu hominum, non modò suf-
 ficientia illa mera, quæ pendet ex rei obla-
 tæ insitâ dignitate, sed illa ordinata, quæ
 oritur ex animo & actû Christi ad omnes
 homines hanc suam passionem referentis,
 ad angelos non referentis. Hoc posito,
 Christus revera dicitur pro omnibus ho-
 minibus mortuus sufficienter, illâ suffi-
 cientiâ quæ in relatione ad angelos apostatas
 locum non habet, & de quâ verè dicatur,
 Christus pro angelis lapsis neque efficaciter
 neque sufficienter mortuus est.

Obiect.

Amesius
coron. pag.
 99.

Sed huic argumento occurrat fortasse
 aliquis, atque asserat, Meram rei oblata
 sufficientiam in se consideratam quoad ho-
 mines efficere ut Christus rectè dicatur pas-
 sus pro omnibus hominibus sufficienter;
 non tamen efficere quoad Diabolos, quia
sufficiens non est quod non est in actu, aptum ac
idoneum: Aptitudinis autem in Christo ad pec-
cata humana tollenda pars magna fuit quod
similitudinem carnis peccatricis assumpsit. Cum
igitur angelorum naturam non assumeret, nec
statum habuit idoneum, nec sufficientem passi-
onem ad malorum angelorum tollenda peccata.

Solut.

Sed utrinque claudicat hæc argutatio.
 Nam sufficientia illa, accedente aptitu-
 dine & congruentia quantalibet, si non ac-
 cesserit ordinatio aliqua & actio offerendi
 ad personas relata, nondum efficit ut pro
 talibus personis Christus passus omnino
 dicatur, nedum ut passus sufficienter affir-
 metur. Frustra igitur obtenditur humanæ
 naturæ

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 113
naturæ assumptio, ut inde deducatur Christum
pro omnibus hominibus fuisse mortuum si-
ve sufficienter sive insufficienter, ab iis qui
pro solis electis illum fuisse mortuum con-
tendunt. Ex altera etiam parte vacilla prædi-
cta exceptio quia licet inter Christum & An-
gelos non intercesserit ea naturæ similitudo
quæ inter Christum & homines, tamen hoc
impedire non potest quin $\lambdaύτης$ à Christo
persolutum, hoc est, sanguis Dei, fuerit in
se & valore suo sufficientissimum ad tol-
lenda etiam peccata angelorum. Quod enim
potest esse tantum crimen cujuscunque
creaturæ, cui expiando non sufficiat effu-
sus sanguis Dei, qui valorem habet ex digni-
tate Divinæ personæ infinitum, ac proinde
non obstante humanæ naturæ dissimilitudi-
ne, si Deus hoc jus in passionem Christi an-
gelis indulgere dignatus esset, etiam ad an-
gelos redimendos applicabilem. Voluit qui-
dem Deus humani generis misereri, angelo-
rum non misereri: voluit Redemptorem as-
sumere non naturam angelicam, sed se-
men Abrahæ: Hinc concludere possumus
mortem Christi non esse $\lambdaύτης$ ordina-
tum pro redemptione angelorum, at non
esse $\lambdaύτης$ in se sufficientis dignitatis va-
loris & efficacitatis si ordinatum fuisset,
nec possumus concludere nec debemus. Ar-
gumento esse potest in contrariam partem,
quod Christus, non obstante naturæ dissi-
militudine, est sufficiens, $ικανόν$ ac idone-
um Caput ad influendam gratiam etiam an-
gelis ipsis: unde dona gratiæ & gloriæ ipsis
bonis angelis meruisse à Theologis doctissi-
mis asseritur. Quod igitur malis angelis
non

114 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*
 non prosunt Christi merita, id non ad insufficientiam rei, sed ad solam voluntatem Dei est referendum: ac per consequens, si ponamus homines multos ad quos passio & meritum Christi nullatenus ordinetur, quoad sufficientiam mortis Christi non alia erit horum ratio & conditio quàm Diabolorum.

Rat. 4.

Probamus nudam rei oblatae in se sufficientiam non posse verum reddere illud pronunciatum Theologorum, *Christus pro omnibus hominibus mortuus est sufficienter*, idque ex confessione eorum qui mortem Christi toti humano generi impensam negant, & ad solos electos restringunt. Sic Piscator in Resp. Apologet. Sect. 87. *Dici non potest, Christum pro omnibus mortuum sufficienter: sequeretur enim mortuum esse pro omnibus cujus contrarium est demonstratum.* Et eodem in loco, *distinctio illa quia dicitur Christum pro omnibus mortuum esse sufficienter, pro solis electis efficaciter, inanis est, quia implicat contradictionem, &c.* Reveram implicat contradictionem apud illos qui nudum mortis sufficientiam quoad omnes admittunt, & ordinationem ejus universalem ad omnium hominum salutem procurandam pernegant. Tenentur igitur hanc distinctionem hactenus ab orthodoxis probatam explodere, aut nobiscum ordinatam mortis Christi ad omnes liberandos sufficientiam agnoscere. Doctissimus Parens in hanc sententiam ire videtur, quando affirmat, *Christum, quoad sufficientiam* αὐτοῦ *& meriti sui, pro omnibus & singulis mortuum esse, & mori voluisse.* Ubi hanc sufficientiam

Acta Syn.
 Dord.
 pag. 213.

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi* 115
 cientiam non in eo solo constituit, quod
 mors Christi in suo valore intrinseco suf-
 ficiat ad omnes redimendos: sed in volun-
 tate etiam Christi morientis, ac mortem
 suam ad omnes liberandos sufficienter on-
 dinantis. Atqui hic obiter notandum est,
 falli eos qui arctant mortem Christi ad solos
 electos ita ut pro illis solis mori voluisse
 statuunt, & tamen obtendant, *De suffi-*
cientia *ἀδρπε* *Christi pro omnibus & singulis*
nullam esse quaestionem aut contentionem; con-
troversiam verò omnem esse de ἀδρπε *hujus effi-*
caciā. Imò posita illa sufficientiā mortis in
 se ad mille mundos redimendos; & hoc
 etiam posito, quod mortis hujus effica-
 cia non ad omnes sed ad certas quasdam
 personas de facto liberandas absolute & in-
 fallibiliter destinetur, tamen adhuc manet
 controversum, Utrum mors Christi intrin-
 secam sufficientiam ad omnes redimendos,
 sub hypothese nempe conceptam: Si pro o-
 mnibus illud *ἀδρπε* offerre & solvere valuis-
 set non habeat etiam conjunctam Dei ordi-
 nationem, juxta quam hoc *ἀδρπε* in se
 sufficiens, pro omnibus de facto oblatum
 fuit, atque inde omnibus ad salutem appli-
 cabile atque applicandum, si prædictæ ordi-
 nationi parere ac sese subicere voluerint.
 Talem ordinationem nos tuemur, etiam
 ad illos spectantem qui non servantur *quia*
non crediderunt in nomen unigeniti Filii Dei:
 Atque hinc dicimus, Christum pro omni-
 bus sufficienter mortuum. Sed hic nonnulli
 ex illis qui Christum pro solis electis passum
 & mortuum acriter tenent, nihilo tamen
 minus videri volunt non nudam mortis
 Christi

Palatini,
 Synod.
 Dord.
 pag. 98.

116 *Dissertatio de morte Christi. 4 Cap.*
 Christi in se sufficientiam, sed illam ordi-
 natam ex Dei intentione quam nos asseri-
 mus, defendere. Atque hanc ob causam,
 cum urgentur argumentis, voluntatis &
 intentionis Divinæ mentionem facere non
 recusant. Quorum mens & sententia pro-
 pius excutienda est, nè cum larvis luctari,
 aut de lanâ (quod ajunt) caprinâ pugnare
 videamur. Sic igitur doctus quidam vir hac
 de re scripserit, *Quando fatemur Christum*
pro omnibus mortuum esse, phrasis illa, PRO
OMNIBUS, à nostris propter sufficientiam
& intentionem Dei, qua voluit ut sic suffi-
ciens pro omnibus admittitur. Sciendum tamen
est, impropiam hanc locutionem esse; non
rejiciendam tamen quia fundamentum ali-
quando in re ipsa habet, & apud Theologos
est usu longo recepta. Alii in eandem senten-
tiam ajunt, Consilium & decretum Dei Pa-
tris fuisse, ut Christus passione & morte sua
ejusmodi λύτης persolveret, quod in se consi-
deratum omnibus hominibus reconciliandis suf-
ficeret. Videntur hi præter meram rei suf-
ficientiam addere sufficientiam, ex inten-
tionem & consilio Dei ad omnes homines re-
conciliandos relatam & pertinentem. Vi-
dentur quidem sed revera non faciunt. Nam
primò quod ajunt se agnoscere Christum
pro omnibus mortuum sufficienter propter
intentionem Dei quâ voluit ut mors ejus
sit sufficiens pro omnibus, nullius momen-
ti est. Mors siquidem Filii Dei non eget
superveniente aliqua intentione ut sit suffi-
ciens pro omnibus cum in se sit valoris in-
finiti: eget tamen, ut sit pro omnibus data
& acceptata ad eos liberandos, sub quacun-
que

Ames. Co-
 ron. pag.
 117.

Acta Sy-
 nod. Dor-
 pag. 99.

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 117

que conditione. *Sufficientia est intrinseca quædam potentia & aptitudo rei*: nec requiritur ad illam constituendam extrinsecus actus intendentis hanc sufficientiam; sed ordinatio ad personas quascunque liberandas, est actus voluntarius, & fuit ab intentione & consilio ordinantis. Frivolum itaque copulare intentionem Dei cum internâ sufficientiâ rei; quæ intentio aut omnino neganda fuit quoad Christum pro omnibus sufficienter mortuum, aut cum ordinatione mortis ad omnes pertinente fuit conjungenda. Secundò quod dicunt hanc phrasin, *Christus pro omnibus mortuus est sufficienter*, habere fundamentum in re, ex ipsorum sententiâ defendi non potest. Si dicerem, Christi mors est sufficiens *λόγος* pro omnibus est hujus dicti verum fundamentum in ipsâ re, nempe in dignitate personæ morientis: at si dicam, Christus est pro omnibus, sufficienter mortuus vel oblatum in ara crucis, (quæ sunt æquipollentia) jam nullum est fundamentum in quo substitit hujus dicti veritas, nisi primò ponam Christum pro omnibus passum & oblatum, dein & adjungam hujus passionis pro omnibus ex dignitate *λόγος* sufficientiam: Horum unum qui negat, frustra in altero ejus dicti defensionem tentat. Concludamus ergò quod neque Christus verè dici potest pro omnibus passus sive mortuus sufficienter, neque mors Christi verè agnosci universale remedium omnibus hominibus juxta ordinationem Dei applicabile, nisi præter meram sufficientiam rei ex innatâ ejus dignitate fluentem admittamus ex voluntate Dei

Ames. Co-
ron. pag.
99.

Dei hanc hostiam acceptantis, & Christi eandem offerentis, stabile & fixum Dei decretum juxta quod omnibus & singulis hæc mors Christi vitam æternam possit apportare. Atque hætenus primum membrum thesisi nostræ tractavimus: In quo ostendimus, nudam illam sufficientiam, quæ in ipsâ morte Christi per se consideratâ intelligitur, non ad hoc sufficere ut Christus pro omnibus mortuus dicatur, aut ut mors ejus universalis causa salutis respectu totius, humani generis habeatur. Ostendamus porro quid illud sit quod ad hanc rem ultrâ requiratur. Huic rei illustrandæ secunda hæc thesisi inservit;

Christi mors ratione fœderis Evangelici, cum omnibus hominibus per eam stabiliti, pro omnibus hominibus verè tolerata affirmatur, & Christus eodem respectu pro omnibus sufficienter mortuus offeritur. Pactum autem illud designamus cujus mentionem antè fecimus. *Sic credederis, salvus eris; vel, Quisque crediderit salvus erit:* Rom. x. 9. Quod hoc pactum de remissione peccatorum gratificandâ, & de hominibus per fidem servandis, sit sanguine & morte filii Dei sancitum, primò patet ex sacris Scripturis. In cœnâ Dominicæ institutione inquit Christus ipse, Luc. xxii. 20. *Hoc poculum est novum illud testamentum per sanguinem meum, qui pro vobis effunditur.* Quasi dixisset, Vivum est symbolum sanguinis Dominici, quo sanguine novum illud fœdus de remissione peccatorum & justificatione nostrâ per fidem sancitur & stabilitur. Et Apostolus, Heb. ix. 22. *Absque effusione sanguinis non est remissio.*
Fœ-

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 119

Fœdus igitur illud cum hominibus initum, quo Deus se obstrinxit ad remittenda peccata credentium, habet in morte Christi suam firmitatem. Idem Apostolus, Rom. iiii. 25. docet *Deum proposuisse ut Christus esset placamentum per fidem in sanguine ipsius, ad declarandam justitiam suam per remissionem præcedentium peccatorum.* In sanguine igitur sive morte Christi fundatum est hoc fœdus Evangelicum, juxta quod per fidem remissio peccatorum, justificatio & salus æterna hominibus confertur. Nè multus sim in re satis perspicuâ, cum hoc promissum conditionatum *Si credideris, salvus eris,* ex gratioso Dei affectu in homines dimanet, non potest alibi suum fundamentum habere quàm in morte & merito Christi Mediatoris, *in quo omnes Dei promissiones gratuita, sunt Etiam & Amen,* 2. Cor. i. 20: Neque enim tanti est ipse actus fidei ut possit suâ dignitate aut suo merito à Deo impetrare remissionem peccatorum & salutem; sed tanti est mors & sanguis Filii Dei ut possit suo merito & virtute quemvis fidelem justificare & servare juxta tenorem fœderis Evangelici: Per mortem igitur Christi hoc fœdus stabilitum est.

Sed restat secundo in loco illud quod plus habet scrupuli, Utrùm scilicet hoc fœdus Evangelicum, *Si credideris, salvus eris,* quod per mortem Christi stabilitum ostendimus, ad totum humanum genus, aut singulares solummodò & ad certas quasdam personas, ex Divina ordinatione pertineat, Nos cum toto humano genere firmatum defendimus. Quod constare potest. 1. Ex
man-

120 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*
 mandato & promisso ipsius Christi post
 mortem toleratam & devictam Apostolos
 suos in totum mundum mittentis, Marc.
 xvi. 15, 16. *Dixit eis, Euntes in mundum*
universum predicate Evangelium omni crea-
turæ. Qui crediderit & baptizatus fuerit ser-
vabitur: qui verò non crediderit, condemna-
bitur. In quæ verba promissionis rectè an-
 notavit doctissimus Calvinus, *Hanc pro-*
missionem fuisse adjunctam, quæ totum huma-
num genus ad fidem alliceret. Cum toto igitur
 humano genere stabilita intelligitur.
 Promissio enim nullam habet vim allicien-
 di ad actionem quamlibet nisi eos quibus
 facta præsupponitur. 2. Idem liquet ex praxi
 Apostolorum, & omnium Ministrorum
 Evangelicorum, Christi mandato & pro-
 misso conformi. Nam hi nullo habito re-
 spectu nationis aut prædestinationis omni-
 bus & singulis, quos datur convenire, au-
 dacter remissionem peccatorum sub fidei
 conditione pollicentur, hoc ipso facto
 agnoscunt fœdus de remissione peccato-
 rum per fidem in sanguine Christi sancitum
 esse universale. Nam pactum conditiona-
 tum non potest serio illis proponi, & bene-
 ficium, annexum sub conditione illis pro-
 mitti, ad quos ex voluntate paciscentis
 ipsum pactum non extenditur. Exempli
 causâ, si rex aliquis cum quibusdam certis
 personis pactum ineat, Velle se illis admis-
 sium læsæ majestatis crimen condonare, si
 supplices ab illo veniam petant; non inde
 liceret cuivis è famulis Regiis carcerem
 adire, & omnibus promiscuè nunciare ve-
 niam à Rege obtinendam, si modò ad genua
 ejus

Harm. E-
 vang pag
 374.

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 121
ejus se supplices demiserint : quia hoc pactum conditionatum ad eos spectat quos Regium beneplacitum inclusos voluit? Perinde neque Dei Ministris liceret promiscuè omnibus sub conditione fidei remissionem & salutem promittere, nisi certò illis constaret, ex voluntate Dei hoc pactum conditionatum omnibus initum & stabilitum. At hoc fecerunt Apostoli, hoc nos facimus: ergò agnoscimus hoc pactum cum omnibus & singulis, id est, cum toto humano genere, firmatum. Sed fortasse dixerit aliquis, Utcunque hoc pactum sanguine Christi stabilitum non ad omnes homines promiscuè, sed ad solos electos pertineat, potest tamen proponi & offerri omnibus remissio & salus sub hypothefi fidei, quia certum est solos electos perseveranter credituros : ac proindè nemo non electorum poterit unquam causari hoc fœdus conditionatum ex parte Dei fuisse falsum quoad ipsum aut violatum. Verùm hæc responsio nullius momenti est. Nam veritas cujuscunque propositionis conditionalis concipienda est ante positionem conditionis : imò licèt conditio nūquam in actum ventura sit, tamen veritas propositionis conditionalis ritè institutæ debet consistere. Hæc itaque propositio sive promissio conditionalis, *Si credideris, peccata tibi remittentur*, quoad Cainum aut Judam falsa est, nisi detur verum fundamentum connexionis, si contingeret eos credere. Nec quicquam refert ad veritatem conditionatæ propositionis, sive illi sint credituri sive non credituri ; cū in tali propositione

F

spe-

spectetur ratio connexionis, non veritas aut falsitas partium separatarum. *Si Petrus Christum abnegaverit, vitam æternam obtinebit*, est falsa propositio propter connexionis imbecillitatem, & tamen utraque pars separata vera fuit. *Si Petrus non crediderit, non obtinebit vitam æternam*, est vera propositio, & tamen utraque pars seorsim sumpta falsa fuit: Nam & credidit Petrus, & obtinuit vitam æternam. Pari igitur ratione hoc conditionale pronunciatum. *Si credideris; remissionem peccatorum & vitam æternam obtinebis*, esset falsum quoad quemvis non-electum, licet supponatur nunquam crediturus, si desit antecedanea ratio & causa connexionis: deest autem, nisi pactum illud conditionale cum omnibus & singulis hominibus stabilitum asseratur. Non enim sequitur, Deus in morte Christi sancivit foedus de servandis per fidem omnibus electis: Ergò si Cain crediderit, servabitur, Foedus itaque illud conditionatum cum toto humano genere stabilitur. 3. Probamus hoc Evangelicum pactum in morte Christi stabilitum, de danda salute sub conditione fidei, esse universale, hanc ipsam rationem ulterius urgendo, idque ex concessis illorum qui videntur nobis adversari. Qui igitur mortem Christi vel maximè restringere conantur, concedunt tamen, merito mortis Christi *esse vitam aliquam & rationem constitutam, per quam quilibet infidelis possit meritam condemnationem evadere, nimirum si credat*. Concedunt, mortem Christi abundè suffecturam ad servandos omnes homines, si quotquot sunt in toto orbe homines

in

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 123

in eum crederent. Concedunt denique, *in-*
discriminatim electis & non electis verbum
Evangelii de Christo crucifixo annunciari,
omnisque in ipsum credere juberi, additâ
hâc promissione, Fore ut omnes in ipsum cre-
centes Remissionem peccatorum consequantur.
 Hisce positis sic arguo; Si quotquot sunt in
 toto orbe homines, consequerentur remis-
 sionem peccatorum & salutem, si crederent,
 tum est firmatum Christi morte pactum
 universale de servando quolibet homine
 sub prædictâ fidei conditione: At verum
 primum: Ergò & secundum. Ratio con-
 sequentiæ hæc est; Quia illa conditionalis,
 quam admittunt tam quoad non-electos
 quam electos, nempe, *Si tu credideris,*
quisquis tandem es, salvus eris, non habet
 veritatem necessariam ex rei naturâ, sicut
 ista, *Si ignis est, calidus est,* vel, *Si est homo,*
est animal: relinquitur ergò ut habeat veri-
 tatem suam fundatam in aliqua voluntaria
 Dei ordinatione, quâ ipse sanxit ut quo-
 adquemvis hominem, posito in esse an-
 tecedente, poneretur & consequens. Nul-
 lum siquidem tertium fundamentum assi-
 gnari potest, quo nitatur prædictæ condi-
 tionalis veritas. Ergò fatendum est, pactum
 illud Evangelicum esse universale ex ordi-
 natione ipsius Dei, & ad omnes ac singulos
 homines ex æquo spectare.

Acto Sy-
nod. Dord.
pag. 29.
2. part.
pag. 89

Object.

Si quis hîc objiciat, ipsum Evangelium
 nunquam fuisse omnibus hominibus an-
 nunciatum, at proindè neque pactum illud
 Evangelicum totum humanum genus
 complecti, vel ad omnes & singulos perti-
 nere, respondeo, non sequi.

124 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*

Pactum Evangelicum non annuntiatur huic nationi, aut huic homini singulari, Ergò quoad eos non fuit sancitum aut stabilitum: Sed illud rectè sequitur, Pactum Evangelicum non est ex se Annunciabile huic nationi, aut huic homini, Ergò ad eos nullo modo pertinet. Causæ siquidem non annuntiati Evangelii aliæ subesse possunt, ut illud omnibus annunciabile fateamur; quas causas rimari non est præsentis instituti. Dicimus igitur, quovis sæculo, cuivis nationi, & cuivis homini verè annuntiari potuisse remissionem peccatorum in morte redemptoris, sub fidei conditione. Sic tempore Veteris Testamenti Jobo alienigenæ fuit revelatum hoc sœdus. Sic nostro sæculo si Minister Evangelicus ad Antipodas veniret, non expectaret quoad eos hujus conditionati sœderis novam stabilitionem, sed illico pro stabilito agnoscens iisdem annuntiaret. Atque hinc est quòd Apostolus hunc sermonem Evangelii vocat *mysterium absconditum à seculis & ætatibus, nunc autem patefactum*, &c. Col. i. 26. Agnovit igitur ab æterno stabilitum cum humano genere, quamvis absconditum sive patefactum hisce aut illis pro beneplacito Divino. Vide Rom. xvi. 25, 26. & Eph. iii. 5. & 9. Reliquum est, ut ratione hujus pacti universalis per mortem Christi cum toto humano genere stabiliti ostendamus, vero & sano sensu nos affirmare posse Christum passum fuisse, aut mortuum fuisse, pro omnibus hominibus: quod paucis expediamus.

III. Illud autem præmoneo ad verificandam hanc loquendi formulam neque ex sensu Scri-

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 125

Scripturarum, neque ex sensu Patrum, neque ex ipsa vi verborum esse absolute necessarium ut tueamur, illos omnes per infallibilem ordinem prædestinationis ad vitam æternam beneficio mors Christi esse perducendos pro quibus Christus fuisse crucifixus & mortuus affirmatur; quamquam de quibusdam servandis fuisse talem Christi morientis intentionem lubenter agnoscimus, & suo loco Scripturarum testimonniis & argumentis perspicuis conformabimus.

Primò igitur, ex usu Scripturarum non semper æquipollent hæc duo, *Christus pro hisce hominibus mortuus est*, &, *Deus hosce homines per Christi mortem infallibiliter servandos prædestinavit*: quia Scripturæ sæpe universim pronunciant, Christum pro omnibus mortuum; at nunquam universim affirmant, Deum prædestinasse omnes servandos beneficio mortis Christi. Quorsum, quæso, Spiritus Dei in morte Christi deprædicandâ sæpenumero uteretur terminis generalibus ad omnes illam extendentibus, in prædestinatione Divina celebranda semper uteretur terminis restrictivis ad paucos illam limitantibus, si mors Christi & prædestinatio Dei quoad homines æqualem ac eundem planè ambitum haberent? Secundò, Quia in sacris Scripturis eodem sensu dicitur Christus *reconciliasse homines, Dedissemetipsum redemptionis pretium pro hominibus, quo mortuus fuisse pro hominibus*; At dicitur reconciliasse & redimisse mundum, quantenus mundus habet in morte ejus constitutam & stabilitam universalem causam,

F 3

quã

126 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*

quâ per fidem apprehensâ quivis mortali-
um potest actualiter Deo reconciliari &
à reatu peccatorum liberari: Ergò etiam
& rectè mortuus pro omnibus concipitur,
quatenus omnes in morte ejus habent vi-
tam æternam sibi expositam & per fidem
parabilem. Sicut igitur cùm dicitur Deus
mundum in Christo reconciliasse, aut Christus
dedisse se redemptionis pretium pro omnibus,
non ideo dicitur Deum omnes in Chri-
sto prædestinasse, ità nec ex eo quòd pro
omnibus crucifixus & mortuus affirmatur.
Denique, quia sacræ Scripturæ ad eos clarè
extendunt mortem Christi, tanquam be-
neficium applicabile ex Divina ordinatio-
ne, qui sua infidelitate illud sibi minimè
applicarunt. Extendunt ergò extra nume-
rum electorum, ex quibus nemo est cui
ad salutem non infallibiliter applicatur
illud *λόγον*. Huc faciunt illa loca Scriptura-
rum in quibus increduli condemnandi pro-
nunciantur, *quia non crediderunt in nomen*
unigeniti filii in mundum missi, ut servetur
mundus per eum, Joh. iii. 17, 18. *quia no-*
lunt venire ad Christum, ut vitam habeant,
Joh. v. 40. *quia repellunt salutarem Dei ser-*
monem, & seipsos vitam æternam indignos de-
cernunt, Actor. xiii. 46. denique, quia pro-
pter incredulitatem derelicta promissione in-
troeundi in requiem Dei, sua culpa fuerunt fru-
strati, Heb. iv. Hæc omnia evincunt, ex sen-
su Scripturarum Christi mortem ac merita
fuisse etiam ordinata in illorum usum qui
eadem spreverunt & repulerunt: non au-
tem fuisse talibus ordinata secundum in-
fallibilem prædestinationis ordinem, ex
eventu.

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 127
eventu liquet: Ergo ad verificandum, quòd
Christus pro hisce aut illis hominibus mor-
tuus dicatur secundum Scripturas, non re-
quiritur necessariò ut mortuus pro eis in-
telligatur cum absoluto proposito eosdem
salvandi.

A Scripturis ad Patres descendamus.
Manifestum est apud illos non perinde
valere hanc propositionem, *Christus pro*
hisce hominibus mortuus est, atque hanc,
Christus hosce homines sua morte infallibiliter
servabit. Pauculis testimoniis erimus con-
tenti, quia res notissima est illis qui sunt in
Patrum scriptis mediocriter versati. Am-
brosius, in Psal. 118. affirmat, *Christum*
pro omnibus passum, & tamen statim subjun-
git, *Eos qui non credunt in Christum generalit*
hoc beneficio se fraudare. Non igitur Am-
brosio perinde sonant, *Christum pati pro ali-*
quo, & *passione sua infallibiliter servandum*
decernere. Prosper, ad Capit. Gallor. resp.
9. *Rectissime dicitur Salvator pro totius mundi*
redemptione crucifixus. Idem tamen affirmat,
Sent. 9. *Licet sanguis Christi sit pretium to-*
tius mundi, tamen ab hoc pretio extraneos esse
qui delectati captivitate sua redimi noluerunt.
Ita ut de hisce rectè dicatur, Redemptor mundi
dedit pro mundo sanguinem suum, & mundus
redemi noluit, Ad cap. Gallor. resp. 9. Non
igitur apud prosperum hæc duo censentur
in *seu a se invicem*. *Christus pro hisce crucifixus est*,
& *Christus hosce infallibiliter servandos pro-*
curabit. Theophylactus in Heb. ii. 9. *Deus*
Filium suum nobis dedit in mortem, non pro
fidelibus tantum, sed pro universo terrarum
orbe. *Et scienim non omnes sunt servari, ipse*

128 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*
tamen quod sui officii erat implevit. Ex qui-
bus verbis patet, Theophylacto non idem
esse, si quis dixerat, Christus à Deo datus
est ut moreretur pro omnibus, ac si dixisset,
Christus ex absoluto Dei beneplacito omnes
per mortem suam servabit. Pluribus testimo-
niis supersedeo.

Tandem illud adjungo, Ex sola vi ho-
rum verborum, *Christus pro omnibus mor-*
tuus est, non posse inferri, Christum pro
omnibus ita mortuum fuisse ut absolute
decreverit hanc suam mortem omnium salutem
efficaciter & infallibiliter operari : quia satis
verè & propriè pro aliquo mori is dicatur
qui bono alterius procurando moritur,
quamvis ille alter suo vitio nihil commodi
inde percipiat. Particula enim *pro* denotat
respectum ad alterum in voluntate & in-
tentione morientis, sed non perpetuò &
necessariò talem respectum involvit, ut pro
alio mori nemo rectè dicatur nisi qui decre-
verit per mortem suam alterum absolute
& infallibiliter à morte liberare. Quid enim
si sub conditione aliquam reddat liberatio-
nem à morte hominibus reis possibilem,
quæ absque ejus morte fuit impossibilis?
Annon hoc solo nomine verè pro illis
mortuus asseratur? Asseruit Ambrosius, qui
scribit, *Christum pro salute universorum ad-*
venisse, & omnium redemptionem suscepisse
quatenus apportavit remedium quo possent
omnes evadere quamvis multi sint qui mortis
sue causas sibi adscribant, quia curari nolue-
runt. Non igitur negamus particulam *pro*
in sacris Scripturis, cum de morte Christi
agitur, aliquandò specialem illam inten-
tionem

*De Cain
& Abel*
2.3.

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 129

tionem designare juxta quam liberatio à morte & translatio in vitam illis infallibiliter destinatur pro quibus mortuus asseritur : sed hoc ita perpetuum aut necessarium esse ut non stet veritas hujus assertionis *Christus pro omnibus mortuus est*, nisi ponatur habuisse intensionem illam absolutam omnes salvandi, id demum pernegamus. Videtis jam arcanum illud & absolutum beneplacitum de servandis hominibus, juxta infrustrabilem ordinem prædestinationis, non esse ad hoc necessarium ut Christus rectè & verè dicatur passus & mortuus pro omnibus. Quid igitur necessarium est? Dicam paucis. Quandoquidem Christi mors duplicem respectum habet, unum ad Deum, cui oblatum & persolutum fuit hoc pretiosum *λύτρον*, alterum ad homines, pro quibus oblatum fuit & persolutum; Christus pro omnibus passus, oblatum sive mortuus dicatur, si morte & passione suâ constiterit illum effecisse ut Deus ipse ad vitam æternam omnibus hominibus donandam aliter dispositus intelligatur quàm esset absque hac morte Christi; atque etiam si illud constiterit, quemvis hominem in remissionem peccatorum & vitam æternam sibi vendicandam habere virtute mortis Christi aliquid juris quod hac morte seclusâ habere, aut vendicare nullo modo posset. Utrumvis horum luculentè ostendit vim mortis Christi ad totum humanum genus se extendere, atque idcirco nos nec falsò nec impropriè loqui, quando dicimus Christum pro omnibus hominibus fuisse mortuum.

Quod attinet ad prius, Certum est, re-

130 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*
spectu mortis Christi voluntatem Dei aliter jam esse comparatam ad omnes & singulos homines quàm esset absque ea. Nam hoc ipso quòd Christus in natura sua humana mortem passus est, sine alio ullo medio interveniente, hoc saltem apud Deum effectum est, ut velit cuivis homini credenti & poenitenti reconciliari, peccata remittere, vitam æternam conferre. Hinc Caino, si bene egerit & resipuerit, ex parte Dei parata est remissio, Gen. iv. 7. Hinc improbo cuicunque dicitur nomine ipsius Dei, *Si conversus fuerit à peccatis suis omnino vivet, & non morietur*, Ezech. xviii. 21. Tolle respectum mortis Christi ment Divinæ obversantem, & humanum genus complectentem, hujusmodi promissionibus quoad non-electos nihil serii, solidi aut veri subesset. Conditionata enim remissionis promissio tam in morte Christi habere debet suam veritatem quàm ipsa remissio quæ præstata conditione indulgetur. Neque quicquam refert ad infringendam hanc universalem vim; quam apud Deum obtinuit mors Christi, quòd nemo ex non-electis illam Evangelicam fidei & poenitentiae conditionem impleat; sufficit enim, quòd vi mortis Christi, ac ordinationis Divinæ per eam stabilitæ, si conditio à quocunque homine impleretur, beneficium remissionis & vitæ æternæ indubiè sequeretur.

Jam quod ad posterius spectat, illud quoque certum est, atque connexum, Quemlibet hominem beneficio mortis Christi hoc juris sibi vendicare posse, ut, si crediderit,

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 131

derit, protinus omnia sua peccata deleantur, & ipse in hæredem vitæ æternæ adoptetur. Quamvis enim propter defectum impletæ conditionis multi non possunt de facto hæc promissa bona vindicare, nemo tamen mortalium est, si conditio fuisset ab eo impleta, in quem ex vi mortis Christi non redundassent. Hoc conditionatum Dei decretum morte Christi stabilitum & in Evangelio revelatum, ex quo intelligimus Deum virtute passionis Christi obligasse seipsum ad dandum remissionem peccatorum & vitam æternam omni credenti, & ex quo accreverit jus universale non his aut illis singularibus personis, sed cuilibet humani generis individuo, ad remissionem sub prædicta conditione obtinendam, abundè sufficit ad hoc ut Christus pro omnibus hominibus passus verè asseratur. Neque quasi res nihili contemnendum est hoc conditionatum decretum morte Christi firmatum & ad omnes extensum, quia infallibilis conditionis impletio ex alio arcano decreto dependet: cum illud arcanum decretum, quatenus has aut illas singulares personas complectitur, sit nobis prorsus incognitum, ac proinde haud cuiquam nominatim prædicandum; hoc autem conditionatum decretum, quod totum humanum genus comprehendit, sit omnibus & singulis annuncianum, utpote Evangelicæ nostræ doctrinæ solidissimum fundamentum, juxta illud Apostoli, Rom. x. 8, 9, 11. *Hæc est verbum illud fidei quod nos prædicamus, nempe, Quod si confessus fueris ore tuo Dominum Jesum, & credideris in corde*

132 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*
tuo quòd Deus eum excitavit à mortuis, servaberis. Dicit enim Scriptura, Quisquis credit in eum non pudebit. Hoc beneficium virtute morte Christi est sub conditione fidei omnibus hominibus expositum & parabile, & eo respectu Christus pro omnibus mortuus affirmatur. Illud unicum jam restat, ut hanc fidei conditionem, sub qua in morte Christi omnibus & singulis hominibus remissio & vitæ æterna promittitur, possibilem esse demonstremus.

Docuimus Christum pro omnibus hominibus mortuum, eo sensu quod per mortem Christi sit stabilitum fœdus Evangelicum cum toto humano genere, juxta quod remissio peccatorum & vita æterna omnibus hominibus sub possibili fidei conditione sit exposita. Quidam in solum prædestinationis & reprobationis arcanum animi sui oculos defigentes, capere non possunt quomodo Christus, fides, remissio peccatorum, vita æterna, aut quicquam boni spiritualis & salutiferi ullatenus aut sub illa conditione possibili ad eos pertineat qui in prædestinatorum numero haud inclusi fuerunt ante jacta mundi fundamenta, licet Christus in Evangelica prædicatione eis offerri, licet fides ab eis exigi, licet sub ipsa fidei conditione remissio & vita æterna per Christum obtinenda illis promitti possit. Breviter itaque ostendemus, *Hanc fidei conditionem, quæ requiritur ad hoc ut Christi mors pro omnibus tolerata sit huic aut illi singulariter applicata, neque esse, neque à nobis concipi oportere, ut cuivis viatori omnino impossibilem.* Hic autem in memoriam revocan-

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 133
candum est, quod ab initio monuimus,
hanc possibilitatem fundari in auxilio super-
naturali possibiliter, dum hîc in via sumus,
à quolibet recipiendo; juxta celebre illud
dictum Prosperi Aquitanici, *Hoc inter
malos homines distat & demones, quod homi-
bus etiam valde malis superest, si Deus mise-
reatur, reconciliatio, Dæmonibus autem nulla
est in æternum servata conversio.* Object.
Vincent. resp. 6.

Primò igitur, quando dicimus *fidem sicò
credere, esse quid possibile cuivis viatori,*
respicimus non activam & formalem po-
tentiam, quasi quilibet viator posset pro
libertate arbitrii sui hanc actum credendi
elicerè; sed passivam, quam vocant, & ma-
teriallem, quia in quolibet potest hoc à Deo
effici ut convertatur & credat Evangelio.
Nam *posse aliquid* dupliciter dicimur, ut be-
nè observavit Aquinas *scilicet vel per poten-
tiam quæ in nobis est, sicut dicimus quod lapis
potest moveri deorsum; vel per potentiam ex
parte alterius consideratam, sicut dicimus la-
pidem posse moveri sursum, non per potentiam
innatam, sed per potentiam projicientis.* Ad
hunc modum nos affirmamus quælibet
viatorem posse credere, vel fidei conditio-
nem esse cuivis viatori possibilem, non per
potentiam proximam in seipso residentem,
sed per auxilium supernaturale quod à Deo
potest pro quolibet momento cuivis viatori
suppeditari; juxta illud Johannis Baptistæ,
Luc. iii. 8. *Dico vobis, Posse Deum etiam ex
lapidibus istis excitare liberos Abrahamo.*
Ergò nullum cor tam obduratum & lapi-
deum est quod non possit à Deo emolliri

*Quæst.
disp. De
Præd.
artic.
resp ad 7.*

134 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*
& ad fidem ac poenitentiam inflecti. Hoc
illud est quod aliis verbis significavit Augu-
stinus, quando scripsit, *Posse habere fidem,*
natura est hominum, habere autem gratia est
fidelium. De Prædestinat. Sanctior. cap. 5.
Huc etiam allusit idem Augustinus in So-
liloquiis, lib. 2. cap. 1. ubi cum dixisset,
Credamus, si hoc in nostra potestate est, mox
subjicit, *Potestas nostra ipse Deus est.*

Secundò, quando hanc fidei habendæ
possibilitatem ad potentiam Dei activam
referimus & ad potentiam hominis recepti-
vam, hoc intelligendum est non de poten-
tia Dei absoluta tantummodo, sed de po-
tentia Dei ordinaria. Nam apud Theolo-
gos quædam dicuntur possibilia per poten-
tiam Dei absolutam, quædam per poten-
tiam ordinariam. Quam distinctionem
paucis explicatam dare non erit à proposito
nostro alienum. Illud itaque dicitur possi-
bile per potentiam Dei absolutam, quod ex
natura rei non involvit contradictionem si
fieret: illud è contrà impossibile, quod in-
volveret contradictionem. Atque sub hac
consideratione, ut rectè Thomas, *quicquid*
habere potest rationem entis, censetur in hisce
possibilibus absolutis: in impossibilibus autem,
quod rationem entis habere non potest; quale
est, quicquid implicat in se esse & non esse
simul. Quod talia non subsunt Divinæ o-
mnipotentia, haud arguit ullum defectum
in Deo. Quia sicut non est defectus visivæ
potentia, quòd minimè feratur in illud
quod non est visibile, ità neque defectus
est potentia absolutæ, quòd minimè ter-
minetur ad illud quod non est possibile.
Suf-

Part.
qn. 25.
art. 3.

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 135

Sufficit itaque ad omnipotentiam Dei stabilendam; quod possit facere quicquid est factu possibile: de eis autem quæ aliter se habent *convenientius dicitur quod talia non possunt fieri, quam quod Deus talia non possit facere.* Huc referunt nonnulli illud Luc. i. 37. *Non erit impossibile apud Deum omne verbum*; id est, Quicquid concipi potest siue implicatione contradictionis à quocunque intellectu, illud à Deo fieri potest. Norma itaque judicandi quid Deus possit facere de potentia absoluta, ab ipsa re sumi debet; quia ubi non est defectus possibilitatis ex parte rei, non est defectus potentiæ ex parte Dei. Sed hæc absoluta non illa est quam propriè & proximè respicimus in thesi nostra, sed potius illa, quam *ordinatam* siue *ordinariam* appellamus. Ea autem accipitur *in ordine ad legem aliquam communem datam & promulgatam à Deo, secundum quam aliquid intelligitur possibile fieri vel non fieri, aut etiam secundum communem cursum rerum naturalium vel moralium*, ut rectè Bannes. Hoc sensu affirmamus, utcunque nobis ignotum sit arcanum decretum Divinæ voluntatis de danda fide aut non dandâ personis singularibus, tamen quia non est lex communis à Deo promulgata decernens oppositum, debere nos de quolibet viatore pronunciare, Fidei & poenitentiae conditionem secundum ordinariam Dei potentiam esse illi possibilem: sicut è contra rectè dicimus secundum potentiam ordinatam vel ordinariam fidem ac poenitentiam esse jam cuivis damnato impossibilem. Possibilitas illa habendi fidem quæ

In Im.

qu. 23.

art. 3.

p^{ag} 276

136 *Dissertatio de morte Christi.* 4 Cap.
 quæ viatorem quemvis respicit, triplici argu-
 mento confirmatur: 1. Primo à miseri-
 cordia Divina ducto. *Deus* enim, ut loqui-
 tur Prosper, *nemini* (in via adhuc constitu-
 to) *correctionis adimit viam, nec quemquam*
boni possibilitate despoliat. Quinetiam legem
 fixit de indulgenda remissione peccatorum
 & vita æterna cuivis pœnitenti & credenti.
Nolo mortem impii, sed ut convertatur impius
à via sua, & vivat, Ezech. xxxiii. 11. Ergò
 non solum juxta potentiam Dei absolutam
 sed secundum potentiam ordinariam quivis
 incredulus & impœnitens potest verâ pœ-
 nitentiâ & fide salutiferâ donari. De Judæis
 incredulis verè dicit Apostolus Rom. xi.
 23. *Potest Deus rursus eos inferere.* Et de
 omnibus contumacibus peccatoribus in
 Dei persona rectè affirmatur illud, Apoc.
 ii. 21. *Dedi illis tempus ut pœnitentiam age-*
rent, & noluerunt pœnitere. Qui homini-
 bus ita concessit totum hujus vitæ spatium
 ut in quolibet ejusdem momento conver-
 sio ad Deum possit illis esse salutifera, juxta
 illud celeberrimum Prophetæ dictum
 Ezech. xviii. 21. 22. *Si impius egerit pœniten-*
tiam ab omnibus peccatis suis, &c. omnium
iniquitatum ejus non recordabor; idem &
 sibi reservavit ut secundum ordinatam
 suam potentiam possit cuivis nondum ad
 inferos damnato gratiam fidei & pœniten-
 tiæ infundere. Hinc est quòd neminem po-
 nere debemus extra possibilem salutis sta-
 tum, quem patientia Dei finit vivere: 2.
 Secundò, idem ostendi potest argumento
 ducto à respectu Christi Capitis, ad quem-
 vis viatorem, Nam quamvis Caput natu-
 rale

Ad. Obj.

Vinc.

Resp. 25.

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 137

rale non habeat potentiam influendi nisi in membra conjuncta & unita, tamen hoc Caput mysticum potest agere in membra separata, & influere illis gratiam vivificam, qua mediante sibi uniantur, Quo sensu non incommode statuit Aquinas, Part. 3. qu. 8. art. 3. *Christum esse caput omnium hominum, sed secundum diversos gradus.* Principaliter dicitur Caput eorum qui sibi uniantur per gloriam actualiter communicatam: minùs principaliter eorum qui secundum legem Dei ordinariam possunt sibi adhuc uniri, sive ea potentia sit in actum reducenda, sive non: Illorum autem qui non sunt in potentia ad recipiendum influxum Christi nullatenus Caput dici potest. Tales autem judicari debent omnes & soli damnati; quia secundum promulgatam Dei voluntatem ab inferis nulla est redemptio, Potentia igitur habendi fidem, quoad quemvis in hac vita adhuc constitutum, fundatur in sufficientissima virtute Christi Capitis ad influendum, & prædictâ Dei misericordiâ, qui secundum legem communem totum hujus vitæ spatium patere voluit ad recipiendum. 3. Ultimo in loco, poenitentiae & fidei conditionem, sub qua mors Christi est cuivis homini ad salutem applicabilis, esse dum hîc vivitur possibilem, patet ex diversa conditione hominum, dum viatores sunt, & postquam ad terminum pervenerunt. Ex consensu omnium Theologorum voluntas cujuscunque viatoris est pro hoc statu in bonum flexibilis sicut è contrâ voluntas damnatorum pro illo statu in malo immobiler obfirmata, Utrunq; clarum est.

Post-

138 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 4.*
Post hanc vitam immobilem & planè immutabilem esse statum hominum maliorum, nemo dubitat. Nam ut rectè Damasc. l. 2. c. 4. *Quod est angelis casus, idem hominibus mors. Si ceciderit lignum, sive ad austrum, sive ad aquilonem, ubicunque ceciderit ibi erit,* Eccl. xi. 3. E contra, flexibilis est voluntas & mutabilis malitia hominum in hac mortali vita constitutorum, adèd ut de potentia Dei ordinaria quivis incredulus possit illuminari, quivis impœnitens converti, uno verbo, quivis impius justificari & salvari. Unde illud Apostoli. 2. Tim. ii. 25, 26. *Cum lenitate erudiendos esse eos qui contrario animo sunt affecti: ocquando det eis Deus ut resipiscentes agnoscant veritatem, ac mentis recipiant sanitatem.* Innuit igitur hoc posse adhuc fieri, & debere à nobis sperari. Non dissimile est illud Petri, 2. Petr. iii. 9. *Patiens est Dominus erga nos, nolens ullos perire, sed omnes ad resipiscentiam tendere. Morum corrigendorum nullus alius quam in hac vita locus,* inquit Augustinus, Epist. 54. *In hac autem vita dum sumus, nullum tempus aut serum aut citum nimis ad recuperandam animæ sanitatem,* ut verè Clemens Alexandrinus Strom. lib. 4. pag. 235. Quis accepturus sit à Deo fidem & pœnitentiam antequam exeat è vita, quis non accepturus, arcanum est pendens ex ejus voluntate qui miseretur cujus vult, & quem vult induratum relinquit. Interim si respiciamus ordinariam Dei legem, rectè dicamus de hominibus quibusvis in hac vita adhuc constitutis, *Non omnium est fides, cum fidem posse habere sit omnium,* ut habet Augustinus, De Præd. Sanct. cap. 5.

Con-

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 139

Contra hanc sententiam nostram. quæ fidem ponit conditionem cuivis viatori, possibilem, & mortem Christi sub eadem conditione possibili cuivis homini applicabilem, nonnulla objici possunt.

Objicitur illud vulgatum, *Frustra est potentia quæ nunquam ad actum reducitur.* Quorsum igitur ponimus in Deo ordinariam potentiam ad illuminandum & convertendum quemlibet viatorem, quorsum in Christo Capite, ad influendum, quorsum denique in quovis homine, ad recipiendum hunc salutaræ gratiæ influxum, cum constet hanc potentiam quoad majorem hominum partem in actum nunquam esse reducendam? Obj. 1.

Quod ad potentiam Dei attinet, nullo modo admittendum est illud dictum: Quia *illud frustra est quod ordinatur ad finem quem non attingit: Potentia autem Dei non ordinatur ad aliquem effectum externum tanquam ad finem suum, sed ipsa potius est finis sui effectus,* ut doctè Aquinas. Quamvis ergò Deus nec creasset mundum, nec servaret mortalium quenquam, tamen potentia creandi & servandi in Deo non esset inanis aut supervacanea. Pari ratione non frustrà est in Deo aut Christo illa potentia quâ potest juxta legem à seipso positam & promulgatam cuivis viatori infundere gratiam fidei & poenitentiae, licet innumeris hominibus eam gratiam non sit præstiturus. Jam quod spectat ad potentiam receptivam, quam Deus voluit in omnibus hominibus manere ad extremam usque hujus vitæ periodum, esset quidem frustra hujusmodi potentia nisi in aliquibus ad actum reduceretur: Sol.
Part. 1
qu. 25.
art. 2.
resp. ad 2.

retur: quod autem in omnibus non reducatur, partim ad arcanam Dei voluntatem, partim ad manifestam hominum pravitatem est referendum. Utroque respectu, ex capacitate sive potentia ad fidem & salutem, quoad multos in actum minimè reducta, consequitur Deus majorem misericordiæ suæ manifestationem erga electos, justitiæ manifestationem erga impios incredulos & impœnitentes: atque idcirco talis potentia non frustra illis conceditur, Bene Alvarez De auxiliis, disp. 105. *Ut aliqua potentia non sit frustra, non requiritur ut aliquando sit reducenda ad quemlibet actum quem producere potest, sed sufficit quod reducatur ad aliquem, vel aliquos.* Sicuti enim nemo verè dixerit potentiam ad percipiendas disciplinas Mathematicas esse frustra datam hominibus à natura, quamvis multi capaces harum disciplinarum non inveniant magistros qui illos actu instituunt in eisdem; ità nemo affirmaverit hanc potentiam ad credendum & pœnitendum frustra adesse omnibus viatoribus ex fixa Dei lege, quamvis Deus non efficiat in omnibus ut credant, ut pœniteant.

Obj.

Objicitur & illud, quod majorem scrupulum videtur injicere, Deum ab æterno non solum præscivisse sed prædestinasse quibus infallibiliter daturus est fidem, remissionem & vitam æternam, quibus non daturus: Non potest autem Deus in tempore alia aut aliter agere quàm ab æterno præscivit & decrevit se facturum. Hoc argumento olim nixus Abailardus audacter asseruit. *Deum non posse aliquid facere præter ea quæ fecit aut*
fa-

*Wal.
dott.*

Cap. 4. *Dissertatio de morte Christi.* 141

facturus est. Si hoc obtineat, cum certum sit Fidei
Tom. 2.
lib. 1.
cap. 1. quoad maiorem hominum partem Deum nec præscivisse fidem in illis producendam, nec decrevisse non est quòd dicamus hanc fidei conditionem esse ullo modo possibilem quoad non-electos in hac vita etiamnum constitutos.

Deum absque æterno decreto & æternâ Sol. præscientiâ antecedente nihil agere aut permittere, verissimum est. Sed si quis inde concludat Deum non posse facere juxta potentiam ordinariam quicquam præter ea quæ præscivit & decrevit facienda, falsissimum est. Nam ut rectè Halensis noster, Part. I. qu. 21. art. 4. memb. 2. *Divina potentia nec voluntate nec præscientia Dei limitatur, quamvis egressum Divinæ potentie in actum semper præscientia ejus & voluntas concomitetur.* Rationem hujus rei satis idoneam reddit Aquinas, nempe, *Quia ipsum facere subjacet præscientiæ & ordinationi facientis, non autem ipsum posse quod est naturale. Ideo enim Deus aliquid facit quia vult, non tamen ideo potest quia vult, sed quia potens est natura sua* Part. I. qu. 25. art. 5. ad 1^m. Idem Aquinas prædictæ objectioni in forma respondet, Quæst. Disp. de Potentia Dei art. 5. Resp. ad 1^m. cujus verba apponam, *Hæc locutio DEUS NON POTEST FACERE NISI QUOD PRÆSCIT SE FACTURUM, est duplex: quia particula exceptiva NISI refertur vel ad potentiam quæ importatur per verbum POTEST, vel ad actum qui importatur per verbum FACERE. Si primo modo, tunc locutio est falsa: Plura enim potest facere Deus quam præsciat se facturum. Si secundo modo,*
tum

142 *Dissertatio de morte Christi* Cap. 4.
tum sensus est, quod non potest esse quod ali-
quid fiat à Deo & non sit à Deo præscitum : sic
locutio est vera sed hic sensus nihil facit ad pro-
positum. Hactenus ille. Verum quia non-
nulli ità toti incumbunt huic æternæ & ar-
canæ voluntatis præscientiæque contem-
plationi ut nihil ferè aliud in animos suos
admittant, ostendemus breviter, neque
Scripturas, neque Patres, neque ipsam ra-
tionem permittere ut secundum arcana hæc
& æterna decreta prædestinationis statuatur
à nobis quid possibile sit Deo aut impossi-
bile secundum ordinariam ejus potentiam.

Ordiamur à Scripturis : quæ non arctare
solent Dei potentiam secundum arcana de-
creta voluntatis ejus, sed eam extendere se-
cundum infinitas Dei vires, & secundum
regulam in verbo revelatam. Matt. iii. 9. *Po-
tens est Deus de lapidibus istis suscitare filios
Abrahæ* Marc. x. 27. *Omnia possibilia sunt
apud Deum.* Et Matth. xxvi. 53. *Annon pos-
sum rogare Patrem & exhibebit mihi plusquam
duodecim legiones angelorum,* Marc. xiv. 36.
*Omnia tibi possibilia sunt; transfer calicem
hunc à me.* Sic etiam loquitur Apostolus, de
Judæis refractariis, *Potens est Deus iterum in-
serere illos* Rom. xi. 23. Et de quovis homi-
ne lapso, *Tu quis es qui judicas alienum ser-
vum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem:
Potens est enim Deus statuere illum* Rom. xiv.
4. denique de quolibet viatore verum est il-
lud, *Potens est Deus omnem gratiam abunde
facere in eo,* 2 Cor. ix. 8. Pluribus supersedeo:
Ex hisce satis liquet, de potentia Dei ex ar-
canis ejus decretis minimè esse judican-
dum: Non enim decrevit ex lapidibus exci-
tare

4. *Cap. 4. Dissertatio de morte Christi.* 43
tare filios Abrahæ, non Christum liberare è
manibus Judæorum, non quemvis lapsum
erigere & statuminare non gratiæ suæ co-
piam in quosvis effundere : imò decrevit &
præscivit se hæc omnia minimè facturum,
quæ tamen (si sacras Scripturas audire veli-
mus) non id circo pro impossibilibus ha-
bentur.

Augustinus in hanc sententiam, *Omnipo-*
tens voluntas multa potest facere quæ nec vult
nec facit, Instat etiam idem Pater in ipso Ju-
da, extra controversiam reprobò, *Dominus*,
inquit, *qui Lazarum suscitavit in corpore, non*
potuit Judam suscitare in mente? Potuit qui-
dem, sed noluit. Quod de Juda non veretur
affirmare Augustinus, id nos de quovis via-
tore intrepide affirmemus; non obstante ar-
cana Dei voluntate aut præscientia de op-
posito, nempe posse Deum quemvis in
mente suscitare, id est, poenitentia & sine ac
gratia salutifera donare; quia de nullo parti-
culari homine revelavit se hoc nolle, & de
quolibet revelavit se per potentiam ordina-
riam hoc posse facere dum est in via adhuc
constitutus. Huic voluntati nos oportet in-
cumbere, & de possibilitate aut impossibili-
tate rerum ex voluntate nobis prorsus in-
cognita minimè hariolari.

Denique ipsa ratio docet Divinam po-
tentiam ordinariam non arctari per arcana
decreta æternæ prædestinationis. I. Quia
nos homunculi sentimus potentiam no-
stram non constringi juxta placita voluntatis
nostræ. Qui firmissimè decrevit apud se huic
homini singulari non dare eleemosynam,
haud inde amittit potestatem dandi : & è

144 *Dissertatio de morte Christi.* Cap. 4:

contra qui decrevit dare alteri, haud inde adimit sibi potestatem non dandi. Sicut enim libere voluit unum oppositorum cum potuisset velle alterum, ita & libere facit unum non amissa potentia faciendi alterum. Si res sic se habeat in homine, cujus potentia est mutabilis & amissibilis, quanto magis in Deo, cujus potentia est immutabilis, æterna & semper eadem. 2. Quia si ponamus ordinariam Dei potentiam æternis & occultis ejus decretis alligatam & quasi circumscriptam, nihil possemus à Deo petere cum certa fide non dicam quòd velit, sed quòd possit nobis subvenire: Verbi causâ, si sensero me ab ipso Satana gravi aliqua tentatione pulsatum, non possum cum fidei certitudine ad Deum recurrere, quasi potentem me liberare, quia mihi incertum est quid hâc de re ab æterno decreverit. Pari ratione non possemus Deum orare ut quosvis infideles ad fidem convertat, ut quosvis impios ad poenitentiam reducat cum plena persuasione quòd possit facere illud quod rogamus quia nos latet quid in occulto ante jacta mundi fundamenta hisce de rebus Deo decretum sit. 3. Denique quia si nihil aliud judicetur possibile factu præter ea quæ Deus decrevit facienda, sequeretur Divinam potentiam non esse infinitam. Finita est enim illa potentia quæ finitis effectis adæquatur, & in totum suum actum educitur. *Potentia* siquidem *infinita*, ut recte Halensis, Part. I. qu. 21. *Potest educi in actum sed non in totum.* Potest igitur Deus multa facere quæ non vult, putà hanc personam singularem quancunque fi-
de

4.
de
e-
m
cit
e-
us
tò
a-
fi
is
afi
e-
t,
bi
vi
m
r-
ia
no
us
m
n-
od
os
n-
it.
f-
a-
on
ia
m
m
I.
ft
rà
fi-
le

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 145
de donare, justificare, salvare. Imò potest
multa velle quæ non vult, & tamen ejus vo-
luntas, (ut rectè Lombardus, Lib. 1. Dist.
43. Litera E. *Nec nova, nec mutabilis aliquo
modo potest esse. Quòd etsi possit velle quod
nunquam voluit, non tamen noliter, nec no-
va voluntate, sed sempiterna tantùm volun-
tate velle potest. Potest enim velle quod ab æ-
terno potest voluisse: habet enim potentiam
volendi & nunc & ab æterno quod tamen nec
modò vult nec ab æterno voluit.* Hactenus il-
le. Paulò fusius hæc edifferenda putavimus,
ut clariùs constet Christi mortem esse cui-
vis viatori applicabilem, quia Fidei & pœ-
nitentiæ conditio est cuivis viatori possibi-
lis, arcano prædestinationis aut præteritio-
nis decreto hanc potentiam sive ex parte
Dei sive ex parte hominum nullatenus pe-
rimente aut coarctante. Parùm igitur con-
sideratè faciunt qui universalitatem mortis
Christi, ad homines quoscunque sub Evan-
gelici pacti tenore pertinentem, per occul-
tæ electionis & præteritionis decreta co-
nantur evertere. Tantum est de secunda no-
stra thesi: pergamus ad tertiam.

C A P. V.

*Thesis tertia proponitur, illustratur,
confirmatur.*

DUas priores nostras theses jam absol-
vimus, in quibus explicatum est quo
sensu mors Christi universalis huma-
næ salutis sit agnoscenda; illudque etiam
ostensum, eos haud rectè intelligere re-
ceptif-

146 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
 ceptissimum Theologorum pronunciatum,
Christus pro omnibus mortuus est sufficienter,
pro electis efficaciter, qui nudam rei in se
 consideratæ sufficientiam admittunt, atque
 interim excludunt ordinatam ejusdem suf-
 ficientiam ex voluntate Dei ad omnes &
 singulos homines juxta tenorem Evangeli-
 ci pacti sub possibili fidei conditione perti-
 nentem. Jam verò, quia ex altera parte re-
 perti sunt nonnulli qui hanc universalem
 vim & ordinationem mortis Christi consi-
 deratam, hoc ipso solo quòd Christus in ara
 crucis pro omnibus sese obtulit, plus æquo
 extendunt, erit nobis tertia thesis adjun-
 genda, quæ limites statuatur ad quos se por-
 rigit, & extra quos se minimè diffundat
 hæc universalis vis mortis Christi, quæ hu-
 manum genus complectitur, & ex ipsa pas-
 sione Christi, absque ullo alio medio con-
 sideratâ, exoritur. Ea autem erit hujus-
 modi.

*Th. III. Mors sive passio Christi, ut universalis
 causa salutis humanæ, Deum Patrem ipso fa-
 cto oblationis eatenus reddidit placatum & re-
 conciliatum humano generi, ut verè nunc di-
 catur paratus quemvis hominem in gratiam re-
 cipere simul ac in Christum crediderit; neminem
 tamen, saltem ex adultis, prædicta Christi
 mors reponit in statum gratiæ, actualis re-
 conciliationis, sive salutis, antequàm cre-*
dat.

Sunt hujus *thesis* duo membra, quæ seor-
 sim tractabimus & argumentis confirmabi-
 mus, ubi de vocabulo *reconciliationis* ad
 clariorem totius rei intelligentiam paucula
 merint præmissa. Sciendum ergò est, Deum
 ho-

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 147
hominis peccato offensum non modò desti-
tuisset cum paterno suo favore, & æternæ
morti adjudicasse, sed insuper decrevisse
firmiter, quicquid per nos unquam aut fa-
ceremus aut pateremur, sub nulla conditi-
one in æternum nobis reconciliari. Sicuti
offensa Dei hisce duobus quasi gradibus
continebatur, ità reconciliatio nostra duo-
bus aliis, hisce quasi ex adverso responden-
tibus, peragitur. Prior gradus reconcilia-
tionis tum procuratus intelligitur, quam-
primùm, etsi non à nobis, tamen nostro
nomine id factum est quo Divina voluntas
inclinatur ut jam velit nobiscum sub certa
aliqua conditione præstanda in gratiam re-
dire, ac remissionem peccatorum & vitam
æternam impertire. Hunc reconciliationis
gradum, sine ullo alio medio, ipsâ vi &
ipso merito passionis Dominicæ omnibus
hominibus partum affirmamus. Atque hinc
est (utî supra annotavimus) quòd mors
Christi redemptio sive reconciliatio totius
mundi perhibetur : *Deus erat in Christo*
mundum reconcilians sibi. 2. Cor. v. 19. In
quam sententiam Prosper, Ad Capit. Gal-
lor. obj. 9. *Redemptor mundi dedit pro mundo*
sanguinem suum, &c. Vide Augustinum.
Epist. 157, 171, 173. Hæc igitur reconcili-
atio mundi est quasi primus gradus ad
actualem singulorum hominum reconcilia-
tionem; quorum nemini patuisset aditus
ad hanc gratiam Divinam sub fidei conditi-
one, absque hoc esset, quòd Deus morte
Christi aliquatenus reconciliatus humano
generi exstitisset. Posterior gradus recon-
ciliationis in eo situs est, atque tum acqui-

148 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
 situs judicatur huic aut illi singulari personæ, quando præstita fidei in Christum conditione in gratiam Dei paternam recipitur, justificatur & hæreditario ad æternam vitam jure donatur. Ad hunc posteriorem gradum nemo pervenit solo opere ipsius Christi semetipsum in cruce Deo Patri offerentis, sed accedat oportet, priusquam hanc actualem reconciliationem impetret, actus sive opus ipsius hominis credentis in Christum redemptorem, ac fide meritum mortis ejus sibi singulariter applicantis. Huc referri potest illud Johan. VIII. 24. *Nisi credideritis me eum esse, moriemini in peccatis vestris.* Mors igitur Christi non eripit à morte, neque actualiter reconciliat Deo, hanc aut illam singularem personam, nisi credentem.

Mem. I.

Posita hæc vocabuli *reconciliationis* sive distinctione sive explicatione, jam revertamur ad thesin propositam, cujus prius membrum priore loco à nobis confirmandum, sic se habuit, *Ipsa facta mortis Christi Deus eatenus reconciliatus est cuivis homini ut verè dicatur paratus quemvis in gratiam, imò ad vitam æternam, admittere, si modo crediderit.* Eò paucioribus hanc rem expediemus, quòd quæ de universali pacto per mortem Christi sub conditione fidei stabilito disputavimus, huc spectent omnia: nonnulla tamen adjiciemus.

Primò igitur ipse tenor prædicationis nostræ Evangelicæ hoc demonstrat. Quid enim aliud prædicamus hominibus impiis & adhuc incredulis, quàm morte Christi effectum esse ut Divina voluntas longè aliter
 jam

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 149

jam erga humanum genus se habeat quam habuisset seclusâ hâc morte Christi? Nimirum quòd Deus ille justus, qui absque sanguine Mediatoris nil aliud quàm iram & mortem spirasset adversùs nos omnes & singulos, jam placatus sanguine redemptoris veniam vitâque omnibus & singulis paratus sit indulgere, modò supplices atque in Mediatorem credentes sese præbeant. Deus nunquam juberet Ministros hoc promiscuè hominibus prædicare, nisi reapse ità esset animo comparatus. Evangelium siquidem est *sermo veritatis*, Coloss. i. 5. quòd nihil falsum aut vanum peccatoribus annunciat. Pronunciat autem promittitque Deum eatenus placatum & efficacia sanguinis Christi in cruce fusi ut paratus sit ad quemlibet peccatorem amplexandum, quodocunque poenituerit & crediderit: Ergò, sepositâ electionis & reprobationis importunâ speculatione, quoad omnes & singulos prædicta Christi mortis efficacia agnosci debet, & promiscuè deprædicari.

Secundò, actualis illa reconciliatio cujuscunque personæ singularis, quæ promittitur & exhibetur cuivis credenti propter meritum Christi crucifixi, præsupponit illum priorem gradum reconciliationis, quo Deus ità Christi morte placatus intelligitur ut velit jam sub fidei conditione præstitâ cum quolibet peccatore redire in gratiam. Qui igitur fatentur quemvis hominem, quantumvis peccatis onustum, simulac crediderit, propter Christi mortem meritumque in gratiam recipi, negare non debeat Christi morte hoc effectum esse quoad omnes

150 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
omnes & singulos, ut habeant Deum paratum, imò obligatum, ad beneficium hoc reconciliationis sub prædicta conditione cuius concedendum. Confirmatur antecedens; Quia nè cogitare quidem possumus actum reconciliationis sive remissionis perpetuam quasi lege exeuntem & terminatum ad quamlibet personam credentem eo ipso momento quo veram fide Mediatorem apprehenderit, nisi simul cogitemus & agnoscamus Divinam voluntatem morte Christi ita esse quasi præparatam & prædispositam & propendeat in hunc favorem exhibendum cuius homini, modò crediderit. Hanc propensionem sive promptitudinem Divinæ voluntatis ad veniam & gratiam cuius homini indulgendam, simulac fidei conditionem præstiterit, à nonnullis *placabilitatis* sive *reconciliabilitatis* vocabulo expressam animadverto: Quam placabilitatem sive reconciliabilitatem, ipsam passionem Christi in se considerata impetratam, cur quidam Theologi tam superciliosè rejiciant ego non intelligo. Deus etenim non esset actu placatus & reconciliatus cuius homini, simulac crederet, hoc est, præstitam fidei conditione, nisi esset placabilis & reconciliabilis cuius homini antequam crediderit, id est, sub præstanda fidei conditione.

Hic nobis objiciunt quidam Theologi, Ergò ex nostra sententia Deus non erit reconciliatus & placatus homini peccatori per & propter mortem Christi, sed tantum reconciliabilis & placabilis; homo item per mortem Christi non reconciliatus Deo,
sed

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 151
sed reconciliabilis sub certa quadam condi-
tione, nempe fidei.

Respondeo, vitiosam esse consequen-
tiam, *Deus est cuius homini credituro recon-* Sol.
ciliabilis per mortem Christi: Ergo credenti
cuius non est reconciliatus per Christum sed
tantum reconciliabilis. Imò profitemur
Deum esse reconciliabilem cuius homini
credenti per & propter Christum; dedisse
denique hanc fidei conditionem, quâ inter-
veniente actualis reconciliatio acquiritur
per & propter eundem Christum. Frustrâ
igitur & invalidè ab universalis beneficii po-
sitione, nempe reconciliabilitatis sub præ-
standæ fidei conditione, arguunt ad remo-
tionem sive negationem particularium be-
neficiorum, puta reconciliationis & salutis;
cum utraque à Christi morte & merito
arceffantur; quamvis illa generalia absque
ullo actu nostro, interveniente, illa par-
ticularia non sine actu aliquo nostro, quam-
vis non propter aliquem nostrum actum,
peragantur.

Secundò, objicitur & illud (quod majo- Obj. 2.
ris momenti esse videtur) Si morte Christi
ponamus Deum ità cuius homini factum
placabilem & reconciliabilem ut quemvis
paratus sit recipere in gratiam, si credat,
nemini autem actu reconciliatum esse ante-
quam credat, tum videmur ponere virtu-
tem mortis Christi secundum se pari mo-
mento proflare omnibus, Deum etiam ip-
sum indifferenter se habere ad omnes, &
quasi expectare inferioris causæ determi-
nationem, ut mors Filii sui hominibus sive
fructuosa sive infructuosa evadat: quod ni-

152 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
hil aliud est quam cum Semipelagianis singulorum hominum salutem sive perditionem ex proprio uniuscujusq; arbitrio Christum per fidem sive apprehendente sive repellente suspendere.

Sol.

Respondeo, Ut sumatur per mortem Christi Deum humano generi eatenus factum placatum aut placabilem ut quemvis, si crediderit, nullo personarum discrimine in gratiam sit recepturus (quæ est ipsissima vox Evangelii) tamen non inde consequitur, hoc ipsum discrimen credentium & non-credentium, reconciliatorum & non-reconciliatorum, servatorum denique & perditorum ad incertam humani arbitrii aleam esse revocandum. Qui enim promulgavit hoc universale decretum Evangelicum, *Quisquis crediderit salvus erit*, reservavit nihilominus sibi speciale privilegium donandi fidem aliquibus pro singulari suæ misericordiæ non donandi aliis pro liberissima sua voluntate atque istorum manifesta indignitate. Virtute mortis Christi Deus se obligavit ad reconciliationem ineundam cum quolibet homine, si crediderit; at non se obligavit ad infundendam eam gratiam efficacem cuilibet homini quâ infallibiliter efficiatur, ut credat. Utrumque ergò tuemur, nempe & Deum Christi morte eatenus placatum ut jam paratus sit quosvis in gratiam recipere, si poenitentiam agant & credant in Christum; atque eundem Deum, qui sub conditione fidei paratus est omnibus ex æquo remissionis gratiam indulgere, non tamen esse ita comparatum ut ex æquo se habeat erga omnes quo ad hanc fidei conditionem.

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 153
ditionem in illis producendam. Mercator
paratus dicitur ad vendendas merces suas,
si quis velit eas emere: quòd autem uno no-
lente alius velit emere, non ipse mercator
efficit, sed ex uniuscujusque libero arbitrio
dependet. Non ità se res habet inter Deum
& nos. Nam etsi virtute mortis Christi jam
paratus sit ad dandam remissionem & re-
conciliationem ineundam cum quovis ho-
mine, si velit in Christum credere, tamen
hoc peculiare habet Deus, quod ipse inspi-
rat omnibus credentibus hanc ipsam volun-
tatem credendi. Non ergò Semipelagianis
suffragamur, sed dicimus cum Arausicanis
Patribus, Can. 6. *Si quis sine gratia Dei cre-*
dentibus volentibus desiderantibus & pulsantibus
nobis misericordiam dicit conferri, non
autem Divinitus, ut credamus & velimus, per
infusionem & inspirationem Sancti Spiritus in
nobis fieri constitetur, resistit Apostolo dicenti,
GRATIA DEI SUM QUOD SUM. Hæc de
primo thesisi nostræ membro. Accedo ad
alterum membrum, quod hunc in modum
efformatur.

Christi mors considerata ut generalis causa
salutis humanæ, neminem ex adultis à reatu Mem. 2.
& pœnâ peccatorum suorum liberat, neminem
Deo actualiter reconciliatum constituit, uno
verbo. neminem collocat in statu gratiæ & sa-
lutis, ante fidem Evangelio adhibitam. Ad
explicationem hujus propositionis paucula
hæc præmittam.

Primum est, Nos per mortem Christi ge-
neraliter consideratam ut humanæ salutis cau-
sam nil aliud denotare quàm consideratio-
nem Dominicæ passionis in effecto suo im-

154 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
mediato, quod producit per se sine concursu
aliquo actuum humanorum. Immediatam
hanc effectiorem, quæ producitur sine ul-
lis mediis ex parte nostra requisitis affirma-
mus esse reconciliabilitatem in actum ven-
turam quamprimùm credimus, non autem
actualem reconciliationem aut collocatio-
nem in statu adoptionis & salutis antequam
credimus.

Alterum quod præmittendum putavi-
mus, spectat ad discrimen quoddam hæc in
re inter adultos & infantes observandum.
Dictum est enim *neminem ex adultis absque
actu fidei reconciliari Deo aut à reatu peccato-
rum suorum liberari*: (quod mox probabitur)
Unde perspicuum est, nos admittere quos-
dam ex infantibus virtute mortis Christi à
peccatis absolvi & in statum salutis reponi
absque ullo actu voluntatis suæ. Nam quia
non possunt per fidem Christi sanguinem
animis suis purgandis applicare, Deus mi-
sericors per arcanam Spiritus sui operatio-
nem eorum animas Christi sanguine quasi
conspersit & vivificat. Hoc bene annota-
tum est ab Aquinate, Quæst. disp. de Justific.
art. 3. *Quia pueri, inquit ille, non habent unde
possint se convertere ad causam iustificantem,
ipsa causa iustificans, scilicet passio Christi, ap-
plicatur eis in baptismo & ex hoc iustificantur.*

Ultimum est, *Per statum gratiæ & salu-
tis*, quem negamus competere ulli adulto-
rum antequam fidei actu mediatorem ap-
prehenderit, intelligere nos talem statum
quem descripsit Psalmista, Psal. xxxii.
Quando pronunciat *beatos quorum remissæ
sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata;*
ta-

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 155
talem qualem depinxit Apostolus Coloss. i.
13, 14 Ubi dicit eos *liberatos à potestate tene-
brarum, & translatos in regnum Filii Dei di-
lecti, habere jam redemptionem per sanguinem
ipsius, nempe remissionem peccatorum.*

Hanc thesin sic explicatam probare oportet, tum contra eos qui homines universos statuunt ipso merito passionis Christi in statum gratiæ & salutis receptos, tum contra illos qui electos saltem ab æterno reconciliatos, justificatos ac remissione peccatorum suorum donatos arbitrantur. Priorem opinionem Remonstrantibus tribuunt nonnulli: Sed, ut mihi videtur, utcunque ambiguè & obscurè loquantur, tamen ab hoc errore alieni sunt. Dicunt quidem, Colloq. Hagienf. p. 9. *Christum omnibus per mortem crucis promeritum esse reconciliationem & remissionem peccatorum.* Sed addunt, ita tamen ut nemo remissionis hujus participes fiat reipsa præter credentes. Sic alibi dicunt, pag. 131. *Christum per mortem crucis impetrasse omnibus reconciliationem & remissionem peccatorum.* Sed illico attexunt hanc glossam, *Realem participationem hujus impetratæ reconciliationis & remissionis esse credentium propriam.* Denique pag. 162. & 163. expressè rejiciunt illud dogma quod iis à nonnullis tribuitur, nempe, *omnes homines per mortem Christi restitutos esse ex lapsu, & repositos in statum gratiæ: nec per impetratam omnibus remissionem aliud denotant quàm medium & modum morte Christi jam esse paratum & stabilitum, quo per fidem adhibito & applicato omnes & singuli possunt obtinere remissionem peccatorum,* pag. 186. Sic leniunt & expo-

156 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 3.*
 nunt quæ suspiciosius dicta videbantur, in
 Colloquio Hagienſi: Fatendum tamen eſt,
 aliquos iſtorum hâc in re aliquantò longiùs
 progreſſos. Borreus, apud Arminium tue-
 tur *Deum univerſum genus humanum in recon-*
ciliationis gratiam aſſumſiſſe, Reſp. ad artic.
 13. 14. Arnoldus contra Tilenum videtur
 etiam idem ſentire, pag. 232. & 261. Hu-
 berus & Puccius (quorum ſcripta fateor me
 nondum vidiffe) inſimulantur paſſim quòd
 docuerint *Chriſti morte omnes & ſingulos*
homines juſtificatos, atque in ſinum & grati-
am Dei reſtitutos. Jam quod attinet ad po-
 ſteriorem opinionem, non memini me
 quemquam ex noſtris legiſſe qui eam ex-
 preſſè tueatur. Thomſonus tamen noſter
 in ſua Diatriba, cap. 24. pag. 92. & 99.
 quosdam commemorat qui *electorum pec-*
cata ab æterno condonata ex dignitate & effi-
caciâ meritorum Chriſti probare conantur. Quo
 conceſſo, ſequeretur eòdem ante fidem in
 Chriſtum eſſe juſtificatos, reconciliatos
 Deo, ac in ſtatum gratiæ & ſalutis reſtitu-
 tos, quod falſiſſimum eſt. Probatio theſis
 noſtræ erit utriuſque erroris refutatio. Illam
 igitur Scripturarum testimoniis primo in
 loco confirmabimus.

At. Sy-
 nod. Dor-
 dr. p. 1. 8.

Primò, ex ipſa Chriſti paſſione non im-
 mediatè fluere remiſſionem peccatorum ad
 homines univerſos abſque ullo actu noſtro
 interveniente, probant illa omnia Scriptu-
 rarum testimonia quæ pœnitentiæ actum
 expreſſè prærequirunt. Qualia ſunt, Ezek.
 xviii. 21. *Si impius egerit pœnitentiam ab o-*
mnibus peccatis ſuis, vitâ vivet, & non morie-
tur. Lucæ xxiv. 46, 47. *Oportuit Chriſtum*
pati

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 157
pati & resurgere à mortuis, & prædicari in
eius nomine pœnitentiam & remissionem peccatorum. 1. Johann. i. 3. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.* Ex quibus patet, quamvis Christus pro omnibus mortuus sit, tamen non omnes illico vivere per hanc mortem Christi, sed omnes vivere quamprimum respuerint: quamvis in nomine Christi offeratur remissio peccatorum, tamen non omnes promiscuè fieri hujus beneficii participes, sed solos pœnitentes; eâ etiam lege, ut pœnitentia præcedat remissionem; Denique quamvis virtute mortis Christi Deus obligetur ad remittenda peccata, ita tamen ut neque fidelitas neque justitia Dei poscat hanc remissionem cuiquam indulgeri, nisi sub hac conditione, *Si confiteatur peccata sua.* Secundò, idem evincitur ex illis locis quæ antè quam justificati aut Deo reconciliati esse possumus, fidem à nobis prærequirunt, tanquàm instrumentum quo apprehendimus gratiam justificationis, & tanquam conditionem reconciliationis obtinendæ, in ipso Evangelico pacto nobis imperatam. Hujusmodi sunt, Actor. xvi. 31. *Crede in Dominum Jesum Christum & salvus eris.* Johan. vi. 40. *Hæc est voluntas Patris mei, qui misit me, ut omnis qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam.* Johan. xx. 31. *Hæc scripta sunt ut credatis, & ut credentes vitam habeatis in nomine ejus.* Rom. iii. 22. *Justitia Dei per fidem Jesu Christi, in omnes & super omnes qui credunt.* & vers. 25. *Quem proposuit Deus ut esset placamentum per fidem.*
&c.

158 *Dissertatio de morte Christi.* 5 Cap.
&c. Gal. ii. 27. *Scimus quòd non iustificatur
homo nisi per fidem Iesu Christi ; & nos in
Christum Iesum credimus , ut iustificemur ex
fide Christi.* Mitto alia innumera. Ex hisce
abundè liquet , Remissionem peccatorum
& justificationem sive reconciliationem
nostram cum Deo non esse beneficium tale
quod ex ipsa passione Christi absque omni-
bus mediis ad quemvis hominem redundet;
sed eos pro quibus Christus mortuus est, sive
sufficienter sive efficaciter, non posse habere
salutiferum fructum ejusdem mortis sibi
applicatum nisi per fidem præeuntem. Ter-
tiò, hoc etiam colligi potest ex illis dictis
Scripturarum in quibus , morte Christi præ-
suppositâ , nihilominus disertè affirmatur
homines quoslibet sub reatu mortis & irâ
Divinâ jacere tantisper dum verâ fide Me-
diatorem apprehenderint. Huc spectant
illa : Marc. xvi. 16. *Prædicate Evangelium
omni creaturæ. Qui crediderit , servabitur :
qui verò non crediderit ; condemnabitur.* Et
Johan. iii. 36. *Qui incredulus est Filio , non
videbit vitam , sed ira Dei manet super eum.*
Johan. viii. 24. *Si non credideritis quia ego
sum , moriemini in peccatis vestris.* Denique
non obstante quòd Christus pro nobis mor-
tuus est , dixit Apostolus Eph. ii. 3. *Nos o-
mnes nasci filios iræ.* Frustrâ igitur sunt qui
somniaut ipsâ morte Christi omnes homi-
nes absque ullo actu ex parte nostra interve-
niente esse in sinum gratiæ Divinæ & statum
salutis restitutos. Quartò, nè quis dicat præ-
dicta testimonia ad solos non-electos perti-
nere , electos autem omnes ipso merito
mortis Christi stare iustificatos & reconcili-
atos

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 159
atos Deo antequam crediderint, audiantur
in contrarium hæc Scripturarum clara testi-
monia, Ephes. ii. 11, 12, 13. *Mementote vos
quondam fuisse absque Christo, alienos à republ.
Israelis, & extraneos à pactis promissionis,
spem non habentes & Dei expertes in mundo.*
*At nunc in Christo Jesu vos, qui olim eratis
procul, propinqui facti estis per sanguinem
Christi, &c.* Alloquitur eos quos cap. i.
vers. 4. præsumit electos ante facta mundi fun-
damenta; eò usque tamen extraneos à pa-
ctis promissionis & à Deo alienatos mansisse
docet, dum per fidem, quasi manum spi-
ritualem, opes Divinæ gratiæ in Christo
congestas ad se pertraxissent, uti promptum
est colligere ex vers. 7 & 8. hujus secundi
capitis. In eandem sententiam sonant illa
verba ejusdem Apostoli Rom. v. 1. *Iustifi-
cati fide pacem habemus erga Deum per Domi-
num nostrum Iesum Christum.* Mors igitur
Christi in se considerata, donec fides ex par-
te nostra accesserit, hanc aut illam singula-
rem neque in sinum gratiæ reponit. Deni-
que, Apostolus Paulus extra omnem con-
troversiam fuit unus ex electis, non tamen
idecirco aut justificatus aut in statum gratiæ
& salutis restitutus, dum blasphemus man-
sit in Christum & persecutor Ecclesiæ, sed
tum demum, postquam Christum agnosce-
ret, & in Christum totus recumberet. 1 Tim.
i. 16. *Misertus est mei Iesus Christus, ut in me
ostenderet omnem clementiam, ut essem exem-
plo credituris ipsi vitam aternam.* Remissio
igitur peccatorum in Christi sanguine non
anticipat fidem & poenitentiam, nè in ele-
ctis quidem. Hactenus Scripturarum ex-
pre-

160 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
pressis testimoniis pugnavimus; jam rationes aliquot in iisdem Scripturis fundatas attexemus.

Rat. 1.

Quamvis concedamus mortem Christi in ratione causæ meritoriae esse sufficientissimam ad expianda peccata omnium hominum, eosque in statum gratiæ cum Deo restituendos, tamen, non potest actu constituere justificatum & reconciliatum, nisi aliquo modo jungatur, cooptetur & uniatur illi qui per eam justificandus & reconciliandus supponitur. Nam quod Philosophi dicere solent, *Omnis actio est per aliquem contactum*, id etiam valet in hac supernaturali actione, quæ non fit absque contactu aliquo supernaturali. Fide autem tangimus Christum spiritumque fidei eidem jungimur & quasi cooptamur. *Habitat enim Christus in nobis per fidem.* Absque fide igitur sive ante fidem nulla nobis actualis conjunctio cum Christo, ac proinde ex merito mortis ejus nulla remissio peccatorum, nulla justificatio, nulla cum Deo Patre reconciliatio. Doctissimus Calvinus hoc observavit in Rom. viii. 4. *Suam justitiam nullis communicat Christus nisi quos Spiritus sui vinculo sibi conjungit.* Quicquid igitur latet in æterno Dei decreto de justificandis & sibi reconciliandis tandemque salvandis omnibus electis, quicquid in pretioso Christi sanguine sufficientiæ aut efficacæ sit ad homines redimendos & Deo reconciliandos, tamen in effectum actualis reconciliationis minimè exire solet, nisi per fidem prius hominibus jungatur, quia tam meritoria quàm naturalis causa conjungi illi debet in quod

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 161
quod influit & virtutem suam salutiferam
transfundit.

Secundò arguitur à proportionem inter
Adamum autorem mortis & condemnationis Rat. 2.
& Christum autorem vitæ & justificationis.
Sicut igitur Adamus neminem con-
stringit reatu mortis, neminem subdit iræ
Divinæ & condemnationi, nisi fiat quasi
membrum ejus per generationem natura-
lem; ita Christus neminem liberat à morte,
neminem in gratiam Divinam restituit, ju-
stificat & Deo reconciliat, nisi fiat mem-
brum ejus per regenerationem supernatura-
lem. At hoc non fit ante fidem inspiratam
cordibus nostris: Johan. i. 12, 13. *Quotquot
eum excepérunt, dedit eis potestatem ut filii
Dei fierent, nempe iis qui credunt in nomen
ejus: Qui non ex sanguine, &c. sed ex Deo
geniti sunt.* Nemo igitur sive præteritorum
sive electorum ipsa Christi morte stat recon-
ciliatus & justificatus coram Deo, sed tum
demum, cum Christo incorporatur, & per
regenerationem quasi membrum huic Ca-
piti mystico supponitur, justitiam Christi &
pacem apud Deum obtinet.

Si ipso merito mortis Christi omnia pec-
cata hominibus condonata essent antequam Rat. 3.
illi in Christum crederent, atque sic omnes
essent in statum gratiæ & reconciliationis
restituti ipso facto, sequeretur neminem
nasci filium iræ, quod est è diametro con-
trarium verbis Apostoli modò allegatis, ex
Ephes. ii. 3. Porro, cum Christi meritum in
acceptatione Dei habeat efficaciam infini-
tam & æternam, illud etiam incommodi
sequeretur, Peccata hominum priùs remit-
ti

ti quàm committi, priùs expiari quàm perpetrari, si absque ullâ mediâ actione nostrâ, ex solo merito Christi, remissio peccatorum & actualis hominum reconciliatio nasceretur. Sed hoc planè impossibile est. Nam sicuti pharmacum, quod quantum ad infinitam suam efficaciam & virtutem potest lepram sanare, tamen non actu sanat hunc aut illum hominem, nisi jam factum leprosum, & prædictum pharmacum sumentem; ita sanguis Christi, qui sanare potest quemvis hominem, non actu tamen quenquam sanat, purgat aut Deo reconciliat, nisi jam contaminatum peccato, & credentem. Nullo igitur modo audiendi sunt, sive qui omnes homines promiscuè reconciliatos & in statum gratiæ repositos ipsâ Christi passionis philosophantur, sive qui contendunt omnes Electos virtute solâ ejusdem passionis habere omnia sua peccata ab æterno sibi condonata; cum nulla sit condonatio peccatorum nisi commissorum, neq; commissorum ulla ullis speranda nisi credentibus. Optimè & verissimè reverendus ac piæ memoriæ Sarisburiensis, *Futurorum peccatorum facta jam remissio credi non debet. Quanquam enim Deo quidem tanquam jam facta sint quæ ille ut fiant & omni æternitate disposuit, nobis tamen non aliter accipienda sunt, nisi secundum modum illum dispensationis quo ab æterno decreta, & in tempore complenda nobis & in actum perducenda sunt. Hactenus ille. Nobis igitur non est somnianda remissio peccatorum, aut reconciliatio obtenta, nisi secundum modum dispensationis à Deo decretæ, id est, nisi priùs verè poeniteamus & in Mediatorem credamus.*

*In Thom. s.
Dial. v.
cap. 2. p.
212.*

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 163

Tota vis & efficacia meriti ejus quod Rat. 4.
Christus morte sua in bonum humani generis comparavit, quoad effluxum & derivationem in alias personas, pendet à voluntate Patris illud ordinante & acceptante. Quis enim ausit Christi meritum ad se rapere alio modo aut aliâ lege quàm Deus ipse illud hominibus communicandum & eorum nomine acceptilandum ordinavit? Sane si quis hoc facere conetur, frustra fecerit: Nam meritum Christi *tantum bonum est nobis pro quanto acceptabatur à Deo*, ut Scotus hoc nostro sensu haud incommode docuit, l. 3. dist. 19. qu. vinc. pag. 74. At à Deo minimè acceptatum est ut pareret actualement remissionem peccatorum & reconciliationem cuiquam mortalium ante poenitentiam, fidem & infusionem in Christum: Ergò non actu justificat aut Deo reconciliat nisi poenitentes & credentes. Non fuisse autem ita acceptatum ut quenquam reconciliaret ante fidem, patet argumento à Scripturis negativè, hoc modo, Nullum verbum occurrit in Sacris Scripturis ex quo colligi potest, ipsâ vi & efficaciam mortis Christi omnes homines in statum gratiæ promiscuè reponi, aut ullum hominem, siue electum siue non-electum, ante poenitentiam & fidem obtinere virtute sanguinis Christi in cruce fusi remissionem peccatorum aut actualement reconciliationem cum Deo: Ergò temerarium est hoc asserere. Neque est quòd quis rejiciat hujusmodi argumentum ductum ab autoritate Scripturarum negativè: Quia licet in rebus minutoribus, quæ summam salutis nostræ non spe-

164 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
spectant, infirma sit argumentatio, *Hoc non est positum in Scripturis, Ergo falsum est aut illicitum*, tamen in rebus ad salutem factu aut cognitu necessariis, quale est modus impetrandæ remissionis & reconciliaionis cum Deo, optimè sequitur, *Hoc in Scripturis non docetur, Ergo non est à nobis credendum*. Cum ergò Scripturæ nullibi doceant, Christi morte cuiquam singulari personæ remissionem peccatorum aut reconciliationem actualem conferri priusquam poenituerit & in Christum crediderit, sub prætextu amplificandi dignitatem mortis Christi, aut quocunque alio minimè est admittendum. Post firmamenta & argumentorum pondera, Patrum etiam suffragia apponemus, sed paucissima.

Ambrosius, De Fide, ad Gratian. lib. 4. c. 1. *Si non credis, non descendit tibi, non tibi passus est*. Quæ verba hunc sensum habent, Nullum fructum redemptionis ex Christo incarnato & passo pervenire ad hanc aut illam singularem personam, donec credat in Christum. Non enim negare vult Ambrosius Christum descendisse & passum esse pro hominibus, sive illi credant, sive non credant; sed docere vult, utilitatem sive vim salutiferam hujus passionis tum vivificare & reconciliare homines quandò credunt. In hac igitur formula loquendi sequitur notas regulas Jurisconsultorum, qui dicere solent, *Non esse, & esse sed inutiliter esse pro paribus habentur*. Quæ absque effectu comperiuntur, possunt dici *quasi nulla*. Christus igitur pro non credentibus incarnatus & mortuus negatur, quia illorum vitio pro
illis

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 165
illis inutiliter & absque effectu incarnatus
& passus intelligitur. Hoc planè arguit ex
mente Ambrosii, eo solo quod Christus
mortuus est pro credentibus, neminem
collocari in statu reconciliationis & salutis
ante fidem Evangelio adhibitam. Ambro-
sium subsequetur Augustinus, qui sic scri-
bit, in resp. ad artic. sibi falsò impos. resp.
1^a. *Qui hoc seculum sine fide Christi & sine re-*
generationis sacramento pertranseunt, redem-
tionis alieni sunt. Paulò pòst, *Redemptionis*
proprietas penès illos est de quibus princeps hu-
jus mundi missus est foras. Tandem addit,
Passio sive mors Christi habet in se ut omnibus
prosit; sed si non bibitur, non proficit. Quæ
omnia Ambrosianam illam sententiam,
Sinon credis, tibi passus non est, aliis atque
aliis verbis enunciant. Nam illud, *redem-*
tionis alieni sunt, nil aliud innuit quàm mi-
nimè participes esse remissionis peccato-
rum & reconciliationis cum Deo, qui non-
dum crediderunt. Sic etiam *redemptionis pro-*
prietas acquisitum & quasi possessum fru-
ctum redemptionis denotat, eundemque
penès solos credentes & regeneratos esse
declarat. Denique illa Augustini verba, *si non*
bibitur, non proficit, planè evincunt, utili-
tatem ex morte Christi redundantem non
nisi *bibendo*, id est, credendo, ad singula-
res personas derivari. Hæc omnia & singu-
la evertunt illorum sententiam qui statu-
unt, sive omnes homines promiscuè, sive
prædestinatos speciali quasi privilegio, hoc
ipso solo quòd Christus in cruce passus est
pro illis, in statum gratiæ & actualis recon-
ciliationis apud Deum restitui. Tertio in

166 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
loco prodeat Theodoretus, scribens in illa
verba Apostoli, Rom. iii. 25. *Quem pro-*
posuit Deus ut esset propitiatorium per fidem in
sanguine ipsius, &c. Dominus Christus, in-
quit, *propitiatorium est, & suo sanguine no-*
stram salutem procuravit, solam à nobis fidem
exigens, Ex quibus verbis colligimus, Chri-
stum cum morte meritisque suis omnibus
sic constitutum esse causam universalem re-
demtionis, reconciliationis & salutis no-
stræ, ut priusquam fructus redemtionis &
salutis hujus per Christum procuratæ à quo-
quam participetur, oporteat, hanc causam
universalem ad singulos specialiter appli-
cari. Jam verò ut fiat hæc fructuosa applica-
tio, quod benè monuit Theodoretus, Deus
à nobis fidem exigit. Dum igitur abest fi-
des, Christi mors in se considerata nemini
confert statum actualis reconciliationis,
gratiæ & salutis. Cærilus etiam in eadem
sententia est constitutus, qui lib. 2. cap. 74.
explicans illa verba Servatoris nostri, Johan.
iii. 36. *Qui credit in Filium habet vitam æter-*
nam; qui autem incredulus est Filio, non vi-
debit vitam, sic colligit, *Vivificat igitur Chri-*
stus credentes in se, quia cum secundum natu-
ram vita sit, habitat in omnibus fidelibus per
fidem Utcunque ergò Christus sit ipsa vita,
tamen non vivificat nisi credentes, quod
optimâ & validissimâ ratione confirmavit
Cyrillus, nimirum, quia non habitat in ho-
minibus nisi credentibus. Quasi dixisset,
Fons vitæ non actu vivificat nisi sibi conjun-
ctos, conjuncti autem habentur soli fideles.
Malè igitur arguunt, qui sive à morte sive
ab ipsa vita Christi colligunt aut omnes aut
ullos

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 167
ullos homines in statu vitæ, gratiæ & salutis constitutos priusquam hoc vinculo fidei Christo uniantur. Ultimò proferunt testimonium venerabilis Bedæ expressissimum, quod habetur in Commentariis ejus supra 2. Cor. v. *Per fidem mundus reconciliatur Deo, cum credit in Christum, qui missus est à Deo.* Dixerat Apostolus *Deum in Christo mundum reconciliasse sibi*, id est, Christum ex Dei ordinatione illud *ἀντες* Patri dependisse quo effectum est ut Deus non à nobis exposcat satisfactionem pro peccatis nostris antequam nobiscum redeat in gratiam, sed hoc solo contentus, paratus sit quemlibet in gratiam recipere. Si adhuc quæras nunquid soluto hoc pretio ipso facto solutionis universi homines statim reconcilientur, respondet Beda, Minimè illud quidem; sed unusquisque tum *reconciliatur Deo, cum ipse credit in Christum, qui missus est à Deo.* Eandem habent mentem & illa verba ejusdem auctoris in Luc. xv. *Tum unicuique nostrum occiditur Christus, cum credit occisum. Occisus fuit ab origine mundi in acceptatione Divinâ; occisus etiam, adveniente plenitudine temporis, in ipsa cruce; tibi tamen ac mihi, id est, unicuique homini singulari, tum occisus, cum credit in occisum.* Quod perinde est ac si dixisset, Occisi sive mortui Christi beneficium tum ad nos pertinere cum incipimus in eum credere. Ab orthodoxa ergò antiquitate desciverunt, qui statuunt ipsâ passione Christi omnes homines in statum gratiæ repositos: nec minùs illi qui docent ipsos prædestinatos in hac morte Christi consecutos remissionem peccatorum suorum,
live

168 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
sive justificationem & reconciliationem
cum Deo, ab æterno: cum hæc justificatio
sive actualis reconciliatio (ut verè & scitè
Bernardus) *tam absque consensu non potest esse
recipientis quàm absque gratiâ dantis.* Atque
sic accepistis sententiam nostram confirma-
tam, atque enervatam. Jam quæ objici pos-
sunt ab adversariis, in medium afferantur,
& paucis dissipentur.

Pro sententia Huberiana, quæ ponit om-
nes homines, hoc ipso quòd Christus pro
hominibus mortuus est, in statum gratiæ &
salutis esse restitutos hujusmodi argumenta
afferuntur.

Christi mors aut sufficiens fuit *ἀρτιος* ad
dispungenda peccata humani generis, om-
nèsque homines in statum gratiæ & recon-
ciliationis reponendis, aut insufficiens. Si
statuatur insufficiens, gratiam Divinam ex-
tenuamus, & meritum Christi indignè con-
culcamus. Si agnoscatur sufficiens, tum po-
sitâ causâ sufficienti in actu, nihil aliud re-
quiritur ad effectum inducendum. Ex ipso
igitur actu Christi seipsum Deo offerentis
statim sequatur universalis liberatio om-
nium hominum à reatu peccatorum suo-
rum, & universalis reconciliatio sive re-
ceptio omnium hominum in gratiam Di-
vinam.

Agnoscamus plenissimum lutri sufficien-
tiam, imò infinitam ejusdem superabun-
dantiam: sed respondemus, Hoc meritum
Christi in se solo consideratum operari qui-
dem sufficienter, ut causam salutis humanæ
universalem; universalis autem causa non
producit effectus in singularibus ante singu-
la-

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 169

larem applicationem. Ipsa igitur morte Christi instituta est causa universalis sufficientissima, ex qua (ut loquitur Aquinas) possent quaecunque quorumcunque peccata expiari; sed priusquam hæc causa vim suam exserat expiatoriam ad liberationem & reconciliationem singulorum, oportet eam applicari singulis per fidem. Quod ipse Apostolus perspicue docuit Rom. iii. 25. *Ὁς περιέθετο ὁ Θεὸς ἰλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τοῖς αὐτοῦ αἵματι*, &c. Quamvis ergo hæc mors Christi sit sufficiens satisfactio pro peccatis humani generis, cum tamen per modum remedii nos purget à peccatis, est unicuique prius applicanda quam possit effectum reconciliationis & sanitatis producere: Applicatio autem non fit nisi per fidem.

Part. 3.
qu. 49.
art. 10.
& qu.
disp. De
grat.
Chr.
art. 7.

Si post acceptatum *λύτρον* sufficiens Deus non recipiat omnes in gratiam, Christo injurius esset, quia non gratificatur hominibus quod Christus moriendo pro illis meruit: cum hominibus etiam injustè ageret, quia eos peccatis, quasi debitis, constrictos adhuc tenet, quorum omnia debita Christus suo sanguine dispunxit.

Obj. 2.

Neutri infertur injuria. Non Christo, quia ipse noluit satisfactionem à se præstitam pro peccatis humani generis valere ad actualem reconciliationem hominum singularium, nisi interveniente fide eorundem, ut supra probatum est. Esset igitur Christo contumeliosum, si in societatem & participationem actualem hujus gratiæ quilibet admitteretur nondum credens in Autorem salutis & Redemptorem nostrum Jesum Christum. Neque hominibus infertur injuria, eò quòd non re-

Solut.

H

icipiantur

170 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
cipiantur illico in favorem Dei propter ipsum actum Christi morientis, quia hoc neque debitum fuit hominibus neque promissum. Non possumus enim ex morte Christi vindicare nobis ullum beneficium contra aut præter ordinem ac pactum à Deo Christoque constitutum nobisque in Evangelio patefactum. Est autem hic ordo stabilitus, hæc conditio expressè posita in Evangelio, quòd reconciliationis gratia & beneficium vitæ æternæ ad peccatores ex morte Christi redundaret, si crederent; sin minùs, manerent obstricti peccatis, & perirent in sua infidelitate: *Qui credit in Filium, habet vitam æternam; qui verò non obtemperat Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum,* Johan. iii. 36.

Obj. 3. v

Non fuit major vis in peccato Adami ad constringendos omnes homines reatu æternæ mortis, quàm in morte ac merito Christi ad omnes expiandos, Deo reconciliandos, & in statum gratiæ ac salutis revocandos; Sic ipse actus Adami peccatis constrinxit omnes homines reatu, atque iræ Divinæ subjecit: Ergò ipse actus Christi morientis debet omnes à morte liberare, Deo reconciliare, atque in statum gratiæ & salutis reponere.

In hoc argumento involvitur falsa suppositio. In majore enim propositione quasi pro concessio sumitur. Efficaciam sive virtutem causæ alicujus majorem semper aut minorem æstimandam prout ad plura aut pauciora subjecta sese extendat: quod falsissimum est. Æstimanda enim est causæ efficacia sive excellentia ex natura ipsa & excellentia effectuum

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 171

etorum potius quàm ex multitudine. Exempli causâ; majoris virtutis atque excellentiæ argumentum est, si quis uni homini cæco oculos restituat, quàm si mille hominibus oculos effodiat; si unicum mutilatum & morbidum sanet, quàm si mille homines sanos & integros mutilet, aut veneno inficiat; uno verbo, si unum hominem ad vitam revocet, quàm si mille neci dederit. Pari ratione fortior & efficacior est vis Christi morte suâ vel unum hominem servantis, quàm Adami peccato suo totum humanum genus perdentis. Ad Minorem etiam responderi potest, ipsum actum Adami peccantis non constringere ullum hominem reatu mortis, aut obnoxium reddere iræ Divinæ, nisi exinde quoddam ab Adamo peccante per generationem naturalem propagetur: atque ad eundem planè modum actus Christi morientis non eripit ullum hominem è statu mortis, neque ab ira Divina liberat, nisi in quantum à Christo per regenerationem supernaturalem derivetur. Utrobique igitur par conditio, si instituatursi juxta comparatio. Omnes ab Adamo generati naturaliter gratiam Dei ac vitam perdiderunt: Omnes à Christo regenerati supernaturaliter gratiam Dei ac vitam recuperant. Nullus vitio Adami peccantis morti aut iræ Divinæ subjicitur, nisi ab eo traxerit originem naturalem: Nullus merito Christi morientis à morte aut ira Divina eximitur, nisi ab eo traxerit cœlestem nativitatem. Prudenter & doctè hoc ab Aquinate explicatur, Contra Gentil. lib. 4. cap. 55. ubi hæc habet, *Effectus peccati primi parentis pervenit ad unamquemque per*

172 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
carnis originem: sic effectus mortis Christi per-
tingit ad unumquemque per spiritualem regene-
rationem. Quærat per Christi Spiritum rege-
nerari, qui cupit Christi meritum in se operari.
Si quis adhuc urgeat, Ab Adamo propagari,
unde ira consequitur & mortis reatus, est
hominibus universis commune; cur per
Christum regenerari, unde dependet recon-
ciliatio & salus nostra, non eodem modo
omnibus commune statuitur? Nihil aliud
est quod respondeam quàm, Deum ipsum
noluisse ea quæ per modum gratiæ ad homi-
nes fluunt, itâ esse communia omnibus at-
que sunt ea quæ per modum naturæ ad ho-
mines derivantur. Voluit gratiam suam di-
scernere homines ab hominibus ac proinde
noluit eam ex æquo communem facere om-
nibus hominibus. Notavit hoc Augustinus,
De Prædest. Sanctor. cap. 5. quem per otium
inspicite. Nemo igitur contra Deum obmur-
muret, quòd specialis gratiæ operatione quo-
dam regeneret, & per fidem in Christum in-
ferat; nemo quærit cur illum potius quàm
hunc liberat: quia ad obstruenda ora quorum
cunque sufficit hic illud responsum ipsius
Dei, Matth. xx. 15. *Licet mihi de meo facere*
quod volo, &c. illud Apostoli, Rom. ix. 18.
Miseretur cujus vult. Videte etiam Augusti-
num, De bono persever. c. 8. Quamvis igitur
quantum ad sufficientiam mors Christi æqua-
liter se habeat ad omnes, tamen quantum ad
efficaciam ex Divina electione pendet, quòd
effectus meritorum Christi quibusdam mi-
sericorditer applicentur, dum propriâ suâ in-
fidelitate impediante aliis non applicentur.
Hactenus responsum est illis qui pugnant
pro

Cap. 5. *Dissertatio de morte. Christi.* 173

pro universali eadēque actuali omnium & singulorum hominum reconciliatione: Jam audiamus quid ab illis afferri possit qui electos ipsos efficaciam mortis Christi ab æterno justificatos & Deo reconciliatos statuunt.

Qui statuunt Deum ipsis electis ante finem illorum & poenitentiam placabilem solummodo & reconciliabilem, non autem actu reconciliatum & placatum, illi videntur in Deo ponere actus & potentias, & admittere Deum posse esse quod non est: At Deus est purus actus & prorsus immutabilis; Impossibile est igitur illum nunc esse quod ante non fuit: Si ergo reconciliatus est Petro aut Paulo postquam illi poenitere & credere cognoscuntur, fuit utique illis reconciliatus ab æterno. Secum enim videri posset dari in Deo, qui purissimus est actus, & usquequaque simplicissimus, mutatio aliqua est variatio; Quod tamen à Natura Divina omnimodæ mutabilitatis experte alienissimum esse nemo sanus non fatebitur: maxime cum non solum rectæ rationis dictatis consonum saniorisque Philosophiæ placitis consentaneum esse videatur, quæ docet, quod idem quā idem semper facit idem, hoc est, idem eodem modo se habens eundem semper producit effectum; verum etiam non paucis, iisque disertissimis sacræ Scripturæ locis confirmari ac stabiliri possit; illo utiq; testimonio ex Prophetia Malachiae c. 13. v. 6. *Ego enim Dominus non mutor* secundum Junium, *Ego Iehovah non mutor*, item Numerorum c. 23. 19. *Non est Deus quasi homo, ut mentiatur: nec filius hominis, ut mutetur.* Quibus consimilis planè locus

174 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*
 suffragatur ex Epist. sancti Apostoli Jacobi,
 c. I. v. 17. *Omnis donatio bona, & omne per-*
fectum munus est superne descendens à Patre lu-
minum *πάρ ὃ ἡ ἐν τοῖς πνεύματι ἡ τοῦ πατρὸς ἀποκάλυψις*
μὴ; *apud quem non est transmutatio, aut con-*
versionis obumbratio: tantum abest ut in Deo
 sit mutatio quævis, ut in eo ne minime qui-
 dem sit conversionis obumbratio. Quod si de
 Deo affirmari possit, quod modò placabilis
 sit modò placatus, modo reconciliabilis tan-
 tum, modò reconciliatus dubitari sanè, nec
 immeritò potest an Deus semper sui similis
 existat, atque eodem plane modò semper se
 habeat. Placabilitas enim præviam quandam
 tantum dispositionem & ad futuram placati-
 onem inclinationem, innuere videtur ut &
 reconciliabilitas, facilitatem & propensio-
 nem in Deo ad reconciliationem, quæ ho-
 minibus demum credentibus ex potentia in
 actum elicitur.

Solut.

Deum esse reconciliabilem huic aut illi
 electo ante fidem & poenitentiam ejus, &
 esse actu reconciliatum eidem post fidem &
 poenitentiam ejusdem non magis arguit in
 Deo mutationem ab actu ad potentiam,
 quàm hunc hominem minimè esse justifica-
 tum donec credat, & esse actu à Deo justi-
 ficatum postquam credat, arguat eandem in
 Deo mutabilitatem; aut hujus peccata esse
 remissibilia, & esse post poenitentiam actu à
 Deo remissa probet essentiae aut voluntatis
 Divinae mutationem temporalem à potentia
 ad actum. Nemo autem rectè dixerit, ex
 eo quod Paulus nunc justificatus est in Chri-
 stum credens, qui minimè fuit justificatus
 dum fuit in Christum blasphemus, Deum
 ipsum

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 175

ipsum subire aliquam mutationem; ergò neque ex eo quòd modò reconciliabilis Deo, modo actu reconciliatus statuitur: cùm esse justificatum, & esse Deo reconciliatum, aut planè eadem sunt, aut saltem inseparabiliter connexa. Sed ut hunc scrupulum magis apertè eximamus, sciendum est, Utcunque nulum absolutum potest de novo advenire Deo sine ejus mutatione, tamen infinitas relativas denominationes posse de novo & secundùm differentiam temporis de Deo aliquando prædicari, aliquando non prædicari, Divinâ essentia & voluntate inter ea manente absq; omni umbrâ mutationis. Quæ enim mutabiliter & temporaliter de Deo affirmantur, non sic affirmantur propter mutationem aliquam Deo advenientem, sed secundùm mutationē creaturæ advenientem, Verbi causâ.

Adamus est à Deo creabilis verè dici potuit, quando verè dici non potuit; *Adamus est à Deo creatus*. Pari ratione, *Adamus est à Deo justificabilis*, vel *Adamus est Deo reconciliabilis*, potuit dici ante pœnitentiam ejus actua-lem; at, *Adamus est actu justificatus & Deo reconciliatus*, non potuit. Neque tamen in Deo ponimus actus & potentias, aut mutabilitatem qualemcunque; quia hæc prædicantur de Deo diversimodè, non per mutationem sui in seipso, sed per mutationem creaturæ quæ est ab ipso. Nam, ut doctè Albertus, *in illis quæ agunt per essentiam agens uno modo se habet: & non dicitur agens nunc. & non prius, nisi quia a-*

*Tract. 4.
qm. 21. de
Immu.
ab. Dei.*

tenus actum nunc est, & non prius. Neque in ipsa Dei voluntate cogitamus novum aut temporaneum actum, quando ponimus fide adveniente illum fieri actu reconciliatum huic

176 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*

aut illi homini, cui ante fidem fuit tantum reconciliabilis: quia Deus non tunc incipit velle ut hic credens sit ei actualiter reconciliatus, qui fuit ante conceptam fidem reconciliabilis, sed ab omni æternitate voluit ut hoc ipso momento & credens esset & actu reconciliatus. In volente igitur non sunt mutationes succedaneæ, sed in voluto, eademque secundum unam, æternam ac constantissimam Dei voluntatem.

Obj. 2. Deus est illi actu reconciliatus, quem actu diligit, At diligit omnes electos ab æterno: Ergo ab æterno est illis actu reconciliatus: Ergo illi sunt etiam actu reconciliati & iustificati ab æterno.

Solut. Distinguendum est cum Aquinate. Deus enim dicitur diligere dupliciter; *secundum propositum communicandi bonitatem suam, & secundum ipsum actum communicationis*, In 3^m. Sent. dist. 19. Amor ille secundum æternum propositum, quem Theologi appellant *amorem æternæ benevolentiae*, non facit ut qui hunc in modum ametur, actu iustificatus aut actu reconciliatus à Deo habeatur, sed ut inter infallibiliter iustificandos & reconciliandos censeatur. Est igitur diversa ratio illorum vocabulorum quæ actus in Deo immanentes, & quæ actus à Deo ad nos transientes denotant. Priora, qualia sunt Dilectio, Electio, Prædestinatio, sunt æterni & interni actus ipsius Dei; atque ab illis homines dicuntur *Dilecti, Electi, Prædestinati*; propter arcanum beneplacitum Divinæ voluntatis in seipso conceptum & absconditum. Posteriora, qualia sunt Vocatio; Justificatio, Reconciliatio, Glorificatio,

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 177^m

tio, sunt actus externi ad creaturam existentem terminati, & in eam quasi recepti; atque ab illis nemo propriè dicitur *Vocatus, Iustificatus, Reconciliatus, Glorificatus*, ex solo illo arcano & æterno Divinæ voluntatis proposito, sed ex pacta executione ejusdem propositi, & producto effectu in hominibus. Fatemur ergò in Deo voluntatem æternam justificandi & sibi reconciliandi omnes electos: negamus tamen eos ab æterno justificados aut reconciliatos dici oportere: Sicut agnoscimus fuisse in Deo æternam voluntatem creandi mundum, & tamen negamus mundum fuisse ab æterno creatum. Quod Zanch. dixit de remissione actuali peccatorum, id nos dicimus de actuali reconciliatione electorum: *Est quidem illa certissima in destinatione Divina ab æterno, at actu non datur ex parte Dei, neque actu recipitur ex parte hominis*, donec resipiscat & credat. Thomson. Diatr. Pag. 96.

Ipsa efficacia mediolorum in quibusdam *Obj. 3.* hominibus potius quàm in aliis non ex discrimine liberi arbitrii oritur, sed exinde quòd Deus est reconciliatus electis omnibus in Christo ante jacta mundi fundamenta, aliis haud reconciliatus: Non igitur negare debemus electos omnes esse Deo actualiter reconciliatos ante conversionem suam ac fidem, quandoquidem ipsa dispensatio tam efficaciam mediolorum ad producendam in illis fidem & pœnitentiam ex æterna illa & antecedanea eorundem reconciliatione traxit suam originem.

Efficacitatem infallibilem mediolorum ad salutem ordinatorum non ab humana vo-

178 *Dissertatio de morte Christi, Cap. 5.*
luntate pendere, sed ex æterno & speciali
quodam Dei erga electos suos amore, lu-
benter confitemur. At hunc amorem nil
aliud esse dicimus quatenus respicit homi-
nes adhuc infideles & inconversos, quàm
gratuitum propositum providendi iisdem
quo in futurum convertantur, justificentur,
Deo reconcilientur & ad æternam vitam in-
fallibiliter perducantur. Æquè malè igitur
ab hoc amore æterno infertur æterna justifi-
catio, & æterna reconciliatio electorum,
atque æterna glorificatio eorundem, cum
colligere inde solummodo oporteat certam
& infallibilem eorundem justificationem,
reconciliationem & glorificationem: quæ
certitudo sive infallibilis efficacia mediorum
ad salutem tendentium ex prædicto amore
Dei, non ex virtute liberi arbitrii nascitur.
Hunc amorem æternam, unde pendet cer-
titudo conversionis & reconciliationis in
tempore producendæ, si lubet alicui vocare
actualem reconciliationem, eo quòd ipse
Deus *vocet ea quæ non sunt tanquam sint*,
Rom. iv. 17. nihil impedo. modò simul
fateatur se rei faciendæ propositum rei factæ
nomine indigitare; Quia *in Dei prædestina-
tione fixum erat quod suo tempore futurum erat*,
ut loquitur Augustinus, De Civit. Dei, lib.
12. cap. 16.

Proferri etiam possunt ex Scripturis loca
nonnulla quæ videntur quoad electos actua-
lem cum Deo reconciliationem, eamque
æternam, asserere, ante fidem & pœniten-
tiam eorundem.

Ephes. i. 4. Deus dicitur *eos elegisse ante
mundi constitutionem*, & versu 6. *acceptos ha-
buisse*

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 179
buisset in dilecto suo Filio: Fuerunt igitur electi, & jam actu iustificati & reconciliati ab æterno: utque reconciliatio illorum ex parte Dei post fidem Evangelio adhibitam facta est, sed potius incoepit manifestari & revelari quod factum fuit ante jacta mundi fundamenta.

Aliud est eligere aliquem ad vitam ante *Reps.*
constitutionem mundi, aliud actu iustificare & reconciliare eundem sibi ante constitutionem mundi. Electio dicit in Deo æternam voluntatem iustificandi, reconciliandi & salvandi personam electam, sed iustificandi, reconciliandi & salvandi suo tempore per fidem. Ipsa igitur actualis iustificatio, reconciliatio, sanctificatio, hominis electi fuit ab æterna electione, sed non est eidem coæterna. Facile est hoc colligere ex toto discursu Paulino in illo primo capite ad Ephesios. Affirmat *nos electos ante jacta mundi fundamenta*, vers. 4. sed non dicit proinde nos sanctificatos ante jacta mundi fundamenta, sed, *electos ut essemus sancti & inculpati coram eo per charitatem*. Neque virtute æternæ electionis docet nos ab æterno fuisse iustificatos aut reconciliatos, sed *in pleni temporis dispensatione, postquam patefacto Evangelio fidem adhibuimus*, vers. 9, 10. &c. Neque obstat illud, *Acceptos nos habuit dilectus suo filio*: Nam Græcum verbum *ὑποδεξαται* potius ad præsentem statum electorum jam regeneratorum quàm ad æternum Dei propositum referri videtur. Unde Beza vertit, *gratis efficit sibi gratos*, nempe gratis nunc iustificavit & in statum actualis reconciliationis admisit ipsos credentes. Quod si quis illam *acceptationem* de æterno Dei amore in-

interpretetur, quo electos nondum natos complectitur, acceptatio illa propositum communicandi bonitatem suam, non ipsum actum communicationis denotabit, ut ex Aquinate suprâ responsum est. Beza etiam in Commentariis suis ad vers. 5. rectè observavit. *Electos suo tempore sapientiam, iustitiam, sanctificationem, redemptionem gratis per fidem adipisci*: non igitur ab æterno iustificati sanctificati aut reconciliati, quamvis electi & prædestinati ab æterno, Sed nemo clariùs hoc docuit quàm ipse Apostolus, qui eos ipsos quos dixit *electos ante iacta mundi fundamenta*, tamen *naturâ fuisse filios iræ* demonstrat, Ephes. ii. 3. 8. ac diu mansisse *absque Christo, alienos à Repub. Israelis, & extraneos à pactis promissionis, spem non habentes, Dei expertes in mundo*: Tunc verò *in Christo Iesu* eos qui olim erant *procul propinquos factos fuisse* cum per sanguinem Christi fide apprehensi Deo reconciliati essent, vers. 12, 13, &c. Si igitur Paulo fidem adhibemus, utcunque electio & prædestinatio hominum sit ab æterno Dei amore, æterna tamen iustificatio & reconciliatio eorundem non manifestari aut revelari dicenda est quando credunt in Christum, sed tum primum fieri & constitui.

2. Tim. i. 9, 10. Dicit Apostolus, *electis datam fuisse gratiam in Christo Iesu ante tempora seculorum; patefactam autem fuisse eandem gratiam per adventum Servatoris nostri Iesu Christi*: At Deus illis videtur planè reconciliatus ante tempora seculorum quibus dedit gratiam in Christo ante tempora seculorum.

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 181

Propter firmitatem & immobilitatem Divini propositi illa gratia dicitur ante tempora seculorum data electis quæ ante tempora seculorum fuit illis destinata: In hoc igitur loco *æterna datio* est æterna præparatio gratiæ electis suo tempore infallibiliter dandæ. Sic Augustinus, *Apostolus datam dixit gratiam, quando nec erant adhuc quibus daretur, quoniam in dispositione ac prædestinatione Dei jam factum erat quod suo tempore futurum erat*, De doctr. Christi. lib. 3, cap. 34. Sic Junius in hæc ipsa verba, *Datam esse dicit ab æterno gratiam, ad quam ab æterno fuimus prædestinati*. Nec aliter ea exposuit Calvinus; *Donatio hæc inquit, gratiæ cujus meminit Apostolus, nihil aliud est quàm prædestinatio quâ sumus adoptati in Dei filios*. Paulò post, *Dedit, quod nullo merito provocatus nondum natis assignavit, ac in thesauris suis repositum habuit, donec re ipsa patefaceret nihil se frustra statuere*. Rectè ergò hinc deducamus gratiam justificationis, reconciliationis & salutis fuisse actu æterno assignatam electis omnibus, & quasi repositam & reservatam illis in thesauro Divini amoris; sed fuisse actu in eos collatam ante fidem & conversionem eorundem non rectè deducitur. Ipsa justificatio & reconciliatio electorum non dicitur tum patefacta & manifestata quando credunt in Christum, sed tum donata & constituta. Quod verò tum revelatum & manifestatum dicitur, est illud æternum beneplacitum sive propositum Dei de servandis electis; quod innotescit nobis postquàm Spiritu & fide donati justificationem & reconciliationem cum Deo sumus consequuti.

Sunt

182 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 5.*

Sunt quædam alia loca quæ afferuntur ut probent reconciliationem nostram cum Deo non tum fieri cum per fidem amplectimur Mediatorem, sed electos omnes fuisse Deo ab æterno reconciliatos. Hujusmodi sunt, Rom. v. 10. *Cum inimici eramus, reconciliati sumus Deo per mortem filii sui.* Item, Ephes. ii. 4, 5. *Propter multam charitatem quæ dilexit nos, etiam cum mortui eramus in peccatis, unâ vivificavit nos cum Christo.* Denique Coloss. i. 21, 22. *Vos, cum eratis alienati & inimici mente in operibus malis nunc sanè reconciliavit in corpore carnis suæ per mortem, &c.* Ex hisce locis apparet reconciliationem non consequi actum fidei, sed Deum esse reconciliatum suis etiam tum cum illi increduli & inimici existant Deo. Non enim argumentum est Dei placabilis & reconciliabilis, sed placati & actu reconciliati, quando homines dignantur talibus beneficiis.

Resp.

Si per *reconciliationem* nil aliud denotetur, quàm inclinatio & propensio Divinæ voluntatis ad remissionem indulgentiam, & pacem ineundam cum omnibus qui fide amplexuri sunt redemptorem, fateimur Deum stare reconciliatum toti humano generi virtute mortis Christi, etiam cum nos illi manemus inimici. Sed in hoc (ut dictum est supra) gradus potius situs est ad actualem & personalem nostram reconciliationem, quàm ipsa actualis singularium personarum reconciliatio. Porro si per *reconciliationem* intelligamus æternam Dei electionem, juxta quam decrevit certas quasdam personas in tempore vocare, justificare, reconcilia-

re

Cap. 5. *Dissertatio de morte Christi.* 183

re sibi & servare, non inficias eo Deum hoc sensu dici posse benevolum omnibus electis, etiam tum cum in impietate sua & infidelitate versantur. Sed hæc benevolentia quæ præcedit fidem cordibus electorum inspiratam, continet solummodò propositum in-eandæ pacis cum illis, non confert illis statum obtentæ pacis & actualis reconciliationis. Hisce præmissis respondeo, in omnibus illis locis sermonem esse aut de gradu illo ad reconciliationem personalem, aut de electis credentibus & in statu actualis reconciliationis non nisi fide interveniente constitutis; Nostram igitur sententiam confirmant potius oppositum. Nam quod dicitur, Rom. v. 10. *Cum inimici eramus, reconciliati fuimus Deo per mortem Filii, &c.* alium sensum non habet quàm, Homines ex statu inimicitiarum transferri in statum reconciliationis actualis cum Deo per mortem Christi, simulac in Christum crediderint. Id inde liquet quòd Apostolus vers. 1. hujus capitis hanc *pacem* sive reconciliationem cum Deo ad eos solos restringit qui sunt *per fidem justificati* versu etiam 11. loquitur de eadem actuali reconciliatione tantquam de novo constituta, *Nunc*, inquit, *reconciliationem assequeuti sumus*, id est, Nunc postquam in Christum credidimus. Alterum locum quod attinet, Ephes. ii. 4, 5. verissimum est, *Deum nos mortuos vivificasse cum Christo*: sed sicut non vivificavit actualiter nisi fide prius inspiratâ, ita nec reconciliavit. *Deo enim reconciliari* est à reatu mortis liberari, collocari in statu vitæ spiritualis, & donari hæreditario jure ad vitam æternam: quæ

184 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 9.*
quæ electis minimè competunt ex eo solo
quòd electi, sed tum demum cùm efficaciter
vocati & ad Deum conversi fuerint. Docuit
hoc ipse Apostolus versu 8. *Gratiâ estis ser-*
vati per fidem: idque non ex vobis: Dei do-
num est. Ultimus locus ex Coloss. i. 21, 22.
desumptus diserte sententiam nostram confir-
mat; scilicet nec ipso actu æterno Dei præ-
destinantis, nec ipso merito Christi pro ele-
ctis suis morientis, homines evadere statim
justificatos, & Deo reconciliatos. Quid
enim aliud præ se ferunt hæc verba, *Quon-*
dâ ab alienatis nunc sanè reconciliavit, quàm
nos tum demum per sanguinem Christi obti-
nere remissionem peccatorum & reconcilia-
tionem actualem cum Deo, cùm per fidem
Christo insiti in actualem participationem &
possessionem meritorum & justitiæ ejus ad-
mittimur? Plura ad hujus thesæos explicati-
onem congerere non est necesse. Ex eis quæ
dicta sunt satis constare potest, eos univer-
salem vim mortis Christi extra justos suos
limites extendere, qui ipso facto Christi mo-
rientis omnes mortales promiscuè in statum
gratiæ repositos arbitrantur; nec minùs il-
los qui omnes prædestinatos propter meri-
tum Christi, etiam ante fidem adhibitam
Evangelio, ab æterno justificatos & actu re-
conciliatos Deo defendunt.

CAP. VI.

Thesis ultima proponitur & confirmatur.

UNIVERSALEM mortis Christi virtutem &
efficaciam tribus thesibus explicatam
vobis exhibuimus. In prima demonstra-
tum

9. *Cap. 6. Dissertatio de morte Christi. 183*
tū est, Hanc Christi mortem à Deo constitutam; atque humano generi propositam, tanquam universale remedium omnibus & singulis hominibus applicabile. In secunda exposuimus quo sensu Christus pro omnibus mortuus dicatur, sive quo sensu Christi mors universalis causa salutis in bonum totius humani generis stabilita agnoscatur: Nempe, non (ut quidam volunt) ratione nudæ sufficientiæ sive intrinseci valoris, quo respectu mors Christi, vel sanguis Filii Dei, est pretium hominibus angelisque omnibus ac singulis redimendis plusquam sufficiens; sed ratione foederis Evangelici hæc Christi morte ac sanguine stabiliti & confirmati, juxta cujus foederis tenorem omnibus & singulis hominibus accrevit jus sub fidei conditione vendicandi sibi remissionem peccatorum & vitam æternam. Hisce duabus thesibus subjunximus tertiam, quâ ostensum est, Possit hæc universali virtute mortis Christi, atque hoc universali foedere Evangelico ad quemlibet hominem spectante, tamen hanc vel illam singularem personam habere quidem solo beneficio hujus mortis Deus obligatum ad pacem cum illo ineundam, vitamque illi donandam, si crediderit; non autem habere actuale justificationem aut reconciliationem, sive actuale statum gratiæ & salutis, antequam credat. Jam restat quarta & ultima thesis, quæ inserviat potissimum eximendo cuidam scrupulo ex animis eorum qui hanc universalem quam defendimus mortis Christi efficaciam amplius extendunt quam rei veritas patietur. Sunt enim nonnulli, qui ex eo quod mors Christi, sensu
præ-

186 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
prædicto, humano generi, sibi omnibus & singulis hominibus, impenſa affirmatur, ſtatim inferunt, Divinæ juſtitiae & bonitati illud jam incumbere, ut omnibus, pro quibus Chriſtum ſic in mortem dedit, adminiſtret media ad fidem ingenerandam neceſſaria. Quia autem luci meridianâ clariùs liquet, Ethnicis & Paganis, quibus nunquam affulſit lux Evangelii, non eſſe data media quæ immediatè ſufficiant ad fidem in iis producendam, eo confugiunt ut dicant etiam talibus dari ſemper media ſufficientia, quibus mediatè & quaſi per gradus ad fidem Chriſti duci potuiſſent, ſi iſtis bene uſi fuiſſent. Si quis autem quærat quæ ſint illa gratiæ media, quæ omnibus proſtare, omnèſque ad fidem Chriſti ſufficienter ducere potuiſſent, Naturam Gratiae nomine obvolutam nobis obtrudunt. Dicunt enim reliquias quaſdam vitæ ſpiritualis omnibus hominibus ineſſe, ſcilicet in intellectu aliquam Dei cognitionem, in affectu ad bonum cognitum aliquod deſiderium, quibus donis naturalibus ſi homo rectè utatur, Deum illum majori gratiâ cumulaturum, & fide ſalutiſerâ donaturum. Videtur Aquinas in hanc ſententiam propendere, Quæſt. 14. De veritate, art. 11. Reſp. ad 1^m. Ubi ſcribit hunc in modum. *Si quis in ſylvis enutritus dictum rationis naturalis ſequeretur in appetitu boni & fuga mali, certiffimè tenendum eſt quod ei Deus vel per internam inſpirationem revelaret ea quæ ad credendum ſunt neceſſaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad eum dirigeret.* Eò igitur redit horum ſententia, ut exiſtiment Deum efficaciâ & merito mortis Chriſti jam quaſi ſtatutâ

Cap. 6. Dissertatio de morte Christi. 187

tutà lege adstrictum esse ut media sufficientia omnibus suppeditet quibus ad Christum ducantur si voluerint; ita ut ex parte Dei nihil desideretur quò minùs ad fidem & fructuosam participationem mortis Christi perveniant, Ad hujus difficultatis enodationem hanc thesin explicandam & confirmandam suscepimus.

Positâ Christi morte omnibus hominibus applicabili sub conditione fidei, stat cum bonitate & justitiâ Divinâ suppeditare vel negare, sive nationibus sive singularibus hominibus, media applicationis, idque pro beneplacito voluntatis suæ, non pro disparitate voluntatum humanarum. Paucula præmittam, dein ad thesin confirmandam accedam. Primò igitur observandum est, in contraria sententia constitutos putare *Deum quasi fixo decreto ac statutà lege obligatum ut benè utentibus talento naturæ impertiat talentum gratiæ.* Secundo, præsumunt *quemlibet hominem Paganum, etiam in umbra mortis sedentem, posse pro libertate voluntatis suæ benè aut malè uti hoc talento naturali.* Tertiò, ab hoc discrimine rectè aut secùs utentium donis naturalibus, causam reddere conantur cur Deus quosdam dignetur Evangelio & cognitione Christi illustrare, alios non dignetur. *Si quis rectè donis illis utatur, hunc paulatim ducendum statuunt in salutiferam Christi cognitionem: Si verò improbe illis abutatur, tum dicunt illum meritò privari cognitione Christi.* Augustinus videtur in contraria sententia fuisse constitutus, libro de Nat. & Gratia, cap. 8, & 9. *Ubi quibusdam infantibus media salutis applicari non potuisse concedit; ubi etiam agnoscit adultos*

Ths IV.

Adver
Tilen.

Corv pag.

403. &

109. 121

158 119.

188 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
adultos in ea regione defunctos ubi non potue-
runt Christi nomen audire, per naturam &
liberum arbitrium iustos fieri nullo modo potuis-
se. Nos etiam affirmamus nullum decre-
tum, nullam Dei legem aut promissionem
exstare, juxta quam certò quis posset con-
cludere, *Hic homo rectè aut minus malè usus*
est lumine naturali, ergò Deus illuminabit eum
gratiâ supernaturali. Dicit quidem Armi-
nius, Deum hoc *spopondisse isto Christi dicto*
HABENTI DABITUR. Sed multo veriùs &
doctius Reverendus Sarisburiensis Fallaciam
inquit, *hic committit Arminius, quì habenti*
in statu naturæ per salutem promittit donum in
statu gratiæ, & incredulorum diligentiae lucem
fidei mercedem facit. Nam quâ in re, & quo
in genere usus, in eodem quoque incrementum
promittitur. Alvares homo Pontificius no-
bis hac in re suffragatur, *Nulla lex fuit un-*
quam statuta de dandis auxiliis gratiæ facien-
tibus totum quod in se est ex facultate naturæ;
neque Christus Dominus morte suâ meruit aut
mereri voluit talem legem. Apostolus Paulus
dispensationem gratiæ supernaturalis proce-
dere docet, non secundum usum & opera
voluntatis humanæ, sed secundum proposi-
tum & consilium voluntatis Divinæ: *Opera-*
tur omnia secundum propositum & consilium vo-
luntatis suæ, Ephes. i. 11. Secundò, licet in
hominibus Ethnicis agnoscamus manere
quasdam scintillas luminis naturalis, & im-
perfectum quoddam desiderium boni mora-
lis, tamen, ut optimè idem, quem antea
laudavimus, Sarisburiensis, *quia deformata*
ista rudera habitatorem non habent nisi Diabo-
lum, harum reliquiarum in media corruptione
nisi

Vide Ar-
min.
contr.
Perk. p.
258.

De vera
Grot. Chr.
p. 68.

De Au-
stil. disp.
56. p.
651.

Pag. 66,
& 67.

6.
ue-
e-
is-
re-
em-
n-
sus
um
ni-
Ho
&
am
ti
in
em
uo
m
o.
n-
m-
e;
ut
us
e-
ra
fi
-
g-
n
e
a-
a
o.
re
fi

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 189
nisi corruptus usus esse non potest. Dent nobis
adversarii vel unum hominem ab orbe con-
dito, qui bono usu naturæ pertraxit ad se do-
num gratiæ. Impossibile est (moraliter lo-
quendo) ut ethnicus in statu naturæ corru-
ptæ non ponat obices quamplurimos gratiæ
divinæ: tantum abest ut bene utendo na-
turalibus, possit ad se pertrahere gratuita &
supernaturalia. Vere Aquinas Contr. Gent.
lib. 3. pag. 160. *Si per inordinationem præceden-
tem liberum arbitrium ad malum declinaverit,*
*non erit omnino in potestate nullum impedimen-
tum gratiæ præstare.* Qui igitur opinantur dari
gratiam Evangelicam illis omnibus qui re-
ctè utuntur lumine naturæ, & obicem gra-
tiæ haud opponunt, somniant tales homi-
nes in statu corruptæ naturæ quales nec fuisse
unquam nec esse nec fore credible est. *Nam*
*quicquid obex dicatur, nullus potest hunc obi-
cem tollere nisi Deus,* ut verè docet Bradwar-
dinus de causa Dei, contr. Pelag. lib. 2, cap.
32. Tertiò & ultimò, asserimus attestante
sacra Scripturâ & ipsâ experientiâ, Evan-
gelium aliâque salutis media non fuisse ho-
minibus concessa aut negata exinde quod
quidam lumine naturali rectè, aut saltem
minùs malè usi fuerint, alii eodem lumine
perversè & improbè abusi fuerint. Nam ex
lâcris Scripturis apparet lumen Evangelii
affulsisse illis inopinantibus, qui lumine si-
ve talento naturali pessimè abutebantur. Ta-
les fuerunt Romani, Corinthii, Ephesii,
quibus per Apostolos fax Evangelii accensa
est quandò in cœno superstitionum & libidi-
num voluntabantur. Illud etiam non mi-
nùs manifestum est, quamplurimis Evan-
gelium

1. Cor. 6.
11. Eph.
2, 8. 21.

190 *Dissertatio de morte Christi*, Cap. 6.
gellum nunquam fuisse revelatum qui mi-
nús improbè vixerunt, Quis nescit inter
Philosophos Socratem, Platonem, Xeno-
cratem, inter Romanos Fabricium, Sci-
pionem, Catonem, lumine naturæ præ cæ-
teris hominibus bene usos fuisse: nemo ta-
men horum Evangelicæ gratiæ idcirco parti-
ceps evasit. Non ergò in meliore aut pejore
usu luminis naturalis quærenda est causa dati
aut negati Evangelii & luminis supernatura-
lis, sed in Dei vocantis aut non vocantis be-
neplacito. Hisce prælibatis ad ipsam thesin
veniamus: Quam primò confirmamus ar-
gumento ducto à morte Christi, unde adver-
sarii putant se posse contrarium inferre.

Arg. 2.

Si Christi morte stabilitum sit pactum se-
cundùm quod cuivis credenti promittitur
remissio peccatorum, nullum autem pactum
stabilitum sit secundùm quod cuivis homini
ethnico naturalibus donis rectè aut minus
malè utenti promittatur Evangelium, tum
temerarium est, positâ Christi morte, con-
cludere Deum ex fidelitate, vel ex bonitate,
vel ex justitia, vel quoquo pacto teneri pro-
pter meliorem usum naturæ revelare homi-
nibus mysterium gratiæ Evangelicæ: Sed
certissimum est, tale pactum nusquam ex-
stare: Ergò revelatio vel denegatio Evan-
gelii ex beneplacito Dei dependet, abscon-
denti illud vel revelanti prout sibi placue-
rit, non ex diversis hominum actibus. Ma-
jorem inde confirmamus, quod Deus ne-
mini tenetur, nemini quicquam debet, nisi
ex promissione gratuitâ & voluntariâ: *Quis
enim prior dedit illi, & retribuetur ei?* Rom.
xi. 35. In quam sententiam Augustinus, de-
bitorem

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 191

bitorem dominus ipse facit se non accipiendo sed permittendo. In Psal. 83. Nihil spirituale promissit corruptæ naturæ operibus quantumvis splendidis. Nullam sibi dixit legem quâ arceatur ne donet bona spritualia hominibus quantumvis improbis & omni flagitiorum genere coopertis. Non ergò debemus à disparitate hominum vel operationum humanarum rationem reddere cur Evangelium, & cognitio Christi quibusdam imperiatur, quibusdam non, sed acquiescendum est in bene placito voluntatis Divinæ: juxta illud Apostoli, 2 Tim. i. 9. *Vocavit nos vocatione sanctâ, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam, quæ data est nobis in Christo Jesu ante tempora secularia.* Sed adhuc obtendi potest, Utcûque Deus neque ex debito neque ex promisso aliquo morte Christi firmato teneatur revelare Christum benè utentibus lumine naturæ, tamen cum ex gratia non promissa multa solet dare hominibus: quid impedit quin dicamus illum servare hunc modum communem in distribuenda gratia Evangelica ut concedat eam iis qui rectiùs utuntur lumine naturali, non concedat iis qui abutendo præcæteris lumine naturæ, indigniores se reddiderunt lumine gratiæ? Impedit quò minùs hoc admittamus pertetua Scripturæ testificatio in contrarium, quæ non ad hominem meliùs operantem, sed ad Deum magis amantem & misipientem unius quàm alterius, refert salutiferæ gratiæ communicationem, Rom. ix. Impedit etiam ipsa experientia: Sæpe enim fit, *ut homo ab ineunte pueritia modestior, tēperantior, & ex magna parte libidinum*
victor

192 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
victor, eo loco & vivat & moriatur ubi gratia
Christiana ei predicari nullo modo possit: Illus
autem libidini deditus, facinoribus coopertus,
ita à Deo gubernetur ut audiat, credat & sal-
vetur. Dicimus itaque omnes mortales ex
malo usu naturæ sese indignos reddere Evan-
gelio: Deum in communicando aut negan-
do Evangelio non solere pensare gradus di-
gnitatis & indignitatis humanæ, atque hinc
petere regulam communem gratiæ indulge-
dæ aut non indulgendæ; sed aliquando nega-
re eam illis qui minùs usi sunt reliquiis natu-
ræ, & interim concedere eam illis qui multò
pejùs iisdem abutuntur; aliquando è contrà;
unde apparet rationem discriminis cur Deus
hunc dignetur gratia, illum non dignetur,
ad beneplacitum ipsius Dei referri oportere,
non ad dispares hominum operationes.

2.

Secundò, probamus, non esse contrarium
bonitati Divinæ, etiam positâ Christi morte,
media tamen applicationis quibuscunque
hominibus pro suo beneplacito haud imper-
tire: Quia ipsa mors Christi est Beneficium
ab ipso Deo gratis impensum humano ge-
neri: At æquum & congruum est, ut pe-
nès benefactorem sit libera sui beneficii
applicatio: qui ex datione unius beneficii
nunquam tenetur ad dationem alterius, nisi
talis promissio in tervenerit: quam promif-
sionem de concedendis mediis quibus mors
Christi applicetur, neque omnes homines
promiscuè, nec quisquam singularis homo
singulariter sibi factum potest, rectè asse-
rere. Porro, bonitati Divinæ disconve-
nit, non quodvis beneficium cuivis non
elargiri, sed nocumentum cuiquam in-
ferre

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 193
 ferre, aut debitum aliquod bonum injustè
 cuiquam denegare aut subtrahere : Illumi-
 tio autem per gratiam Evangelicam, sup-
 positâ Christi morte non est tamen debita
 naturæ jam peccato corruptæ. Sic Banne-
 sius, In 1^m. qu. 23. art. 3. pag. 279. *Non*
est eadem ratio de illuminatione naturali &
super naturali, quia naturalis debita est
ipsi naturæ, illuminatio autem gratiæ non
est debita naturæ præsertim jam peccato corru-
ptæ, sed ex gratia confertur. Si ex gratia con-
 fertur, tum non omnibus debetur; Nam
 inter duodecim sententias quæ ad fidem
 Catholicam pertinent, hanc secundam po-
 suit Augustinus, Epist. 107. *Gratiam Dei*
non da i omnibus hominibus. Si ex gratia con-
 fertur, tum non datur aut negatur pro bono
 aut malo usu luminis naturalis : nam ut re-
 ctè Prosper, Resp. 8. ad Capit. Gallor.
Impietas est affirmare ipsam gratiam qua sal-
vamur aut bonis meritis rependi, aut malis ar-
ceri. Et, De vocat. Gent. *Nulla sunt tam*
detestanda facinora quæ possunt gratiæ arcere
donum. Qui igitur volentes humanis conje-
 cturis justitiam & bonitatem Dei defende-
 re, contendunt illum suppeditare gratuita
 salutis media illis omnibus qui rectè aut mi-
 nus malè utuntur donis naturalibus, negare
 autem aliis qui iisdem donis fuerunt abusi
 (ut cum Augustino loquar) *ignorantes alti-*
tudinem gratiæ, fabulas improbabilis texue-
runt. Velimus igitur nolimus, si causa quæ-
 ratur cur hisce singularibus hominibus con-
 cedantur illa media quibus Christum sibi
 applicant ad salutem, aliis non concedan-
 tur, disparitas hominum aut humanarum

194 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
operationum prætermittenda est, & ad li-
berrimum Dei beneplacitum adscenden-
dum;

*Cum causa eadem simul implicet omnes,
Nec discernantur merito, qui munere distant,
Ut eleganter Prosper, Carmine De Ingratis, cap. 35.*

3. A facto ad jus sic argumentamur, Deus nihil facere prætermittit quod non facere vel à bonitate, vel à justitia, vel à prudentia Divina est alienum. Nefas est hac de re dubitare, cum impossibile sit eum qui est ipsa Bonitas, Justitia & Sapientia, in agendo vel non agendo à regula bonitatis, justitiæ aut sapientiæ unquam discedere. Attexo igitur Minorem, & affirmo, Positâ Christi morte, Deum tamen negasse olim & nunc negare multis nationibus, multis singularibus hominibus media illa sine quibus mors Christi nemini applicatur. Hoc luculenter patebit, si consideremus media salutis immediata, quibus scilicet homo collocatur in statu vitæ spiritualis & salutis, atque in actuali participatione mortis & meritorum Christi, qualia sunt Pœnitentia, Fides, Regeneratio, Sanctificatio; si perpendamus media externa, quibus tanquam instrumentis Deus utitur ad illa priora producenda, qualia sunt Missio Doctorum & pastorum, Prædicatio Evangelii, cæteraque omnia opitamenta absque quibus illa interiora & immediata salutis media ordinariè effici non possunt. Quod attinet ad priora, ipsa fides & salutifera agnitio Christi est speciale donum datum his, negatum illis, pro beneplacito Divinæ voluntatis : *Vobis datum*

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 195
est nosse mysteria regni cælorum; illis non est datum, Matth. xiii. 11. Nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo, Joh. vi. 65. Gratiâ salvati estis per fidem: & non ex nobis: Dei donum est, Ephes. ii. 8. Fides non est omnium, 2 Thëss. iii. 2. Par ratio est poenitentia, regenerationis, sanctificationis, quæ omnia speciali misericordiâ procurante dantur quibusdam, eadem misericordiâ opes suas minimè explicante aliis denegantur. Convertete nos, Domine, ad te, & convertemur, Thren. v. 21. Miseretur cuius vult, quem vult indurat, Rom. ix. 18. Non ex sanguinibus, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt, Joh. i. 13. Benedictus Deus qui secundum suam misericordiam regeneravit nos, 1 Petr. i. 3. Mitto cætera. Ex hisce constat, Deum media illa, in quibus conjunctio cum Christo & salus immediatè constituta est, dare aut negare hominibus pro beneplacito voluntatis suæ, non pro discrimine voluntatis humanæ. Hoc omnes Patres orthodoxi contra Pelagianos fortiter defendunt. Ambrosius in Luc. vii. 9, Deus quem dignatur vocat, & quem vult religiosum facit. Augustinus Epist. 107. Scimus gratiam non omnibus hominibus dari, sed nec secundum merita voluntatis eorum quibus datur. In eadem epistola porro docet, Eos quibus hæc gratia non datur, nullo plerunque merito, nullâ voluntate distare, sed similem cum eis quibus datur habere causam, &c. Fulgentius, lib. De Incarn. & grat. cap. 19. Sicut in nativitate carnali omnem nascentis hominis voluntatem præcedit operis Divini formatio, sic in spirituali nativitate, qua

196 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
veterem hominem deponere incipimus *ne-*
mo potest habere bonam voluntatem motu pro-
prio. Et cap. 21. *Si Deus per suam gratiam ho-*
mini non dederit, nunquam potest homo in
Deum velle credere, quia hanc ipsam volunta-
tem gratia non invenit, sed operatur in homine.
Clarum est igitur Deum non dare hæc in-
terna media promiscuè omnibus homini-
bus, quibus Christi mortem sibi possunt ap-
plicare. Neque hîc obtendere possunt ad-
versarii, hanc fidei dationem & non-dati-
onem Divinam ex resistentia aut non-resi-
stentia humanarum voluntatum originem
ducere, cùm Scripturæ expressè hoc revo-
cent ad beneplacitum Dei misereri volentis
aut nolentis, ac Patres expressis verbis ex-
cludant disparitatem humanarum volunta-
tum ante receptam gratiam. Hactenus de
mediis-immediatis disputatum est: Ad me-
dia horum mediorum descendamus. Chri-
sti mors ac meritum habuit in acceptione
Dei ab origine mundi suam efficaciam: Deus
tamen sub Vetere Testamento externa ap-
plicationis media non omnibus hominibus
universim concessit, sed, ut loquitur Psal-
mista, *Verbum suum denunciat Jacobo: non*
fecit taliter omni nationi, Psal. cxlvii. 19, 20.
Et in eandem sententiam Paulus, Act. xiv.
16. *Deus præteritis ætatibus fuit omnes gen-*
tes ambulare in viis suis. Prosper hoc idem
annotavit, *Non est, inquit, remotum ab*
inspectione communi, quòt sæculis quàm innu-
mera hominum millia erroribus suis impietati-
bûsque dimissa, sine ullâ veri Dei cognitione
defecerint, De lib. arbitr. pag. 225. Et De
vocat. Gent. 2. 17. Novi testamenti tempo-
ra

6.
ne-
pro-
ko-
o in
ta-
ine:
in-
ini-
ap-
ad-
ati-
efi-
em
vo-
ntis
ex-
nta-
s de
ne-
hri-
one
eus
ap-
bus
fal-
non
20.
xiv.
gen-
lem
ab
nu-
ati-
ione
De
po-
ra

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 197
ra respiciens, dicit, *Sunt etiam nunc in ex-
tremis mundi partibus aliquæ nationes quibus
gratia Salvatoris nondum illuxit.* Ex quibus
sequitur, etiam positâ Christi morte, Deum
nihilominus haud teneri ratione bonitatis
aut justitiæ suæ media omnibus & singulis
providere & offerre, quibus possunt Chri-
stum sibi applicare. In Deo enim à facto
ad jus optimè sequitur argumentum tam af-
firmando quàm negando; *Deus hoc facit,
ergò justè facit; Deus hoc non facit, ergò nullo
jure tenetur ut facit.*

Sed huic argumento occurrunt nonnulli
respondendo, *Quòd Evangelium ubique non
prædicetur, causa non tam hæc est, quod à
Deo non mittantur qui prædicent, quàm quod
qui mittuntur ire recusent.* Sic Corvinus.
contra Tilenum, pag. 105. Verùm si Deus
ratione bonitatis suæ & justitiæ, quasi ex
congruitate quâdam, Christi morte suppo-
sitâ teneretur media applicationis sufficien-
tia omnibus communicare, non fineret
quenquam ob incuriam alterius debito be-
neficio fraudari, præsertim tali absque quo
nulla salus est sperabilis. Imò contradiçti-
onem implicat, Deum ex lege ordinaria
providere & administrare omnibus hæc me-
dia ad Christi applicationem spectantia, &
quibusdam eadem non administrare, ob-
stante scilicet prædicatorum incuriâ: Quia
ipsa cura prædicatorum non esset annume-
randa hisce mediis sine quibus cognitio &
applicatio Christi prædicati haberi nequit.
Porro, Si Dei bonitas aut justitia hoc requi-
reret, ut hæc media Christi applicandi o-
mnibus administrarentur, proculdubio in

198 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
 aliquibus saltem prædicatoribus hunc ani-
 mum & hanc curam prædicandi & proferen-
 di Evangelii ad singulas nationes accendisset.
 Ipse enim est qui operarios pro beneplacito
 suo novit in messem protrudere. Denique
 quæ incuria prædicatorum in causa fuit
 quod ducentis ab hinc annis Evangelium
 Americanis à nemine fuit prædicatum,
 quandò de hisce nationibus nemo per so-
 mnium cogitaverat? Redeundum itaque est
 ad causam altiore, nempe liberum Dei
 beneplacitum in hisce mediis gratificandis
 aut negandis, qui per specialem quandam
 providentiam ea procurat administranda per
 ministros suos, ut videre licet Actor. xvi.
 6. &c. *Vetiti sunt loqui verbum Dei in Asia,*
& tendebant ire in Bithyniam, & non permisit
Spiritus, &c.

Cor. pag.
 108. &
V. ss. p.
 671.

Secundò respondent, eos qui longo tempo-
 re gratiâ Evangelicâ caruerant, eam in mayo-
 ribus suis repudiassent: & sic posteros meritò pri-
 vari præconio Evangelii, quod majores illo-
 rum contemserunt: Non itaque ad absolutam
 Dei voluntatem referendum esse quod quidam
 salutari luce Evangelii non illustrentur. Sed
 neque hæc benè cohærent cum istorum pla-
 citis. Nam si Deus, ad mortem Christi habi-
 to respectu, omnibus hominibus statuit me-
 dia salutis sufficienter administrare, parum
 æquum videtur ut propter prædicationem
 verbi temporibus Noachi à majoribus con-
 temtam Evangelium post multa annorum
 millia eorundem posteris denegetur. Si e-
 nim non obstante Adami peccato Christi
 morte impetratum sit (ex istorum sententia)
 ut media salutis sufficientia omnibus admi-
 ni-

nistrentur, à ratione & æquitate alienum est, hanc legem quasi ordinariam infringere prætextu peccatorum ab aliis quibuscunque majoribus nostris commissorum. Sicut igitur propter ipsum Adami peccatum Deus justè possit posteris ejus quodvis beneficium spirituale denegare, ita fatemur ex peccatis aliorum majorum posse quoque Deum occasionem sumere negandi nobis quodvis beneficium gratuitum. Verum si Christi morte, Dei bonitate concurrente, lex stabilita sit de administrandis gratiæ mediis; jam sicuti propter Adami peccatum, qui gessit in se personam omnium suorum posterorum, Deus non vult hoc suum quasi statutum abrogare, ita propter peccata aliorum, qui minimè sustinent hanc communem humani generis personam, multò minus consentaneum est ut posterì hoc beneficio priventur. Frustrà igitur ad peccata majorum confugiunt, ut ejus rei negatæ rationem reddant, quam virtute mortis Christi ac bonitatis Divinæ omnibus & singulis, ex decreto Divino præparatam atque statutâ lege quasi debitam, profitentur.

Tertiò respondent, *Evangelicam gratiam quibusdam denegari, quia continuis contra legem prævaricationibus indignos sese præstituerunt quibus gratia Divina offeratur.* Sed hæc responsio sententiæ nostræ veritatem magis illustrabit. Nam illud imprimis summo (quod nemo sanus negaverit) quemlibet hominem in statu corruptæ naturæ Evangelicâ gratiâ indignum (si ejus peccata attendantur) sese præstitisse: tum & illud addo, Dignitatem & indignitatem hominum, sive
ma-

200 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
 majorem & minorem indignitatem, non
 esse illam regulam secundum quam Deus
 procedit in dispensando vel denegando E-
 vangelio sive singularibus personis sive na-
 tionibus. Quibus positus, sequetur indi-
 gnitatem semper reperiri in iis quibus Evan-
 gelium negatum: sed in iis etiam quibus
 conceditur. Habebit ergo hæc indignitas
 naturam circumstantiæ, quæ semper con-
 comitatur personas quibus datur & quibus
 non datur Evangelium; sed non habebit ra-
 tionem causæ discriminantis, cur hisce de-
 tur, illis non detur Evangelium. Hac igitur
 in re ad solum placitum Divinæ volun-
 tatis est deveniendum, qui facientibus &
 non-facientibus quod in se est, quando sibi
 placet auxilia confert, ut loquitur Alvares,
 De Auxil. disp. 58. Sed quia hæc responsio,
 quæ indignitate hominum gratiam Evange-
 licam arceri docet, videtur tacite innuere
 quâdam dignitate eorundem eandem procu-
 rari potuisse, audiamus quid orthodoxi Pa-
 tres contra Pelagianos in hoc ipso negotio
 docuerint. Augustinus Epist. 107. pag. 500.
 ostendit salvificam Christi gratiam non con-
 cedi aut negari hominibus secundum hanc
 regulam majoris aut minoris indignitatis.
 Brevitatis causâ verba non appono. Pro-
 sper sæpissimè hoc inculcat: De vocat. Gent.
 l. I. c. 15. *Liberatur pars hominum, parte
 pereunte: & si hoc voluntatum meritis volue-
 rimus adscribere, ut malos neglexisse gratia,
 bonos autem elegisse videatur, resistet nobis
 innumerabilium causa populorum, quibus per
 tot secula nulla cœlestis doctrinæ annuntiatio
 corruscavit. Nec meliores fuisse illorum poste-*

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 201
ros possumus dicere, quibus lex orta est, &c.
Idem Prosper in Carmine De Ingratis, cap.
12. ostendit hanc fuisse Pelagianorum ipsissi-
mam sententiam, nempe, Quod Deus
pro bonitate suâ omnes ad gratiam vocare
velit, sed quod voluntas nonnullorum,

————— *Lumine primo*

Per vitia oppresso, sit facta indigna secundo.

At illi è contrâ, cap. 14 exempla proferri
posse contendit

Quæ doceant virtute Dei conversa malorum

Corda, quibus recti nihil unquam infederat,
& *quæ*

Nullum justitiæ signum sensumve gerebant.

Summa hujus argumenti huc redit, Grati-
am Evangelicam non dari hominibus quia
digni eâdem judicantur, cum nemo dignus
tanto munere reperitur; néque negari ho-
minibus quia indigniores cæteris exstite-
runt, cum pessimis hoc lumen concessum
fuerit, & aliis interim minùs depravatis de-
negatum. Acquiescendum igitur in arcano,
voluntatis Divinæ beneplacito, qui, ut ma-
gis splendeat sua misericordia, non regula-
riter lumen Evangelii concedit bene aut mi-
nùs malè utentibus lumine naturæ; sed è
contrâ desides & negligentes vocat ad sei-
psum, atque peccatores indignos & ingratos.
Atque hinc patet, semper liberum Deo ma-
nere, & à bonitate ejus nullo modo alienum
esse, dare vel non dare quibusvis hominibus
Evangelium aliâque media ad applicatio-
nem meritorum Christi necessaria, pro be-
neplacito voluntatis suæ, nullâ habitâ ratio-
ne dignitatis aut indignitatis, vel majoris
& minoris indignitatis humanæ.

Arg. 4. Hoc idem probari potest ex incommodis manifestis quibus urgetur sententia contraria. Nam si hoc morte Christi sit universaliter impetratum, ut Deus ex fixo decreto five lege quâdam congruitatis teneatur, quantum in se est, omnibus & singulis hominibus gratiam Evangelicæ prædicationis atque internæ sanctificationis concedere, tum sequetur, rationem primariam cur hic de facto fiat particeps utriusque gratiæ, ille non fiat, in eo sitam, quòd hic obice opposito hanc gratiam repulerit, aut nè offeretur omnino impedierit, ille nec repulerit nec impedierit. Hanc consequentiam non refugiunt adversarii. Nam vocationis Evangelicæ & gratiæ salutiferæ negatæ aut concessæ discrimen non in meram Dei voluntatem reducunt, sed in conditiones five dispositiones diversas ex parte hominum consideratas. Sic Corvinus, *Contra Tilen. pag. 489. Deus licet ubique verbum crucis non prædicet, omnibus tamen iis illud prædicare paratus est qui ministerio legis sese debite subijciunt, hoc est, qui sequuntur lucem legis naturalis etiam in Ethnicorum cordibus vigentis.* De donis naturalibus differens, pag. 118. dicit, *Deum hæc dona gentilibus reliquisse, ut siquidem secundum Dei intentionem istis donis uteretur ad Deum promensura suæ cognitionis glorificandum, ad Christum ipsiusque cognitionem ducerentur: contra vero, in sua ignorantia relinquerentur, si veritatem quam habebant in injustitia detinerent.* Hic aperte suspendit vocationem Evangelicam ex usu aut abusu donorum naturalium. Idem Corvinus internam gratiam vivificantem ita ex ordinaria

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 203
 ia lege omnibus expositam tuetur ut ipsum
 discrimen cur hic de facto particeps talis gra-
 tiæ evadat, ille non evadat, ad discrimen
 humanarum voluntatum reducat, non ad
 beneplacitum Divinum. Imò *Certum esse* Contr. Bo-
 ait *nullius conversionem præcisè à Deo intendi.* germ. p.
 Verùm utcunque hæc adblandiantur rationi 263.
 humanæ; tamen contrariantur Scripturæ
 Divinæ, & incommodis manifestis obrui
 possunt. Nam si admittamus vel exterior-
 rem vocationem Evangelicam, vel interior-
 rem & efficacem iufusionem gratiæ regene-
 rantis; dari & negari pro diversis hominum
 dispositionibus aut operationibus; Primò
 sequeretur, liberum arbitrium in statu cor-
 rupto, Evangelicâ luce nondum collustra-
 tum, posse adedò bene uti donis suis natura-
 libus ut Deus indè secundùm legem ordina-
 riam à bonitate sua sibi dictam teneatur ho-
 mini animali spirituales gratias impertire.
 At hoc est contra Apostolum dicentem, *Sî*
ex operibus, gratia non est gratia Rom. xi. 6.
Non enim miseratione tribuentis, sed æquitate
retribuentis eam acciperemus; ut loquitur Ful-
 gentius De Incarn. & grat. Christi, cap. 18.
 Secundò (quod omnes orthodoxi averfan-
 tur) sequeretur etiam prædestinationis &
 præteritionis rationem ex hominum diver-
 sis qualitatibus aut actibus esse assignandam.
 Ratio siquidem prædestinationis, quæ est
 gratiæ præparatio; non potest diversa esse à
 ratione gratiæ, quæ est ipsa collatio. Qui
 igitur gratiæ datæ aut non datæ rationem ab
 humanis dispositionibus aut operationibus
 petendam docet, idem prædestinationis &
 præteritionis rationem inde petat est neces-

204 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
se. Tertiò, sequeretur Deum legi à se po-
sitæ contravenire, quando ponentibus obi-
cem gratiæ suæ gratiam quasi ingerit; quod
Paulo factum ipse Apostolus humillimè con-
fitemur: quem in flagranti peccato deprehen-
sum, & contra Christum ruentem, ad co-
gnitionem & gratiam Christi Deus miseri-
corditer vocavit. De quo præclare Fulgen-
tius, De Inearn., & Grat. cap. 18 *In quo*
Dei misericordia nos præveniat, vel præve-
niens quales inveniat, non in quolibet alio, sed
in se ipso nobis gentium Magister ostendit, di-
cens, Qui prius fui blasphemus, &c. In-
nuit scilicet Pater omnes mortales esse re-
fractarios donec gratia præveniens eos sub-
jugaverit. Quartò, admitte hanc gratiæ
donationem aut negationem, prout huma-
næ voluntates obicem posuerint aut non po-
suerint, everteris ferè omnia in Conciliis
contra Pelagianos definita; quale est illud
inprimis in Diospolitano Concilio sanc-
tum contra Pelagium, *Fateatur gratiam non*
dari ex merito, ut vera sit gratia, id est gra-
tis data. per ejus misericordiam qui dixit,
MISEREBOR CUIUS MISERTUS FUERO.
Dari enim aut non dari gratiam prout quis
rectè naturalibus donis usus fuerit aut non
fuerit, vel (ut alii loquuntur) prout quis fe-
cerit aut non fecerit quod in se est apud Pa-
tres idem est, *quod dari ex meritis, & negari*
ex demeritis. Porro, nec stabit illud Pa-
trum Africanorum in Epistola sua synodica.
Ipsa gratia nullatenus agnoscitur, nisi detur:
quæ quamdiu non est in homine, tamdiu necesse
est ut ei sermone repugnet aut opere. Quo-
modo intelligi potest, Ethnicis in statu cor-
ruptæ

6. Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 205

ruptæ naturæ constitutis, eâ quasi lege gratiam Evangelicam donandam, si gratiæ obicem non posuerint, cum tamdiu necesse sit (necessitate nimirum praviæ & habitualis dispositionis) ut gratiæ resistunt, quamdiu eadem careant? Denique, corruent illa Arausiacani Concilii decreta, canone 4°. *Siquis, ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem, ut etiam purgari velimus, per sancti Spiritus operationem & infusionem in nobis fieri confitetur, resistit Apostolo.* Et Can. 6. *Si quis humilitatis & obedientiæ humanæ subjungit gratiæ adiutorium, &c. resistit Apostolo.* Mitto cætera. Exponant nobis quomodo Deus non dicatur expectare voluntatem humanam, & obedientiæ naturalis legis in cordibus hominum scriptæ subungere gratiæ supernaturalis adiutorium, si positâ Christi morte secundum communem agendi modum Deus gratiam indat omnibus, si donis naturalibus rectè utantur, non indat, si non utantur. Cum ergo hæc omnia sint à veritate alienissima, restat ut dicamus Deum, non obstante merito mortis Christi, gratiam applicandi hoc meritum dare vel negare posse & solere singularibus hominibus pro beneplacito & libertate voluntatis suæ, non pro meritis aut operationibus diversis voluntatum humanarum.

Confirmatur sententia nostra à finibus utilissimis quibus illustrandis inservit, quique per contrariam sententiam planè abrogantur. Verbi causâ; Si Deus, Christi morte positâ, sumatur tamen distribuere gratiam quâ applicetur, vel non distribuere homi-

Arg. 5.

266 *Dissertatio de morte Christi.* Cap. 6.
hominibus secundum beneplacitum suum,
& non secundum disparitatem aliquam vo-
luntatum aut actionum humanarum,

Primò, inde elucebit absoluta libertas
Dei in primæ gratiæ collatione: quod Divi-
num attributum hac in re est omnibus a-
gnosendum. *Volo huic dare sicut tibi*, etiam
in disparibus hominum meritis, Dei vox est
libertatem suam sibi asserentis, Matth. xx.
14. Sed & illud, *Volo huic dare, & non tibi*,
ubi omnia ex parte hominum paria agno-
scuntur, æquè Deo digna vox est, & pariter
spectat ad illustrandam Dei supremam liber-
tatem, ut Paulus probat Rom. ix. Nam
quævis Deus virtute & efficaciâ mortis
Christi ad dandam remissionem credenti-
bus, ac ad dandam gloriam regeneratis &
in Christum insitis sese obstrictum esse vo-
luit, tamen ad dandum Evangelium hisce
nationibus aut hisce singularibus homini-
bus, aut ad dandam fidem & gratiam effica-
cem hisce determinatis personis, nullâ co-
rundem actione, nullâ eorundem dispo-
sitione in statu naturæ corruptæ extra Christum
consideratâ voluit sese obligatum. Immi-
nutum igitur eunt libertatem Divinam,
quam Deus sibi reservavit, qui docent gra-
tiam communicari & negari hominibus pro
bono & malo usu naturæ: quod idem est ac
si dicerent, Gratiam à natura præveniri.

Secundò, ex nostra sententia conspicua
fit illa, quam Scripturæ adeo urgent, gra-
tuita & specialis Dei misericordia in quibus-
dam hominibus donandis tam luce Evange-
licâ quàm gratiâ salutiferâ. De qua oppo-
sitè Prosper, *Est quedam pars generis huma-*

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 207
niquæ speculibus beneficiis ad æternam salutem provehitur, De vocat. Gent. lib. 2. cap. 31. Hanc specialem misericordiam planè tollunt, qui Christi morte hoc actum arbitrantur, ut Deus media gratiæ salutiferæ omnibus efferat, proprio autem arbitrio singulorum relinquat parere an resistere velint gratiæ oblatæ, ità ut, si obicem non ponant, gratiâ donentur, si ponant, gratiâ priventur. Nam ex horum sententiâ Deus non exseruit specialem aliquam misericordiam erga Jacobum aut Petrum, quam non exseruit erga Esavum & Judam; sed Jacobus & Petrus speciali quâdam operatione sibi applicarunt quod Esavus & Judas applicate neglexerunt. Hoc apertè docuit Faustus Rhegiensis, De lib. arbitr. lib. 1. cap. 10. qui specialem Dispensationem Dei circa certorum hominum salutem negavit: quod à Pelagio didicit, uti videre est apud Prosperum, Carm. de ingratis, cap. 10. Sed aliter Augustinus, *Dominus dat quibus vult, quoniam misericors est; & non dat quibus non vult, ut notas faciat divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ,* De bono persever. capi 12.

Tertiò, ex nostra sententia sequitur omnem gloriandi ansam præreptam esse hominibus, & gloriam salutis humanæ Deo, qui homines ab hominibus discernit, esse totaliter tribuendam, juxta illud Apostoli, 1 Cor. iv. 7. *Quis te discernit? quid habes quod non accepisti? A quo,* inquit Augustinus, *nisi ab illo qui te discernit ab alio, cui non donavit quod donavit tibi?* De præd. Sanct. cap. 9. At si obtineat illorum sententia qui morte Christi Deum erga universos homi-
nes

208 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
nes ex æquo benevolum factum opinantur,
atque ex hac æquali propensione erga omnes gratiam sic administrari tuentur ut eam ad se trahat quisquis bene utatur lumine naturæ, aut quisquis fecerit quod in se est, non trahat, quisquis malè utatur eodem lumine, aut non fecerit quod in se est; qui gratiæ evasit particeps; habet à se justam gloriandi materiam, quia suo arbitrio seipsum discrevit ab eo à quo speciali aliquo dono Divinæ misericordiæ non fuit discretus.

Arg. 6. Si supposita morte Christi, ex decreto Dei donatio aut denegatio gratiæ singularibus personis, non ex absoluta libertate voluntatis Divinæ, sed ex disparitate voluntatum & actionum humanarum procedat, tum facile & promptum est cuivis rationem reddere cur huic nationi denegatum fuerit Evangelium, cur alteri concessum; & cur hisce singularibus hominibus detur fides, gratia vivificans & regenerans, aliis non detur. Ex parte etenim habentium respondetur, Eos Evangelii luce donatos, quia luce naturæ bene aut minùs malè usi fuerint; Ex parte non-habentium respondetur, Eos Evangelii luce destitutos manere, quia lumine naturæ minùs bene usi fuerint. Sic inter Christianos, si quærat cur hic fidem habet & gratiam regenerantem, ille non habet; ex parte habentium etiam respondetur, Quia voluerunt credere, & noluerunt obicem ponere; ex parte non-habentium, Quia noluerunt credere, quia noluerunt obicem gratiæ remove. Interim de speciali & secundum propositum vocatione, quâ Deus eorum quos specialiter misereri vult corda poten-

. 6.
ur ,
o -
ut
ine
est ,
lu-
qui
am
fei-
do-
s.
Dei
ous
ta-
&
ile
re
li-
n-
vi-
Ex
os
æ
te
n-
ne
er
a-
t;
a
n
-
n
&
s
a

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 209
potenter flectit ad credendum, verbum nul-
lum Jam addo, ex parte hominum red-
dere tam obviam rationem gratiæ obtentæ
aut non obtentæ, est Pelagianorum propri-
um, & ab omnibus orthodoxis damnatum:
qui gratiæ efficacis donationem aut negatio-
nem ad arcanum propositum beneplaciti
Divini semper revocarunt; neque putarunt,
positâ Christi morte, Deum ità teneri ad
gratiam suam promiscuè administrandam,
ut eandem habere vel non habere ex dispa-
ritate humanarum voluntatum dependeret.
Non negamus eorum demeritam indigni-
tatem & improbitatem voluntariam, qui gra-
tiæ expertes manent, sed omnes hoc mor-
bo laborare asserimus donec specialis gratiæ
remedio curentur: nec irrogenitorum quen-
quàm per voluntarem meliorem trahere ad
se gratiam, sed per gratiam efficaciorē ex
mero Dei beneplacito illi donatam accipere
voluntatem meliorem, juxta illud Apostoli,
*Non est volentis, neque currentis, sed miseren-
tis Dei,* Rom. ix. 16. *Deus est qui dat nobis
& velle & perficere pro bona sua voluntate,*
Phil. ii. 13. Huc revocat Prosper discrimen
credentium & non-credentium, Ad excer-
pta Genuens. resp. ad Dub. 4^m. *Multi au-
diunt verbum veritatis, sed alii credunt, alii
contradicunt: volunt ergò isti credere, nolunt
illi. Quis hoc ignoret? quis hoc neget? Sed
cùm aliis non præparetur voluntas à Domino,
discutiendum est utique quod veniat de miseri-
cordia, quod de judicio. Et paulò pòst Miseri-
cordia & judicium in ipsis voluntatibus facta
sunt.* Ad hoc arcanum Dei beneplacitum,
non ad discrimen voluntatum humanarum
fese

210 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
sefe ad gratiam oblatam pro sua innata libertate applicantium vel non applicantium, ipse etiam Augustinus ubique refert gratiæ actualem participationem: De bono persever. cap. 8. *Ex duobus ætate jam grandibus impiis cur iste ita vocetur ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt iudicia Dei.* Et De præd. Sanct. cap. 8. *Quare, inquit, non omnes docet Deus: Si dixerimus, quia volunt discere quos non docet, responderetur nobis, ubi est quod dicitur, DOMINE TU CONVERTENS VIVIFICABIS NOS.* Denique ipse Aquinas non aliam rationem reddendam putat cur hisce singularibus personis dentur gratiæ salutiferæ dona, aliis non dentur, præter simplicem Dei voluntatem; Contr. Gent. lib. 3. cap. 161. *Licet, inquit, ille qui peccat, impedimentum gratiæ præstet, & in quantum ordo rerum exigit gratiam non deberet recipere, tamen interdum ex abundantia bonitatis suæ etiam eos qui impedimentum gratiæ præstant, auxilio suo prævenit, avergens eos à malo. & convertens ad bonum, &c.* Mox addit, *Non omnes qui gratiam impediunt auxilio suo prævenit, sed aliquos in quibus vult misericordiam suam apparere, ita quod in aliis iustitiæ ordo manifestetur.* Demum, nè ad disparitatem voluntatum humanarum referamus, quòd hi gratiam efficacem obtinuerint & conversi sint, illi non obtinuerint & conversi maneat, subjungit ibidem & hæc verba notatu dignissima, *Cùm Deus hominum qui in eisdem peccatis detinentur, hos quidem præveniens convertat, illos autem sustineat sive permittat secundum ordinem rerum*
proce-

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 211
*procedere. non est ratio inquirenda quare hos
convertat, & non illos: hoc enim ex simplici
ejus voluntate dependet, sicut ex simplici ejus
voluntate processit, quod, quum omnia fierent
ex nihilo, quædam facta sunt aliis digniora* Ha-
ænus Thomas. Christi igitur morte non
est stabilitum ullum decretum Divinum de
gratia omnibus hominibus promiscuè admi-
nistrandâ, eâ quasi lege annexâ, ut singula-
res personæ hujus gratiæ participes fiant, aut
non participes, prout impedimentum po-
situri sunt, aut non profuturi: sed hoc ipsum
discrimen inter ponentes & non ponentes
obicem in merum Dei beneplacitum, tan-
quam in primam & radicalem causam, re-
solvendum est.

Si Dei voluntas morte Christi intelligatur *Arg. 9.7.*
quasi determinata ad gratiam administran-
dam omnibus & singulis hominibus, quâ
Christum sibi applicent, & salventur, ita
tamen ut eam accipiant & habeant illi soli
qui aut lumine naturæ bene usi fuerint, aut
gratiæ sibi oblatae obicem minimè opposue-
rint, cæteri omnes eandem non accipiant;
tum ultima ratio gratiæ & salutis obtentæ &
non obtentæ non ex parte Divini beneplaci-
ti, sed ex parte humani arbitrii assignaretur.
Consequentia clara est & firma; Quia ab
illis qui in hac opinione constituti sunt, De-
us præsumitur propter Christi mortem grati-
am administrare & offerre omnibus suffici-
entem ad Christum sibi applicandum & salu-
tem obtinendam; præsumitur etiam ex ab-
soluta sive beneplacito mero nemini grati-
am salutiferam donare. Sic Remonstrantes,
in Declaratione sententiæ suæ circa articu-
lum

212 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
 um tertium, Aët. Synod. Dordrecht. pag.
 15. *Gratiæ efficacitatem salutiferam pendere*
dicunt, neque à congruitate vocationis (ut qui-
dam Pontificii) neque ab omnipotente vi Di-
vinâ, (ut Prosper, Carm. De Ingr. cap. 14,
& 15. & Augustinus, Contra Julian. lib. 5.
cap. 3. De præd. Sanct. cap. 2. De grat. & libr.
arbit. cap. 20. & De corrupt. & grat. cap. 14.)
sed à tali operatione quæ suum effectum certis-
sime sortitur, cùm rebellionem homo non oppo-
nit, quam ex se opponere potuisset. Quasi di-
 cerent gratiam in hac vel illa persona singu-
 lari esse efficacem, quia ipse obicem non
 opposuit: cùm dicere debuissent, ideo obi-
 cem non opposuisse, quia Deus pro bene-
 placito suo dederit illi gratiam efficacem.
 Jam verò adjungo Minorem, & affirmo,
 esse à Theologia & viritate prorsus alienum,
 si quis tueatur Christi morte tale decretum
 stabilitum, juxta quod certa gratiæ & salutis
 adeptio ab absoluta Dei voluntate ad arbitri-
 um humanæ voluntatis revocetur. Hæc e-
 nim obtinendæ aut non obtinendæ salutis
 ratio, quæ in libertatem arbitrii humani re-
 solvitur, fuit *prima gratia, quæ data est pri-*
mo Adamo: ut bene observavit Augustinus:
sed hæc longè potentior est quæ datur in Christo
omnibus salvandis, quâ fit ut velint. & tan-
tum velint, ut reapse semper vincant relu-
ctantem carnis voluntatem. Ergò post datum
 nobis Christum, non ad disparitatem huma-
 narum voluntatum, sed ad beneplacitum
 Divinæ voluntatis reducitur hoc discrimen,
 quòd aliqui habeant eam gratiam quâ Chri-
 stum sibi applicant ad salutem, alii non ha-
 beant.

Vid. Au-
 gustin.
 De Cor-
 rept. &
 grat. cap.
 11. & 12.

Postre-

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 213

Postremum nostrum argumentum petetur à testimoniis Patrum, qui ultrò fatentur, quibusdam hominibus, idque ex beneplacito Divinæ voluntatis, non dari ea media ac dona quibus in Christum credere & salutem obtinere queant: quod Deus nunquam facere prætermitteret, si positâ Christi morte, ratio bonitatis, prudentiæ aut justitiæ Divinæ id exigeret omnibus & singulis jam suppeditari. Neque Patres singulos percurremus, sed ex iis paucula testimonia excerpemus; quibus cum Pelagianis & Semipelagianis negotium fuit. Hoc unum tamen præmitto à vobis observandum, Quando dicimus Patres orthodoxos, qui in acie steterunt contra Pelagium & Pelagianos, admittere gratiam omnibus dari propter respectum ad mortem Christi, *Gratiæ* vocabulum (quod Pelagiani olim faciebant) extra justos suos limites non esse extendendum. Quicquid enim gratiosè hominibus conceditur à Deo, potest aliquo sensu *gratia* appellari. Sic illud lumen naturale quo Deus illuminat omnem hominem venientem in mundum, illa creaturarum testificatio quâ Ethnici ad aliquam Creatoris cognitionem diriguntur, illa beneficia externa quibus Deus suam *φιλανθρωπίαν* erga totum mundum testatur, illi interni motus quibus nonnunquam afficit animos gentilium, ut eos vel coerceat ab aliquo opere malo, vel excitet ad aliquod opus bonum, possunt hoc largo sensu *gratiæ* nomen sibi vindicare. Pelagiani sub hac generali notione *gratiæ* pestiferi sui dogmatis venenum occultarunt. Sed neque Scripturæ gratiam per Christum datam

214 *Dissertatio de morte Christi* Cap. 6.
datam ita intelligunt, neque sancti Patres,
qui post exortum Pelagium cautiùs loqui di-
dicerunt. Nomine igitur *gratie Christi* sive
gratie salutiferæ, ex sensu Scripturarum ac-
ceptæ, significantur solummodò ea bene-
ficia ac dona supernaturalia quæ directè or-
dinantur ad salutem in Christo & vitam æ-
ternam obtinendam. Hæc autem sunt in
duplici discrimine constituta. Quædam eo-
rum sunt quæ habent ordinationem ad salu-
tem per Christum obtinendam, sed non in-
fallibilem: qualia sunt Evangelii prædica-
tio, Illuminatio humanarum mentium in
mysteriis fidei, & uno verbo, quicquid su-
pernaturale eò tendit ut homines Christo
conjungat & in statu salutis ponat, nondum
tamen conjunxit, aut ex statu mortis in sta-
tum salutis transtulit. Hanc ipsam prædi-
cationem & cognitionem Evangelii Apo-
stolus *gratia* nomine indigitavit, 1 Cor. i.
4. & ii. 11. Atque hinc est quòd 1 Petr. iv.
10. vocat prædicatores *Dispensatores* ^{gratiarum}
^{gratiarum} ~~gratiarum~~ Sic Augustinus vocat ipsum
Evangelium *gratiam Christianam*, De pecc.
mer. & rem. l. 1. 22. Prosper vocat *gratiam*
Salvatoris, De voc. Gent. l. 2. c. 17. Et hoc
sensu affirmat aliquas gentes, *extra gratiam*
Dei degere, quando scilicet ibi degunt ubi
nemo illis Christi Evangelium prædicat,
Sentent. 10. super Capit. Gallor. Sunt etiam
alia dona supernaturalia quæ statum salutis
habentibus apportant, qualia sunt bona Vo-
luntas, Fides, Conversio, Regeneratio,
ut dicam brevi, ea quæ solis hominibus in
Christum inistis & Deo reconciliatis conve-
niunt. Atque hæc ea sunt quæ Augustinus
appella-

Cap. 6 *Dissertatio de morte. Christi.* 215
appellatione *gratiæ Christi* propriè designanda arbitratur : priora autem illa, scilicet prædicationem & cognitionem doctrinæ Christianæ, ad hanc Christi gratiam propriè dictam eatenus reducit quatenus inserviunt eidem producendæ & promovendæ. In libro *De gratia Christi* id ex professo agit ut ostendat, hoc nomine venire non illuminationem mentis aut excitationem voluntatis, sed ipsam fidem & bonæ voluntatis donationem, cap. 10. 47. Epist. 95. Hanc gratiam Christi vivis coloribus depingit atque appellat, *gratiam quâ justificamur ab iniquitate & qua salvamur ab infirmitate; gratiam quam cum impiis minime communem habemus, sed eam qua filii Dei sumus.* Jam Patrum testimonia audiamus.

Primò illa afferemus quæ gratiam Evangelicæ prædicationis, suppositâ Christi morte, omnibus debitam aut datam negant, imò aliquibus negatam affirmant, idque ex proposito voluntatis Divinæ: quod nunquam fieret, si omnibus gratia debita esset in ordine ad mortem Christi. Augustinus, *De bono persev.* cap. 8. *Ex duobus ætate grandibus impiis, cur iste ita vocetur ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur aut non ita vocetur, inscrutabilia sunt judicia Dei.* Hic apertè agnoscit quosdam omnino non vocari. Et cap. 14. docet, *quibusdam qui Dei altiori judicio à perditionis massa non sunt discreti, ea media non adhiberi per quæ possent credere.* Utròque in loco negationem mediæ afferit, & revocat ad inscrutabilem abyssum prædestinationis Divinæ, non ad discrimina voluntatum aut actionum humanarum

216 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
narum, sicut Pelagiani & Semipelagiani so-
lebant. Vide etiam cap. I I. ubi ad voluntatem
Dei & occultam prædestinationem refert,
quod quibusdam Deus nolit subvenire Pro-
per media gratiæ salutaris, vel ipsam voca-
tionem ad gratiam, disertè asserit negari ali-
quibus, Resp. 4. ad Cap. Gall. ubi non
tanquam falsam depellit illam objectionem.
Quòd non omnes homines vocentur ad gratiam,
sed hoc de illis omnibus verè dici posse ag-
noscit *quibus sacramentum crucis Christi &*
redemptio sanguinis ejus non innotuit. Et Sen-
tent. 4. super prædict. Cap. *Non possumus di-*
cere quod ibi sit gratiæ vocatio, ubi matris Ec-
clesiæ adhuc nulla est regeneratio. Quo loco
animadvertenda sunt contra illos qui, ut
tueantur sententiam suam de gratia propter
Christum omnibus paratâ & oblatâ, in me-
diis Paganismi tenebris nescio quam vocati-
onem ac gratiæ sufficientiam imaginantur.
Nos, quod de parvulis dixit Prosper, id de
natu grandioribus dicere possumus, *Preben-*
tur aliquo modo vocati, quibus nec plantator
prædicare, nec rigator potuit subvenire, Resp.
ad Obj. 4. Fulgentius, lib. I. De verit. Præ-
dest. *Deus hominibus ratione utentibus congru-*
as ad salutem personas aut procurat aut dene-
gat, in aliis justitiam tenens, in aliis miseri-
cordiam tribuens. Sensus est, Deum mit-
tere vel non mittere prædicatores Evange-
licos pro beneplacito suo: mittit quandò vult
ostendere misericordiam suam, non mittit
quandò vult exserere justitiam. Quinetiam
& illud addo ex eodem Fulgentio, Commu-
nem illum reatum quem omnes homines
contraxerunt in Adamo, sufficere ad hoc ut
gratia

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 217

gratia Evangelica cuivis homini justè denegetur. Sic Fulgentius ibid. *Hæc Dei gratia quâ salvamur non ali. vi præcedenti bono merito datur, nec tamen nisi præcedenti malo merito denegatur. Primus enim homo peccati sui merita transmisit in omnes, &c.* Unde patet, ex mente Fulgentii demeritum originale satis justam causam esse cur gratia Christi cuivis homini denegetur. Quod ipse Aquinas agnoscit, 2^a. 2^e. qu. 2^a. art. 5°. resp. ad 1^m. Ubi ait *auxilia gratiæ quibusdam dari misiricorditer, quibusdam ex justitia non dari in pœnam præcedentis peccati*, saltem originalis. Ex hisce omnibus habemus quod primo in loco confirmandum proposuimus, nempe, Nullam esse legem decretam aut statutam, in ordine ad mortem Christi, de administrandis gratiæ Evangelicæ mediis toti humano generi; sed Deum, non obstante ullo ad mortem Christi respectu, negare posse de jure & de facto negasse aliquibus ipsam vocationem gratiæ.

Secundò, ex iisdem Patribus ostendemus gratiam illam quam κατ' ἐξοχὴν vocamus *gratiam Christi*, id est, quæ facit hominem esse vivum membrum Christi, & salutis ac vitæ æternæ participem, non in ordine ad mortem Christi omnibus, præparatam aut oblatam, multò minùs donatam, sed præparatam, oblatam & donatam aliquibus, aliis nec præparatam nec donatam, idque secundum Dei beneplacitum absolutum. Augustinus, Contr. duas Epist. Pelag. lib. 2°. cap. 7°. *Secundùm propositum Dei vocatur alius, alius non vocatur. Vocato dat gratuitum bonum, cujus boni est vocatio ipsa principium: non*

218 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
vocato redditur malum, quia omnes rei sunt ex
eo quod per unum hominem peccatum intravit
in mundum. Ex quibus verbis patet, vocationem secundum propositum, quæ fidem & charitatem infundit, hominemque in statu salutis collocat, aliquibus dari, aliquibus negari. Porro, & illud perspicuum est, hanc gratiam dari quibus datur; non ex speciali aliquo obsequio voluntatis recipientis, sed ex speciali misericordia Dei vocantis, & voluntatem ad obsequium emollientis. Denique & hoc etiam constat ipsum communem reatum, quem in Adamo omnes contraxerunt, satis esse ad tuendam Dei iustitiam, respectu eorum quoscunque in gratiæ salutaris donatione præterierit, quod ipse Bellarminus non audet inficias ire, uti videre licet, lib. 20. De grat. & lib. arb. cap. 4. Secundum testimonium Augustini habetur lib. 4. contra duas Epist. Pelag. cap. 6. *Qui facit oves homines, ipse ad obediendum pietatis humanas liberat voluntates. Sed quare istos non in oves facit, & istos non facit, ipsa est quaestio quæ ad illam pertinet altitudinem quam perspicere volens Apostolus expiavit, & exclamavit, O ALTITUDO.* Hisce in verbis per facere oves & non facere nil aliud significatur quàm facere fideles & obediētes, & non facere. Utrunque Deo tribuitur, idque secundum propositum arcanae suæ voluntatis. Christi ergo morte non est stabilitum tale decretum quale nonnulli finxerunt, de præparanda, offerenda & donanda omnibus hominibus eā gratiā quā credentes & obediētes reddantur, sub conditione liberi arbitrii eandem amplexantis.

Cap. 6. *Dissertatio de morte. Christi. 219*
antis. Tertium testimonium depromitur ex
De Præd. Sanctor. cap. 9. *Fides & inchoata*
& perfecta donum Dei est. Et hoc donum qui-
busdam dari, quibusdam non dari, omnino
non dubitet, qui non vult manifestissimis sacris
litteris repugnare. Cur autem non omnibus
detur; fidelem movere non debet, qui credit
ex una omnes esse in condemnationem. Clare
docet gratiam fidei non dari omnibus: nec
opus esse ut aliquam aliam rationem non-
datae huius gratiæ quæramus, quia damna-
bilis iste status in quo omnes nascimur suffi-
cit ad iustitiam Dei asserendam, etiamsi ne-
mini mortalium daret gratiam salvantem.
Quartum si detur ex libro De corrept. &
gratiâ, cap. 5. ubi increduli & rebelles hoc
modo arguantur, *Recte corripere, si eam*
(id est, fidem & obedientiam) meâ culpa non
haberem; hoc est, si eam possem mihi dare vel
sumere ipse, nec facerem, vel si daret Deus ac-
cipere noluisse: Verum cum ipsa voluntas à
Domino præparetur, cur me corripis? &c.
Cap. 6. respondet Augustinus in hunc mo-
dum, *Prima pravitas quæ Deo non obeditur,*
ab homine est, quæ ex rectitudine, in qua eum
Deus primitus fecit, sua mala voluntate deci-
dens pravus effectus est. Corripiatur ergo ori-
go damnabilis, ut ex dolore correptionis vo-
luntas regenerationis oriatur, si tamen qui cor-
ripitur filius est promissionis, ut Deus in illo in-
trinseus occulta inspiratione operetur & velle,
Huic conjungo locum planè consimilem,
ex Epistola 105. Ita objicit Pelagius, *Quid*
nos fecimus qui malè vivimus, quandoquidem
gratiam unde benè viveremus non accepimus?
Nihil aliud respondet Augustinus quam non
K 2 posse

220 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
posse eos veraciter dicere se nihil mali fecisse, qui
de suo malè vivunt. Et Paulò pòst, Sibi hoc
imputent, qui ex ea massa facti sunt; quam
propter unius peccatum meritò Deus justèque
damnavit. Observandum est utròque in
loco, concedere Augustinum, esse non-
nullos quibus gratiam suam Deus negavit;
porrò, eos quibus non est data, non potuisse
eam sibimetipsis sumere; dineque, reatum
& pravitatem originalem satis idoneam ra-
tionem esse cur Deus gratiam Christi pro
sua voluntate cuivis deneget. Denique il-
lud quoque notandum, Augustinum non i-
maginari gratiam Christi salutiferam esse
quiddam oblatum humanæ voluntati, &
pulsans ut intro mittatur, sed quiddam in-
fusum & sanans ac vivificans voluntatem
cui datur. Ultimum testimonium quod ex
Augustino afferimus, erit illud quod exstat
Epistolâ 107. Ubi recenset contra Pelagia-
nos duodecim sententias ad fidem catholi-
cam pertinentes, quarum quarta est, *Sci-*
mus gratiam Dei non dari omnibus hominibus.
Nè autem quis obtendat, morte Christi id
effectum esse ut omnibus præparetur & offe-
ratur hæc gratia, quamvis habeatur aut non
habeatur prout homines eam accipere aut
non accipere voluerint, hoc etiam senten-
tia quintâ & sextâ excluditur: Qua de re plu-
ra mox dicemus. Ab Augustino ad Prospe-
rum descendamus. Ad Excerpta Genuens.
Resp. ad dub. 4 dicit, *Cum verbum veritatis*
prædicatur, alios voluntate credere, alios non
credere; sed cum illorum corda Deus aperuerit,
illorum autem non aperuerit Quod perinde
est ac si dixisset, gratiam Fidei dari quibus-
dam,

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi. 22 i*
dam, negari aliis. Et resp. ad dub. octavum,
De Tyriis & Sidoniis quid aliud possumus dice-
re quam, non esse eis datum ut crederent?
Quare autem hoc eis negatum fuerit, dicant
si possunt, &c. Duo asserit Prosper: unum,
Quod donum fidei negetur quibusdam ho-
minibus; alterum, Quod causa cur negetur
sit inscrutabilis. Denique, in libro de Ingra-
tis, cap. 6. tanquam Pelagianorum erro-
rem proponit,
Quot sine delictu seu lex seu gratia Christi
Omnes hominem saluare vel t; donumque
vocantis

Sic sit propositum ut nullus non possit ad illud
Libertate sua proprioque vigo e venire.
Dein Semipelagianorum sententiam depin-
git, hisce coloribus, Cap. 10.

Gratia qua Christi populus sumus hoc cohibetur
Limite vobiscum, & formam hanc adscribitis
illi;

Ut cunctos vocet illa quidem invitetque, nec
ullum

Præteriens studeat communem adferre salutem
Omnibus, &c.

Quam capite 11. rejicit hisce verbis,
— *Dic, unde probes quod gratia Christi*
Nullum omnino hominem de cunctis qui gene-
rantur.

Prætereat?

Prospero igitur habetur Pelagianæ virulen-
tiæ fibra, si quis gratiam omnibus datam
defendat. Fulgentium jam audiamus. Is
in libro De verit. prædest. hæc habet, *Sancti*
Patres Apostolica prædicationis tenentes veri-
tatem certissimè cognoverunt, cognoscendumque
libris reliquerunt, gratiam Dei non omnibus

Bib. iosh.
Patr. sam.
6. pag.
158.

122 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
hominibus generaliter dari. Paulò post, Iſam
gratiam nulus hominum desiderare vel poſcere,
ſed nec cognoscere poterit, niſi eam priùs à Deo
accipiat. Idem ibidem, Non ergo putemus
gratiam Dei omnibus hominibus dari. Non
enim omnium eſt fides & quidam charitatem
Dei non recipiunt ut ſalvi fiant: In quibus ta-
men, ut non credant, neque diligant Domi-
num, humana voluntatis eſt vitium, qua,
quamdiu gratia Divini muneris non mutatur,
aut præcepta Dei non intelligit, aut intelle-
cta contemnit, &c. Quid apertius, quàm, ſi
Fulgentius audiatur, gratiam vivificantem
non dari omnibus à Deo, nec poſſe ab ullo
haberi cui non deſuper data fuerit. Sic cla-
riora deſiderentur, addo illud ex libro De
incarnat. & grat. Jeſu Chriſti, pag. 89. Deus
qui voluntatem præparat, ipſe eam donat.
Quam ſi Deus per ſuam gratiam homini non
dederit, nunquam poteſt homo in Deum velle
credere, quia ipſam voluntatem gratia non in-
venit ſed operatur in homine. Videtis eſſe con-
cordem eorum Patrum ſententiam qui Pe-
lagianis & Semipelagianis bellum indixe-
runt; Gratiam vivificantem & ſalutiferam
non dari omnibus hominibus; ac volunta-
tem vitiatam, cui non datur, poſſe quidem
ſuo vitio gratiam ſaſtidire, & in mediis ex-
ternis oblatam repellere; non poſſe autem
hanc vivificantem gratiam pro vigore innatæ
ſuæ libertatis arripere & ad ſe pertrahere.

Sed quia ipſa medulla Pelagianismi ſita
eſt in modo ſecundùm quem fingunt gra-
tiam vivificantem à Deo hominibus admi-
niſtrari, & ab hominibus acceptari, quid
ea de re Pelagianæ factionis aſſectæ, quid
ortho-

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 223
orthodoxi Patres statuunt, productis in medium utrorumque testimoniis ostendemus.

Ad Pelagianos quod attinet, A Christi morte meritòque gratiam vivificam & regenerantem sic ad omnes homines ex Dei, misericordia dimanare statuunt, ut hoc ipsum *vivificari & regenerari*, sive *non-vivificari & regenerari*, primariò dependeat ex voluntate humana gratiam amplexante aut adspernante. Huc igitur redit istorum sententia, Gratiam salutiferam ex pura Dei misericordia in Christo offerri omnibus, ex absoluto autem beneplacito dari nemini. Si autem quærat in particulari, cur huic data est gratia Christi salvifica? cur illi non est data? respondent, Quia ille oblatam voluit accipere, iste noluit. Sed loquantur ipsi. Vitalis Carthagenensis apud Augustinum, Epist. 107. tuetur *gratiam subsequi hominis voluntatem, & ideo hominibus dari quia voluerunt.* Reliquæ Pelagianæ hæreses, id est, Massilienses, apud Prosperum in Epistol. ad Augustin. *Quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam* ajunt: *quantum autem ad arbitrii libertatem, ab his eam apprehendi qui Deo spontè crediderint & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.* Pelagius ipse apud Augustinum dicit, *Homines bene utentes libero arbitrio mereri Deo gratiam: alios autem habentes liberum arbitrium, per quod ad fidem venire possent & Dei gratiam promereri, malè utendo libertate sua, gratia carere, & damnationem incur-*

De grat.
Christi,
contra P.
& C. lib.
1. cap. 31
pag. 781.

Sed ab antiquis Pelagianis & Semipelagianis, ad eos descendamus qui nomen Pelagianorum abominantur, errorem tamen haud averfantur. In hac classe pono illos Pontificios qui docent gratiam esse efficacem, à voluntatis humanæ consensione; ita ut si contingat voluntatem velle assentire, tum Deus infundat gratiam vivificantem, sin ea resistat, tum operatio Dei volentis vivificare & regenerare animam irrita reddatur. Hisce etiam annumerandos sentio Arminium & Arminii discipulos, qui gratiæ salvantis donationem aut negationem ita suspendunt ab humanis voluntatibus, ut dicant, Deum ex absoluto beneplacito neminem velle convertere & regenerare, velle autem omnes convertere & regenerare sub conditione, si ipsi gratiæ ejus excitanti non resisterint, relinquere autem inconverfos, si resisterint. Sic Remonstrantes, *Si queratur quæ causa sit cur hi convertatur, ille non, respondetur, Hic convertitur, quia Deus hunc non opponentem novam contumaciam convertit; ille non convertitur, quia novam contumaciam opponit.* Ubi ex diversis actibus humani arbitrii petunt rationem datæ & negatæ Divinæ gratiæ salutiferæ: cæterum de Deo auferente per specialem misericordiam cor lapideum & contumax, aut non auferente pro libertate voluntatis suæ, altum semper apud istos silentium est. Sic etiam Corvinus, ut habeamus vel non habeamus eam gratiam quâ convertimur & salvamur, non ad discrimen Divinæ sed humanæ voluntatis reducit. Contra Bogerman. pag. 263. *Certum est nullius conversionem præcisè intendi à Deo*

*Acta Synod. p. 21
Eplie. 3,
& 4. art.*

Cap 6. *Differatio de morte Christi.* 225.

Paulò pòst, *Positis omnibus operationibus quibus ad conversionem in nobis efficiendam Deus utitur, manet tamen conversio ita in nostra potestate ut possimus non converti.* Sic se habet istorum sententia.

At longè aliter sancti & orthodoxi Patres, qui gratiam vivificantem, regenerantem & convertentem ipsam animam non contingentem assensum dissensumque liberi arbitrii dari aut non dari, docuerunt, sed pro gratuita & absolutâ Dei voluntate humani cordis insitam duritiem tollere volentis aut nolentis. Prodeat primò Augustinus, qui semper posito opere humanæ redemptionis in cruce peracto, quosdam habere gratiam, quia Deus speciali misericordia in eis hoc egit ut eam acciperent; quosdam non habere, quia Deus noluit misereundo illorum rebellem duritiem emollire. Præclarum est illud *Retract. lib. I. cap. 10.* *Quod dixi omnes homines posse se convertere ad Dei præcepta implenda, si velint, non existunt Pelagiani secundum eos esse dictum. Verum est enim omnino omnes homines hoc posse si velint; sed præparatur voluntas à Domino, & tantum augetur munere charitatis, ut possint.* Ex quibus verbis liquet, conversionem humanæ voluntatis ad Deum non pendere ex conditione hac, Si ipsa excitata velit parere; sed ipsum Velle ejus & ipsum posse pendere ex præparatione quâdam Dei & infusione charitatis. Idem August. *Epist. 107.* *Quomodo dicitur omnes homines gratiam fuisse accepturos, si non illi quibus non donatur eam suâ voluntate respuerent, cum multis non detur parvulis, qui non habent contrariam*

226 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
voluntatem? Paucis interjectis, Quomodo in
hac re merita pensantur voluntas humane,
quandoquidem illis quibus gratia ista non da-
tur, similem cum eis quibus datur habentibus
causam, justo tamen iudicio Dei non datur?
Sed alios etiam audiamus. Prosper; *Quis*
ambigat liberum arbitrium tunc cohortationi
vocantis obedire etiam in illo gratia Dei asse-
ctum credendi obediendique generavit? Gratia
igitur Dei non datur arbitrio sub conditione,
si obediat, sed data facit ut obediat. Idem de
vocat. Gent. l. i. c. 18 *Omnibus hominibus cu-*
juslibet conditioni & etatis causa percipien-
da gratiae voluntas Dei est apud quam ratioe-
lectionis abscondita est, ab ea gratia incipienti-
bus meriti quam accipere sine meritis Notan-
dum est hoc testimonium, quia licet hic
Auctor (quicumque fuerit) nullis hominibus
opem gratiae in totum fuisse subtractam de-
fendit, tamen non ita proflare & offerri om-
nibus arbitratur ut discrimen, cur hic eam
perceperit, ille non perceperit, eo revoce-
tur, quod hic voluerit accipere, ille resi-
stere: sed reducit causam gratiae perceptae ad
absconditam electionem Dei; & per conse-
quens etiam non-acceptae, quatenus est
mera negatio, ad absconditam non-electio-
nem Dei. Si tamen consideretur ut mora-
lis omissio ex parte hominum gratiae resi-
stentium, tum referendum est ad vitiosita-
tem humanam. Sed haec obiter. Fulgentius
passim retundit hunc errorem Pelagianor-
um putantium gratiam salutiferam ea qua-
si lege in Christo Redemptore paratam &
oblatam omnibus hominibus, ut eam alii
habeant quia voluerunt accipere, alii care-
ant

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 227
ant quia voluerunt repellere. Docet autem
ipsam voluntatem bonam dari quibusdam,
non posse autem non repelli ab omnibus
quibus ea minime datur. Nonnulla testimo-
nia ejus modò attulimus, jam alia subjunge-
mus. Lib. 1. De ver. Prædest. pag. 158.
*Non u'ique quia volumus, gratiam accepimus,
sed nec cum volentibus nobis gratia data est.*
Paulò post, pag. 159. *Sola gratia in nobis bonam
voluntatem facit, sola fidem ipsi voluntati tri-
buit. Nullum accipiendæ fidei meritum potest
habere voluntas, quæ non habet fidem; quia
non habere fidem est displicere Deo.* Idem lib.
2. non longè ab initio, pag. 166. *Deest vel
quibus hominibus suam gratiam, vel quantum
dare velit: qui non eam humanis voluntatibus
aut operibus debitam retribuit, sed gratiam
illuminandis cordibus misericors ac benignus
infundit. Et ideo cui voluerit & quantum vo-
lue-rit largitur, quia neque ullo bonæ volunta-
tis exortu neque effectu cujusquam boni operis,
priusquam gratiam tribuit, incitatur.* Hæc
jugulum petunt sententiæ Pelagianæ, quin-
etiam & Arminianæ, quæ gratiam vivifi-
cantem & salvantem (de qua loquitur Ful-
gentius) nemini præparatam aut donatam
statuunt secundum propositum electionis
Divinæ, sed quibusvis contingenter datam
aut negatam juxta conditionem diversam
obsequentis aut oblectantis voluntatis hu-
manæ, Quæ Theologia sanioribus Papistis
displicuit: Quorum paucula testimonia su-
perpondii loco adjiciemus.

Dominicus Bannes in 1. Aquin. qu. 32.
conclus. ult. pag. 278. *Deus, inquit, ab æter-
no statuit, voluntate vel absoluta vel conse-*
quenti,

228 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6*
quenti, non dare omnibus supernaturalia auxi-
lia. Quod si quis quærat quare potius quibusdam
in singulari hæc dona conferat, aliis vero dene-
get, hoc ex simplici Dei voluntate pendet, neque
est eius reiratio quaerenda, ut docet Augustinus
& D. Thomas. Paulò pòst, Discit ergo Theolo-
gus Christianus & humilis cum D. Thoma &
Augustino ignorare potius quàm cum curiosis sa-
pere, plusquam oportet sapere, ne incidat in hæ-
resin Pelagianam, referendo huiusmodi differen-
tiam in liberum arbitrium, tanquam in primam
illius causam & radicem scilicet, Quia iste vo-
luit converti, ille non voluit. Denique & illud
addit, quod nervos incidit Pelagianæ & Ar-
minianæ Theologiæ Ipsamet concurrentia li-
beri arbitri effectus est necessario consequens ne-
cessitate consequentiæ ex Divino auxilio effica-
ci. Hisce suis pronunciatis doctissimus Ban-
nesius illorum opinionem rejicit damnâtque
qui gratiam regenerantem & salvificam
propter meritum Christi omnibus homini-
bus paratam & expositam tuentur. Porro &
illos refellit qui rationem cur hi regeneren-
tur, illi non regenerentur, sive cur hi conver-
tantur, illi non convertantur, resolvunt in
velle & nolle humanum. Denique & illud
docet, nostram concurrentiam sive non-re-
sistentiam, hoc est, velle nostrum, esse neces-
sarium effectum datæ gratiæ efficacis, ac
proinde non esse rationem aut conditio-
nem dandæ & accipiendæ.

Alvares, *De auxiliis Divinæ gratiæ Disp.*
58. pag. 262. Si asseramus legem à Deo statu-
tam dandi infallibiliter auxilium efficax bene
utentibus aut uti volentibus ex sola innata li-
bertate auxilio sufficienti, jam initium gratiæ
effi-

efficacis esset ex natura & ex innata hominis libertate, voluntis bene uti auxilio sufficienti. Hæc est ipsissima lex sive ipsissimum illud decretum Dei quod ab Arminio, Corvino, reliquisque ejusdem Scholæ Theologis tanto studio propugnatur. Dicunt enim, gratiam sufficientem propter meritum Christi Mediatoris dari omnibus; efficacem verò, id est, eam quæ ipso facto convertat regeneretque, eâ lege dandam, si bene utantur illâ excitante sive sufficiente, hoc est, si voluntas per gratiam excitata & potens reddita in sitam sibi cultatem volendi exserat. Quod initium gratiæ efficacis Naturæ adscribit. Idem alvares, Ibidem, *Illâ causalis est falsa. Quia homo excitatus à Deo vult consentire, ideo adjuvatur.* Hæc causalis est vera, *Quia homo excitatus gratiâ sufficiente adjuvatur auxilio efficaci ideo coope-ratur.* Quod disputatione 99. probat copiosè: ubi hanc propositionem etiam asserit esse verissimam, *Quia Deus vult ut homo velit ideo homo vult.* Hæc è diametro adversantur placitis Arminianorum, qui negant aliquam antecedentem Dei voluntatem esse causam cur alii præ aliis credant, convertantur & efficaciter salventur: & totum hoc discrimen referunt ad antecedentem hominum voluntatem, qui cum aliis communi gratiâ excitati, præ aliis voluerunt credere, voluerunt se convertere, voluerunt salutem apprehendere.

Gulielmus Estius olim in Academia Ducacena Professor, in 1. Sentent. disp. 46. § 2. pag. 222. *Nom debemus in Deo imaginari voluntatem, studium, conatum aliquem, quo velit, studeat, nitatur, & quantum in ipso est agat ut omnes homines salventur, quod tamen pro-*

230 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 6.*
propterea non assequatur, quia bonæ ejus vo-
luntati obsistat mala voluntas hominum, qui
prævalente atque impediēte frustratur volun-
tas Dei. At hoc penè totuin est quod Christi
morte procuratum contendunt nonnulli;
nempe, quòd Deus, gratiam salutiferam
omnibus promiscuè offerendo, salvare ve-
lit eos qui liberè se applicant ad gratiam, da-
mnare eos qui eidem resistunt.

Ultimo in loco prodeat Bellarminus, qui non agnoscit cum morte Christi connexum tale aliquod Dei decretum, quo gratiam efficacem sive reapse regenerantem Deus omnibus hominibus dare statuerit sub hac conditione, Si eam suâ voluntate non respuerint. Lib. I. De grat. & lib. arbit. cap. 12. rejicit eorum opinionem qui *in potestate hominum esse docent ut gratiam faciant esse efficacem, quæ alioquin ex se non esset nisi sufficiens.* Ostendit eos Augustino & sacris Scripturis adversari qui dicunt *omnes homines fuisse accepturos gratiam Dei, si non illi quibus non datur eam sua voluntate respuerent,* pag. 423. Denique hoc incommodo premit hanc opinionem, *Quod si vocatio efficax non penderet à proposito Dei, sed ab humana voluntate, nullus locus prædestinationi relinqueretur.* Quibus addi potest illud, lib. I. cap. 8. pag. 455. *Credimus Deum absoluta voluntate velle salvare multos, tum parvulos tum adultos, & absolutam voluntate alios non velle salvare, tum parvulos tam adultos, Vide Augustini Enchiridion, cap. 102, 103.*

Sed quorsum tam multa de gratia & Libero arbitrio, cum versemur in expli-
canda questione de Morte Christi, quæ-
nus

Cap. 6. *Dissertatio de morte Christi.* 231
nus consideratur ut universalis causa salutis
humanae? Nimirum quia Pelagiani olim
docuerunt, atque multi nunc dierum in
eam opinionem dilabuntur quæ statuit,
Morte meritoque Christi Redemptoris gra-
tiam salvantem sive efficacem ex æquo pro-
stare omnibus hominibus sub hac conditio-
ne dandam, Si eam suâ voluntate non re-
spuerint; sub hac lege negandam, Si re-
spuerint: Quasi ipsa mors Christi ex pura
Dei misericordia fuisset hominibus indulta,
sed gratia efficax sive salutifera ad homines
dimanet prout bene aut malè usi fuerint li-
bero suo arbitrio in gratia excitante amplex-
anda aut repellenda, *Si que salus dignis sal-
vari ex fonte volendi*, ut cecinit Prosper l.
de Ingratis, c.6. In hac igitur Dissertatione,
De universali efficacia mortis Christi, sicut
nostrum fuit ostendere contra eos qui illam
coarctare moluntur, Esse stabilitum quod-
dam universale pactum cum toto humano
genere de danda remissione & vitâ æternâ
omnibus & singulis hominibus sub condi-
tione fidei; ita & illud etiam monstrandum
fuit contra eos qui hanc universalem effica-
ciam mortis Christi extra suos limites ex-
tendunt, Nullam legem nullum decretum
esse stabilitum in ordine ad mortem Chri-
sti, de dandis mediis gratiæ supernaturalis,
aut de datâ ipsâ gratia salvifica & efficaci,
omnibus hominibus sub conditione, Si
bene aut minùs malè utantur lumine na-
turæ, vel sub conditione, Si suâ voluntate
eam non respuerint. Positâ igitur morte
Christi tenetur Deus ex fidelitate, juxta
pactum Evangelicum, dare remissionem pec-

232 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
peccatorum & vitam æternam cuivis pœn-
tenti & credenti : At nullo pacto tenetur
dare ipsam fidem, charitatem aut gratiam
salutiferam quemcunque alium actum li-
beri arbitrii viribus præstanti. Imò gratiæ
efficacis & salutiferæ donatio sive negatio,
posiâ morte Christi, tam libera manet Deo
quàm fuit ipsius Christi donatio, quæ nullis
humani arbitrii actibus debita aut data intel-
igitur. Ad propositum igitur Dei misere-
ntis aut non-misere-ntis, non ad arbitrium homi-
nis volentis aut non-volentis, consecutio
gratiæ efficacis & salvantis tanquam ad pri-
mam radicem referenda est. Hactenus de
morte Christi, quatenus ejus vis & efficacia
ad omnes pertinet, disputandum est. Dein-
ceps, quatenus ad electos Dei filios restrin-
gatur, est explicandum.

CAP. VII.

*De morte Christi, quâ spectat solos
prædestinatos.*

HActenus egimus de morte Christi,
quâ totum genus humanum spectat,
universali ambitu vivificæ potentiæ
sub conditione Filii quoad quemvis homi-
nem in actum deducendæ. Quamvis enim
deficiente hac conditione mors Christi non
exferat in majore hominum parte vim suam
salutiferam, tamen neque negandum est,
quod Scripturæ passim ac clarè testantur,
neque dubitandum est, quin Deus apud se
habeat justissimas & sapientissimas sui consi-
lij rationes, dum statuit mortem Filii sui
omni-

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 233
omnibus sub fidei conditione applicabilem,
& nihilominus non decrevit efficere aut
procurare ut eadem per fidem singulis dona-
tam omnibus applicetur. Non debemus ita-
que inter se committere & quasi collidere
hæc decreta Divina, *Volo Filium meum: à se-*
metipsum in cruce offerre pro peccatis humani
generis ut omnes & singuli in eum credentes
possint servari; Volo gratiam meam efficacem
ita dispensare ut non omnes sed electi solummo-
do accipiant hanc fidem salutiferam qua ser-
ventur. Si cuiquam hæc duo decreta pugnare
videantur, debet ille intellectus sui infir-
mitatem potius agnoscere quàm quicquam
eorum quæ in sacris Scripturis tam disertè
habentur inficias ire. Sit igitur hoc fixum
& stabilitum; Ex decreto ipsius Dei Chri-
stum ita fuisse in ara crucis oblatum pro o-
mnibus hominibus, ut mors ejus sit jam
constitutum quasi universale quoddam re-
medium omnibus & singulis, ad obtinen-
dam remissionem peccatorum & vitam æ-
ternam, per fidem applicabile. Jam verò
nè sub hac universali virtute mortis Christi,
quæ ad omnes potestates se extendit, illam
obteramus specialem ejusdem efficaciam
quæ actu ad solos prædestinatos pertinet &
pertingit, altera pars susceptæ nostræ dispu-
tationis aggredienda est, quæ specialem ele-
ctorum in morte Christi prærogativam, tam
ex voluntate Dei Patris Filium suum in
mortem dantis quàm Filii seipsum offeren-
tis explicabit & tuebitur. Non enim debe-
mus ita defendere Christum pro omnibus
fuisse mortuum, ut cum Pelagianis creda-
mus ejusdem mortis vivificam efficaciam
patri

234 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
 pari momento proflare omnibus commu-
 nem ex intentione Divinæ voluntatis, in
 eyentu autem fieri aliquibus salutiferam,
 aliis minimè, non aliunde quàm ex con-
 tingente usu humanæ libertatis. Neque
 cum Arminianis delirandum est, quasi Deus
 dederit in mortem Filium suum, *nihil aliud*
absolute intendens quam ut inde haberet ipse
nudam potestatem salvandi quosvis peccatores,
non obstante iustitia sua; atque ut quisvis pec-
catores haberent modum sive medium quo sal-
vari possent, non obstante peccato suo. Hinc
 præclarum illud Grevinchovii corolla-
 rium, in dissertatione De morte Christi
 pag. 9. *Impetrationi suam dignitatem, neces-*
sitatem, utilitatem abundè constare potuisse,
etiamsi impetrata redemptio nulli individuo un-
quam actu ipso applicata fuisset. Idem & illud,
 pag. 14. *Potuisse omnibus impetratam esse re-*
demtionem, & tamen nullis eam applicari,
propter intervenientem omnium incredulita-
tem. Nos autem minime arbitramur Chri-
 sti mortem fuisse tanquam aleam jactam;
 sed Deo Patri Christoque fuisse ab æterno
 decretum, merito hujus mortis certas quas-
 dam personas, quas Scriptura electorum
 nomine designat, infallibiliter servare; a-
 deoque ex voluntate Dei mortem Christi
 pro iisdem redimendis fuisse speciali quo-
 dam modo & consilio oblatam & accepta-
 tam. Neque hîc necessarium est, ad hujus
 specialis consilii defensionem, spinosam
 istam quæstiunculam definere, à multis ve-
 xatam, vexantem omnes qui eam discutien-
 dam susceperunt, *Utrum scilicet prius sit*
Decretum illud quo prædestinantur certa per-
sonæ.

Grevin-
 chov p.
 9.

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 235
sonæ ad infallibilem participationem vitæ æternæ, an illud alterum quo Christus ordinatus fuit ad officium Mediatorium. Nam quamvis ad sustentandam intellectûs humani imbecillitatem in æternis Dei decretis cogimur quædam ut priora, quædam ut posteriora concipere, tamen de hisce imaginariis rationis nostræ signis contendere, aut ex iisdem quæstiones fidei stabiliendas aut refellendas suscipere, lubricum mihi videtur & valde periculosum. Illud siquidem extra omnem dubitationis aleam poni debet, hæc quæ à nobis secundum ordinem prioris & posterioris cogitantur, Dei decreta penès ipsum Deum æquabili infinitatis æternitate consistere: nec dari posse aut debere instans aliquod separatum in quo, stabilito uno decreto, alterum nondum prævisum ac stabilitum rectè cogitetur. Concipe igitur ut ordine prius, decretum Dei de constituendo & mittendo Mediatore (quod mihi videtur ad nostrum intelligendi modum aptius) ut posterius, decretum de eligendis certis personis ad infrustrabilem consecutionem vitæ æternæ in Mediatore constituto; nunquam tamen hæc ita divelles quin passio Mediatoris ab æterno prævisa fuerit ut offerenda speciali quodam modo & intuitu pro hisce eligendis, & tanquam oblata pro eisdem specialiter à Deo fuerit, idque ab æterno, acceptata. E contra, concipe ut ordine prius, decretum de electione certarum personarum ad salutem. Ut posterius, decretum de destinatione Christi ad officium Mediatorium; nunquam tamen hæc ita separaveris quin passio Christi specialiter
oblata

236 *Dissertatio de morte Christi* Cap. 7.
oblata & acceptata pro iisdem, causa fuerit
præparandi ac donandi illis electis tam gra-
tiam efficacem quàm salutem. Cum igitur
utraq; opinio perinde se habeat ad institu-
tum nostrum, missâ rei minimè necessariæ
disquisitione, unicam thesin de morte Chri-
sti sub speciali quadam consideratione ad so-
los prædestinatos restrictâ proponemus &
confirmabimus: Quæ sic se habet.

Thes. *Mors Christi, ex speciali Intentione Dei Pa-
tris illud sacrificium ab æterno ordinantis &
acceptantis, Christi que illud idem in plenitu-
dine temporis Deo Patri offerentis, destinata
fuit certis quibusdâ hominibus (quos Electos
Scriptura appellat) iisdemque solis, ut efficaci-
ter & infallibiliter applicanda ad æternæ vitæ
consecutionem.*

Hanc thesin opponimus Arminiorum
errori, quem Grevinchovius stabilire co-
natur, *Dissert. De morte Christi*, pag. 7. &c.
ubi docet Deum tradentem Filium suum,
intendisse impetrationem reconciliationis
omnibus & singulis communem, applica-
tionem verò ejusdem impetratæ nemini
mortalium absolutè voluisse. *Agnosco*, in-
quit, *in Deo quidem affectum constantem ac
perpetuum bonum impetratum omnibus & sin-
gulis applicandi; Nego applicationem ipsam
ulli hominum nisi fideli; certo Dei consilio ac
voluntate destinatam.* Opinatur igitur no-
vus iste magistellus Deum ex æquo velle o-
mnibus vitam æternam in Christo, neque
absolutâ & antecedentâ voluntate destinare
& præparare aliquibus gratiam efficacem
quâ Christus illis infallibiliter applicetur, sed
per æternam suam præscientiam speculari
qui-

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 237

quinam sunt credituri, quinam in sua infidelitate permansuri, & tum demum destinare Fidelibus, quàm Fidelibus, efficacem applicationem mortis ac meritorum Jesu Christi. At nos in ipsa prædestinatione ad fidem, applicationem mortis Christi quibusdam certis personis infallibiliter destinata[m] putamus; atque dicimus hanc fidem non Fidelibus, quàm Fidelibus, sed infidelibus præparatam, ut per eam evadant fideles. Applicatio igitur non destinata sed facta intelligitur in hominibus qui considerantur ut fideles: destinata autem applicatio intelligitur in illis quibus fides donanda destinatur, per quam fiet hæc applicatio. Hi autem sunt electi, ac soli electi, quorum specialis prærogativa est, quod ex absoluta voluntate Dei Patris ac Christi Mediatoris, per Christi mortem infallibiliter salvandi decernantur ac procurentur. Hisce prælibatis ad argumenta veniamus, ac Scripturarum disertis testimoniis primo in loco agamus.

I. Huc faciunt inprimis ea loca quæ Patris absolutam voluntatem significant de certis personis Mediatori donandis & quasi commendandis, hoc fine ut ab eo & per eum accipiant omnia ad salutem necessaria, ac ipsam denique salutem, Joh. vi. 37, 39. *Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: & eum qui venit ad me, non ejiciam foras. Hæc est voluntas ejus qui misit me Patris, ut omne quod dedit mihi non perdam ex eo, &c.* Clarum est ex hoc contextu, non omnes promiscue, sed quasdam personas singulari Dei Patris misericordiâ datas Mediatori, ex certo & gratioso proposito producendi infallibiliter &

238 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
& efficaciter easdem personas ad vitam æternam. Consimilia habentur, Joh. xvii. 2. *Dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam.* Hæc specialis donatio non aliter quàm in æterna electione facta intelligi potest. Sic autem donatos Redemptori in ipso opere redemptionis habere specialem prærogativam nemo sanus dubitaverit. Certè, Apostolus id apertè significavit Ephes. i. 4, 5, 6, &c. *Elegit nos in Christo ante jacta mundi fundamenta. Prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Christum secundum propositum voluntatus suæ.* Hic habetis specialem illam donationem quarundum personarum soli Deo notarum. Dein ver. 7. ostenditur, secundum propositum Dei personas easdem semper consequi efficacem & applicatam redemptionem in Mediatore, *In quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, &c.* Qui ergò Christo specialiter donati sunt in electione, illi fidem, remissionem peccatorum sanctificationem & salutem semper hauriunt ex morte Christi, donatâ simul eis fructuosa ejusdem mortis applicatione. Sanctus Augustinus per hanc donationem nihil aliud quam æternam electionem intellexit, In Johan. tract. 107. *Non (inquit) Pater eos Filio dedisset, nisi elegisset.* Idem Pater, De Prædest. Sanctor. cap. 16. sic datos Filio, eo etiam peculiari modo vocatos demonstrat, ut Christus crucifixus non fiat iis scandalum aut stultitia, sed virtus & Dei sapientia ad fidem & salutem efficaciter in illis operandam. Videte verba auctoris, quæ brevitatis causâ omitto. Aut igitur negandum est cer-

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 239
tas quasdam personas Christo Mediatori à
Deo Patre specialiter datas, aut simul faten-
dum Mediatorem in oblatione suâ specia-
lem intuitum ad easdem habuisse.

2. Idem evincitur ex illis locis quæ do-
cent Christum, Paternæ voluntatis con-
scium, prædictas personas specialiter sibi da-
tas speciali curâ ad salutem dirigere & infal-
libiliter perducere. Quod proculdubio non
fieret, nisi mors Christi, quæ est omnis gra-
tiæ salutiferæ nobis indultæ causâ meritoria,
iisdem personis, ut salutifera & vivifica,
speciali quâdam intentione fuisset destinata.
Sed verba Scripturæ audiamus. Johan. xvii.
9 *Pro ipsis rogo; non pro mundo rogo, sed pro*
iis quos dedisti mihi quia tui sunt. Et vers. 12.
Ego servavi eos; quos dedisti mihi custodiri. Et
vers. 19. *Ego pro iis sanctifico me ipsum ut ipsi*
quoque sint sanctificati in veritate. Nihil cla-
rius quam hisce in locis duo affirmari: U-
num, A Deo Patre non omnes promiscuè,
sed quosdam specialiter fuisse datos Christo
mediatori: quod de Electis intelligendum
esse, ostensum est: Alterum, Christum in
ipso Mediatoris & Servatoris officio fun-
gendo complecti & prosequi eosdem spe-
ciali amore, intentione ac curâ, hoc est,
tali amore intentione & curâ quæ produ-
cent in iis infallibilem effectum vitæ æter-
næ. Quod ex Heb. ii. 13. manifestè liquet, ubi
Christus hosce pueros sibi à Patre datos Pa-
tri suo representat salvos & incolumes, *Ecce*
ego, & pueri quos dedit mihi Deus. Jam ve-
rò ut hæc omnia quasi in fasciculum recolli-
gam, Quos Christus speciali intercessione
Patri commendavit, hoc est, *oratione abso-*
luta

240 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
uta (ut habet Banneſius in 1. qu. 23. art. 5.
pag. 297.) vel (ut Suaresius in 3. tom. i.
quæſt. 19. diſp. 31. pag. 634) pro quibus ora-
vit *efficaci & absoluta voluntate, ut meritum*
mortis ſuæ eis applicaretur efficaciter, pro qui-
bus ſervandis & cuſtodiendis quaſi extra or-
dinem excubias agit, pro quibus ſeipſum ita
ſanctificavit ut ab eo efficaciter percipiant
eam ſanctificationem quæ per Evangelii do-
ctrinam in cordibus ſalvandorum peragitur,
denique, quos ad unum omnes Patri tan-
dem ſiſtet incolumos & glorioſos, eos ex-
tra omnem controverſiam etiam in ipſo
actu oblationibus, adeoque in toto opere
redemptionis, ſpeciali intentione comple-
tebatur. Abſurdum enim eſt, ſalutem ſpe-
ciali intentione fuiſſe illis à Mediatore pro-
curatam quibus mors Chriſti, quæ eſt ſalu-
tis humanæ cauſa, non fuit ſpeciali inten-
tione deſtinata.

3. Argumentum tertium ab illis Scriptu-
ræ testimoniis petitur in quibus mors Chri-
ſti conjuncta & quaſi complicata cum certo
& absoluto propoſito dandi vitam æternam,
non ad omnes homines diffunditur, ſed ad
certas perſonas, idque ex ſpeciali intentione
Chriſti ipſius, reſtringitur. Talia ſunt,
Johann. x. 15. *Animam meam pono pro ovi-*
bus meis. Johann. xi. 51, 52. *Jeſus moriturus*
erat, ut filios Dei diſperſos in unum congrega-
ret. Ephes. v. 25. 26. *Chriſtus dilexit Eccle-*
ſiam, & ſemetipſum tradidit pro ea, ut ullum
ſanctificaret, & ſibi glorioſum exhiberet. Tit.
ii. 14. *Chriſtus dedit ſemetipſum pro nobis, ut*
mandaret ſibi populum peculiarem, &c. Ac-
quiſivit Eccleſiam ſanguine ſuo, Act. xx. 28.
Ephes.

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 241
 Ephes. i. 22, 23. *Dedit eum Caput super omnia Ecclesiae, quæ est corpus ipsius.* Cui adde illud, Ephes. v. 23. *Ipse est Servator corporis sui.* In hisce omnibus locis tria observanda. Primò, nominè *ovium, Ecclesiae, Filiorum Dei, corporis Christi* designari oves, filios Dei sive membra Christi, non tam actu unita per fidem acceptam quàm consilio & intentione Dei unienda per fidem accipiendam. Secundò, sub prædictis titulis humanum genus promiscuè non posse designari. Tertiò, cum dicitur Christum mortuum fuisse *ut hosce filios congregaret, ut hanc Ecclesiam sanctificaret, ut hanc Ecclesiam acquireret, &c.* denotari in Christo se se offerente non voluntatem inefficacem, aut intentionem aliquam conditionatam, quæ intento effectu carere possit, sed voluntatem efficacem, & intentionem cum infallibili eventu conjunctam. Probatur primum, nempe, Sermonem esse in prædictis locis de ovibus, de membris, de filiis secundum æternum & arcanum propositum electionis Divinæ, & non secundum actum præsentem consideratis; Quia nemo fit actualiter ovis Christi, filius Dei, membrum corporis mystici, nisi merito & beneficio mortis Christi ad eum actualiter & efficaciter derivatæ & applicatæ, Christus igitur mortuus est pro ovibus, pro filiis Dei, pro Ecclesia, pro membris sibi secundum electionis propositum ab æterno destinatis, scilicet ut merito mortis Christi hæc prædestinatio Dei impleretur in iisdem. Sic Augustinus, in Johann. tract. 46. *Novit Dominus qui sunt ejus: ipsæ sunt oves, secundum istam prædestinationem, se-*

242 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
cundum istam præscientiam, secundam istam
electionem ovium, ante constitutionem mundi.
Et Tract. 49. pag. 366. de filiis Dei disper-
sis sic loquitur, *Hæc secundam prædestina-*
nem dicta sunt: Nam neque oves ejus nunc; filii
Dei adhuc erant, quia necdum crediderant.
Probatur secundum, nempe, In locis allega-
tis mortem Christi sub speciali aliqua ratio-
ne ad certas personas restrictam denotari.
Nam alioquin cur Scriptura *oves, filios, Eccle-*
siam nominasset, si eam uti ad omnes ex-
tenditur designare voluisset? Frustrâ voca-
bulis usus fuisset exiguam partem humani
generis designantibus, nisi & intentionem
Christi ea in re non ad totum humanum ge-
nus spectantem sed ad illos paucos relatam
indicasset. Mors Christi atque intentio Dei
omnes promiscuè complectens optimè ex-
primitur Johann. iii. 16. *Sic Deus dilexit*
mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut
omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat
vitam æternam. At sic dilexit oves, filios,
Ecclesiam suam ut morte suâ iis fidem & vi-
tam æternam decreverit efficaciter prome-
reri. Hanc specialem Christi in sese offe-
rendo intentionem ex speciali amore ortam
sacra Scriptura nobis voluit patefacere, quo-
ties de morte Christi relatâ ad solam Eccle-
siam, ad solas oves, ad sola membra cor-
poris mystici facit mentionem: juxta illud
Aquinas, Part. 3. qu. 24. art. 4. *Deus præ-*
ordinavit electorum salutem, ab æterno præ-
destinando, ut per Jesum Christum comple-
tur. Probatur ultimum, scilicet, Volunta-
tem Dei Patris Christique non inefficacem
aut conditionatam sed absolutam & effica-
cem,

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 243
cem, de salvandis prædictis ovibus per
mortem Christi. testimoniis allatis conti-
neri: Quia de iisdem ovibus loquens Chri-
stus Johann. x. 28. *Ego, inquit, vitam æter-*
nam do eis, & non peribunt in æternum. Et
Johann. xvii. 24. *Pater, voluit ubi ego sum,*
sint & illimetum quos mihi dedisti. Et Epist.
v. 23. de hac Ecclesia pro qua Christus se-
metipsum tradidit ait Apostolus, *Christus ca-*
put est Ecclesiæ, & servator corporis sui. Hæc
omnia voluntatem absolutam & cum effe-
ctu conjunctam exprimunt. Christus igitur
Servator & Redemptor mundi verè appella-
tur, quatenus remedium apportavit toti
mundo salutare & per fidem applicabile: At
Servator, & Redemptor ovium suarum, Ec-
clesiæ suæ, corporis sui, uno verbo, præde-
stinatorum filiorum Dei, quatenus speciali
intentione hoc remedium illis applicandum
destinavit & procuravit, dando illis *illumi-*
natos oculos cordis, Ephes. i. 18. ut fide pos-
sident Christum efficaciter sibi unitum &
applicatum.

4. Ultimò, confirmare possumus senten-
tiam nostram iis locis in quibus Christo mor-
ienti absolutè Deus promisit Ecclesiam
merito hujus mortis infallibiliter à morte
liberandam, & vitæ æternæ donandam. Gen.
iii. 15. *Semen mulieris conteret caput serpentis,*
Quod quid aliud est, quàm virtute & merito
mortis Christi concultatum iri Satanam, &
liberandos ex ejus potestate illos omnes
quorum Deus in Christo voluit specialiter
misereri? Jam quis dubitet Christum mor-
tem suam Satanae debellatricem speciali in-
qutu ad eos retulisse qui speciali beneficio

244 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
per eum fuerunt liberandi? Hos autem infallibiliter liberandos fuisse electos, apud omnes sanos Theologos in confesso est. Rupertus, lib. 2. De victoria verbi Dei, cap. 18. *Electos nominatim appellat Serpentis vi-ctores.* Quia nimirum efficacia mortis & resurrectionis Christi Diabolum conterentis, iis solis ex speciali misericordiâ efficaciter applicanda destinatur & procuratur. Unde Marloratus in hunc locum, *Diabolus & generatio malorum contra electos Dei pugnant, sed electi tandem fortiores evadent propter Caput iſorum. nempe Christum, qui per mortem suam abolevit eum qui mortis habebat imperium.* Mors igitur Christi specialiter intenta & destinata fuit ad conterendum Satanam sub pedibus electorum; eosdémque efficaciter salvandos, idque ex firmissima promissione ipsius Dei Esai. liii. 10. 11. non dissimilis exstat promissio Dei Patris de efficacia mortis Christi quoad electos: Verba sic se habent, *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum: & voluntas Domini in manu ejus dirigetur. Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit & saturabitur, &c.* Deus Pater hisce verbis promittit Filio, passionem & mortem ejus non fore inutilem aut infructuosam, sed semen illi indubiè parituram. Quæro igitur an hæc promissio vaga & incerta individua respiciat, an personas certas Deo Patri ac Christo Mediatori singulariter notas. Proculdubio confusam promissionem fingere de salvandis aliquibus, sed ab ipso Deo nondum singulariter designatis, est Divinâ perfectione & sapientia, indignissimum. Quod si Deo Christo-
que

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 245
que constiterit, de hoc semine efficaciter
salvando per mortem Christi, consequen-
ter, in Christo moriente fuisse, respectu
salutis eorundem, efficacem & singularem
intentionem. Omnes hujus loci interpre-
tes ita eum intellexerunt, ut per Christi
mortem efficacissimam & certissimam libe-
rationem ac salutem mystico corpori ejus,
id est, Ecclesiæ, sive electis, promissam fa-
teantur. Sic Lutherus, *Posteritas sive semen*
de quo loquitur, est Ecclesia. VIDEBIT SE-
MEN, id est, *habebit regnum & regios libe-*
ros. Sic Calvinus, VIDEBIT SEMEN, *si-*
gnificat, mortem Christi causam fore gignendæ
sobolis quia mortuus vivificans populum sibi pe-
culiarem acquireret. Non dissentit Musculus
explicans illa verba, *De labore, aximæ suæ*
videbit, & satiabitur. Affluentiam hanc ele-
ctorum & salvandorum vidit jam olim Chri-
stus, videt etiamnum, & ad finem mundi usque
videbit, videndoque saturatur, quia placitum
Dei Patris sui in manu ipsius dirigitur. Omnes
hi consentiunt, ex speciali beneplacito Dei
Patris efficacem salutem Ecclesiæ, id est
certarum quarundam personarum Deo soli
notarum, Christo tanquam fructum passio-
nis suæ fuisse promissam, Christumque pro
salvandis hisce electis, sive hoc populo pe-
cullari à Deo Patre singulariter sibi dato &
commendato, singulari & efficaci volunta-
te intendisse & laborasse.

Si quis hinc objiciat cum Grevinchovio,
non fuisse absolutam aliquam promissionem aut
voluntatem Dei de singularibus quibuscunque
personis efficaciter redimendis, sed Deum ap-
plicationem mortis Christi omnibus & singulis

246 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*

Obj. 2. non absolute sed conditionate voluisse & noluisse: voluisse omnibus, fide intercedente; noluisse, mediante incredulitate: atque idcirco, Christo ponente animam suam, potuisse, tamen mortem ejus nullis applicari, id est, potuisse eum promisso semine fraudari, propter intervenientem omnium incredulitatem:

Resp. Respondeo, In hac promissione qua se Mediatori Deus Pater quasi obstrinxit, de dando illi semine, si animam suam posuerit pro peccato, continetur tacita promissio de fide danda iptis electis, absque quâ semen Christi non haberentur. Tam igitur decretum fuit Deo propter mortem Filii dare aliquibus ipsam fidem quàm dare Filio progeniem in æternum victuram. Hujus promissi & consilii præscius Christus non potuit non speciali intentione pro hoc semine, pro hisce fidelibus futuris, mortis suæ sacrificium Deo Patri offerre. Hactenus expressis Scripturarum testimonis pugnavimus: Jam rationes aliquot in sacris etiam Scripturis fundatas afferemus.

Rat. 1. Qui morte suâ non modò stabilivit fœdus illud Evangelicum ad omnes homines promiscuè spectans, *Quisquis crediderit, salvus erit*; sed insuper fœdus illud arcanum, quod certas & singulares quasdam personas Deo soli notas comprehendit à Propheta hisce verbis descriptum, Jer. xxxi. 33. *Hoc est fœdus quod pangam cum domo Israelis post dies hos, Indam legem meam menti eorum, & cordi eorum inscribam eam, & ero eis Deus, & ipsi erunt mihi populus*; Qui, inquam, tale fœdus morte suâ procuravit, is mortem meritumq; suum Deo Patri ut efficaciter quibusdam

Cap. 7. *Dissertatio de morte. Christi.* 247
dam electis personis applicandam obtulit.
Hæc propositio inde clara & manifesta est,
quòd *indere leges suas hominum mentibus, &
inscribere eorundem cordibus*, atque eosdem po-
pulum peculiarem Deo facere efficacem appli-
cationem meritorum Christi denotant, &
electorum sive spiritualis Israelis privilegia
designant. Jam verò adjungo Minorem, &
affirmo, Christum morte suâ hujus arcani
fœderis, quod applicationem includit, &
Israellem Dei sive electos Dei filios eosdém-
que solos complectitur, Mediatorem existi-
tisse. Præter verba Prophetæ modò laudati,
habemus & Apostoli, eundem Prophetam
citantis, perspicuum testimonium, Heb.
viii. 6. *Noster Pontifex melioris testamenti
Mediator est, quod in melioribus repromissio-
nibus sancitum est.* At quæ tandem sunt me-
lioress illæ promissiones quas Christus Me-
diator stabilivit? Recensentur vers. 10. iis-
dem verbis quibus exstant apud Jeremiam;
& ad duo capita revocantur, ad promissio-
nem de *interiore cordium reformatione*, &
de *gratuita peccatorum remissione*, ut bene
observavit in hunc locum Calvinus. Chri-
stus ergò morte suâ meruit omnibus remis-
sionem peccatorum, si credant & conver-
tantur: ac meruit & procuravit quibusdam
hoc gratuitum & arcanum fœdus à Deo pro-
mittente implendum, nimirum, ut cre-
dant & convertantur Deo per & propter
Mediatorem illorum corda efficaciter re-
formante, & leges suas eisdem indente. Hi
autem pro quibus hoc promeruit Christus
(ut ex Augustino Beda observavit) sunt o-
mnes pertinentes spiritualiter ad domum Israel

248. *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
Ex semen Abrahæ: Quod quid aliud est quàm
 omnes electi? Electi igitur ex intentione
 Dei & Christi speciale beneficium fructuo-
 sæ applicationis ex morte Christi & destina-
 tum sibi habuerunt & donatum.

Rat. 2. Secunda ratio sumi potest à consideratio-
 ne ipsius pretii in cruce persoluti pro re-
 demptione humani generis. Pretium hoc
 fuit sanguis Filii Dei, Filii unigeniti & di-
 lecti: At non est credibile tale ac tantum
 pretium impensum fuisse in eventum ex in-
 certa alea humani arbitrii pendulum: Fuit
 ergò consilium & intentio Dei Patris ac
 Christi Mediatoris, hâc pretiosâ morte
 quosdam homines infallibiliter & efficaciter
 redimere & servare: Hi autem alii esse non
 potuerunt ab illis qui reapse salvantur, id
 est, ab electis: Ergò Christi seipsum offe-
 rentis intentio speciali quodam modo respi-
 ciebat electos. Scio Grevinchovium aliôf-
 que qui ex eadem Schola prodierunt, au-
 dacter asserere, *Finem impetrationis proprium
 atque à Deo intentum fuisse, ut peccatorem
 salvare posset salva justitia sua: potuisse au-
 tem hanc redemptionem omnibus impetratam
 nullis applicari propter intervenientem omnium
 incredulitatem.* Quod perinde valet ac si di-
 cerent Deum ità dedisse Filium in mortem
 ut interim nullum certum propositum ha-
 buerit de servandis ullis hominibus merito
 ejusdem mortis, sed nudâ possibilitate salu-
 tis per mortem Christi omnibus generaliter
 procuratâ, ita efficacem participationem
 salutis commiserit arbitrio singulorum, ut
 Christi mors in tota latitudine sui meriti
 considerata potuerit neminem à morte effi-
 ca-

*Grevinch
 Dissert.
 De Mort.
 Chr. pag.
 14, 15.*

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 249

caciter redemisse. At quisquis ritè perpendit quàm pertiosa fuit mors Filii in oculis Patris, nè cogitare quidem poterit illum voluisse Filium morte exponere absque certo proposito eandem mortem efficaciter quibusdam applicandi Isai. liii. 10. *Voluntas Domini in manu ejus dirigitur.* Audite Malderum scriptorem Pontificium, Arminianis hac in re multò saniozem, Anti. Synod. pag. 138. *Si solum respiciatur ipsa oblatio, inquit, æqualis illa est pro omnibus; secus, si respiciatur id pro quo reipsa obtinendo obtulit. Obtinuit enim electis fructum perfectum & reipsa sequentem & applicatum suæ passionis, tanquam in hoc sibi datis à Patre.* Non potuit igitur sanguis Christi in inane diffuere, quia pretio sanguinis sui, ex decreto Dei, promeruit electis fructuosam ejusdem pretii applicationem.

Quicquid boni spiritualis & salutiferi Rat. 3:
Christi Spiritus efficit in ullis hominibus, id Christi sanguis effusus promeruit iisdem hominibus: At Christi Spiritus producit in certis quibusdam personis pœnitentiam & fidem, & mediante fide ac pœnitentiâ infallibilem applicationem mortis suæ: Ergò iisdem hominibus hæc specialia bona promeruit: Ergò seipsum in ara crucis sacrificans promereri intendit. Neque enim temerè aut casu fas est putare, Christum majora spiritualia beneficia hisce quàm illis procurasse. Quid hîc respondebunt adversarii? Nunquid dicent Christi Spiritum impertire beneficia hominibus quæ Christus illis minimè promeruit? Non audebunt Christi meritum ità conculcare. Nunquid respon-

L 5

debunt,

debunt, Ipsam fidem & voluntatem & actum fructuosæ applicationis non esse Dona specialia Spiritûs sancti? Pudebit tam crassi Pelagianismi. Fateantur ergò nobiscum, sicut per Christi mortem specialia bona sunt procurata electis, ità in voluntate Christi morientis, Desquæ Patris hanc mortem acceptantis, fuisse efficacem intentionem de iisdem procurandis & conferendis. Atque hoc est illud singulare privilegium in morte Christi, quod solis electis vindicamus, quia ex facto apparet, Deum eos solos morte Filii sui efficaciter servandos destinasse. Unde Heb. vii. 25. statuitur Servator quorundam, id est, electorum, πάντων nempe tam merito quàm efficaciâ.

Rat. 4.

Quartum argumentum nobis præbebit receptissima illa inter omnes Theologos distinctio, quâ dici solet, Christum pro omnibus mortuum fuisse *sufficienter*, pro electis mortuum *efficaciter*. Nam sicuti ex priore membro refutavimus illorum sententiam qui negant Christi mortem ex decreto Dei esse omnibus hominibus remedium applicabile, ità ex hoc posteriore illi sunt refutandi qui negant Christi mortem, idque ex decreto Dei, esse remedium electis efficaciter & infallibiliter applicandum. Quis enim potest esse alius sensus horum verborum, *Mortuus est pro electis efficaciter*, quàm, Mortuus est absolutâ intentione & efficaci voluntate servandi electos? Nam si quis eò torqueat hanc distinctionem, quasi sensus esset, Mortem Christi, quæ sufficiens est pro omnibus, in eventu efficacem fieri aliquibus ex contingente actu arbitrii humani; Primò, ipsis ver-

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 251
 verbis refellitur: siquidem, quando dicitur,
Christus mortuus est efficaciter pro his aut illis;
 denotamus singularem efficaciam ex volun-
 tate speciali morientis profluentem, non ex
 contingente actu credentis dimanantem.
 Secundò, ab ipsis Jesuitis hæc efficacia (ut
 ità loquar) eventualis non intelligitur in hac
 distinctione, sed efficacia ab ipso moriente
 specialiter intenta & promerita. Sic Suares,
 In 3 disp. 41. pag. 629. *Christus non meruit*
omnibus remissionem peccatorum quoad effica-
ciam, quia non applicuit suum meritum, ut
omnes infallibiliter talem effectum conseque-
rentur. Mereri igitur efficaciter vel quoad effi-
caciam est, eâ intentione suum meritum ap-
plicare aliquibus personis ut infallibiliter in-
de effectum vitæ æternæ consequantur. Fau-
 lød planius, pag. 635. *Meritum Christi æqua-*
liter se habet ad omnes quoad sufficientiam, non
quoad efficaciam. Quod intelligendum est non
tantum ex parte effectus, qui in uno fit & non
in alio, sed etiam ex parte voluntatis, qua
Christus ipse diverso modo obtulit sua merita
pro diversis. Denique illa omnia testimonia
 Scripturarum quæ mortem Christi nobis
 proponunt complicatam cum certo propo-
 sito *redi nendi suas oves, Filios Dei congregan-*
di, Ecclesiam acquirendi, populum peculiarem
mundandi & servandi atque id genus alia à
 nobis suprà commemorata, apertè demon-
 strant hanc efficaciam de qua loquuntur
 Theologi, à voluntate morientis Christi
 esse arcessendam, non ex contingente actu
 arbitrii humani petendam. Christus speciali
 quadam applicatione oblationis suæ impe-
 travit ut electis efficax redderetur; non au-

252 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
tem electi speciali aliquâ apprehensione ex
libero arbitrio emanante eam sibi reddide-
runt efficacem.

Rat. 5. A Prædestinatione Divina quintam no-
stram rationem sumemus: Positâ siquidem
prædestinatione certarum personarum ante
jacta mundi fundamenta, necesse est po-
nere in voluntate Christi seipsum offerentis
quendam intuitum & respectum ad salu-
tem eorundem merito suæ passionis produ-
cendam. Nam sive præponamus electio-
nem Divinam (secundum nostrum intel-
ligendi modum) ipsius passionis decreto,
sive postponamus, semper tamen illud fir-
mum manebit, in voluntate Christi, sive
passuri, sive patientis, de hisce, sive electis,
sive eligendis, efficaciter salvandis fuisse
efficacem quandam & singularem intentio-
nem. Christi siquidem voluntas nunquam
non conformatur se Paternæ voluntati. *Incre-
dibile* ergo est. ut rectè Suares annotavit,
In 3. disp. 31. . §. 2. pag. 635. *non aliter obtu-
lisse Christum merita sua pro illis quos sciebat à
Patre electos quam pro aliis, cum videret vo-
luntatem Patris esse ut illi infallibiliter salva-
rentur, & non alii: cui voluntati ipse se in
omnibus conformavit.* Hæc ille. Huc spectant
verba Prophetæ à nobis modò allata, Isai.
liii. 10. *Voluntas Domini in manu ejus dirige-
tur.* Electio ergo quorundam ad vitam æ-
ternam, quæ est ex gratuitâ voluntate Dei,
habet executionem suam per merita Chri-
sti: atque idcirco non est dubitandum, me-
ritoriam Christi mortem fuisse ab ipso re-
dentore hisce electis infallibiliter redimen-
dis & servandis specialiter & efficaciter de-
stina-

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 253
stinatam atque Patri oblatam. Præclarum
est illud Scoti in hanc sententiam, Lib. 3.
dist. 19. pag. 74. *Christus præ vidit passionem
suam Patri offerendam pro prædestinatis &
electis, & sic eam efficaciter obtulit in effectu,
totâque Trinitas pro eis sic eam efficaciter ac-
cepta vit, & pro nullis aliis fuit efficaciter obla-
ta aut ab æterno acceptata. Per efficacem obla-
tionem & acceptationem, nihil aliud intelli-
git quàm oblationem & acceptationem
conjunctam cum absoluto proposito ser-
vandi illos pro quibus hunc in modum
oblata fuit & acceptata. Malderus Episcopus
Antuerpiensis hoc argumento nixus re-
jicit contrariam illorum sententiam, qui
opinantur Christum quoad efficaciam æque
esse mortuum pro omnibus, ac concludit,
*Suppositâ prædestinatione illud sequi, Chri-
stum hisce prædestinatis longè plus suâ morte
quàm aliis contulisse,* pag. 137.*

Sextò, argumentari possumus ab illa pro- Rat. 6.
portionem quæ est retinenda inter oblationem
Christi pro hominibus, & orationem
sive intercessionem pro eisdem. Orasse
Christum sive intercessisse apud Patrem
suum pro electis, ut fidem firmam & invi-
ctam usque ad extremum retinerent, & sa-
lutem efficaciter obtinerent, ex Johan. xvii.
atque ex oratione nominatim pro Petro
fusâ, *ne fides ejus deficeret*, promptum est col-
ligere. Et sanè qui eximium illud donum
perseverantiæ specialibus personis speciali
oratione Christi impetratum negaret, is be-
neficium omnium beneficiorum spiritua-
lium longè maximum libero arbitrio ac-
ceptum referret. Jam hoc posito, illud ad-
dam,

254 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
 dam, Sicuti Christus specialiter oravit pro
 specialibus beneficiis in electos conferen-
 dis, ita specialiter seipsum obtulit pro eis-
 dem beneficiis promerendis. De hac ora-
 tione & oblatione speciali Suares ait, in 3.
 disp. 41. p. 635. *Sicut Christus diversimodè*
pro hominibus oravit, ita diversimodè meruit:
propter quod licet omnium sit universalis Re-
demtor, & sufficiens causa salutis, speciali ta-
men modo est causa efficax salutis eorum quos
sibi facit obedientes. Oratio igitur quâ Chri-
 stus specialiter & efficaciter oravit pro ele-
 ctis, fundamentum habuit in oblatione, quâ
 pro eisdem specialiter & efficaciter sese
 obtulit. Videtis vim argumenti; Quicquid
 Christus impetrat singularibus personis per
 specialem intercessionem, id promeruit iis-
 dem apud Patrem per oblationem sui ipsius
 ad eos specialiter pertinentem: Sed per in-
 tercessionem impetrat electis fidem, perse-
 verantiam, ipsam denique salutem: Ergò,
 ut hæc bona illis infallibiliter procuraret,
 specialiter sese pro iis obtulit. *Non dubito,*
inquit Vasques, Christum peculiari oratione
& voluntate merita sua illis applicasse qui
prædestinati & electi fuerunt. In 1. qu. 23.
 art. 5. disp. 94. cap. 3.

Ret. 7. Christi mors meritumque est medium
 à Deo ordinatum ad exsequendum & im-
 plendum æternum Dei consilium de salute
 hominum. Si igitur Dei voluntas diversi-
 modè se habeat ad salutem hominum effi-
 ciendam, tum & mors Christi ab eodem
 diversimodè intendetur in salutem huma-
 nam, diversimodè applicabitur. Media si-
 quidem semper adhibentur in ordine ad fi-
 nem:

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 255

nem: & pro intentione agentis erit modus applicationis. Jam certum est & in confesso apud omnes sanos Theologos, Deum non eo modo velle salutem omnium quo vult salutem aliquorum: Ergo nec medium quo salutem humanam procurandam decrevit, scilicet mortem Christi, ita omnibus applicatam voluit sicut aliquibus. Unde sequitur, iis quibus Deus efficaci voluntate salutem decrevit, Christi mortem fuisse ita destinatam, ut, merito ejusdem omnia ad salutem infallibiliter producendam necessaria ex eadem ad eos redundarent: Et è contrà, quibus tali voluntate salutem minimè decrevit, iis neque mortem Christi fuisse ad eundem modum destinatam, Mors igitur Christi ex speciali intentione Dei Patris illud sacrificium ad salutem hominum ordinantis, & Christi seipsum offerentis ac Paternæ voluntati conformantis, aliter electis destinata & applicata intelligitur, quos Deus decrevit per hanc mortem infallibiliter servare, aliter cæteris, quos Deus non obstante hac morte permittit suo vitio perire. Quisquis negat mortem Christi hoc discrimine oblatam pro hominibus, & applicatam ipsis hominibus, ille eadem opera negare potest Deum sapientissimum & potentissimum aut nosse aut posse media à seipso instituta, prout diversa ratio voluntatis suæ exigit, diversimodè diversis hominibus intendere & accommodare.

Certum est ex eventu, quosdam homines mortem Christi cum infinito ejusdem merito realiter & efficaciter ad salutem sibi applicare. Quæro igitur utrùm hæc applicatio,

Rat. 8.

256 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
tio facta sit secundum antecedaneam & efficacem intentionem Christi in cruce seipsum offerentis, an contra eandem, sive absque eadem precedente. Si concesserint in Christo moriente antecedaneam & specialem voluntatem de hac efficaci applicatione quæ omnibus electis & solis electis contingit, habemus id ipsum quod evincere conamur, nempe hanc mortem ex speciali intentione Dei & Christi electis ut efficaciter applicandam destinari. Jam verò, contra Christi intentionem posse ullum hominem mortem ejus sibi efficaciter applicare, nemo dixerit. Id unum reliquum est, ut dicant fieri hanc applicationem efficacem à quibusdam hominibus pro libertate suæ voluntatis, absque præcedanea aliqua speciali, absoluta & efficaci intentione Divinæ voluntatis. At pietas vetat hoc asserere: Primò, quia in actibus bonis & salutiferis efficax Dei voluntas se habet antecederet ad efficacem voluntatem humanam. *Deus enim est qui in nobis operatur & velle & perficere.* Phil. ii. 13. nec quicquam operatur in nobis antecederet quod non antecederet decrevit operari. Secundò quia in operibus hisce ad salutem pertinentibus nihil possumus sine Christo: Johan. xv. 5. *Sine me nihil potestis facere.* At quod possumus per Christum, ejus rei faciundæ potestatem accipimus propter Christi meritum: quod absque antecedaneâ & speciali intentione Christi morientis & merentis nemini assignatur. Quicumque igitur eximiam hanc gratiam obtinuit ut meritum Christi sibi jam efficaciter applicaverit, fateri debet, se hanc

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 257

hanc ipsam applicandi facultatem præ aliis accepisse à speciali benignitate Dei Christi- que hoc suum meritum specialiter illi intendentis, destinantis, applicantis. Sic ipse eventus fructuosæ applicationis in prædestinatis demonstrat fuisse in Christo offerente seipsum, & Deo acceptante hoc sacrificium, specialem & efficacem intentionem ejusdem applicationis quoad prædestinatos. Atque hoc est illud ipsum singulare privilegium electorum in morte Christi quod hæc thesi nostrâ conamur stabilire.

Si ponamus Christi mortem ex ordinatione Dei & intentione Christi non meruisse prædestinatis efficacem applicationem & infallibilem salutis consecutionem inde emanantem, illud incommodi sequetur, hoc meritum Mediatoris, juxta voluntatem & intentionem Patris illud acceptantis Filiisque illud exhibentis, non magis spectare ad electos quàm præteritos, sed ex æquo ad utrosque pertingere. Patet consequentia, quia manifestum est, Ex voluntate Dei meritum Christi morientis ad omnes homines se extendere sub hac conditione, Si per fidem illud sibi applicaverint. Nisi ergò Christus morte suâ intenderit electis hoc insuper mereri, ut per Fidem donatam fiat in illis hæc fructuosa applicatio, nullum singulare privilegium in merito Christi illis assignatur. Nam Christi mors ex ordinatione Dei Judæ hoc meruit, ut potuerit sub conditione Fidei ad vitam æternam pervenire: Petro igitur & illud insuper obtinuit, & propter meritum Christi ipsam fidem perseverantem acciperet, cæte-

Rat. 9.

258 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
 teraque omnia spiritualia beneficia quæ ad
 vitam æternam infallibiliter consequendam
 requiruntur. Atque huc spectat illa Apo-
 stoli ratiocinatio, Rom. viij. 32. Ubi de
 prædestinatorum privilegiis disserit, *Qui pro-*
prio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus
tradidit eum, quomodo non etiam cum eo omnia
nobis gratificabitur? Quo in loco sicut spe-
 cialem quandam vocationem prædestinato-
 rum antea inuenerat, quam appellavit *voca-*
tionem secundum propositum, ita & specialem
 quandam oblationem Christi pro eisdem
 prædestinatis designat, quam licet appellare
oblationem secundum propositum, id est, cum
 proposito certo gratiam efficacem confe-
 rendi electis, eisdemque merito hujus
 mortis ad vitam infallibiliter perducendi.
 Qui tollunt hoc discrimen intentionis Di-
 vine, quoad mortem Christi, in relatione
 ad electos & præteritos consideratam illi,
 (ut verè Bannesius In 1. quæst. 23. art. 5.
 pag. 296, 297.) *Ponunt meritum Christi ni-*
hilo perfectius esse causam salutis prædestinato-
rum quàm reproborum. Quia quod attinet ad
sufficientiam meriti, æqualiter respiciunt omnes:
sed differentia est, in hoc, quod quibusdam
applicatur illud meritum, quibusdam verò non.
Ergò si applicatio ipsa quoad electos non cadat
sub merito Christi, meritum Christi æqualiter
respiciet prædestinatos & reprobos. Hæc ille.

Rat. 10.

Si Christus non obtulerit seipsum Deo
 Patri cum peculiari quadam & absolutâ vo-
 luntate redimendi & efficaciter salvandi ele-
 ctos merito mortis suæ, tum gratia efficax
 & vita æterna non aliter præparata esset aut
 donata ullis hominibus in Christo quam
 fuit

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 259
fuit in Adamo. Possibilitas enim habendi
gratiam & vitam æternam sub conditione ex
libero arbitrio nostro pendente, in primo
Adamo fuit concessa humano generi. Si
ergo Christus morte suâ non meruerit gra-
tiam vitamque ullis hominibus absolutè, sed
omnibus promiscuè sub hac incerta condi-
tione. *Si voluerint oblatam gratiam admit-
tere, in ipsum credere, & in Fide perseverare,*
atque interim libero uniuscujusque arbitrio
committat & relinquat utrùm velit credere,
velit perseverare necne; profectò quod at-
tinet ad ipsum modum & certitudinem ob-
tinendæ gratiæ efficacis & vitæ æternæ, ni-
hilo meliore conditione uteremur in Chri-
sto quam usi fuimus in Adamo. At hoc re-
pugnat sacræ Scripturæ, quæ gratiam & vi-
tam æternam in Christo omnibus salvandis
præparatam & donandam suspendit ex cer-
to proposito beneplaciti Divini, non ex
contingente motu arbitrii humani; quod
in controversia De Electione & Præteritio-
ne ostendetur. Repugnat etiam orthodoxo-
rum Patrum sententiæ, qui Pelagianis sese
opposuerunt, ac nominatim Augustini,
De corrept. & grat. cap. 11. ubi cum osten-
disset qualis ea gratia fuerit quæ primo Ada-
mo data fuit, De gratia prædestinatis in
Christo præparatâ & donatâ sic loquitur,
*Tantò amplius datur adjutorium gratiæ per
Jesum Christum, quibus id dare Deo placuit,
ut non solum adsit sine quo permanere non possu-
mus, etiamsi velimus, verùm etiam tantum
actale sit ut velimus. Est quippe in nobis per
hanc Dei gratiam in bono recipiendo & perse-
veranter tenendo non solum posse quod volu-*
mus,

260 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
mus, verum etiam velle quod possumus. Hæc
gratia quæ datur propter Christum solis ele-
ctis, quæque in illis solis producit effectum
fructuosæ applicationis & salutis, non ex
speciali aliqua operatione arbitrii humani,
sed ex speciali decreto voluntatis Divinæ ad
eos dimanat, idque mediante merito Chri-
sti. Ergò Christi meritum fuit iisdem spe-
ciali quodam modo à Deo destinatum, ab
ipso Christo applicatum.

Rat. 11. Est ea sententia à nobis rejicienda quæ aut
planè eadem est aut saltem arctam habet co-
gnationem cum damnato Pelagianorum
dogmate : Illorum autem opinio qui sta-
tuunt mortem Christi ex parte voluntatis &
intentionis Divinæ æqualiter se habere ad
omnes quoad efficaciam, ex parte autem
voluntatis humanæ evenire quòd in eventu
fiat efficax & fructuosa quibusdam, ad Pela-
gium quàm proximè accedit. Orthodoxi
autem, ad accuratam hujus rei considerationem
à Pelagio experrecti, è contra semper
docuerunt, Fructuosam sive efficacem ap-
plicationem meritorum Christi à gratia præ-
destinationis pendere, per quam quibusdam
miseridorditer confertur Fides & ipsa bona
voluntas, quæ aliis justo Dei judicio dene-
gatur. Quod Pelagium sit, fructum mortis
Christi id est, vitam æternam, à speciali
intentione Dei ad specialem operationem
liberi arbitrii transferre, patet ex Prosperi E-
pistola ad Augustinum. Patet etiam ex Hi-
larii ad eundem Augustinum Epistola, ubi
Reliquiæ Pelagianorum in morte Christi
vitam æternam sic omnibus propositam &
expositam opinantur ut singulare aliquod
five

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 261

five speciale propositum Dei de salvandis electis per hanc mortem Christi prorsus pernegent, & totum hoc discrimen servatorum per mortem Christi & non-servatorum ad humanas voluntates revocent. Jam è contra, orthodoxos speciale & arcanum propositum agnovisse in Deo acceptante sacrificium mortis Christi, Christoque illud offerente, de applicatione ejusdem efficaci & fructuosâ ad certas personas, non minus clarum est ex libris Augustini De Prædestinatione sanctorum, De Bono perseverantiæ, aliisque contra Pelagianos & Semipelagianos conscriptis, in quibus hæc, de speciali voluntate salvandi electos per Christum, si non unica, primaria tamen conclusio est. De Prospero & Fulgentio idem dici potest, qui passim accersunt efficacem salutis consecutionem in Christo ab efficaci & speciali voluntate Divinâ Christum electis speciali modo destinante, non à libero hominum arbitrio Christi mortem ac merita sibi, prout contigerit, applicante.

Sed nè nudis nominibus pugnare videamur, ultimum nostrum argumentum petetur ab expressis testimoniis Patrum & modernorum, qui prædestinatis in hac morte Christi specialem prærogativam assignant, quæ alia non est quam infallibilis consecutio gratiæ & gloriæ secundum specialem Dei ordinationem à merito Christi morientis, & pro illis speciali quodam intuitu sese offerentis, derivata. Prodeat igitur primò S. Augustinus.

1. Præclarum est illud testimonium, In Johan. tract. 48. pag. 352. Tom. 9. *Quomodo*

modo istis dixit, NON ESTIS EX OVIBUS MEIS? Quia videbat eos ad sempiternam interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos. Paulò post, De ovibus illis nec lupus rapit, nec fur tollit, nec latro interficit. Securus est de numero earum, qui pro eis navit quod dedit. Ex quibus verbis duo colligimus; Unum, Servatorem nostrum pro prædestinatis redimendis pretium sui sanguinis obtulisse speciali quodam modo, eo nimirum ex quo infallibilis salus eorundem consequatur. Alterum, pro præteritis sive non-prædestinatis haud obtulisse sanguinem suum eo modo: unde negantur ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparati: quod intelligendum est de absolutâ & efficaci ordinatione ad vitam æternam per Christi mortem implendâ & in actum deducendâ.

2. Huic affine est illud alterum, Serm. 50. De verbis Domini, pag. 194. tom. 10. *Erant prædestinati nondum congregati. Hos tamen noverat qui prædestinaverat, noverat qui redimere sanguine suo venerat. Videbat eos nondum videntes eum; noverat eos nondum credentes in eum.* Quid apertius quam Christum venisse in mundum ut prædestinatos sanguine suo redimeret, atque & redimeret efficaciter & infallibiliter ad participationem vitæ æternæ perducendos; quo modo nunquam apud se decrevit redimere non-electos.

4. Tertium ejusdem Augustini testimonium proferemus ex libro De natura & grat. cap. 5. quod ita se habet, *Qui liberantur, non vasa meritorum suorum, sed vasa misericordie*

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 263
diæ nominantur. Cuius misericordiæ, nisi il-
lius qui Christum Iesum misit in hunc mundum
peccatores saluos facere? Quos præscivit, &
prædestinavit, & vocavit, & iustificavit.
Quasi dixisset, Deum ex speciali miseri-
cordiæ decreto misisse Christum pro libe-
randis & salvandis prædestinatis efficaciter
& infallibiliter; quo sensu illi soli dicuntur
vasa misericordiæ. Supervacaneum esset ex
Augustino plura congerere, cuius senten-
tia de absolutâ prædestinatione quorundam
ad vitam æternam deque æternâ datione eo-
rundem Christo Mediatori, ut ab eo infal-
libiliter perducantur ad eandem, est omni-
bus in Augustino versatis novissima. Quæ
prædestinatio, donatio, perductio ad vitam
æternam, absque hac speciali intentione
mortem ac merita sua illis applicandi, ne-
que intelligi, neque cogitari potest. Videte
caput 18. De Præd. Sanct. De bono persev.
cap. 7. De cor. & grat. cap. 9.

4. Quartum testimonium ex Ambrosio
peti potest, cuius hæc sunt verba, *Et si Chri-*
stus passus est pro omnibus, pro nobis tamen spe-
cialiter passus est, quia pro Ecclesiâ passus est.
Itaque non est dubium quod plus debeat quæ
plus accepit, lib. 6. cap. 7. Lucæ. Hic vide-
mus ex mente Ambrosii fuisse specialem
Christi patientis ad Ecclesiam suam intui-
tum, unde factum est ut ea passione Chri-
sti specialem fructum perceperit. Igitur
Christum pro omnibus passum asserit ut ta-
men voluntas & intentio Christi patientis
haud omnes ex æquo respiciat, sed singulari
quodam modo feratur in corpus suum my-
sticum, id est, primogenitorum Ecclesiam,
quam

264 *Disserratio de morte Christi. Cap. 7.*
quam sanguine suo voluit sibi acquirere, Spi-
ritu conjungere ad infruſtrabilem vitæ æter-
næ participationem. Non paſſus eſt pro o-
mnibus ſpeciali hâc intentione.

5. Ambroſium ſequatur Remigius Epi-
ſcopus Rhemenſis, qui ſic ſcribit, in Rom.
viii. *Quos prædeſtinavit ſive præſignavit ſe, ut
regnarent in æterna beatitudine, hos vocavit,
hos & juſtificavit per paſſionem ſuam, per ba-
ptiſmum & fidem exornata bonis operibus, &
juſtificavit uſque ad finem ſeculi.* Paulò poſt,
in hæc verba, *Qui proprio Filio non peperit.*
Id eſt inquit Remigius *à morte non ſervavit,*
ſed pro nobis omnibus prædeſtinatis ad vitam
æternam illum tradidit. Quæ omnia demon-
ſtrant Chriſtum pro electis, & ſolis electis,
cum propoſito certo eoſdem ſalvandi paſ-
ſum fuiſſe: Quæ eſt ipſiſſima ſpecialis In-
tentio quam nos ſtabilire conamur, quàm-
que ad ſolos electos reſtringendam tuemur,
in hâc Chriſti oblatione.

6. Fulgentius, De Incarn. & grat. Jeſu
Chr. cap. 29. p. 92. Bibliotho Patr. tom. 6.
*Hi qui voluntatem Dei, qua omnes homines
vult ſalvos fieri, æqualem circa redimendos &
damnandos exiſtimant, cum interrogati fuerint
cur Deus velit omnes homines ſalvos fieri, nec
tamen omnes ſalvi fiant, quid respondebunt;*
Innuit doctiſſimus Fulgentius, Deum ſpe-
ciali voluntate illorum ſalutem per Chri-
ſtum procurandam decreviſſe qui de factò
ſalvantur, eoſque qui contrarium affirmant,
nihil ſolidi habere quod respondeant quan-
do urgentur ut oſtendant unde hoc discrimen
oriatur, quod quidam morte Chriſti
reapſe ſalventur, alii non ſalventur. Ad
huma-

Cap 7. *Dissertatio de Morte Christi.* 265
humanarum voluntatum hoc revocari non
posse demonstrat. cap. 30, & 31.

7. Adjungo aliud testimonium ejusdem
Fulgentii, lib. 3. De verit. Prædest. *Quos
Deus prædestinavit in adoptionem Filiorum,
hos non solum ad præmium glorificationis sed ad
gratiam justificationis ante mundi constitutio-
nem in Christo prædestinatos, & hujus præ-
destinationis beneficio secundum propositum vo-
catos & justificatos, nullus debet ambigere
Christianus.* Qui non ambigit electos Dei
filios fuisse in Christo tam ad gratiam quam
ad gloriam ante mundi constitutionem præ-
destinatos, ille ultro fatebitur, mortem
meritumque Christi fuisse speciali quâdam
ratione pro eisdem electis ordinatum & ac-
ceptatum; ut inde possent hanc gratiam
& gloriam sibi destinatam infallibiliter ob-
tinere.

8. Paschasius, Biblioth. Patr. tom. 9. pag.
930. in illa verba Matth. i. 21. *Salvum faciet
populum suum à peccatis*, sic scribit, *Hinc
Zacharias inquit, ET FECIT REDEMPTIO-
NEM PLEBIS SUÆ IN DOMO DAVID PUE-
RI SUI.* Ergò quam suam præscivit, illam
proculdubio venit salvare; reliquos omnes oc-
culto suo judicio in massa damnationis reliquit.
Quibus verbis docet Christum venisse in
mundum, ac mortem subiisse, speciali
quâdam intentione salvandi prædestinatos,
quam specialem intentionem de aliorum
salute efficiendâ minimè habuit, utcunque
omnibus sub conditione Fidei salutem pa-
rabilem reddere voluerit.

9. Gregorius Magnus, moral. libr. 22.
cap. 18. pag. 132. *Unigenito Dei Filio pro ho-*

266 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
mine interpellare, est apud coeternum Patrem
seipsum hominem demonstrare: ei que pro hu-
mana natura rogasse, est eandem naturam in
divinitatis suae celsitudine suscepisse. Interpel-
lat igitur pro nobis non voce, sed miseratione,
quia quod damnari in electis noluit, suscipien-
do liberavit. Notanda sunt imprimis illa
ultima verba, quibus clarè indicatur, Chri-
stum in toto suo officio Mediatorio specia-
lem intuitum habuisse ad electos infallibili-
ter liberandos.

10. Bernardus in Psalmum, *Qui habitat*
in adiutorio Altissimi, vers. 9. *Christus*, in-
quit, *pro amicis mortuus est, hoc est acqui-*
rendis, videlicet ut amicos faceret ex inimicis.
Paulò post, *Sic ergo Christus secundum sem-*
p̃us pro impiis mortuus est, secundum præde-
stinationem autem pro fratribus & amicis.
Quod perinde est ac si dixisset, Christum
morientem in cruce ad prædestinatos suos
frater & futuros amicos singularem respe-
ctum habuisse.

Sed missis antiquioribus, ad Scholasticos
& modernos Pontificios descendamus: Qui
sic defendunt Christum pro omnibus mor-
tuum ut interim agnoscant pro Electis solis
mortuum cum speciali intentione mortem
suam eisdem applicandi ad infallibilem
consecutionem vitæ æternæ.

1. Ordiamur à Magistro Scholasticorum
Petro Lombardo; *Christus se in ara crucis*
obtulit pro omnibus, quantum ad pretii Suffi-
cientiam; sed pro electis tantum, quantum
ad efficaciam, quia prædestinatis tantum sa-
lutem efficit, lib. 3. dist. 20. lit. c. Ratio
quam subnectit Magister, cur Christus pro
solis

Cap. 7. *Disertatio de morte Christi.* 267

solis electis mortuus dicatur quantum ad efficaciam, est observatione dignissima. Non enim illam affert quam Pelagiani & Arminiani attulissent, scilicet quod illi tantum prævidebantur pro libertate arbitrii sui per gratiam excitati ut Christum sibi applicaturi, sed quod in illis tantum pro benignitate specialis suæ misericordiæ salutem effecerit. Quod autem morte sua in Electis effecit, proculdubio efficere decrevit. Atque hæc est illa specialis intentio sub qua mortem Christi ad solos electos relatam, & ordinatam profiteamur.

2. Aquinas, part. 3. qu. 24. art. 4. *Deus præordinavit nostram salutem, ab æterno prædestinando ut per Iesum Christum compleretur.* Loquitur Aquinas de hominibus electis atque asserit Deum ab æterno ordinasse ut eorum salus per Iesum Christum infallibiliter compleretur. Quæro igitur quomodo Christus huic æternæ ordinationi Patris sui sese conformem exhibuerit, si in passione sua salutifera ad electorum salutem infallibiliter efficiendam & complendam merita sua peculiari modo non applicaverit. Concedenda est itaque specialis intentio Dei hanc hostiam acceptantis, & Christi seipsum offerentis, restricta ad solos electos, quatenus passio Christi cum infallibili effectu salutis in singularibus personis conjungitur.

3. Idem, Quæst. Disp. De grat. Christi art. 7. resp. ad 4. *Meritum Christi quantum ad sufficientiam æqualiter se habet ad omnes, non autem quantum ad efficaciam: quod accidit partim ex libero arbitrio, partim ex Divina electione, per quam quibusdam miseri-*

268 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
corditer effectus meritum Christi confertur,
quibusdam verò justo iudicio subtrahi.
Quod ait Aquinas, partim ex libero arbitrio
accidere quod merita Christi quantum ad
efficaciam non se habeant æqualiter ad om-
nes, id intelligendum est ex parte per-
ditorum, qui libero arbitrio sese avertunt à
fonte salutis: Quod autem dixit, hanc inæ-
qualitatem partim ex Divina electione acci-
dere, id intelligendum est ex parte servato-
rum, qui Deo secundum beneplacitum e-
lectionis specialiter illorum miserante acci-
piunt à fonte salutis quicquid necessarium
est ad salutem illorum efficiendam. Hanc
fuisse mentem Aquinatis patet ex respon-
sione ad argumentum ultimum, ubi dicit,
Hoc ipsum hominibus à Deo conferri gratis,
quod efficaciam meriti Christi consequantur. Si
effectus meritorum Christi ex Divina ele-
ctione certis quibusdam personis misericor-
diter confertur, aliisque interim denegatur,
quis dubitet Christum, Divinæ electionis
& suæ vocationis optimè conscium, pro
iisdem personis seipsum & merita sua spe-
cialiter obtulisse, & pretio mortis in se suf-
ficientissimo addidisse insuper efficacissi-
mam & singularem voluntatis intentionem
pro salute horum electorum operanda. Huc
spectant illa, Johann. x. 15. *Animam meam*
pono pro ovibus meis: nempe singulari quâ-
dam intentione eas efficaciter redimendi,
liberandi & ad vitam perducendi, uti ex to-
to discursu Servatoris eo in loco colligi
potest.

4. Scotus in 3. Sentent. dist. 19. quæst.
unicâ, multa habet quæ valde conducunt
ad

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 269
ad sententiam nostram illustrandam, illud
inprimis, *Sicut Verbum prævidit passionem
suam Patri offerendam pro electis, sic eam effi-*
caciter obtulit in effectum, & tota Trinitas pro
eis passionem efficaciter acceptavit, & pro nul-
lis aliis fuit efficaciter oblata, nec ab æterno
acceptata. Agnoscit Scotus, ex æterno de-
creto totius Trinitatis passionem Christi
fuisse singulari quodam modo & speciali in-
tentione oblatam & acceptatam pro electis.

5. Hugo de S. Victore, De Sacr. fid. lib.
1. part. 8. cap. 7. Ubi tractationem instituit
De passione Christi, sic scribit, *Natura hu-*
mana per peccatum corrupta fuit, & tota per
peccatum damnationi debita erat, & idcirco, si
tota damnata fuisset, injustitia non fuisset. Ve-
nit autem gratia & elegit quosdam de massa u-
niversitatis per misericordiam ad salutem, quos-
dam autem per justitiam deseruit ad damnatio-
nem. Apertè docet Hugo, Christum in mun-
dum venientem, & pro peccatis humani ge-
neris sese efferentem, habuisse respectum
singularem ad electos, quos de massa uni-
versitatis elegit, quosque ad salutem pro æ-
terno Dei beneplacito per merita mortis
sue perducere decrevit, & de facto semper
perducit.

6. Cajetanus, in Rom. viii. explicans
hæc verba, *Qui proprio Filio suo non peper-*
cit, sed pro nobis omnibus eum tradidit, quo-
modo non cum illo omnia nobis donabit? sic
scribit, *Animadvertenter Paulus quod præalle-*
gata ratio tot donorum non efficaciter inferebat
Deum OMNIA in bonum electis cooperari, sed
Deum illis cooperari in bonum, & propterea
ut efficaciter concluderet quod OMNIA, adjun-

270 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
xit, quod Deus liberaliter donavit etiam Fi-
lium pro electis, ut hinc inferret quod omnia
cum Filio electis donata sunt. Non possunt
hæc dicta Cajetani ad illam universalem
Christi donationem accommodari, quâ
toti mundo datus ex æquo intelligitur: nam
hoc posito, Deus omnia omnibus homini-
bus ex æquo daret: quod manifestè falsum
est. Specialis ergò quædam donatio neces-
sario concedenda est, juxta quam Christus
solis electis datus intelligatur, & quæ sola
trahat post se infallibilem & certissimam
donationem omnium rerum ad salutem ne-
cessariarum.

7. Stapletonus, Promptuar. Moral. Do-
minic. 2. post Pasch. pag. 254. *Christus mo-*
riens efficaciter quidem pro solis amicis mortuus
est, idque pro futuris amicis post conversionem
singulorum, non pro iis qui antea amici fue-
rant. Non veretur hic Papista singularem
Christi morientis intentionem quoad Ele-
ctos agnoscere. Nam hi sunt illi amici post
conversionem futuri, pro quibus efficaciter
redimendis Christus animam suam posuit,
quando cum cœteris impii, inimici, pecca-
tores, in peccatis mortui exstiterunt. Mor-
tuus quidem dicitur pro omnibus homini-
bus, sed quoad sufficientiam: pro ovibus
autem, sive electis suis, quoad hanc effica-
ciam id est, cum singulari intentione ex me-
rito mortis suæ dandi illis gratiam illam ef-
ficacem unde credant & salventur.

8. Estius, ad illa verba, Tit. II. 14. *Qui*
dedit semetipsum pro nobis, Hoc est, inquit, qui
in assumpta carne tradidit semetipsum, sive pro
omnibus hominibus, sive speciatim pro electis,
in

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 271
in quorum persona Paulus sæpe loquitur. Nam
pretium mortis Christi sufficit quidem omnibus
redimendis & salvandis, sed solis ad salutem
applicatur electis. Hactenus ille. Duo hñc
innuit Estius : Unum, Christi oblationem
generalem respectum ad omnes, ac specia-
lem ad electos habuisse : Alterum, Hunc
specialem respectum in eo constituti oport-
tere, quòd cum intentione certà applicandi
sit conjunctus. Non enim dixit, Soli Electi
hanc mortem Christi viribus liberi arbitrii
sibi applicant ad salutem, sed, Hisce solis
applicatur ad salutem, Dei scilicet eligen-
tis, & hoc tantum bonum electis suis ex
Christi morte intendentis, favore speciali.

9 Venio ad Jesuitas, qui utcumque uni-
versalem gratiam & universalem redemptio-
nem defendant, tamen hanc specialem &
efficacem salutiferæ passionis ordinationem
& intentionem quoad solos electos non au-
dent inficiari. Pro reliquis loquantur duo
ex antesignanis, Suares, & Vasques. Sua-
res, in 3. Aquin. qu. 19. Disp. pag. 635. 41.
Sicut Christus diversimodè pro hominibus ora-
vit, ita diversimodè meruit, aliis sufficienter,
aliis efficaciter. Propter quod, licet omnium sit
universalis Redemptor, & sufficiens causa salu-
tis, Speciali tamen modo est causa efficax salutis
eorum quos sibi facit obediens. Incredibile e-
nim est, non aliter obtulisse Christum sua merita
pro illis, quos sciebat esse electos à Patre, quàm
pro aliis, cum videret esse patris voluntatem ut
illi infallibiter salvarentur, & Non Alii. Lar-
gitur nobis Suares, Christi mortem ac merita
esse efficacia ad salutem electorum ex specia-
limodo oblationis & voluntate offerentis,

272 *Dissertatio de morte Christi* Cap. 7.
non ex casuali seu contingente actu huma-
næ voluntatis eam apprehendentis.

10. Vasques hanc specialem Christi in-
tentionem quoad electos in applicatione
meritorum suorum clarè agnoscit, in I. Aquin-
nat. qu. 23. disp. 49. cap. 3. pag. 687. *Ego
non dubito Christum peculiari oratione & vo-
luntate merita sua illis applicasse qui prædesti-
nati & electi fuerunt.* Idem, in 3. Aquinat.
qu. 19. disp. 77. cap. 5. pag. 384. inducit
Andream Vegam asserentem, *Merita Chri-
sti non omnibus efficaciter prodesse, quia pro
illis quibus non prosunt efficaciter Christus non
oravit nec obtulit suam passionem.* Habemus
igitur non solum antiquos Patres sed ipsos
etiam Papietas neotericos fatentes quod nos
demonstrare conamur, nimirum, Christi
mortem sic à Deo constitutam universalem
causam salutis omnibus applicabilem ut in-
terim per specialem quandam intentionem
offerentis & acceptantis constituatur parti-
cularis causa salutis omnibus & solis electis
infallibiliter & singulariter applicanda. Vide
etiam Malderi Antisynod. pag. 138.

11. Postremò, Theologi nostri, qui
Christum pro omnibus passum non diffiten-
tur, tamen illum in morte sua peculiari quo-
dam intuitu electos redemisse simul profi-
tentur. Bucerus sententiam suam expressit in
Matth. i. ad illa verba, *Populum suum salvum
faciet, Hoc est, electos, quos ipsi Pater addu-
cit. Morte suâ omnium electorum peccata ex-
piavit, meruitque ut illis Pater propitijs suum
Spiritus donet.* Hic videtis Christum mor-
te suâ meruisse aliquid electis quod aliis
non meruit: At quicquid cuiquam meruit
Chri-

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 273

Christus, id meruit secundum ordinationem & acceptationem Patris sui: Ex Patris igitur voluntate & ordinatione Christi mors pertinet ad electos speciali quâdam ratione, sub qua ad alios non extenditur. Musculus, qui in locis communibus acriter illud urget, Christum pro universali Redemptore habendum, tamen specialem Christi intentionem de redimendis electis agnoscit, in Rom. VIII. ubi dicit, *Electorum gratia Christum in hunc mundum venisse.* Quod aliter intelligi non potest quàm peculiari intentione electorum infallibiliter servandorum in mundum venisse. Quæ specialis intentio obtinendi ipsis electis fructum applicatum suæ passionis est ita illorum propria ut ad alios se haud extendat. Clavinus, in Hebr. II. ad illa verba, *Ecce ego & pueri quos mihi dedit Deus, Nullos, inquit, adducit Christus ad Patrem nisi ab ipso sibi datos.* Hanc verò donationem ex æterna electione pendere scimus: quia quos Pater destinavit ad vitam, eos in custodiam Filio suo tradit, ut ipsos tueatur. Tria hîc notanda: Primum est, Deum Patrem quosdam ex decreto electionis singulariter ad vitam destinasse: Secundum, Christum Mediatorem hosce electos quasi peculiariter sibi commendatos à Patre accepisse: Tertium, singularem curam horum electorum Christum gerere, eosque ita tueri & regere in hac vita ut tandem perducatur ad æternam. Quibus positis, ab omni ratione & religione abhorreret, qui iret inficias Christum in ipso opere oblationis suæ & redemptionis humanæ horum electorum salutem peculiari voluntate, id est, absoltâ &

274 *Disertatio de morte Christi. Cap. 7.*
efficaci, intendisse. Zanchius, in Miscella-
neis, tract. De prædest. sanct. pag. 14. *Fal-
sum non est, Christum mortuum pro omnibus
hominibus: Omnibus enim passio Christi offe-
retur in Evangelio. Sed pro electis tantum
efficaciter mortuus est: quia scilicet ipsi tantum
efficacitatis passionis Christi participes fiunt.*
Quod autem illi soli fiant participes hujus
passionis efficaciter, id referendum est ad
specialem & efficacem voluntatem Christi
patientis, Deique Patris hanc hostiam acce-
ptantis, pro electis magis peculiari modo
quàm pro aliis. In boni enim salutiferi par-
ticipatione voluntas Divina præcedit hu-
manam.

Denique, nè tædio sim plures autores
congerendo, Vorstius ipse non potuit nega-
re redemptionem in cruce peractam pecu-
liari quâdam ratione ad electos pertinere.
Sic enim loquitur, in Amica duplic. pag.
230. *Constat redemptionis vocem diverso sensu
ad plures ejusdem generis species aptari posse;
ac proinde aliquos tantum, & non omnes, quâ-
dam specia'li ratione seu peculiari sensu redem-
ptos dici commodè posse, inque sacris literis sic
appellari solere.* Idem, pag. 235. respondens
loco adducto ex Heb. XIII. 20. in quo
Christus magnus Pastor ovium per sanguinem
fœderis æterni appellatur, concedit nobis,
Christum esse harum ovium, & quidem harum
tantum, Pastorem peculiari modo, putà quoad
salvificam & spiritualem illam pascendi actum
qui actualem Spiritus sancti donationem continet,
item quoad specialem quandam harum
ovium acquisitionem. Hactenus ille. Quæro
quid hoc sit quod nobis Vorstius largitur,
quando

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 275
quando dat, *non omnes sed aliquos speciali ra-
ti- ne & peculiari sensu fuisse morte Christi re-
demptos*; quandò ait, *Christum esse ovium sua-
rum Pastorem peculiari modo quoad specialem
quandam acquisitionem.* Si nihil aliud vult,
quàm in ipso eventu, pro diversis actibus
voluntatum humanarum, fructum redem-
ptionis ad aliquos, hoc est, ad credentes, spe-
ciali & peculiari modo pertinere, nugas
agit, & testimonijs contra eum allatis o-
mnino non satisfacit. Nam illa omnia, *Ec-
clesiam acquisivit sanguine suo; Dat salutem
corpori suo; Animam prout pro ovibus suis;
Mortuus est ut filius Dei congregaret*: hæc, in-
quam, & consimilia, non specialem aliquam
operationem Ecclesiæ, corporis, ovium
designant; sed specialem intentionem &
operationem sponsi, Capitis, Pastoris circa
hanc Ecclesiam, hoc corpus, hæc oves
versantis, & eorundem salutem virtute &
merito mortis suæ speciali voluntate decer-
nentis & procurantis.

Contra hæc omnia quæ disputavimus de
speciali intentione Christi morientis relatâ
& restrictâ ad electos, & de salutifera appli-
catione mortis Christi ab eadem intentione
dependente & dimanante, objici possunt.

I. Si in oblatione Christi detur talis in- Obj. 1.
tentio ad electos limitata, unde pro illis ob-
tineatur efficacia applicationis & infalli-
bilis salutis, tum videmur illorum justifi-
cationem & salutem non tam ad *iudicium* &
specialem Dei misericordiam quàm ad ra-
tionem quandam justitiæ revocare. Nam si
queratur cur Petrus potius quàm Judas gra-
tiam efficacem & salutem ex merito mortis

276 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*

Christi acceperit, juxta nostram sententiam respondendum erit, Quia Christus speciali intentione & applicatione meritorum suorum id nomine Petri promeruit quod pro Juda mereri noluit. Quod autem datur ex meritis Christi peculiariter applicatis huic personæ, non videtur dari ex sola misericordia beneplaciti Divini, sed potius ex justitia: quia justum est ut quod Christus hisce aut illis personis promeruit, eisdem specialiter assignetur. Hoc autem videtur contravenire Apostolo, qui gratiam & salutem infallibilem prædestinatorum, à pura Dei gratia arcessit.

Sol.

Nulla pugna est inter hæc duo pronunciata, *Deus justificat & salvat Petrum ex pura gratia sive mera sua cōdonā & Deus justificat & salvat Petrum intuens merita Christi pro Petri salute specialiter ordinata & acceptata.* Ratio hujus rei in promptu est; nempe, Quod ipse Deus, qui ex mero suo beneplacito & purā misericordiā decrevit dare Petro fidem & salutem, decrevit simul non aliter illi hæc dare quàm per & propter merita Christi Petro singulari quādam rationem destinata & donata, idque ex eadem cōdonā & purā misericordiā. Quæ Dei cōdonā opponitur meritis nostris; sed per merita Christi nobis applicata impletur, non evacuatur. Unde Apostolus Heb. XII. 21. dicit ipsum Deum *efficere in nobis beneplacitum suum per Jesum Christum.* Quamvis igitur sit mera Dei cōdonā, quod Deus velit Petrum efficaci gratiā donare & salvare, tamen hujus beneplaciti exsecutio non aliter fit quàm per merita Christi. Huc igitur redit summa responsio.

Cap. 7 *Dissertatio de morte. Christi.* 277

sponsionis nostræ ; Quamvis omne opus specialis gratiæ quod fit in electis fiat propter merita Christi specialiter illis applicata, tamen in illorum justificatione & salute veram rationem misericordiæ, non justitiæ conspici, quia Christus cum meritis suis, cum hoc ipso modo merendi, & offerendi sua merita speciali quodam intuitu habito ad electos, totum, inquam hoc ex gratuita Dei erga illos voluntate duxit originem.

Si ponamus electos obtinere gratiam efficacem, sive fidem salutiferam, exinde quod mors meritumque Christi in cruce patientis speciali quâdam intentione illis applicabatur, tum videmur admittere merita passionis Christi quibusdam hominibus imputata sive applicata ante fidem ipsorum : At hoc receptæ Theologorum sententiæ adversatur, quæ ponit fidem esse instrumentum sive medium sine quo merita passionis Christi singularibus personis non applicantur : Necessè est igitur ut is actu fidelis exstat qui Christi merita habeat sibi singulariter applicata aut imputata. Quomodo igitur defendi potest specialis hæc applicatio meritum Christi ad electos nondum factos fideles & credentes ?

Ut huic objectioni occurratur, fundamenti loco ponendum est illud Apostoli, Ephes. 1, 3. *Benedixit nobis Deus omni benedictione spirituali in Christo.* Id est, Quicquid boni salutiferi ad nos à Deo descendit, id nobis per Christum & propter merita Christi donatur. Cum igitur ipsa fides salutifera, quæ propria est electorum, sit inter præcipuas spirituales benedictiones reponenda, pro-

278 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*

propter merita Christi illam donari iis omnibus, quibus de facto donatur, in confesso esse debet. Quod igitur vulgò dicunt Theologi, fidem esse illud instrumentum quo mediante merita Christi nobis applicantur, id intelligendum est de applicatione ex parte hominum consideratâ : Ipsi enim electi non possunt sibi applicare merita Christi ad perceptionem beneficiorum quorumcunque spiritualium, nisi fide in iis præsuppositâ. At si applicationem aut imputationem ex parte solius Dei consideremus, tum dicendum est, Deum & posse & solere applicare, id est, imputare & communicare, hominibus merita Christi, ita ut intuitu horum meritorum det illis bona spiritualia, etiam tum cum impii & infideles censeantur. Fides enim ipsa, cum primùm datur, non fideli datur, sed infideli : datur autem electis propter merita Mediatoris. Necessè est ergò ut fateamur, neminem ex electis potuisse credendo sibi applicare merita Christi ad fructum vitæ æternæ, nisi Deus ex speciali misericordia propter hoc meritum Christi fidem quâ crederent illis prius infundisset. Atque hæc est illa specialis applicatio meritorum Christi quam ex speciali voluntate Christi seipsum offerentis, Deique Patris hoc sacrificium acceptantis, ad electos peculiari quodam privilegio pertinere affirmamus. Scotus huc respexit, illo dicto observatione dignissimo, *Hoc fuit potissimum in merito Christi*, quod meruit non-coniunctos conjungi, lib. 3. dist. 19. qu. unicâ pag. 75. Quod perinde est ac si dixisset, præcipuam efficaciam meritorum Christi in eo sitam

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 279

fitam, quòd meruit ut quidam ex infidelibus reapse fierent fideles, Christoque per fidem conjuncti vitam æternam consequerentur. Hæc est illa specialis ordinatio meritorum Christi, atque applicatio, quæ tota pendet ex Dei beneplacito, non ex hominum arbitrio.

Si in Christo seipsum offerente, Deoque *Obj. 3.* illud sacrificium acceptante, fuit specialis quædam intentio de vivificandis & infallibiliter salvandis electis omnibus virtute & merito ejusdem sacrificii, videmur ab hoc speciali privilegio excludere electos sub Veteri Testamento, qui nati ac denati fuerunt ante hoc sacrificium Christi in cruce exhibitum.

Quoad rationem sufficientiæ generalis *Sol.* sive efficaciciæ specialis, respondeo, Christi sacrificium eandem virtutem habuisse sub Veteri Testamento, ante externum actum exhibitionis, quam habuit & habet sub Novo, post Christum realiter in cruce exhibitum & oblatum. Sicuti igitur ad electos sub N. T. ex speciali intentione Dei derivatur gratia specialis à merito hujus sacrificii jam actu exhibiti, ita ad electos sub V. T. ex speciali ejusdem Dei voluntate dimanavit gratia specialis à merito ejusdem sacrificii postmodum exhibendi. Christus enim erat *Agnus occisus ab origine mundi* tam in præparatione voluntatis suæ quàm in acceptatione voluntatis Paternæ. Est itaque hîc observandum, aliam esse rationem causæ ejus quæ operatur Physicè sive naturaliter, aliam ejus quæ operatur meritoriè sive moraliter. Causa physicè agens, actu ponatur est necesse,

cesse, priusquam ejus virtute effectum aliquod producat: at causa agens meritorie sive moraliter, qualis est passio Christi, potest effectum producere priusquam actu existat, isti præcedat saltem in ejus cognitione & acceptatione ad quem spectat ejusdem intuitu beneficia gratiæ suæ hominibus dispensare. Nam hac in re causa Meritoria habet cognationem quandam cum causa Finali, quæ nondum actu existens, sed tantummodo prævisa & præconsiderata, validè movet agentem ad hoc vel illud agendum. Hoc modo dicimus passionem Christi meritæque ab eadem dependentia, prævisa ut Deo offerenda & applicanda specialiter Jacobo, & non Esau, habuisse rationem causæ moventis Deum ad donandum Jacobo illam specialem gratiam quam Esau negavit. Rectè Suares, in 3. qu. 49. art. 4. in comm: *Illæ specialis dilectio quæ propter merita Christi sive exhibita sive prævisa Deus homines sanctificat & sibi reconciliat, potest cadere sub meritis Christi sive promerendo nobis effectum illius dilectionis, sive dilectionem (vel electionem) Dei ad nos liberè terminatam.*

O'j. 4.

Ultimo in loco & illud objici potest, Parum consentaneum, imò planè incongruum, esse ut Deus, qui Christi mortem, cum divite thesauro meritorum in eadem incluso, omnibus voluerit esse ex æquo sub Fidei conditione applicabilem ad consecutionem vitæ æternæ, noluerit interim ex æquo hanc ipsam fidem propter eadem Christi merita omnibus præparare & donare, sed ipsam fidem perseverantem & saluferam solum electis dederit, idque propter
Chri-

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 281

Christi merita speciali quâdam Dei voluntate ac speciali quodam intuitu ad eos restricta & ordinata.

Rospondeo, ubi de facto aliquo Divino constat, temerarium est (nè dicam impium) de æquitate aut congruitate ejusdem dubitare. Jam verò Christi morte esse stabilitum illud pactum cum humano genere, ex cujus tenore vita æterna cuivis homini sub Fidei conditione promittitur, jam pridem à nobis demonstratum est. De hoc pacto Rupertus, in 4. Genes. cap. 34. *Dicimus pactum multoties quidem promissum, sed semel initum, quo solo inimicitie solvuntur, quæ erant inter Deum & homines, passio scilicet Christi Filii Dei. Illic enim absque ulla contradictione certa est constitutio pacis, dum accepta Deus Fide hominum dat hominibus eundem Christum Filium suum, ut salventur per ipsum.* De hac itaque Dei ordinatione in Christi morte meritisque fundata atque ad omnes & singulos spectante non est ambigendum. Verum illud adhuc, in dubium vocatur, utrùm posito hoc universali pacto dandæ vitæ æternæ omnibus, si crediderint, Deus exercent libertatem & exserat specialem misericordiam in danda hac Fide salutifera electis quæ credant; idque per Christum, & propter merita Christi peculiari quodam privilegio ad eos applicata. Res ipsa loquitur. Videmus enim electos, & solos electos, in eventu obtinere à Deo fidem perseverantem & salutiferam: Putare autem tantum ac tale donum illis specialiter donatum alio modo aut intuitu quàm propter merita Christi illis speciali quâdam intentione Dei ordina-

ta

282 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
ta & applicata, planè nefas est. Nam, ut
piè Ambrosius: *Omne donum gratiæ in Chri-*
sto est, ad illud Apostoli, Ephes. i. 2. *Be-*
nedit nobis omni benedictione spiritali in
Christo. Hisce constitutis, quamvis (ut di-
xi) supervacaneum est de congruitate Divi-
norum factorum disceptare ubi de ipsis fa-
ctis constat, tamen, nè quid scrupuli relin-
quatur, primò dicimus, Hanc specialem
Dei intentionem, juxta quam apud se de-
crevit propter merita Christi dare electis
specialia beneficia gratiæ efficacis & salutis,
non pugnare cum pacto illo conditionato,
Quisquis crediderit salvus erit, sed potius esse
speciale quoddam consilium ad universalis
hujus pacti infallibilem impletionem subor-
dinatum. Qui enim suo arbitrio commit-
tunt sub quibusvis gratiæ adminiculis, aut
Fidem repellunt aut excutunt. Nè itaque
pactum illud universale nemini effectum sa-
lutis apportaret, Deus speciali hâc & arca-
nâ suâ intentione curavit aliquibus applica-
tum iri mortis Christi meritum ad Fidei vi-
tæque æternæ infallibilem consecutionem.
Secundò, dicimus, Nihil iniqui aut incon-
grui esse, quod hæc specialis intentio de ef-
ficaci applicatione meritorum Christi in ali-
quibus non in omnibus vim suam exferat;
quia cum mors Christi sit gratuitum Dei do-
num humano generi impensum, libera di-
stributio & applicatio meritorum inde re-
dundantium omni jure ex mera Dei volun-
tate dependere debeat, Tertiò, & illud ad-
dimus, Deum, qui in Evangelio promisit
omnibus & singulis vitam æternam propter
merita Christi, si crediderint, nulli tamen
in-

Cap. 7. *Disſertatio de morte* Chriſti. 283
infidelium promiſiſſe ſe illi propter merita
Chriſti daturum ut infallibiliter & perſeve-
ranter credat. Quæro igitur, Ex qua parte
verſatur hæc incongruitas? Non ex parte
credentium & ſervatorum; Nam dare pro-
pter merita Chriſti ſingularibus perſonis
quod illis ſingulariter minimè promiſſum
fuit, non eſt culpandæ iniquitatis ſed cele-
brandæ bonitatis. Non ex parte incredulo-
rum & perditorum: Nam illud beneficium
negare alicui quod conſtat te nullâ ratione
illi debere, nec in ſe iniquum nec ſummæ
bonitati Divinæ incongruum judicari po-
teſt.

Sit Itaque hæc totius hujus controverſiæ
DE MORTE CHRISTI ſumma & conclusio;
Mediatorem Dei ac hominum, JESUM
CHRISTUM, in ſœdere illo Evangelico ſan-
ciendo ex cujus tenore omni credenti debe-
tur vita æterna, nullam partitionem homi-
num vel diſcretionem inſtituiſſe, ut quen-
quam dicere poſſimus à mortis ſuæ benefi-
cio excluſum, ſi crederet: Atque hoc ſen-
ſu, ſuffragantibus Scripturis, Patribus, ac
ſolidis rationibus, tuemur, Chriſtum pro
omnibus hominibus, ſive pro toto humano
genere, in cruce paſſum ac mortuum fuiſſe.
Quinetiam addimus & hoc, Eundem Me-
diatorem, cum animam ſuam pro peccato
decreviſſet ponere, habuiſſe inſuper hanc
ſingularem intentionem, quod virtute me-
ritorum ſuorum efficaciter & infallibiliter
quosdam ſibi à Patre ſingulariter datos eſſet
vivificaturus & ad vitam perducturus: At-
que hoc ſenſu defendimus, Chriſtum pro
ſolis Electis, vel pro Eccleſia ſua acquiren-
da,

284 *Dissertatio de morte Christi. Cap. 7.*
da, animam suam posuisse, id est, pro illis
solis mortuum fuisse cum hoc singulari &
certo proposito per meritum mortis suæ eos
efficaciter regenerandi & salvandi. Quam-
vis ergo meritum Christi æqualiter se habeat
ad omnes quoad sufficientiam, non tamen
quoad efficaciam: quod intelligendum est
non tantum ex parte effectus, qui in uno
fit & non in alio, sed etiam ex parte volun-
tatis, quā ipse Christus meruit, & diverso
modo obtulit sua merita pro diversis. Pri-
ma autem radix hujus diversitatis fuit ele-
ctio & voluntas Divina, cui se voluntas hu-
mana Christi conformavit. Atque hinc re-
ctè deducit Suares, *Meritum hoc Christi esse*
causam ipsius spiritualis regenerationis, & dare
illi efficaciam, & influere in effectum ejus, &
simul causam esse ut hic homo regeneretur, pro-
pter quem specialiter suum obtulit meritum,
In 3. qu. 19. disp. 41 § 2. pag. 635. Pro no-
stris loquatur vir eximiæ eruditionis & piæ
memoriæ Robertus Sarisburiensis; sic igi-
tur ille, in Thomson. Diatrib. pag. 94. *Nos*
etsi Christum pro omnibus mortuum non nega-
mus, specialiter tamen & propriè credimus mor-
tuum esse pro Ecclesia, neque ad omnes homi-
nes beneficium redemptionis pari jure pertinere.
Atque ab hujus beneficii proprietate, ab hu-
mana aliquatenus voluntate pendet efficacia
mediorum omnium, ut illis tantum sint, &
exusu sint, quos Christus in se electos peculiari
quodam intuitu redemit: neque ex eo effectum
sortiantur, quia nos volumus, sed ex eo quod
in electis & redemptis secundum propositum gra-
tiae suæ operatur Deus hoc velle ad quod elegit.
Qui igitur morte suâ omnibus sufficientissi-
mè

Cap. 7. *Dissertatio de morte Christi.* 85
mè promeruit vitam æternam, donandam
utque omnibus ex pacto Evangelico, si cre-
derent, is aliquibus ex peculiari meritorum
suorum applicatione promeruit efficacissi-
mè ut crederent, ut vitam æternam ex gra-
tuito Dei dono per & propter Dominum
nostrum Jesum Christum acciperent. At-
que hæc est sors electorum peculiaris: Cu-
jus nos omnes participes faciat Pater mise-
ricordiarum, cui cum Filio & Spiritu San-
cto sit honos, laus & gloria nunc & in se-
cula sempiterna. Amen.

Con-

Contenditur inter GALLIÆ Reformatæ Theologos,

^a *De gratiosa & salutari Dei erga homines peccatores voluntate.*

Sunt, ^b qui particularem ex Dei mero beneplacito certorum quorundam Electionem in Christo, & Vocationem ad gratiam & gloriam efficacem & irrevocabilem ita tuentur, ut simul asserant, Christo pro omnibus & singulis mortuo, *generalis quadam intentione*, ^d Deum per gratiam universalem in ejus morte fundatam sufficienti in se, & *aptâ ad pœnitentiam* invitatione & vocatione, etsi diversimodâ, *dare omnibus & singulis posse, si velint servari*; ^e adeò, ut per eos tantum & duritiem cordis eorum media salutis repellentem stet, si non serventur. Quæ fuit sententia D. Cameronis B. M. atque, ut illis videtur, ^f Deputatorum ex Anglia & Bremensi Republicâ ad Synodum Dordrechtanam.

Sunt, ^g ex parte adversa, qui negant Christum ex intentione salvandi
pro

D. Davenantii *sententia.* 287

pro omnibus & singulis esse mortuum, Deumque velle reipsâ omnes & singulos esse salvos. Rejectam volunt à Synodo Dordracena deputatorum ex Anglia & Bremensi Republica in hanc partem sententiam, aut oppositæ Synodi subjectam. Quique D. Cameronis & discipulorum ejus sententiam, tanquam purum putant Arminianismum, errorum Lernam, Synodi Dordracenæ adversam, naturæ Dei legis, Evangelii, Religionis Christianæ necessitatis, subversionem, ex Ecclesiis reformatis eliminandam.

Queritur Theologorum ANGLIÆ, toto orbe Christiano, celeberrimorum, de hac Controversia sententia, quæ non parùm ad firmandam Ecclesiæ in GALLIÆ Reformata pacem facere posse videtur.

D. DAVENANTII Censura.

GRatioſa & ſalutaris Dei voluntas erga Peccatores conſideranda eſt, ut Efficaciter applicans quibuſdam, ex ſpeciali miſericordia, media gratia ſalutifera; juxta illud Apoſtoli, Miſeterur cujus vult: Velut Sufficiens conſtituens omnibus, ex communi quæ ad præ- media gratia ſalutaris, ſub tenore pacti evangelici, omnibus applicabilia ad ſalutem; juxta illud Evangeliſta, Sic Deus dilexit, &c.

Quos

288 De Gallicana Controversia

Quos p*ri*ore modo complectitur Divina voluntas seu beneplacitum, illis semper confert gratia salutifera in hoc seculo, & finem gratia, id est vitam aternam sive gloriam, in futuro, Rom. 8. 28, 29. &c. Eph. 1. 3, 4, 5, &c. Quos posteriore modo tantum complectitur divina voluntas, iis quandoque confert gratia salutaris media, quandoque non confert: finem autem gratia, id est, vitam aternam nunquam confert.

In hac qua dicitur fuisse D. Cameronis, sententia, primum membrum recte constitutum est, si particularem electionem, merum beneplacitum, efficacem vocationem ad gratiam & gloriam, ita pendere à Divina voluntate intelligat, ut hanc divinam voluntatem à praevisis humana voluntatis actibus non arceat. Nam qui hoc fecerit, in Semipelagianorum errorem labitur.

Secundum membrum tot ambiguis loquendi formulis convolutum & contorduplicatum est, ut de ejus sive veritate sive falsitate, difficile sit pronunciare, nisi prius in particulas dividatur.

I. Particula.

Christus pro omnibus & singulis mortuus fuit generali quadam intentione.] Christus recte dicitur pro omnibus mortuus, quatenus in morte ejus fundatur pactum salutis omnibus dum viatores sunt applicabile. Nec incommodè pro singulis mortuus dici potest, quatenus mors ejus singulis prodesse potest ad salutem, juxta tenorem novi pacti, nemine excluso. E contra, nulli singulari persona prodesse potest, contra tenorem pacti, quamvis sit ex Electis.

Si Cain, si Iudas crediderit, & respuerit, beneficio & merito mortis Christi servatur. Si David, si Petrus non crediderit, nec respuerit, haud servatur. Hoc sensu mors Christi omnibus & singulis ex aquo proflare intelligatur. Quod attexitur ultimo in loco, De generali intentione Dei, quâ per mortem Filii vult omnes & singulos servatos, opus habet explanatione. Sciendum ergo ex usu Scripturarum, voluntatem vel intentionem divinam, aliquando denotare, solam ordinationem mediorum ad Finem, quamvis in Deo non sit determinata voluntas, illum finem per illa media producendi. Atque hanc intentionem sive voluntatem Dei, Scholastici ad communis providentia ordinem referunt. Hoc sensu volebat & intendebat, obedientiam & salutem Angelorum Apostolicorum, quatenus illos instruxit donis ad obedientiam præstandam, & salutem obtinendam in se aptis & accommodatis. Atque hoc sensu, Deus generali intentione vult vitam omnibus, quatenus voluit mortem Christi esse fontem & causam vita omnibus & singulis, juxta pacti evangelici tenorem. Sed sciendum, Scripturas aliam volitionem sive intentionem Dei eamque propriè dictam celebrare, qua nunquam deficit in operatione boni intenti quâque Scholastici ad ordinem specialis Prædestinationis reducunt. De hac intentione seu voluntate Dei, rectè Aug. ex Psalmista. In cœlo & in terra non quædam voluit & fecit, quædam verò voluit & non fecit, sed omnia quæcunque voluit fecit. *Ench. cap. 97.* Et de eadem Aquinas, Quicquid Deus simpliciter vult, fit. 1. qn. 10. art. 6. Si ergo per generalem hanc Dei intentionem de salute omnium per mortem Christi procuranda; excludere voluit

290 De Gallicana Controversia

specialem voluntatem & specialem atque efficacem Dei operationem in salute electorum efficienda: vel si inde inferre velint, Fructum mortis Christi, id est, gratiam Dei, & aeternam hominum salutem (quod ad Deum attinet) omnibus & singulis pari voluntate intendi, ac pari operandi modo applicari, reapse autem & de facto à singulis haberi & obtineri prout bene usi sunt libero suo arbitrio: Semipelagianismum inducunt. Sin verò per generalem hanc intentionem nil aliud innuunt quàm generalem aptitudinem sive sufficientiam in morte Christi ad efficiendam omnium & singulorum salutem per modum causa universalis, vel generalem Dei constitutionem de servandis omnibus & singulis hanc causam universalem per Dei gratiam debitè sibi applicantibus, non est abjicienda hac loquendi formula.

II. Paticula.

a Deum per gratiam universalem in Christi morte fundatam, sufficienti in se & aptâ ad pœnitentiam Invitatione & Vocatione, et si diversimodâ, dare omnibus & singulis, posse si velint servari.] Gratia universalis nomen non bene sonat, apud Orthodoxos: nam quæ omnis & singulis donantur munera (ut cunque entur indignis & immerentibus) ad illam quæ icitur Christi gratiam non revocantur; sed ad communem Dei *gratiam*. Unde Augustino, Prospero, Fulgentio, ceterisque Pelagianorum adversariis, erroneum videtur illud dogma, Gratiam Dei esse universalem, vel dari omnibus & singulis hominibus, Si ergò per gratiam universalem hic Autor intelligat, Gratiam Christi omnibus & singulis indivi-

duis

diis humani generis datam & actu communi-
catam esse, non video quo pacto possit hanc lo-
quendi formulam tueri. Nam gratia Christi sa-
lutifera, (si Apostolis credimus) Evangelii
prædicatione ad singulares homines perducitur.
Marc. 16. 15, 16. Rom. 1. 16. Cor. epist. 1. cap,
1. v. 18, & 21. Unde Prosper dixit, Eos extra
gratiam degere, & gratiæ Christianæ expertes
vivere, quibus Christus nunquam fuit prædica-
tus. De Ephesiis ante Christum illis prædica-
tum, idem affirmat Apostolus ad Ephesios. cap. 2.
12. Quod si per gratiam universalem nil aliud
innuat, quam universalem salutis capacita-
tem in omnibus & singulis viatoribus, vel in
ipso Deo universalem propensionem ad quemli-
bet hominem servandum, si in Christum credi-
derit; linguam corrigat oportet, ne inusitatis
& minus sanis verborum formulis, scandalum
præbeat Orthodoxis. Porro, quod posita hac u-
niversali gratia qualicunque subtexit (Deum
per hanc gratiam universalem aptâ & suffi-
cienti in se invitatione vocare omnes ad pœni-
tentiam) ipsa temporum experientia, & rerum
contrario eventu refellitur. Nam si loquitur de
pœnitentia; quam sequitur remissio peccato-
rum & vita aterna, non est apta aut sufficiens
in se invitatio siue vocatio ad talem pœniten-
tiam, qua pœnitentem ad Christum non remit-
tit. Illa autem qua ad Christum pro expian-
dis hominum peccatis mortuum remittit, ex-
tra Ecclesiam ubi Christi Evangelium non in-
notescit, omnino ignota est. Omnibus ergo non
datur apta invitatio & sufficiens vocatio ad
pœnitentiam salutiferam. Denique, nec illud
pronuntiatum approbâi debet: Deum per gra-
tiam universalem dare omnibus & singulis,
posse si velint servari. Nam primò ineptum est

292 *De Gallicana Controversia*

*asserere. Infantes qui nascuntur filii ira, & extra Ecclesiam moriuntur, posse servari si velint, cum usum rationis ac liberi arbitrii nullum habeant. Eadem ope à dixerit, posse ambulare, atque ad Christianam aliquam Ecclesiam se aggregare, si velint. Sed quaro, quod adultos, quid hoc est, posse eos omnes & singulos servari, si velint? Nunquid si velint servari? Proculdubio volunt. Nam servari nihil aliud est, quam Beatum fieri, quod omnes & singuli concupiscunt. At fortasse sic intellexit illa verba. posse si velint servari, nempe, Si velint in Christum credere, posse servari. Non diffiteor, Posse servari omnes & singulos qui rite in Christum volunt credere: Quine-
 ziam assero, omnes & singulos sic credentes non posse damnari. Sed addo, V.iversalem gratiam non probari per potentiam salutis adipiscenda, conceptam sub conditione nondum purificata, nec unquam purificanda. Iam verò perspicuum est illam conditionem Si velint in Christum credere, non posse à multis impleri, nisi Deus velit Evangelicos Pradicatores ad eos mittere, Rom. 10. 14, 15. Nam ut absente objecto visibili nemo potest actum videndi exercere, ita absente abjecto credibili, nemo potest actum credendi exercere. Sunt ergò innumeri qui non possunt servari, quia non possunt credere in Christum. Non possunt credere in Christum ad remissionem peccatorum obtinendam quia actus credendi presupponit objectum peccatori propositum, in quod credatur, uti colligere licet ex tertio ad Rom. vers. 25, 26.*

III. Particula.

e Per homines ipsos tantum, & duritiem cor.

cordis eorum stat, si non servantur. Verum est corruptionem & duritiem cordis humani esse veram & positivam causam quæ improbos à salute arcet, & in perditionem protrudit, Certum insuper est, Deum in illis quibus dignatur media gratia impertire, contemptum & abusum eorundem medicorum nec velle nec posse operari. Nam ut sol non potest tenebras aut frigus in aërem diffundere; ita Deus non potest malitiam aut nequitiam in corda humana infundere. Ea quanta quanta est in repellendis gratia medicis tota imputanda est homini tantum, nullatenus Deo. Sed hoc tamen ultimo in loco adici debet nullam esse humanarum voluntatum tam obfirmatam duritiem, quam Deus non possit emollire si velit, quàmque tandem non emolliet in omnibus electis, per illam specialem misericordiam de qua Apostolus, Miseretur quem vult, &c.

Arbitror itaque Domini Cameroni sententiam male hic fuisse expressam.

f Scio Anglorum in Synodo Dordrechtiana exhibitam sententiam, nec gratiam universalem stabilire, nec apta & sufficientia salutis media omnibus & singulis quibus Evangelium nunquam illuxit, concessa agnoscere.

g Puto denique nullum Reformatæ Ecclesiæ sani iudicii Theologum, negare velle intentionem siue ordinationem generalem de salvandis omnibus & singulis hominibus per mortem Christi, sub hac conditione, Si crediderint. Nam hac intentio siue ordinatio Dei est generalis, & perspicue revelatur in sacris Scripturis. quanquam intentione Dei absoluta & in-

294 *De Gallicana Controversia, &c.
frustrabilis de fide & vita aeterna quibusdam
donanda sit specialis, & ad solos electos restrin-*
gatur.

Ità sensi, ità sentio,

JOANN.

Sarisburiensis.

SEN.

SENTENTIA

ECCLESIAE ANGLICANÆ

de

Prædestinatione & Capitibus annexis, ab eodem (uti fertur) auctore, jussu Regis Serenissimi conscripta.

CAP. I. De Prædestinatione.

X Sententia Confessionis nostræ Anglicanæ Articulo 17 patet, Æternum Prædestinationis propositum de Electis in Christo servandis ita docendum esse, ut interim Promissiones divinas sic amplectamur, quemadmodum nobis in sacris literis generaliter sunt propositæ, & eam Dei voluntatem sequamur, quam habemus in verbo Dei disertè revelatam; Quibuscum media necessaria & efficientia, tam internæ Gratiæ quàm externi Verbi, ad promissiones Dei acceptandas & voluntatem ejus faciendam connexa intelliguntur, ex vi fœderis Evangelici, quod *Spiritus* non *Literæ nudæ* ministerium est juxta illud Leonis, *Qui instat præcepto, præcurrit auxilio*. Unde sub generali promissione & præcepto tutò quisque potest indubiâ fide se includere, & cum certa spe ac fiducia ad thronum gratiæ accedere, verèque cognoscere,

scere, si non confidat Deo promittenti, ac mandanti obsequatur, suam culpam esse non Dei: idque per negligentiam suam, non Gratiae divinae defectum accidere, ut incidat in illud Salomonis, Prov. 19. *Stultitiae hominis pervertit viam ejus, & Deum caussatur in corde suo*: quod Augustinus saepe commemoravit in eam sententiam. Sic ergo promissis praeceptisque divinis in sua justa generalitate, cum debitis sibi mediis auxiliisque suppositis: Conjungendum cum iisdem Articulus noster judicavit aeternum illud Dei propositum de his, quos in Christo elegit, liberandis & salvandis; ut ita principium salutis nostrae ab aeterno divinae Electionis constanti proposito, non temporali humanae electionis incertâ libertate petatur; Et Gratia liberi arbitrii dux, non pedissequa fiat; Et vis omnis atque virtus tam pii affectûs, quàm boni operis, tam fidei, quàm perseverantiae non ab humanae voluntatis liberae incertâ cooperatione, sed à divinae Gratiae efficacitate proficiscatur, ut totum Deo detur, & omnis qui gloriatur in Domino gloriatur.

His utrinque constitutis, Ordo divinae Praedestinationis in Articulo nostro iste videtur intentus; Deum praescium lapsûs generis humani ad remedium ejusdem ex sua misericordia filium mittendum decrevisse; in eoque fidem salutis conditionem statuisset; tum ad eam in animis hominum producendam, necessaria & sufficientia media & auxilia, omnibus generatim secundum magis & minus ordinasse; quae magis speciatim his, quos in Christo elegit ex reliquo homi-

hominum genere, majoris & abundantioris gratiæ largitate pro suo beneplacito cumularét; quibus hi ad fidem, perseverantiam, & æternam salutem certissime perducantur, & reliqui nihil habeant quod conquærantur; Ut ostendatur quid posset cum liberum hominis arbitrium sub gratiæ communis & sufficientis auxiliis tibi relictum, tum specialis & efficacis gratiæ beneficium, his quibus Deo placuerit impensum, Ità non tantum de primo homine sed reliquis etiam consequentibus vera est sententia Augustini, *Sic Deus Dominusque omnium ordinavit Angelorum hominumque vitam, ut in ea primum ostenderet, quid posset liberum eorum arbitrium, deinde quid sua gratiæ beneficium justitiæque judicium.* Sic Deus servator est omnium hominum sed maximè fidelium, quâ sententiâ Apostolicâ totam hanc causam Prosper terminandam judicavit.

CAP. 2. De Morte Christi.

DE Morte Christi, tam plana est & ubique sibi constans Ecclesiæ nostræ Sententia, *Pro omnibus omnino hominibus, sive pro omnibus omnium hominum peccatis Dominum nostrum Jesum Christum mortuum esse,* ut mirandum sit, ullos ex nostris ausos esse id in controversiam vocare.

Art. 20. *Christus verè passus est, crucifixus, mortuus, & sepultus, ut Patrem nobis reconciliaret, essetque hostia non tantum pro culpa originis, verum etiam pro omnibus actualibus hominum peccatis.*

298 *Sententia Ecclesiæ Anglicanæ.*

Art. 7°. *Tam in Veteri quàm in Novo Testamento, per Christum qui unicus est Mediator Dei hominum, Deus & homo, æterna vita humano generi est proposita.*

Art. 15°. *Christus venit ut agnus absque macula, qui Mundi peccata per immolationem sui semel factam tolleret,*

Art. 31°. *Oblatio Christi semel facta perfecta est Redemptio, propitiatio & satisfactio pro omnibus peccatis totius MUNDI, tam originalibus, quàm actualibus.*

Idèmq̃ue habetur & in Catechismo communi, ut sensus planissimus secundæ partis Symboli; in qua unicuique credendum proponitur in Deum filium, *qui se, & totum genus humanum redemit*, juxta Symbolum Nicenum; *Qui propter homines, & nostram salutem descendit*, &c. Et in multis locis publicæ nostræ Liturgiæ, ut in Consecratione Eucharistiæ, "*Deus qui dedisti nobis unicum filium tuum Jesum Christum pro nostra redemptione mortem in cruce pati, ibique unicâ illâ oblatione, quâ sese semel obtulit, perfectum, plenum & sufficiens sacrificium, hostiam & satisfactionem integram faceret pro peccatis totius*, &c. Et singulis ministratur his verbis, *Corpus Domini nostri Jesu Christi pro te traditum, Sanguis pro te fusus, conservet animam tuam*, &c. Igitur Mors Christi in se spectata, sufficiens est pretium pro omnibus hominibus si fuisset pro omnibus data.

Sed Scriptura simpliciter dicit, *Deum dedisse Filium pro Mundo*, & conditionem ponit, non de Morte Christi, sed de fide hominis, & salute inde conditionaliter secuturâ:

fic

fic datum esse Filium, ut si homines in eum credant per eum serventur. Sed siue credant, siue non credant, Deus dedit pro iis Filium, & in eo, sub conditione fidei salutem iis omnibus proposuit; Ut autem hanc conditionem homines præstent, Deus ita verbo præcipit, & facto per Spiritûs Sancti gratiam excitat & adjuvat, ut in hominibus non in Deo causa sit, si non crediderint. Sicut è contra, si crediderint, id divinæ gratiæ non humanæ virtuti tribuendum. Undè claret divinæ voluntatis ac intentionis verè fuisse ut Christus pro omnibus moreretur, quamvis non omnes indè per suam incredulitatem ac impœnitentiam fructum salutis percipiant. Sed sunt etiam quidam effectus ejus, qui ad omnes redundant, ut communis vocatio (non tantum externi verbi, sed etiam internæ gratiæ) admonitiones, & exhortationes, & postremò generalis omnium Resurrectio; Nam ex eo quòd Christus per suam mortem & Resurrectionem mortem vicit & resurrexit, omnes ex morte resurgent, sicut ait Apostolus, *Ut in Adam omnes moriuntur, sic in Christo omnes resurgent*: Eadem ratione Dominum sibi in omnes homines, quia pro omnibus mortuus est Christus, acquisivit, ut S. Paulus ad Rom. 14. & 2 Corinth. 5. monstravit. Quæ, eum pro omnibus simpliciter mortuum esse, satis arguant; ut ita tum generalis promissio salutis omnibus si crediderint communisque gratiæ sufficientia, tum etiam specialis electionis propositum, & gratiæque perseveranter efficacis præscientia & præparatio in eodem Christo, ejusque morte ab æterno præ-

vsa

visa fundentur, atque ex latere Christi in cruce morientis non tantum Sacramenta Ecclesiæ, sed omnia etiam salutaria bona fluxisse intelligantur.

Tamque clara hæc sententia est in Scripturis sacris, ut Calvinus, qui alioqui rigidior de Prædestinatione sententiam sequitur, eos ipsos locos, quos alii ad minuendam Christi mortis amplitudinem arripuerunt (in quibus dicitur, "*Mortuus pro multis*") ubique interpretetur de Omnibus, "sic in 9. ad Hebr. *Multos dicit pro omnibus*, "sicut ad Rom. 5. *Certum quidem est non omnes ex Christi morte fructum percipere, sed hoc ideo fit quia eos impedit sua incredulitas* : quæ verba satis clarè communi sententiæ favent. Itaque non est negandum ex nimis alto & rigido conceptu Prædestinationis occultæ hoc quod tam clarum est, *Christum esse mortuum pro omnibus*, sed potius ex hoc tam aperto illud secretum ita explicandum, ut cum isto verè possit consistere. Quod vulgato Scholæ dicto satis rectè traditum erat, *Christum mortuum esse pro omnibus sufficienter, pro Electis & credentibus efficaciter* ; nisi isti corrupissent exponentes per Hypothesein ; fuisset mors Christi sufficiens pro omnibus si Deus & Christus ita intendissent.

CAP. 3. } *De Libero Arbitrio,*

&

4. } *Gratiæ Cooperatione.*

DE libero Arbitrio & Gratiâ brevis est Ecclesiæ nostræ definitio, Art. 10. proposita in hæc verba : *Ea est hominis*

post

De Lib. Arbitrio & Gratia Cooperatione 301
post lapsum Adæ conditio, ut sese naturalibus
suis viribus & bonis operibus ad fidem & in-
vocationem Dei convertere ac præparare non
possit. Quare absque gratia Dei, quæ per Chri-
stum est nos præveniente ut velimus, & coope-
rante dum volumus, ad pietatis opera facien-
da, quæ Deo gata sunt & accepta, nihil vale-
mus. In quibus verbis homini in statu lapsus
sive peccati, tam vires quàm merita negan-
tur ad bonum spirituale, i. e. ad se conver-
tendum aut præparandum ad fidem & invo-
cationem Dei, &c. Ubi nihilominus sup-
ponitur; 1º. Hominem in *naturalibus* & *ci-
vilibus* liberum arbitrium habere, & vires
suas naturales exercere, atque opera etiam
in eo genere bona posse facere, quibus ta-
men ad fidem & *bonum spirituale* se conver-
tere & præparare non possit. 2. Necessitas
gratiæ indicatur ad pietatis opera facienda,
quia *absque gratia Dei* &c. *ad pietatis opera
facienda nihil valemus*. Ubi item significa-
tur, etiam ad opera pietatis facienda (gratiâ
Dei suppositâ) nos aliquid posse & valere.
3º. Unde detur & habeatur hæc gratia: viz.
Gratia Dei quæ per Christum est. 4º. Quomo-
do gratia operatur: viz. *Præveniendo nos ut
velimus, & cooperando dum volumus*. Præ-
venit autem nos gratia ut velimus illumi-
nando, & voluntatem inspirando, piâsque
cogitationes & bona desideria immittendo,
ac cor fidei affectionibus imbuendo, aut ab-
stinendo ab opere malo. Ideo enim bonum
opus non facimus, quia aut latet quod bo-
num est, aut non delectat, ut explicat Au-
gustinus. Ut autem innotescat quod late-
bat, & suave fiat quod non delectabat, gratia
Dei

Dei est, quæ hominum adjuvat voluntates, quâ etiam ut non adjuventur in ipsis itidem causa est : non in Deo. *Cooperatur* autem non tantum concurrente, sed etiam dirigendo & protegendo, corroborando & adjuvando ; Nam *conatus nostri ad bonum nulli sunt, si non per gratiam prævenientem excitentur, & cassi sunt si non per gratiam cooperantem adjuventur*, ut ait Bernardus. In quo tamen utroque actu gratiæ, liberum arbitrium non tollitur sed perficitur ; nam ut ait idem Bernardus, *Si non sit liberum arbitrium non est quod salvetur, si non sit gratia non est unde salvetur*. Et Augustinus, *Si non sit liberum arbitrium quomodo Deus iudicat mundum? si non sit gratia quomodo saluat mundum*.

In quibus omnibus de operatione gratiæ irresistibili nullum verbum : Nam quamvis gratia certò & infallibiliter operatur ; ubi operatur secundum propositum electionis æternæ, certumque est & constans, suppositâ præscientiâ & præparatione divinâ, finis propositi consequendi decretum ; tamen nec in his per vim irresistibilem operatur, sed salvâ sub gratiæ auxiliis arbitrii libertate & in aliis plurimis, posita gratiæ præventionem, eventum habet suæ libertati permisum. Denique sic in Articulis nostris, multisque publicæ liturgiæ locis, gratiæ necessitas asstruitur, ut tamen sub gratia voluntas libera relinquatur, sine qua frustra leges, præcepta, consultationes, conditiones, exhortationes, admonitiones, promissiones, comminationes, laudes & vituperia, præmia & poenæ proponerentur, omnisque curæ & diligentiae, studii consilii & laboris ratio

tio tolleretur : Ità nec nihil nec nimium libero arbitrio tribuetur. Nec ex una cum gratiæ irresistibilis defensoribus liberum arbitrium non modo ante gratiam, sed etiam sub gratia negabitur & evacuabitur; nec ex altera parte gratiæ salutaris efficacia ab arbitrii virtute & libertate derivabitur. Sed concessò gratiæ divinæ principatu, humana voluntas ut *pedissequa libera* tamen pedissequa, liberèque gratiæ obsequens adjungetur, per quam gratiæ prævenientis monitionibus excitata, & affectionibus præparata, & viribus roborata ac adiutam homo & liberè & libenter Deo cooperetur, nè gratia Dei in vanum recipiatur.

CAP. 5. De Perseverantia Credentium.

DE Perseverantia Ecclesiæ nostræ proponitur Art. 16. "*Posse homines post acceptum Spiritum sanctum à gratia data recedere atque peccare, denuòque per gratiam Dei resurgere ac resipiscere. Ideòque illos damnandos esse, qui se, quamdiu hic vivunt, amplius non posse peccare affirmant, aut verè resipiscentibus veniæ locum denegant.* Ubi notandum peccatum de quo hic agitur, per quod à gratia data receditur, in principio Articuli nostri, *Mortale peccatum voluntariè perpetratum* dicitur. Nam præcedens articulus, 15. de quotidianis & communibus peccatis tractat, quæ omnibus regeneratis communia sunt, in quibus offendimus omnes, salvâ tamen gratiâ, nec ab ea recedentes; Hic autem 16. Articulus, de peccato mortali, per quod post Baptismum & Spiritum sanctum acceptum à gratia

tia data receditur, donec per pœnitentiam restitutio fiat : Ubi damnantur, qui hoc peccatum non posse committi post acceptum Spiritum sanctum affirmant, ut Jovinianus ; aut pœnitentibus remittendum in Ecclesia negant, ut Novatianus, sed nihil hic de totali aut finali defectione à gratia explanatum est.

Sed in Homiliis de Periculo defectionis à Deo ; quæ eodem tempore Ecclesiis nostris in libro Homiliarum præscriptæ sunt, satis significatur, *Posse homines post gratiam acceptam deficere ab eadem & perire*, idèoque diligenter contra hanc defectionem excitantur & armantur. Et in Administratione Baptismi, pro certo affirmatur, peccatum originale infantibus baptizatis remitti, & eos verè regeneratos esse, ex quibus tamen post, multi prorsus deficiunt. 1. Verum proximus Articulus 17. electos & prædestinatos ab hoc periculo eximit: Docens *Deum constanter decrevisse eos liberare & salvare*: Sed simul indicat Prædestinationem esse decretum consilii divini nobis occulti, donec per fructus ejus annexâ serie confertos patefiat ; Quod non statim in omnibus credentibus fit, idèoque non faciliè de Electione præsumendum, nec Prædestinationem nisi piè considerandam his solis, qui verè pii sunt, & sentiunt in se vim Spiritus Sancti facta carnis mortificantem, ut Augustinus & Prosper docent : Qui in charitate radicati & confirmati fuerint, cum vera consolatione possunt de Electione divina cogitare, fidemque de salute per consequendam stabilem habere juxta definitionem in Gratiano

tiano & Lombardo ex Patribus collectam. *Inchoatam charitatem eam esse quæ mittitur, non radicatam aut perfectam, juxta illud Apostoli, Perfecta charitas foras ejicit timorem.* Itaque ex una parte nec omnibus etiam verè regeneratis ac credentibus certa salus addicenda; nec eisdem omnibus quantoscunque in pietate & fide gradus fecerint incerta salus relinquenda: sed his qui solidè in fide & charitate radicati fuerint, ut electis & prædestinatis, certa perseverantia, fiducia, & spes firma salutis tribuenda. Certè sententia illa de qua tantopere pugnatur, *De certa perseverantia eorum omnium qui semel crediderint ac regenerati fuerint*, nullis unquam veteris Ecclesiæ Patribus, probata fuit, sed ab omni antiquitate rejecta & perpetuâ omnium temporum experientiâ nimium refutata. Et, non nisi hoc ultimo seculo nota, & ex æmulatione quæ Zuinglio sociisque ejus cum Luthero intercessit, in Ecclesiam introducta.

Index Caputum.

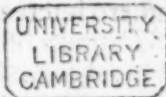
Cap. I. <i>De origine Controversiæ.</i>	Fol. 1
Cap. II. <i>De morte CHRISTI, ut universali causa salutis omnibus applicabili.</i>	24
Cap. III. <i>Satisfis objectionibus adversario- rum.</i>	54
Cap. IV. <i>Thesis secunda proponitur, explica- tur stabilitur.</i>	97
Cap. V. <i>Thesis tertia proponitur, illustratur, confirmatur.</i>	145
Cap. VI. <i>Thesis ultima proponitur & confir- matur.</i>	177
Cap. VII. <i>De morte Christi, quæ spectat so- los prædestinatos.</i>	232

De Gallicana Controversia D. Dave- nantii sententia.

I. Particula.	288
II. Particula.	290
III. Particula.	292

Cap. 1. <i>Sententia Ecclesiæ Anglicanæ de Prædestinatione.</i>	295
Cap. 2. <i>De Morte Christi.</i>	297
Cap. 3. <i>De Libero Arbitrio,</i>	
4. <i>Gratiæ Cooperatione.</i>	300
Cap. 5. <i>De Perseverantia Credentium.</i>	303

2
7
2
6
88
00
92
de
95
97
00
503